

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Ústav historických věd

**Novoměstské předměstí v Chrudimi na
základě archeologických nálezů**

Aneta Charvátová

Bakalářská práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Aneta Charvátová**
Osobní číslo: **H08068**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **Novoměstské předměstí v Chrudimí na základě archeologických nálezů**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce bude zpracování archeologických nálezů, učiněných na Novoměstském předměstí v Chrudimí. Dále budou zhodnoceny a zkompletovány zprávy z regionální archeologické a historické literatury týkající se historie a archeologie tohoto chrudimského předměstí. Na základě vyhodnocení pramenů bude podán obraz vývoje Novoměstského předměstí ve středověku a raném novověku.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Frolík, Jan: Archeologické nálezy Chrudimsko (Chrudim). Chrudim 1981 Frolík, Jan: Přemyslovská Chrudim. Chrudim 2001 Frolík, Jan: Chrudim - raně středověké centrum jižní části východních Čech, In Archeologia Historica 31, s. 7-19, 2006 Frolík, Jan - Musil, Jan: Záchrané archeologické výzkumy v Chrudimi v roce 2006, Zprávy České archeologické společnosti, Supplément 68. In Sborník referátů z informačního kolokvia Archeologické výzkumy v Čechách 2006. Praha 2007, s.46-48 Frolík, Jan - Sigl, Jiří: Předstihový archeologický výzkum v Chrudimi - Filištínské ulici na stanovišti nové budovy Okresního archivu v roce 1996, In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 23, s.86-93, 1997 Frolík, Jan - Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998 Frolík, Jan - Sigl, Jiří: Pokračování archeologického výzkumu ve Filištínské ulici v Chrudimi v roce 1997, In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 24, s.137-147, 1998 Frolík, Jan - Sigl, Jiří: Archeologický výzkum v Chrudimi - Břetislavově ulici v roce 1992 (K umístění věže Hlázky a podobě Horní brány), In Chrudimský vlastivědný sborník 8, s.3-12, 2004 Kuča, K.: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II.díl(H-Kole), Praha 1997, s.471-481

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jan Frolík, CSc.
Ústav historických věd

Datum začání bakalářské práce:

30. dubna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2012

prof. PhDr. Petr Václav, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jirsánek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Ráda bych poděkovala PhDr. Janu Frolíkovi, CSc. a Mgr. Janu Musilovi za možnost zpracování a publikování keramických nálezů a skla a za veškerou pomoc a ochotu, kterou mi při vytváření této práce poskytli.

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci použila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č.121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzity Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 6. 2012

Aneta Charvátová

Anotace:

Cílem bakalářské práce bude zpracování archeologických nálezů, učiněných na Novoměstském předměstí v Chrudimi. Dále budou zkompletovány a zhodnoceny zprávy z regionální, archeologické a historické literatury týkající se historie a archeologie tohoto chrudimského předměstí. Na základě vyhodnocení pramenů bude podán obraz vývoje Novoměstského předměstí ve středověku a raném novověku. Provedeno bude též srovnání s archeologickými poznatky o dalších předměstích českých měst.

Hesla:

Chrudim, předměstí, archeologický výzkum, keramické zlomky, sklo, novověk

Synopsis:

The aim of the thesis will be processing the archaeological findings, taken in the suburb of New Town in Chrudim. There will be assembled and reviewed reports from the regional archaeological and historical literature on the history and archeology of Chrudim suburbs. Based on evaluation of the sources will be given to the development of painting in New Town suburb of medieval and early modern period. Implementation will also be compared with archaeological knowledge of the other Czech cities suburbs.

Keywords:

Chrudim, suburb, archaeological research, pottery scherts, glass, Post-medieval period

Obsah

1. Úvod	-1-
2. Přírodní podmínky	-3-
3. Dějiny bádání	-4-
4. Historický rámec	-10-
4.1. Pravěký vývoj	-10-
4.2. Chrudim v době slovanské	-13-
4.3. Hradiště a opevnění	-14-
4.3.1. Předhradí a areál správního hradu	-17-
4.4. Vznik města a jeho další vývoj	-19-
5. Popis nalezišť a nálezové situace	-23-
5.1. Opletalova ulice	-23-
5.2. Chrudim – Klášterní zahrady	-24-
5.3 Chrudim – kostel svatého Josefa	-26-
6. Archeologické nálezy	-30-
6.1. Výzkum na lokalitě Klášterní zahrady	-30-
6.2.1. Metody výzkumu	-30-
6.2.2. Stratigrafická situace	-31-
6.2.2.1. Harrisova metoda	-31-
6.2.2.2. Jímka 1	-31-
6.2.2.3. Jímka 2	-32-
6.2.2.4. Elektrifikace – jáma	-33-
6.2.2.5. Opěrná zeď	-33-
6.2.2.6. Kanalizace	-33-
7. Analýza archeologických nálezů	-35-
7.1. Keramika	-35-
7.1.1. Technologické skupiny	-37-
7.2. Soubor skla	-49-
7.3. Nekeramické nálezy	-51-
7.4. Datování a interpretace	-52-
8. Novoměstské předměstí v Chrudimi – počátky a jeho vývoj	-55-
9. Srovnání Novoměstského předměstí s předměstími jiných českých měst	-78-
9.1. Kutná Hora	-78-

9.2. Hradec Králové	-79-
9.3. Sezimovo Ústí – předměstí na levém břehu Lužnice	-83-
10. Závěr	-88-
11. Resume	-89-
12. Seznam použitých zkratek	-91-
13. Přehled použité literatury	-92-
13.1. Literatura	-92-
13.2. Prameny	-98-
13.3. Internetové zdroje	-100-
14. Seznam obrazových příloh	-101-
15. Obrazová příloha	-104-
16. Kresebná dokumentace	-116-
17. Katalog nálezů z lokality Klášterní zahrady	-187-

1. Úvod

Město Chrudim patří k významným lokalitám již od dob pravěkých a bylo též významným raně i vrcholně středověkým centrem. Po celou dobu své existence bylo také střediskem regionu a toto postavení si uchovalo dodnes. Tyto skutečnosti způsobily, že se zájem většiny historiků a archeologů přesunul právě do těchto míst. Díky tomu mají v Chrudimi archeologické výzkumy dlouhou tradici.

Se systematickým výzkumem však bylo započato až roku 1980. Většinou se jednalo o záchranné výzkumy, které byly omezené nejen prostorově, ale i časově. V dnešní době jsou většinou prováděny výzkumy záchranné, které často souvisejí s výstavbou nových budov a inženýrských sítí. Archeologické výzkumy v Chrudimi prováděla celá řada institucí. V současnosti provádí záchranné archeologické výzkumy Regionální muzeum v Chrudimi a Archeologický ústav AV ČR v Praze (do roku 2003 se též podílelo Muzeum východních Čech v Hradci Králové).

Abychom ale byli schopni utvořit si určitou představu o tom, jak Chrudim v minulosti vypadala, je třeba využít nejen poznatky archeologie, ale také dalších vědních disciplín jako je např. historie, geografie a další pomocné historické vědy (např. numismatika). Také z tohoto důvodu jsou v mé práci uvedeny nejen poznatky archeologické, ale též historie města a novoměstského předměstí a kapitola věnující se přírodním podmínkám.

Nejčastějšími nálezy jsou především nálezy keramických zlomků. Díky velkému množství tohoto materiálu se ale často stává, že k jejich zpracování dochází až v dlouhodobějším časovém horizontu. V některých případech jsou také nacházeny různé druhy keramických importů (např. fajáns, kamenina). Dalšími častými nálezy jsou zlomky skla, železa, uhlíků, mazanice, kachlů, kousky kůže a zvířecí kosti.

Svou prací se proto pokusím Regionálnímu muzeu v Chrudimi pomoci se zpracováním nálezů, které byly nalezeny v oblasti klášterních zahrad. Tento soubor se jeví pro sepsání bakalářské práce výhodnější než soubor nálezů z Opletalovy ulice, který se Novoměstského předměstí v Chrudimi týká taktéž). Součástí práce je též katalogizace střeptů vykopaných v klášterních zahradách.

Ve své práci se soustředím především na poznatky, související s Novoměstským předměstím v Chrudimi, konkrétněji na období 15. - 18. století (dobu jeho existence). Tuto etapu však nelze vytrhnout z dějin samostatně a je proto třeba sledovat postupný chronologický vývoj.

2. Přírodní podmínky

K osídlení tohoto území vedlo člověka několik faktorů, které souvisejí především s přírodou a jejími produkty, jež mu poskytovaly útočiště a umožňovaly přežít. Hlavním z důvodů byl především dostatek vody a to jak ve formě vodních toků, tak v podobě dostatku srážek. Dalším faktorem byla kvalita půdy a porostu, bezesporu důležité bylo také strategické vyvýšení tohoto území nad rovinnou Polabské nížiny. Za nezanedbatelný faktor lze také jistě považovat dostupnost nerostného bohatství Železných hor i bohatá ložiska cihlářské hlíny.

„Chrudim a její okolí je z geomorfologického hlediska součástí chrudimské tabule, jež je západním výběžkem Svitavské pahorkatiny, která náleží k České křídové tabuli. Chrudimská tabule je vymezena na severní straně labským údolím, na jihozápadě úpatím Železných hor, na jižní a jihovýchodní straně západním svahem vraclavského hřbetu. Chrudimská tabule je tvořena převážně středoturanskými sedimenty.“¹

Krajina se vyznačuje poměrně plochým povrchem a úrodnými půdami (převážně hnědozemě). Klima je mírně vlhké, s průměrnou roční teplotou mezi 8 - 9°C a vodními srážkami v rozmezí 600 - 650mm (naměřeno v letech 1901 – 1950). Síť vodních toků vytváří široká údolí, někde se objevují také terasovité plošiny. Podloží je převážně sprašovitě, s nímž souvisí dobývání cihlářské hlíny doložené z několika míst.²

Chrudim leží na Chrudimce, která je levostranným přítokem Labe, do něhož se vlévá v Pardubicích. V oblasti historického jádra tvoří meandr, který obtéká ostrožnu nacházející se v nadmořské výšce okolo 270 m. n. m., jejíž vyvýšení oproti okolnímu terénu činí asi 12 m.³ Původní vegetační pokryv tvořily dubo-habrové háje a v okolí řeky se nacházely luhy a olšiny.⁴

Město leží v oblasti pískovcových sedimentů s přechody do jílovců a slínovců s mezivrstvami jílu. Do této půdy byly zahlubovány sídlištní objekty, nebo se na ní ukládaly vrstvy vzniklé činností člověka.⁵

¹ Demek, J. a kolektiv: Geomorfologie českých zemí. Praha 1965. Tématice geomorfologie zdejšího území se též věnuje Rybář, P. a kolektiv: Přírodou od Krkonoš po Vysočinu. Hradec Králové 1989.

² Mikyška, R. a kolektiv: Geobotanická mapa ČSSR 1 : 200 000. České země. Praha 1970.

³ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁴ Mikyška, R. a kolektiv: Geobotanická mapa ČSSR 1 : 200 000. České země. Praha 1970.

⁵ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

3. Dějiny bádání

Chrudim je významným pravěkým i středověkým centrem, archeologický výzkum má zde dlouhou tradici. Celkový přehled o vývoji pravěkého osídlení v Chrudimi podávají Jan Frolík a Jiří Sigl⁶ či výzkumy zpracované panem Milošem Vávrou a Vitem Vokolkem.⁷ Obraz o tom, jak vypadala Chrudim ve středověku, nám opět podávají výzkumy Jana Frolíka a Jiřího Sigla.

Prvopočátky archeologického výzkumu jsou v Chrudimi doloženy od Antonína Rybičky Skutečského, který publikoval situaci narušenou poblíž sloupu sv. Václava na Novém Městě, kde byly v sídlištní vrstvě objeveny nádoby, které se ale bohužel do dnešních časů nedochovaly. V 50. a 60. letech 19. století se Mořici Lüssnerovi⁸ podařilo, především na stavbách nových budov, kterými byly např. nová budova bývalého krajského soudu a budova gymnázia na Školním náměstí a při přestavbách měšťanských domů v rámci historického jádra a u kostela sv. Kříže, zachránit některé nálezy.⁹ Situace, které dokumentoval, však považoval za doklad pobytu Slovanů, konkrétně za hroby.¹⁰ Tato osoba je spjatá nejen s Chrudimí, ale také Hradcem Králové, Prahou a středními Čechami. Další osobností z hlediska archeologie byl František Schmoranz, který mimo jiné provedl také regotizaci kostela Nanebevzetí Panny Marie. Shrnutí všech starších

⁶ Celkový přehled podán in: Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁷ Jmenujme např. Vávra, Miloš – Vokolek, Vít: Pozdně neolitické sídliště v Chrudimi. In Archeologické rozhledy XXXIII. Praha 1981. ISSN 0323 – 1267, s. 241 – 257.

⁸ O osobnosti M. Lüssnera naposledy studie Jana Frolíka. Frolík, Jan: Mořic Lüssner a Chrudim. In Chrudimské vlastivědné listy 5, ročník 20. Chrudim 2011. ISSN 1214-7505.

⁹ Mořic Lüssner publikoval především v Památkách archeologických. Lüssner, Mořic: Archeologické zprávy z Chrudimi. In Památky archeologické a místopisné díl III, sešit 1. Praha 1858, s. 44 – 45. Lüssner, Mořic: Zpráva o starožitných věcech během roku 1858 v městě Chrudimi a v okolí vykopaných. In Památky archeologické a místopisné díl III., sešit 5. Praha 1859, s. 232 – 235. Lüssner, Mořic: Archeologické zprávy z Chrudimi za rok 1859. In Památky archeologické 4/2, 1860, s. 89 – 91. Lüssner, Mořic: Archeologické zprávy z Čech. In Památky archeologické II, 1857, s. 91 – 92. Lüssner, Mořic: Archeologické zprávy z Chrudimska. In Památky archeologické II, 1857, s. 231. Lüssner, Mořic: Zpráva o starožitnostech nalezených v Chrudimi r. 1861 a 1863. In Památky archeologické VI, 1864 – 1865, s. 115 – 116. Lüssner, Mořic: Zpráva o některých starožitnostech během r. 1860 v Chrudimi nalezených. In Památky archeologické IV/2, 1860 – 1861, s. 41 – 43.

¹⁰ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

nálezů pak v pozdější době provedl Josef Ladislav Píč^{11, 12}. Nálezy v pozdějších dobách byly zachraňovány pouze výjimečně – Čeněk Florián¹³, Ludvík Domečka^{14, 15}.

Po 2. světové válce podnikl několik výzkumů Jan Rataj¹⁶ společně s Vítem Vokolkem^{17, 18}. Vít Vokolek pak pokračoval ve výzkumech Chrudimi i nadále – jeho nejdůležitější aktivitou byl archeologický výzkum na návrší Pumberka, který přinesl doklady o nejstarším opevnění Chrudimi patřící sídlišti kultury lengyelské a hradišti kultury slezskoplatěnické.¹⁹ Opomenuty by neměly zůstat ani publikace Olgy Kytlicové²⁰ a Bořivoje Nechvátala²¹, týkající se doby hradištní.²²

V 80. a 90. letech 20. století byly realizovány výzkumy především v prostoru městského jádra (Široká ulice, Resslerovo náměstí, Školní náměstí, Štěpánkova ulice, Břetislavova ulice, Komenského ulice, Novoměstská ulice, Rybičkova ulice a Všehrdovo

¹¹ Píč, Josef Ladislav 1899, 1905, 1909: *Starožitnosti země České I/1, II/3, III/1*. Praha.

¹² Frolík, Jan – Sigl, Jiří: *Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života*. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

¹³ Vincenc (Čeněk) Florián je také autorem díla, které je po něm nazváno „Topografie Čenka Floriána“. Věnuje se zde především jednotlivým městským a předměstským obytným objektům a postupně zaznamenává jejich měnící se majitele. Umožňuje nám tak utvořit si představu o tom, kolik domů se v dané části města přibližně nacházelo. Topografie je uložena v Okresním archivu v Chrudimi pod inventárním číslem 17.

¹⁴ Domečka, L.: *Předhistorické nálezy z let 1919 - 1928 ve Vlastivědném museu pro východní Čechy v Chrudimi, Vlastivědný sborník východočeský IV/1929*, s. 24 - 27.

¹⁵ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: *Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života*. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

¹⁶ Rataj, J.: Únětické pohřebiště v Chrudimi. In *Archeologické rozhledy IV/1952*, s. 100-101. TÝŽ: Slovánská obilnice v Chrudimi. In *Archeologické rozhledy IV/1952*, s. 405, 453-454.

¹⁷ Jmenujme např. Vokolek, Vít 1955: *Nálezová zpráva čj. 1123/55* v archivu ARÚ AV ČR Praha (Chrudim). TÝŽ 1956: *Nálezová zpráva čj. 1254/56* v archivu ARÚ AV ČR Praha (Chrudim). TÝŽ 1956: *Nálezová zpráva čj. 1259/56* v archivu AV ČR Praha (Chrudim). TÝŽ 1960: *Nálezová zpráva čj. 6292/60* v archivu ARÚ AV ČR Praha (Chrudim). Týž 1972: *Výzkumy v Čechách 1969* (Chrudim), s. 41-42. Týž 1975: *Výzkumy v Čechách 1971* (Chrudim), s. 53. Týž 1977: *Výzkumy v Čechách 1974* (Chrudim), s. 54. TÝŽ 1982: *Výzkumy v Čechách 1978 - 1979* (Chrudim), s. 40-41. TÝŽ: *Lužické pohřebiště v Chrudimi*. In *Archeologické rozhledy XXXVII/1985*, s. 244-260.

¹⁸ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: *Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života*. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

¹⁹ Vokolek, Vít: *Archeologický výzkum v Chrudimi – Pumberkách v roce 1986*. In *Zpravodaj Krajského Muzea východních Čech, číslo 1, ročník 14*. Hradec Králové 1987, s. 30 – 37.

²⁰ Kytlicová, Olga: *Slovánské sídliště v Chrudimi*. In *Archeologické rozhledy VIII*, 1956, s. 72, 92, 93.

²¹ Nechvátal, Bořivoj: *Nález středohradištní keramiky v Chrudimi*. In *Archeologické rozhledy XIX*, 1967, s. 98 – 100.

²² Frolík, Jan – Sigl, Jiří: *Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života*. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

náměstí), Kateřinského předměstí a u kostela sv. Kříže Janem Frolíkem a Jiřím Siglem. Na Kateřinském předměstí²³ byly zjištěny objekty širokého chronologického zařazení v Husově ulici.²⁴

Jeden z největších a nejkvalitnějších souborů nálezů byl objeven při výzkumu ve Filištínské ulici (dnes na tomto místě stojí budova Státního okresního archivu). Výzkum byl realizován v předstihu. Nálezový soubor pokrývá období od pravěkého do novověkého období, díky němuž je možné alespoň nepatrně nahlédnout do života tehdejších lidí. Nachází se zde nejen zbytky keramiky a části stavebního materiálu, ale také předměty z organických materiálů, kterými jsou např. dřevo nebo kůže. V souboru nechybí ani paleoekologické vzorky a neméně důležitý je také velmi bohatý soubor středověkého skla.²⁵

Archeologický výzkum proběhl také na nároží Hradební ulice²⁶ a Resslova náměstí v dubnu až říjnu 2006. Vyvolán byl záměrem výstavby obchodně bytového centra s podzemními garážemi.

Podloží byla vrstva spraše, pod ní pak vrstva štěrkopísku, která překrývala zjílovatělý slínovec. Nejstarší nálezy jsou z období eneolitu, nejstarší dochované sídlištní situace pak spadají do období slezskoplatěnické kultury. Zjištěna byla souvrství a jámy bohaté na keramiku. Další nálezy jsou spojené se středohradištním obdobím (od 9. století), pro něž byly zjištěny stopy dřevěných staveb, plotů a zásobnic na obilí, v jejichž výplni bylo nalezeno několik nádob.²⁷

²³ O výzkumu na Kateřinském předměstí více Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Předběžná zpráva o záchranném výzkumu v Chrudimi na Kateřinském předměstí. In Zpravodaj Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové, ročník XI, číslo 1. Hradec Králové 1984. s. 72 – 73. Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Počátky Kateřinského předměstí v Chrudimi z pohledu archeologie. In Chrudimský vlastivědný sborník 1, Okresní muzeum Chrudim 1996. s. 3 – 28.

²⁴ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

²⁵ Tématu Filištínské ulice byla věnována značná pozornost. Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Předstihový archeologický výzkum v Chrudimi – Filištínské ulici na staveništi budovy Okresního archivu v roce 1996. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 23. Muzeum východních Čech v Hradci Králové 1997, s. 86 – 93. Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Pokračování archeologického výzkumu ve Filištínské ulici v Chrudimi v roce 1997. Zpravodaj muzea v Hradci Králové 24. Muzeum východních Čech v Hradci Králové 1998. ISBN 80 – 85031 – 28 -0, s. 137 – 147.

²⁶ Problematice výzkumu v Hradební ulici je věnován Chrudimský vlastivědný sborník č. 14 (Chrudim 2010. ISBN 978-808707808-2). Archeologické nálezy ze čtverce N6 zdokumentovala a zpracovala Hana Rozsypalová (Rozsypalová, Hana: Chrudim v 9. a 10. století na základě archeologických výzkumů. Bakalářská práce. Pardubice, 2010.)

²⁷ Frolík, Jan – Musil, Jan: Záchranné archeologické výzkumy v Chrudimi v roce 2006. In Zprávy české archeologické společnosti. Supplément 68. AVČ 2006. Praha 2007, s. 46 – 48.

Vývoj 11. - 13. století prezentují především kulturní vrstvy, zjištěny ale byly i úpravy povrchu nekvalitní dlažbou. Ojedinelým byl také nález pohřbu novorozence. Ze zjištění vyplývá, že tato plocha byla hustě osídlena, podobu zástavby však rekonstruovat nelze (dochovány byly pouze nesouvislé útržky archeologických situací z důvodu mladších zásahů).

Někdy před rokem 1276, který je spojen se založením vrcholně středověkého města, došlo k vyměření pozdější Hradební ulice (oproti dnešnímu stavu byla mírně odchýlena k západu), jejíž trasa zůstala zachována až do 2. poloviny 19. století. Patrně již od počátku byla vydlážděna či vysypána šterkem a podélně byly vyměřeny také městské parcely.²⁸

Pro nejstarší období je charakteristická dřevěná zástavba, patrně ve formě srubů s podlahami z jílu. Ta je počátkem 14. století nahrazena dřevěnou stavbou s kamennou podezdívkou, která má již členěný interiér a zahloubený suterén se stěnami obloženými dřevem a v rozích upevněný kůly.²⁹

V první třetině 14. století byla Chrudim zasažena požárem, který zachvátil také dřevěný dům na podezdívce (žádné písemné prameny však k tomuto období dochovány nejsou). Nahrazen byl zděnou stavbou, ze které se dochoval sklep o rozměrech 5 x 5m, zděný z opuky na jílu. Přístupný byl od severu, v západní stěně se nacházel výklenek na odkládání světla a ve stěně východní větrací okénko. V 15. století byl v jeho těsné blízkosti vyhlouben další sklep o rozměrech 6 x 4m, zděný na maltu a zaklenutý valenou klenbou od západu přístupný kamennými schody, nad nimiž se dochovala i část kamenného portálu. Do podlahy sklepa bylo vyhloubeno zděné schodiště, na které navázal sklep křížového půdorysu. Spodní podlaží sklepů bylo hloubeno, vyzděno z kamene na maltu a opatřeno valenou klenbou.³⁰

Dům byl pobořen v období třicetileté války. Na rozdíl od domů ostatních však nebyl obnoven. Jeho sklepy byly zavezeny odpadem. Místo pak dále fungovalo jako zahrada a bylo přičleněno k domu čp. 10/I.³¹

V nálezové situaci se podařilo prozkoumat také 14 odpadních jímek a jam, převážně z období 15. - 16. století, které náležejí ke dvorkům domů čp. 10/I, 14/I a 15/I.

²⁸ Frolík, Jan – Musil, Jan: Záchrané archeologické výzkumy v Chrudimi v roce 2006. In Zprávy české archeologické společnosti. Supplément 68. AVČ 2006. Praha 2007, s. 46 – 48.

²⁹ tamtéž

³⁰ tamtéž

³¹ Tamtéž

jejich charakter je různý – jámy prosté, čtvercové (se stěnami zpevněnými dřevem) až po jámky kruhové (obložené kameny spojenými jílem).³²

V historickém jádru města byly prováděny záchranné archeologické výzkumy ve stejné intenzitě i v následujících letech. Po dokončení výměny inženýrských sítí v Široké ulici byla v roce 2007 provedeno předláždění s kompletní výměnou inženýrských sítí ve Filištínské, Kollárově a Podfortenské ulici, přičemž byly registrovány sídlení aktivity z pravěku až raného novověku.³³ Podobné zjištění bylo učiněno i v Břetislavově ulici.³⁴ V souvislosti s plánovanou rekonstrukcí kostela sv. Josefa byly provedeny dvě etapy záchranného archeologického výzkumu, které přinesly důležité poznatky nejen o samotné stavbě, ale především o druhém městském příkopu a zaniklém Novoměstském předměstí.³⁵ V následujícím roce byla v sousedství OC Balustráda v Hradební ulici provedena rekonstrukce kanalizace, při které došlo k objevu požárového horizontu 14. století a kamenné měšťanské architektury.³⁶ Nejstarší měšťanské architektury se dotkl také výzkum v čp. 22/I ve Filištínské ulici.³⁷ Na samém intravilánu města byl proveden předstihový výzkum při stavbě OC FAMILY CENTER, který doložil stopy pravěkého osídlení na východním okraji města.³⁸ Po neodborném terénním zásahu v Lázeňské ulici došlo ke zřícení úseku druhé městské hradby v délce asi 15 m. Terénní situace tedy

³² Frolík, Jan – Musil, Jan: Záchranné archeologické výzkumy v Chrudimi v roce 2006. In Zprávy české archeologické společnosti. Supplément 68. AVČ 2006. Praha 2007, s. 46 – 48.

³³ MUSIL, Jan 2007: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 12/07 na lokalitě Chrudim, Filištínská ul., Kollárova ul a Fortenská ul. akce: Rekonstrukce ulice Filištínská, Kollárova a Fortenská v Chrudimi - veřejné osvětlení, kabelovod, inženýrské sítě a trvalé zajištění sklepa čp. 43/I. NZ 12/07, ulož. RM v Chrudimi, Chrudim.

³⁴ MUSIL, Jan 2007 – 2008: Přehled archeologických akcí a přírůstků do sbírek Regionálního muzea v Chrudimi za rok 2007, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 34, 33 – 49.

³⁵ MUSIL, Jan 2007: Zpráva o I. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa. Chrudim. MUSIL, J. 2008: Zpráva o II. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa. Chrudim. MUSIL, J. 2008: Záchranné archeologické výzkumy v kostele sv. Josefa při kapucínském klášteře v Chrudimi v letech 2007 – 2008, Dějiny staveb 2008, 91 – 101.

³⁶ MUSIL, Jan 2008: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 1/08 na lokalitě Chrudim, Hradební ul. akce: Rekonstrukce ulice Hradební v Chrudimi. NZ čj. 01/08 ulož. RM v Chrudimi. Chrudim.

³⁷ MUSIL, Jan 2008: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 58/08 na lokalitě Chrudim, Filištínská ul. čp. 22/I. NZ čj. 58/08 ulož. RM v Chrudimi. Chrudim.

³⁸ MUSIL, Jan 2008: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 44/08 na lokalitě Chrudim. Akce: OC FAMILY CENTER v Chrudimi. NZ čj. 44/08 ulož. RM v Chrudimi. Chrudim.

musela být dokumentována.³⁹ Také rok 2009 byl bohatý na archeologické výzkumy. Dokončen byl výzkum v kostele sv. Josefa a v přilehlých klášterních zahradách, kde se podařilo odkrýt relikty hradby s baštou a superpozici několika obraných příkopů.⁴⁰ Záchranný archeologický výzkum, který přinesl důležité poznatky o pravěkém a středověkém opevnění, byl ve dvou etapách proveden ve Štěpánkově ulici za čp. 97/I.⁴¹

³⁹ Musil, Jan: Městské opevnění v Chrudimi. Srovnávací analýza výpovědí písemných, ikonografických a archeologických pramenů. Rigorózní práce, Pardubice 2012.

⁴⁰ MUSIL, Jan 2009: Zpráva o III. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa. Chrudim. MUSIL, J. 2009: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě dohody č. 37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad, ulož. RM v Chrudimi. MUSIL, J. 2009: Záchranné archeologické výzkumy v historickém jádru města Chrudimi, Výzkumy v Čechách 2009, Zprávy České archeologické společnosti suppl. 78, 48 – 49.

⁴¹ MUSIL, Jan 2009: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 4/09 na lokalitě Chrudim, Lázeňská ul. akce: Parkánová hradební zeď v ulici Lázeňská, Chrudim IV – odborný posudek stavebně technického stavu, ulož. RM v Chrudimi. MUSIL, J. 2009: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 67/09 na lokalitě Chrudim, akce: Parkánová hradební zeď v ulici Štěpánkova č.p. 97, Chrudim I – odborný posudek stavebně technického stavu, ulož. RM v Chrudimi. MUSIL, J. 2009: Záchranné archeologické výzkumy v historickém jádru města Chrudimi, Výzkumy v Čechách 2009, Zprávy České archeologické společnosti suppl. 78, 48 – 49.

4. Historický rámeček

4.1. Pravěký vývoj

Nejstarší osídlení z doby kamenné – paleolitu bylo zjištěno roku 1876 v Chrudimi na Pumberkách. Nalezeny zde měly být pazourkové artefakty (hroty či čepele) a uhlíky. Přítomnost závěru paleolitu či mezolitu doložil výzkum v roce 1986, který zachytil několik křemencových artefaktů.⁴² Nejnověji je mladý paleolit doložen v Píšťovech a Markovicích.⁴³

Z období neolitu jsou doložena sídliště zemědělců u železniční trati, v areálu původního závodu Transporty, mezi požární zbrojnicí a silnicí na Topol. Na Kateřinském předměstí v Husově ulici byly narušeny dvě jámy kultury s lineární keramikou, kultura s vypíchanou keramikou je pak doložena z lokality u cihelny p. Veselého pod Pumberky, na polích jižně odtud, na polích u starého závodu Transporty, na polích severně od nádraží Chrudim-město, přítomnost je dokonce prokázána i ve středu města – čp. 115/I a v Lázeňské ulici z průzkumu parkánové hradby⁴⁴. Osídlené plochy jsou dokladem zemědělství na velkém území a ojedinělé kamenné nástroje jsou dokladem kácení stromů a opracování dřeva.⁴⁵

Lengyelská kultura je dochována ze dvou míst – západně od kostela sv. Kříže a ze sídliště Na Pumberkách. Tato sídliště byla chráněna příkopy a palisádami z dřevěných kůlů.⁴⁶ Nejnověji se přítomnost nositelů lengyelského kulturního komplexu podařilo prokázat v Píšťovech při stavbě obchodního centra Tesco.⁴⁷

Z pozdní doby kamenné – eneolitu pochází koncentrace sekeromlatů náležející patrně kultuře nálevkovitých pohárů. Při dokumentaci na Resselově náměstí byly získány

⁴² Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁴³ Moravcová, Marta - Franzeová Vokounová, Dagmar: Paleolitické nálezy ve sbírkách Regionálního muzea v Chrudimi. In Chrudimský vlastivědný sborník 12/2011, s. 17-38. ISBN 978-80-8707809-9.

⁴⁴ Frolík, Jan: Archeologický výzkum hradebního pásma v Chrudimi v letech 1999 a 2000. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 27/2001, s. 120-140.

⁴⁵ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁴⁶ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁴⁷ Laskavá informace Mgr. Jana Musila.

předměty, které umožnily zařadit toto osídlení do období baalberské fáze kultury nálevkovitých pohárů.⁴⁸

Kultura zvoncovitých pohárů je zastoupena třemi nalezišti – pohřebištěm v prostoru staré Transporty, kde byl objeven žárový hrob, Na Pumberkách, kde byl nalezen džbán⁴⁹ a při stavbě obchodního centra Kaufland⁵⁰.

Únětická kultura je doložena v prostoru Pardubické ulice, kde bylo na území vojenského depa částečně prozkoumáno pohřebiště. Kostry ležely ve skrčené poloze s milodary (keramická miska, bronzový náramek, jehlice, jantarový náhrdelník). Doložen je z tohoto období i depot bronzových hřiven nalezený v areálu továrny Evona.⁵¹ Nálezy věteřovské kultury z areálu Transporty, kde byl objeven objekt se 2 nádobkami (hrncem, džbánkem na nožkách) a 21 hliněnými tkalcovskými závažími, jsou dokladem vlivu z Moravy.⁵²

Ze střední doby bronzové pochází nález bronzové jehlice s terčovitou bohatě zdobenou hlavicí.⁵³

Kultury popelnicových polí obklopovaly především střed dnešního města. Zjištěny jsou v areálu staré Transporty, kde se nacházelo sídliště i pohřebiště; dále pak v blízkosti kostela sv. Kateřiny a v Husově ulici. Pravděpodobně z okolí ulice Přemysla Otakara pochází nález tří bronzových kopí a dvou seker z počátků lužické kultury. Významné lužické pohřebiště se nacházelo v prostoru vojenského depa. Byl zde bohatý bronzový inventář – spona s lučíkem a navlečenou jehlou, srdcový závěsek; další pohřebiště se nacházelo v prostoru pod Pumberky.⁵⁴

⁴⁸ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁴⁹ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁵⁰ Laskavá informace Mgr. Jana Musila.

⁵¹ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁵² Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁵³ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁵⁴ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

Na sídlištích z doby kultury slezskoplatěnické jsou zachyceny zásobnicové jámy s úzkým kruhovým ústím rozšiřujícím se ke dnu stěnami, které dosahují hloubky až 250 cm. Část sídliště byla prozkoumána u sv. Kříže (zde zachyceno několik zásobnicových jam) a v cihelně; dále pak okolo návrší Pumberka, jihozápadně od Vestce nad nádražím Chrudim – město. Keramika tohoto období je doložena nálezy v prostoru starého závodu Transporty a v Olbrachtově ulici.⁵⁵

Ve stejném období je na Chrudimsku doložena také existence několika hradišť – nejstarší je zachyceno na návrší Pumberka, jehož větší část byla zničena těžbou písku. O něco jižněji vzniká (na místě staršího opevněného lengyelského centra) v době železné hradiště nové náležející slezskoplatěnické kultuře. Další doklady tohoto osídlení byly získány výzkumy ve Štěpánkově ulici čp. 83/1 – 91/1, v ulici Komenského čp. 59, v Hradební ulici čp. 14/1 a ve Filištínské ulici, kde byly zaznamenány mělké sídlištní jámy zahloubené ve spraši s pravidelným kruhovým či oválným půdorysem. V sídlištních objektech se nacházely zbytky zlomků keramiky, mazanice a části lidské kostry. Při již zmiňovaném výzkumu ve Filištínské ulici byla v sondě P položené mezi městskou hradební zdí a parkánovou hradbou zjištěna až 50 cm sídlištní vrstva, což značí, že v prostoru pozdějšího města fungovalo hradiště⁵⁶ datované do 3. stupně slezskoplatěnické kultury, které bylo od hradiště Na Pumberkách vzdáleno asi jen 1400 m. Další hradiště 6. stol. př. n. l. se pak rozkládalo na katastru obce Topol.⁵⁷

Z kultury laténské je doloženo keltské sídliště v prostoru vojenského depa v sousedství Parbubické ulice. Výzkumem zde byly zjištěny relikty roštu hrnčírské pece a polozemnice. Další doklady byly získány od kostela sv. Kříže (zde narušen žlabový objekt), u Topolské silnice a ve výkopu pro horkovod v Husově ulici.⁵⁸ V roce 2005 byl z tohoto období objeven ženský hrob na staveništi firmy Vesna, při hlavní silnici

⁵⁵ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁵⁶ Prozatím poslední interpretace Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In Castellologica Bohemica 11. Praha 2008, s. 553 – 584 a Musil, Jan 2009: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 4/09 na lokalitě Chrudim, Lázeňská ul. akce: Parkánová hradební zeď v ulici Lázeňská, Chrudim IV – odborný posudek stavebně technického stavu, ulož. RM v Chrudimi.

⁵⁷ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁵⁸ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

z Chrudimi do Slatiňan. Orientován byl v ose S – J. Hrob obsahoval bronzový náramek a poškozenou bronzovou sponu, několik zlomků keramiky a mazanice, 2 lidské obratle a polovinu železného kroužku z opasku. Dva bronzové nánožníky a 1 bronzový sedlovitý náramek byl předán policií.⁵⁹ Z doby římské pak pochází několik keramických zlomků z areálu staré Transporty, od kostela sv. Kříže a z pravé strany silnice z Chrudimi do Slatiňan.⁶⁰ Nejnověji je sídliště z doby římské a z doby stěhování národů zjištěno v Píšťovech.⁶¹

4.2. Chrudim v době slovanské

Doklady jsou zastoupeny jen velmi málo. Slované se sem dostali po Trstenické stezce, ostatní cesty ale nelze vyloučit (ve středověku Haberská, severněji Libická, která využívala údolí Doubravy či stezka vedoucí ze Slezska přes Kladsko). Nejstarší doklady pobytu Slovanů máme z jižního okraje Dražkovic, kde byl nalezen střep pražského typu. Dalším nalezištěm jsou Platěnice (4 nádoby blížící se keramice pražského typu, v hrobech železná přezky).⁶²

První osadníci jsou v Chrudimi doloženi v 7. - 8. stol. podle několika keramických zlomků ze staré Transporty. Pro středohradištní období máme 7 nalezišť – Chrudim 1, 6, 16, 19, 24, 27 (naleziště rozmístěná pravidelně východně a jižně od ostrožny, na níž předpokládáme existenci hradiště v tomto období; lokality 1, 6, 24 a 27 jsou situované na terase řeky Chrudimky, v Chrudimi 27 v Městských sadech došlo k odkrytí zásobní jámy na obilí); naleziště 16 se nachází pod svahem návrší Pumberky, východně od současného městského jádra, a sídliště objevené při stavbě penzionu pro seniory v Soukenické ulici (leží v sousedství ostrožny na nepatrně vyvýšeném terénu), ostatní sídliště jsou rozmístěna západně a jižně ve vzdálenosti 100 – 1700 m od ostrožny, kde stávalo

⁵⁹ Musil, Jan: Zpráva o nález laténského hrobu v Chrudimi v ulici Obce Ležáků. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 33/2007, s. 125 – 132. ISBN 978-80-85051-80-5.

⁶⁰ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁶¹ Laskavá informace Mgr. Jana Musila.

⁶² Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

hradiště. Všechna leží na sprašovém podloží, značná část je zjištěna pouze povrchovým průzkumem, výzkumy zachytily jen nepatrnou část původní situace.⁶³

Další výzkum byl proveden v Soukenické ulici, kde bylo sondáží zaznamenáno 5 mělkých sídlištních jam a několik kůlových jamek. Nejspíše se jednalo o plot či palisádu. Přítomnost pohřebiště z tohoto období zjištěna není.⁶⁴

4.3. Hradiště a opevnění

Archeologický výzkum v roce 1996 a 1997 ve Filištínské ulici přispěl k vyjasnění vzniku a existence hradiště v 9. - 10. stol. Fortifikaci zde potvrdil objev příkopu ve směru západ-východ. Jeho šířka byla asi 4 m a hloubka kolem 2 m. Zařazení do 9. - 10. stol. potvrzuje nález křížku ze železa s pocínovaným povrchem zdobeným vývalky a rytým ornamentem, který je dokladem dálkových kontaktů.⁶⁵

Ve středověku a novověku došlo ke zničení obou valů⁶⁶ a zchoval se pouze hluboký příkop. Existenci a význam hradiště nepřímo potvrzuje i hustá síť osad z bezprostředního okolí, vytvářející aglomeraci na spojnici s Moravou.⁶⁷

Výzkum v 80. a 90. letech 20. století zachytil pozůstatky valového opevnění ve Štěpánkově ulici čp. 85/1⁶⁸, mezi Resselovým a Školním náměstím a ve Filištínské ulici čp. 37/1 – 40/1. Průřez opevněním byl poprvé získán v příkopu na severní straně kostela Nanebevzetí p. Marie. Násep měl šířku 4,6 m a výšku 1,1 m. Před valem existoval mělký příkop o šířce asi 5,5 m a hloubce 1,5 m. Ve spodní části byl zaplněn 60 cm silnou vrstvou zetlelého dřeva. Východněji bylo zjištěno další valové opevnění o šířce 10 m

⁶³ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁶⁴ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudimsko v raném středověku. Vývoj osídlení a jeho proměny. Hradec Králové 1995. ISBN 80-85031-13-2.

⁶⁵ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudimsko v raném středověku. Vývoj osídlení a jeho proměny. Hradec Králové 1995. ISBN 80-85031-13-2.

⁶⁶ Tento názor odpovídá tvrzení Frolíka a Sigla z roku 1998. Dodnes však není jisté, zda valy byly skutečně 2.

⁶⁷ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁶⁸ Informace o tomto výzkumu poskytuje Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Pokračování zjišťovacího výzkumu ve Štěpánkově ulici čp. 85 v Chrudimi v roce 1990. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 18, Hradec Králové 1991 – 1992, s. 69 – 72.

s torzem čelní opukové plenty, výška valu byla 1,6 m. Před valem se nacházel příkop o šíři minimálně 9 m, dna nebylo dosaženo ani ve 3 m. Přímé datování je obtížné z důvodu absence materiálu a provádění vzorkování v zimním období. Lze předpokládat, že vnitřní valové opevnění patří do starší fáze (11. stol.) a vnější opevnění mladší fázi (12. – 1. polovina 13. stol.).⁶⁹

Ve Štěpánkově ulici čp. 85/1 bylo valové těleso stavěno přímo na povrch starší vrstvy, zadní stěnu tvořila dřevěná konstrukce, kde byly objeveny dva dřevěné trámy, zbytek byl doložen jen vrstvičkou uhlíků. Z vnitřní konstrukce byly zjištěny pouze fragmenty dvou rovnoběžných žlábků kolmých na zadní stěnu. Opevnění zaniklo mohutným požárem. Val byl široký nejméně 2,5 m. Z mladší etapy se dochovala pouze část destrukce zadní kamenné plenty.⁷⁰

Ve Filištínské ulici se dochoval fragment zadní části zhotovený z vodorovně položených trámů zasunutých za kůly. Val byl nejméně dvakrát postižen ohněm, a to v 11. a 12. století. Proč ale k požáru došlo, nevíme, z důvodu nedostatku písemných pramenů. V úvahu připadají vpády vojsk nebo zánik děpoltického údělu. Dle původního názoru Frolíka a Sigla byl hrad⁷¹ obnoven na stejném místě na hranách ostrohu, mladší opevnění pak bylo posunuto směrem ven. „Vstup do hradiště musel ležet někde v prostoru Horní brány v dnešní Břetislavově ulici, v jihovýchodním rohu hradiště.“⁷²

Patrně nejvíce informací o opevnění chrudimské ostrožny přinesly výsledky z archeologického výzkumu, který byl proveden v letech 2004 až 2006 v prostoru Školního náměstí a Komenského ulice. Nalezeny zde byly pozůstatky valového opevnění z období slezskoplatěnické kultury, kterých bylo využito k výstavbě opevnění v období středohradištním (společná výška obou valů byla asi 2,5 m). Středohradištní valové opevnění mělo vnitřní roštovou konstrukci, zadní strana byla patrně stupňovitá a jeho šířka činila minimálně 7 m. Výzkumem bylo též doloženo, že valové opevnění bylo

⁶⁹ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁷⁰ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁷¹ Tuto informaci vyvrátil výzkum Jana Frolíka v roce 2008, který existenci hradu v těchto místech nepotvrdil. Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In Castellologica Bohemica 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

⁷² Frolík, Jan-Sigl Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5. s. 25

nejméně dvakrát upravováno. „Nejprve bylo původní těleso s roštovou konstrukcí rozšířeno směrem od hradiště (k západu) o násep s komorovou konstrukcí. V původním uložení byly komory zjištěny a zkoumány v sondách VI a III a je zřejmé, že pokračovaly směrem k západu... Zadní stěna této fáze, indikovaná nevelkými kúlovými jamkami ve dvou řadách... byla zkoumána ve východní části sondy II. Původní šíři komorové konstrukce lze stanovit na 5,3 m. Její vnitřní část destruovala a vytvořila kužel, tvořený původní výplní jednotlivých komor... a jednotlivými dřevy, dochovanými v podobě zuhelnatělých proplátek či hnědavě zbarvených otisků. Opevnění bylo upraveno tak, že k destruované vnitřní straně byl přisypán násep sestávající z několika podobných uloženin, ale bez vnitřní ztužující konstrukce. Zadní stěna náspu byla šikmá. Obložena byla vodorovně kladenými prkny, fixovanými šikmo podle sklonu stěny zapuštěnými kúly. Celková zjištěná šíře (mlado)hradištního opevnění, sestávajícího ze tří rozdílných konstrukčních fází, činila 13,9 m, tj. celou zkoumanou délku sondy.“⁷³ V závěrečné fázi bylo valové opevnění postiženo požárem, který dokumentuje situace v sondě II. Za poničenou zadní stěnou byla objevena silná spáleništní vrstva s uhlíky a mazanicí o hmotnosti až 1,8 m. Po tomto požáru již nebylo opevnění obnoveno (val byl zřejmě zplanýrován a na jeho místě byla na konci 13. století částečně vystavěna městská hradba).⁷⁴

V okolí hradiště vznikají mnohá sídliště. Nalezené objekty je ale často velice těžké spojovat do ucelených sídlištních komplexů. Osou byl tok řeky Chrudimky. Počet sídlišť výrazně narůstá v mladohradištním období. Jedno představuje trojice nalezišť v jižní části katastru, původně situovaných podél dnes již téměř zaniklé vodoteče, další jsou pak v okolí kostela sv. Kříže. Ve druhém případě se jedná o rozsáhlejší sídliště postupně narušované a zničené v 19. stol. Z okolí jsou známy nálezy kostrových hrobů a záušnic, které určují románské stáří kostela. Toto sídliště patrně nepřesahovalo areál hřbitova sv. Kříže. Největší rozvoj osídlení je v 1. polovině 13. století. Dokladem dálkových obchodů může být okraj se zduřelou profilací typický pro pražskou keramiku

⁷³ Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In *Castellologica Bohemica* 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

⁷⁴ Frolík, Jan: Chrudim – raně středověké centrum jižní části východních Čech (Archeologie a 950. výročí první písemné zmínky). In *Archeologia historica* 31/06, 2006, s. 7 – 19. ISSN 0231 – 5823, ISBN 80-7275-061-5.

první třetiny 13. stol. Okolí kostela sv. Kříže je považováno za místo konání trhů.⁷⁵ Na východní straně je osídlení patrné až ve větší vzdálenosti od předhradí, podél hlubokého zářezu kolem zaniklé vodoteče. Severně od hradiště je osídlení doloženo pouze mincovním depotem. Několik lokalit je situováno těsně při hranici katastru.⁷⁶

4.3.1. Předhradí a areál správního hradu

Záchranný archeologický výzkum na křižovatce ulice Na Valech s ulicí Opletalovou zjistil, že před valem původně existoval také příkop. Předhradí bylo rozsahem totožné s plochou pozdějšího Nového města a podle analogií odjinud by mělo náležet mladohradištnímu období⁷⁷. Z jeho plochy však nemáme téměř žádné nálezy.⁷⁸

Ke změně vnitřního členění hradiště došlo asi ve 12. stol. V jihovýchodní části se vydělil prostor správního hradu (akropole). Svědectvím existence tohoto areálu může být i oválný tvar bloku domů mezi Břetislavovou a Komenského ulicí, a obloukovitý průběh ulice Břetislavovy. Předpokládá se, že do areálu patřil také kostel Nanebevzetí Panny Marie. V písemných pramenech se „hrad“ objevuje jen na předpokládaném opise zakládací listiny (jedná se o text formulářové sbírky Jindřicha z Isernie⁷⁹) města jako „stará Chrudim“, u níž je pak lokováno město nové.⁸⁰

Zcela přesvědčen o existenci hradu v Chrudimi je Tomáš Durdík. Hrad měl podle něj podobu středoevropského kastelu lichoběžníkového tvaru a dvojdílné konstrukce.

⁷⁵ Frolík, Jan – Sigl, Jiří: Sídliště u kostela sv. Kříže v Chrudimi a jeho význam pro počátky města. In Chrudimský vlastivědný sborník 2, Okresní muzeum Chrudim 1997, s. 1 – 18.

⁷⁶ Frolík, Jan - Sigl Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁷⁷ Při dokumentaci se podařilo objevit starý a nový val, přičemž starý val by mohl náležet mladohradištní fázi.

⁷⁸ Frolík, Jan - Sigl Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

⁷⁹ Od roku 1999 však tento opis není považován za hodnověrný. Jan Frolík se ale i přesto domnívá, že by se mohlo jednat o opis zakládací listiny s dodatkem, že formulářové sbírky nepovažuje za spolehlivý pramen.

⁸⁰ Frolík, Jan - Sigl Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

S tím však nesouhlasí M. Ježek, který nejen že zpochybnil Durdíkovu hypotézu, ale také existenci hradu jako takového.⁸¹

Stavby, které mohly s hradem bezprostředně souviset a potvrdit tak jeho existenci (jedná se o Žižkovu věž a sousední dům) byly bohužel v 19. století zcela zničeny.⁸²

Archeologický výzkum probíhající v letech 2004 až 2006 v prostoru Školního náměstí a Komenského ulice si též kladl za cíl objasnit existenci hradu v Chrudimi, který měl vzniknout v době lokování středověkého města, před rokem 1276. Řešit se ale měla nejen otázka existence, ale také jeho podoba.

Hrad se s největší pravděpodobností nacházel v prostoru severně od Břetislavovy ulice, patrně v prostoru Školního náměstí a Komenského ulice, kde byly již v minulosti zachyceny fragmenty opevnění a po jeho zániku sem byly zapuštěny základy zděné stavby, jejíž rozměry činily asi 3,5 x 5 m. Patrně se jednalo o základy věžovité stavby. S jistotou lze v současnosti říci, že hrad zde musel stát nejpozději do roku 1338 (v té době už totiž stál na stejném místě presbytář kostela dnešního chrámu Nanebevzetí Panny Marie). Část hradu tak byla s největší pravděpodobností k výstavbě presbytáře využita. Samotný presbytář by tedy mohl být shodný s částí hradu. Řešila se zde tedy otázka obdélného terénního bloku v jihovýchodním rohu městského areálu, který zasahoval do presbytáře kostela a zároveň byl vysunut z linie opevnění (V novověku se zde nacházela čp. 56/I zaniklé staré děkanství a staré škola čp. 57/I a ze západní strany sem zasahuje i presbytář děkanského kostela Nanebevzetí Panny Marie, na který navazovala hradební zeď prolomená branou. U jižní strany brány stála tzv. Žižkova věž.). Průzkum proběhl též v prostoru zaniklé Žižkovy věže. Zdejší terén však byl plošně několikrát snižován a z věže nezbyly ani základy. Podle Frolíkovy hypotézy lze však její vznik zařadit taktéž před rok 1276. Ani výzkumem se tedy nepodařilo zjistit, zda zde hrad stál. To by mohl potvrdit až další výzkum v prostoru Školního náměstí.⁸³

⁸¹ Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In *Castellologica Bohemica* 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

⁸² Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In *Castellologica Bohemica* 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

⁸³ Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In *Castellologica Bohemica* 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

4.4. Vznik města a jeho další vývoj

Na konci 10. století se Chrudim objevuje v písemných dokumentech. Poprvé je Chrudim zmiňována v donaci pro břevnovský klášter, která se hlásí k r. 993, ale je falzem ze 13. století.⁸⁴ „Břevnovskému klášteru se z Chrudimi a několika dalších lokalit poskytuje část výnosu z tržních a soudních poplatků. Celkově se tedy obsah listiny považuje za pravý, doplněný však při úpravě ve 13. století o několik vsuvek. Právě část zmiňující Chrudim je považována za tento mladší doplněk.“ Onou první písemnou zmínkou je tedy údaj z Kosmovy kroniky „kdy na zdejším hradišti umírá počátkem roku 1055 kníže Břetislav I.“⁸⁵

Východní Čechy byly do konce 10. století součástí panství Slavníkovců, jejichž hlavní zázemí bylo v Libici nad Cidlinou. V roce 995 však byli Slavníkovci vyvražděni a jejich území bylo připojeno k pražskému knížectví. Patrně někdy v tomto období tedy vzniklo hradiště⁸⁶, které je písemně doloženo k roku 1055, kdy zde zemřel český panovník Břetislav I. Ve druhé polovině 11. století poskytl panovník vyšehradské kolegiální kapitule desátek z daně míru, vybírané do jeho pokladny.⁸⁷

Ke konci 12. století se Chrudim stává údělem Děpoliců (vedlejší větve Přemyslovců). Jejich panství začalo snad r. 1182 a trvalo asi do r. 1222. V polovině 13. století však přinuceni odejít do exilu do Polska.⁸⁸

Chrudim jako město byla založena ve 2. polovině 13. století Přemyslem Otakarem II., na místě, kde dříve stávalo hradiště. Město bylo obeháno hradbami a mělo spoustu privilegií, díky kterým byla obyvatelstvu zaručena částečná samospráva, svoboda trhů, řemesel a obchodu.⁸⁹

⁸⁴ Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I., ed. G. Friedrich. Praha 1907, č. 375, s. 349.

⁸⁵ Frolík, Jan-Sigl Jiří: Chrudim v pravěku a středověku, obrazy každodenního života. s. 22

⁸⁶ Hradiště však vzniklo již za Slavníkovců (v 9. - 10. století). Po zániku slavníkovského panství bylo patrně vypáleno a za nějakou dobu zde vzniká přemyslovské hradiště se správní funkcí, které odpovídá 1. mladohradištní fázi valu (s komorovou konstrukcí). FROLÍK, Jan 2009: Neue Erkenntnisse über den Burgwall Chrudim in Ostböhmen (Tschechische Republik), in: Biermann, F. – Kersting, T. – Klammt, A. (Hrsg.): Siedlungsstrukturen und Burgen im westslawischen Raum, Beiträge zur Ur- und Frühgeschichte Mitteleuropas 52, Langenweissbach, 59 – 64.

⁸⁷ Frolík, Jan-Sigl Jiří: Chrudim v pravěku a středověku, obrazy každodenního života.

⁸⁸ Dejmek, J.: Děpoltici. K mocenskému postavení a osudům vedlejší větve Přemyslovců. In Mediaevalia Historica Bohemica. Praha 1991. Frolík, Jan-Sigl Jiří 1998: Chrudim v pravěku a středověku, obrazy každodenního života.

⁸⁹ Charvát, Jan: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města. Chrudim 1991. s. 17

Při zakládání města figuroval jako hlavní osoba nejen sám panovník, který dal písemný souhlas ke stavbě města, v němž byly stanoveny veškeré podmínky jeho založení, ale také tzv. lokátor, který byl organizátorem a finančníkem pověřeným králem. Jeho úkolem bylo sehnat dostatečný počet lidí, kterým pak panovník za jednorázovou úplatu přenechal část své půdy a lokovat (vytyčit) území města. To všechno však přirozeně nedělal zadarmo – v nejčastějším případě se z něj stávat rychtář, který zastával městský úřad a dohlížel na chod městské správy nebo byl za svou práci odměněn pozemky či jiným majetkem.⁹⁰

Nově vzniklé město (vznik před rokem 1276) bylo na několik let osvobozeno od daní. Jeho správa byla v rukou konšelů, kteří byli vybíráni z městských občanů a byli králi vázáni věrnostní přísahou.⁹¹

Zakládací listina se ale v originále bohužel nedochovala, znám je pouze její opis, který je ale bohužel bez datace. „Poněvadž v zakládací listině města Hranic n. M. z r. 1276 je zmínka o plošné chrudimské míře, musila být Chrudim založena někdy před rokem 1276.“ Opis udává, že pro město bylo vyměřeno 102 pozemkových lánů, z toho 2 pro lokátora. V případě Chrudimi je jako lokátor doložen jakýsi Konrád, který za splnění tohoto úkolu obdržel dědičnou rychtu, dům, lázeň, dvě chlebné lavice a dva mastné krámy. Král si zde v držení nechal pouze mlýn.⁹²

Chrudim byla od počátku opevněna kamennou hradbou, která je však písemně doložena až v roce 1349. Hradba byla založena do vrcholu rozvaleného sníženého valového opevnění, postavena na maltu z velkých opukových kvádrů, široká byla asi 2,5 m. Před hradbou se na východní straně nacházel příkop široký 16 m. Na ostatních stranách ochranu poskytovaly prudké svahy. Hlavní městská hradba je ještě dnes doplněna dochovanými půlválcovými baštami. Před hlavní městskou hradbou byla ještě hradba parkánová, zpevněná půlválcovými a hranolovitými baštami.⁹³

Do města se vstupovalo dvěma branami – hlavní, Horní brána, byla na východním konci Břetislavovy ulice a v Široké ulici stála Dolní brána. Obě byly zbořeny již v 19. století. Podle vyobrazení byly součástí těchto bran také věže. Existující dvě malé branky – Pardubská fortna na severu a Tmavá fortna⁹⁴ na jihu jsou mladší.⁹⁵

⁹⁰ Charvát, Jan: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města. Chrudim 1991. s. 17

⁹¹ Charvát, Jan: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města. Chrudim 1991. s. 17

⁹² Charvát Jiří: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města. s. 18

⁹³ Charvát Jiří: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města. s. 18

⁹⁴ Tmavá fortna neměla fortifikační smysl, jednalo se pouze o úzkou soutku uzavřenou na konci brankou.

⁹⁵ MUSIL, JAN 2005: Středověké opevnění města Chrudimi, Chrudimský vlastivědný sborník 9, 51 – 106.

Z hlediska právních poměrů platilo v Chrudimi právo jihlavské. Prvními obyvateli byli především Němci. Jména jiných obyvatel jsou sice známa, ale jedná se pouze o jména křesťní, tudíž nelze soudit, jaké byli národnosti.⁹⁶

Chrudim se zanedlouho po svém založení stává věnným městem. Vše začalo tím, že král Václav II. odkázal své manželce 20000 hřiven stříbra, stejně tak to udělal i její další manžel Rudolf I. Habsburský. Suma však byla poskytnuta jako výnos z měst. Jednalo se o města Hradec Králové, Jaroměř, Chrudim, Vysoké Mýto a Poličku.⁹⁷

Listinou z 5. října 1307 vydanou římským králem Albrechtem, který chtěl pomoci svému synovi k získání českého trůnu, bylo městu uděleno mílové právo, z čehož plynulo, že v okolí nejméně jedné míle od města nesměla být otevřena žádná jiná řemeslná dílna ani krčma, která byla ve městě. V roce 1335 pak město přechází z oblasti práva jihlavského na právo pražské.⁹⁸

Roku 1363 daroval Karel IV. Chrudim jako věno své manželce Alžbětě Pomořanské. Zřízen byl dokonce úřad podkomořího věnných měst, který měl dbát na jejich správu (zrušen byl v období tereziánských reforem). Po smrti Alžběty Pomořanské přebírá její panství král Václav IV., který později předává své manželce Žofii Bavorské, která jej drží do roku 1421. Ve stejném roce přitáhl do Chrudimi se svým vojskem Jan Žižka, který se spojil s vojsky Pražanů a s jejich pomocí město dobyl. Ten, kdo nepřijal nové učení, ztratil právo nadále ve městě vlastnit majetek a žít zde, což vedlo k odchodu některých německy mluvících obyvatel. Vlády nad Chrudimí se ujaly obce pražských měst, které město ovládaly jak nábožensky, tak politicky.⁹⁹

Roku 1488 vedlo město spor s nedalekými Slatiňany o právo vaření piva, který ale prohrálo.¹⁰⁰

V době vlády Ferdinanda I. Habsburského, roku 1547, se město zúčastnilo neúspěšné vzpoury proti panovníkovi, díky čemuž přišlo o své statky, privilegia¹⁰¹ a muselo platit pokutu včetně spotřební daně z piva. Za nějaký čas však panovník povolil,

⁹⁶ Vacek, František: Chrudim do roku 1439. Snůška dat a výkladů k jejím dějinám. Chrudim 1938, s. 17

⁹⁷ Vacek, František: Chrudim do roku 1439. Snůška dat a výkladů k jejím dějinám. Chrudim 1938, s. 17

⁹⁸ Charvát, Jiří: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města.

⁹⁹ Charvát, Jiří: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města.

¹⁰⁰ Frolík, Jan-Sigl Jiří: Chrudim v pravěku a středověku, obrazy každodenního života.

¹⁰¹ Městským privilegiím je věnována též pozornost v díle Kuča, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, II. díl (H-Kole), Praha, s. 471-481

aby byly městu vypláceny nějaké peníze alespoň na stavbu a provoz škol a špitálů, kterým byly vráceny jako držba vsí Kočí a Vlčnov.¹⁰²

V roce 1618 se Chrudim zúčastnila odboje proti Habsburkům. Majetek města byl tedy roku 1622 opět konfiskován. Městem navíc procházely armády, které nejen vydíraly a loupily, ale měšťané jim byli také nuceni poskytnout i stravu a ubytování ve vlastních domech.¹⁰³

Patenty proti evangelíkům způsobily emigraci mnoha rodin, prázdná v té době zůstala asi polovina chrudimských domů.¹⁰⁴

¹⁰² Charvát, Jiří: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města.

¹⁰³ tamtéž

¹⁰⁴ Charvát, Jiří: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města.

5. Popis nalezišť a nálezové situace

5.1. Opletalova ulice

Chrudim byla od konce 10. století pod přemyslovskou správou. V této době zde existovalo hradiště (rozlohou zhruba stejně velké jako středověké městské jádro). Na východní straně k němu přiléhalo předhradí (to bylo rozlohou stejné s Novým Městem). Předhradí bylo obeháno valem, probíhajícím v západní straně ulice Na Valech. Do dnešních dob se dochovaly jeho zbytky pouze na zahradách domů čp. 493 a 519 v této ulici. Na jiných místech byl díky stavebním aktivitám odstraněn.¹⁰⁵

Z období raného středověku je doložen pouze ojedinělý nález z Opletalovy ulice, z výkopu pro kabel před domem čp. 698, učiněný v roce 1987.¹⁰⁶

Cílem archeologického výzkumu v roce 1994 bylo tedy doplnit chybějící poznatky o vzhledu opevnění (zaměřoval se především na to, zda se před valem nacházel ještě příkop). Investorem byl Městský úřad v Chrudimi. Zprávu o akci vypracoval Archeologická ústav AV ČR. Výzkum se týkal sledování úprav Opletalovy ulice od křižovatky se Sladkovského ulicí ke křižovatce s ulicí Švermovou. Prozkoumán byl znovu také prostor před domem čp. 698. Sledování prací bylo prováděno od 19. dubna 1994 do 22. června téhož roku. Přibližně ve stejné době, kdy probíhal záchranný archeologický výzkum v Opletalově ulici, byl prováděn také záchranný výzkum na Tyršově náměstí ve výkopech pro vodovod.¹⁰⁷

V Opletalově ulici byly archeologické situace zaznamenány ve výkopu pro dešťovou kanalizaci (naproti domu čp. 698) a v překopu pro vodovodní potrubí v ulici Na Valech. V ostatních výkopech žádné pozitivní archeologické situace zaznamenány nebyly.¹⁰⁸

Výsledky by se tady daly shrnout asi takto: Překop v ulici Na Valech potvrdil existenci příkopu před dříve zde existujícím valem. Vyhloubení tohoto příkopu se sice datovat nepodařilo, ale jeho zánik je datován na 19. století (možný je ale i zánik

¹⁰⁵ Frolík, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu, provedeném na základě smlouvy č. 719/94 na lokalitě Chrudim – Opletalova ulice

¹⁰⁶ tamtéž

¹⁰⁷ Frolík, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu, provedeném na základě smlouvy č. 719/94 na lokalitě Chrudim – Opletalova ulice

¹⁰⁸ tamtéž

v pozdějším období), kdy už byl pravděpodobně spíše zanášen splachy, než aby splňoval obrannou funkci. Val byl v těchto místech odstraněn, patrně i s povrchem podloží.¹⁰⁹

Před domem čp. 698 došlo k odkrytí odpadní jámy, která potvrzovala, že ještě v 16. století zde ulice neexistovala. Objekty raného středověku se zachytit nepodařilo.¹¹⁰

V přípojkách na Tyršově náměstí se podařilo odkrytí spáleniště, které je dokladem požáru z přelomu 15. a 16. století, který byl dokumentován také při výkopech v předešlých letech.¹¹¹

5.2. Chrudim – Klášterní zahrady

Klášterní zahrady se nacházejí na východní straně chrudimské ostrožny, v bezprostřední blízkosti opevněného městského jádra a jsou součástí komplexu kapucínského kláštera u kostela sv. Josefa. „Vlastní kostel byl založen do prostoru druhého městského příkopu, který vznikl na počátku 15. století, což ovlivnilo jeho orientaci v ose S-J.“¹¹² Zbytek budov patřící klášteru se nachází v prostoru Novoměstského předměstí (za příkopem), které bylo zničeno požáry a třicetiletou válkou a znovu obnoveno bylo až v 18. století.¹¹³

Výzkum byl prováděn nejprve formou dohledu a zaměřil se především na kontrolu a dokumentaci narušených situací při výstavbě zdi okolo speciální školy a při pokládce inženýrských sítí.¹¹⁴

Výkopové práce provedla 1. stavební, geodetické a dokumentační práce firma GEO-CZ ve spolupráci s Regionálním muzeem Chrudim. Terénní práce probíhaly od 10. dubna 2009 do 1. října 2009.¹¹⁵

¹⁰⁹ Frolík, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu, provedeném na základě smlouvy č. 719/94 na lokalitě Chrudim – Opletalova ulice

¹¹⁰ Frolík, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu, provedeném na základě smlouvy č. 719/94 na lokalitě Chrudim – Opletalova ulice

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² Frolík, Jan – Sigl, Jirí: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5. Musil, Jan: Městské opevnění v Chrudimi z hlediska pramenů archeologických. Magisterská diplomová práce, Brno 2004. Musil, Jan: Středověké opevnění města Chrudimi. Chrudimský vlastivědný sborník 9, s. 51 – 106. ISSN 1214-6048, ISBN 80-903265-7-9.

¹¹³ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě dohody č. 37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad.

¹¹⁴ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě dohody č. 37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad.

Vlastní výzkum byl proveden formou dohledu, v případě narušení archeologických situací bylo procedeno začištění řezů se standardní kresebnou, měřičskou, plánovou a fotografickou dokumentací. Archeologické vrstvy byly následně ovzorkovány. U nalezených zdív byla provedena fotogrammetrie firmou GEO-CZ. Zkoumány byly jen řezy s průběžnou dokumentací podle Harrisovy metody (Harrisův diagram situace v jímce 1 a 2 v příloze). K popisu a dokumentaci odkrytých situací bylo užito formulářové metody dle Manuálu muzea města Londýna.¹¹⁶

Prozkoumána byla jímka 1 nacházející se na hraně druhého městského příkopu a jímka 2 (jižně od jímky 1, také na hraně druhého městského příkopu). Dále pak torzo vyzděné odpadní jámy, které bylo zjištěno před východní obvodovou zdí zahrad, ve výkopu pro osvětlení a elektrické vedení. Při hloubení základů pro stavbu zdi, která měla oddělovat klášterní zahrady od speciální školy, došlo k narušení torza zdiva bašty a kurtiny druhého pásma hradeb, založených do sprašového podloží. Posledním dokumentovaným úsekem byl výkop pro kanalizaci protínající lokalitu ve směru Z-V, z důvodu mnohých lomení rozdělený na 4 úseky¹¹⁷ (vyobrazení jednotlivých úseků ve fotografické dokumentaci v příloze).

Výzkum přinesl zásadní poznatky především o druhém pásmu městských hradeb, vystavěných v 1. polovině 15. století (Musil 2004, 2005) s předsunutým příkopem. Za příkopem se rozkládalo předměstí, které bylo zastavěno dřevěnými i zděnými domy. Odpad byl ukládán do jam a jímek (ve zde zjištěných byly dokonce nalezeny importy – mužakovská kamenina a habánská fajáns). Datace jam byla stanovena na konec 16. až 20. léta 17. století. Po požáru města (přelom 15./16. století) byl městský příkop postupně zanášen.¹¹⁸

Při hloubení základů pro stavbu kláštera bylo získáno množství zeminy, kterou byl zavážen městský příkop v areálu. Materiálu bylo také použito k utváření klenebních zásypů v budovách kláštera. Na stavební ploše byla provedena planýrka spojená s odstraněním zbytků měšťanských domů z dřívějších období.¹¹⁹

¹¹⁵ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě dohody č. 37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad.

¹¹⁶ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě dohody č.37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad

¹¹⁷ tamtéž

¹¹⁸ tamtéž

¹¹⁹ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě dohody č.37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad

5.3. Chrudim – kostel svatého Josefa

Kostel sv. Josefa se, stejně jako je tomu v případě klášterních zahrad, nachází na východní straně chrudimské ostrožny, v blízkosti opevněného městského jádra. Založen byl v prostoru druhého městského příkopu, orientován je v ose S-J. Celý kostel byl podsklepen. Ostatní budovy patřící kapucínskému konventu se nacházejí v prostoru za městským příkopem, kde stávalo Novoměstské předměstí zničené požáry a třicetiletou válkou a znovuobnovené v 18. století.¹²⁰

V 70. letech 20. století byla při pracích v kostele objevena kovová schránka s listinami a ostatky svatých z roku 1665. Schránka obsahuje 2 latinsky psané listiny dokládající vysvěcení kostela. Prvním je autentika královéhradeckého biskupa Matouše Ferdinanda z Bilenbergu, která dokládá pravost ostatků sv. Urbana, Jana, Flaviana, Aemilie, Marty a Alžběty. Druhou listinou je pak soupis členů kapucínského konventu v Chrudimi od opata Celestýna z Bíliny. Obě listiny byly vydány v den vysvěcení kostela – 26. července 1665.¹²¹

V souvislosti s archeologickým výzkumem této lokality byl zhotoven také stavebně-historický průzkum, který vymezil základní mezníky z hlediska vývoje této stavby. Jelikož považuji za důležitou také historickou stránku věci, dovolila bych si zde vypsat alespoň nejdůležitější data týkající se této stavby.

- 1641 arcibiskup Harrach povolil vybudování kapucínského kostela a kláštera
- 1655 císař Ferdinand III. povolil v Chrudimi založení kapucínského kláštera s kostelem zasvěceným sv. Josefu
- 1656 stavbu kláštera povolil kardinál Harrach, zahájeno budování základů kostela
- 1662 položen základní kámen klášternímu chrámu
- 1665 konvent s chrámem dokončen
- 1669 vybudována krypta v podzemí kostela pro pohřbívání klášterních bratří i jiných osob
- tato hrobka, do níž se vcházelo Božím hrobem, byla však malá
- 1671 zřízen vodovod do klášterní zahrady

¹²⁰ Musil, Jan: Zpráva o II. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa

¹²¹ Informace z výstavy s názvem Tajemství kostela svatého Josefa, která se konala v Regionálním muzeu v Chrudimi ve dnech 30. 9. – 21. 11. 2010, jejímž autorem byl Mgr. Jan Musil.

- 1718 rozšířena hrobka a do ní zřízen vchod z kostela u oltáře sv. Jana Nepomuckého, rozšířen také Boží hrob
- 1839 byl zřízen nový vodojem, čištěny a vylepšeny kanály podezděny ty sklepy, které hrozily sesutím
- 1888 opraven Boží hrob, odstraněna nástěnná dekorace provedená na prknech, starší sochy vyměněny za novější ze závodu Krejčíkova z Prahy (pro podzemní místnosti se nehodí, poněvadž pukají vlhkem a rozpadávají se), původní část Božího hrobu byla zastavěna oltářem P. Marie Sedmibolestné, poněvadž na opravu této části, kde se nalézají fresky nebylo již peněz, též zaveden plyn do Božího hrobu a hrob byl celý vymalován
- 1891 v Božím hrobě zřízena cementová dlažba
- 1973 průzkumnou sondou bylo doloženo, že západní kaple je založena na skalním podkladu v hloubce 65 cm¹²²

V první etapě archeologického výzkumu byla provedena sondáž, která měla potvrdit nebo vyvrátit existenci drenážního systému a existenci lidských ostatků v oblasti tzv. Božího hrobu.

Geodetické a dokumentační práce provedlo Regionální muzeum Chrudim spolu s firmou Jan Osina, GEO-CZ georadarový průzkum, záchranný archeologický výzkum s dokumentací provedla firma Geoterra. Terénní práce probíhaly od 30. 7. do 6. 7. 2007. Vyměřeno bylo 5 sond – dvě v exteriéru a jedna v interiéru stavby tzv. Božího hrobu. V severní části se podařilo registrovat torza starších situací. Provedená mikrosondáž v oblasti krypty a Božího hrobu ale existenci lidských ostatků nepotvrdila. Na základě poznatků ze sondy 5 lze říci, že drenážní systém zde existoval, ale jeho oprava není možná.¹²³

Druhá etapa byla zaměřena především na průzkum klenebních zásypů v přízemí kostela.

¹²² Informace čerpány z Vinař, Jan: Chrudim, kostel sv. Josefa. Stavebně historický průzkum. s. 5-8

¹²³ Musil, Jan: Zpráva o I. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa

Geodetické práce a dokumentaci provedlo Regionální muzeum Chrudim společně s firmou GEO-CZ, výkopové práce firma sjednaná investorem. Terénní práce probíhaly od 30. listopadu 2007 do 5. února 2008.¹²⁴

Vyhlobeny byly dvě sondy – jedna v místnosti před sakristií a druhá v Loretánské kapli. Výplně sond byly přesáty přes síto, prozkoumány detektorem kovů, u obou byla provedena dokumentace a zaměření, u nalezených zdív fotogrammetrie. Sonda 1 umožnila odhalit složitou situaci. Z hlediska stratigrafie je nejstarší oblouk cihlové klenby v JZ části sondy, na který nasedá opuková zeď odbourané příčky. Ke zdi byl pak nasypán klenební zásyp, který obsahoval keramiku raného středověku až 17. století.¹²⁵

Výzkum prokázal, že v první etapě osídlení byly odebrány předchozí vrstvy a podloží otesáno do roviny. Na takto upravený terén bylo pak postaveno základové zdivo. „Při výzkumu klenebních zásypů v Loretě bylo registrováno značné množství sekundárně uložené keramiky a zlomků kachlů z přelomu 15. a 16. století.“ Na přelomu 15. a 16. století zachvátil Novoměstské předměstí požár, který dokládají i nálezy strusky a uhlíků z klenebního zásypu. Výzkum poukázal na změny plánů první stavební etapy (před rokem 1662; podsklepení celého kostela, vztyčení klenby před sakristií a na ni položena příčka, ve stejném období byly zaklenuty také prostory pod loretánskou kaplí) a vznik Sv. Chýše se podařilo datovat do druhé stavební etapy (1662-1665).¹²⁶

Třetí etapa výzkumu se věnovala především průzkumu klenebních zásypů v přízemí kostela (hlavní lodi, presbytáři a Loretě). Sledována byla i stavební aktivita v přízemí kostela. Pozornost byla věnována také torzům drenážního systému po obvodu stěn a jámě se sekundárně uloženými lidskými ostatky (zachycena v kanalizační přípojce pod bývalou podestou pro křížovou cestu).¹²⁷

Výkopové práce byly provedeny firmou sjednanou investorem. Vyhlobeny byly také dvě sondy před průčelím kostela. Všechny sondy byly zdokumentovány, u zdív provedena fotogrammetrie, torzo kanálku bylo zkoumáno pomocí infračervené kamery firmou GEO-CZ. Celkem bylo položeno 19 sond. „Při výzkumu klenebních zásypů

¹²⁴ Musil, Jan: Zpráva o II. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa

¹²⁵ tamtéž

¹²⁶ Musil, Jan: Zpráva o II. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa

¹²⁷ Musil Jan: Zpráva o III. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa

v Loretě bylo registrováno značné množství sekundárně uložené keramiky a zlomků kachlů z přelomu 15. a 16. století.¹²⁸

Výzkum, stejně jako v předchozím případě znovu odhalil změny ve stavebních plánech v průběhu první stavební etapy (postaveny byly suterény pod lodí, presbyteriem, loretánskou kaplí, sakristií a prostorem před ní). Vznik Sv. Chýše je tedy opět řazen ke druhé stavební etapě. Došlo zde k získání mnoha předmětů z organického materiálu (papír, kůže, pecky), značná část nálezů se získávala prosíváním zeminy. V suterénu byla provedena dokumentace drenážního systému, který byl poškozen díky opravám Božího hrobu z 18. století. Došlo také k rozebrání plošiny, na které původně spočívala křížová cesta – objevena tak byla mělká vyzděná kostnice, v níž ležely lidské kosti uložené a neanatomické poloze.¹²⁹

V květnu 2009 byla dokumentována vsakovací jámka v exteriéru kostela.¹³⁰

¹²⁸ Musil Jan: Zpráva o III. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa

¹²⁹ Musil Jan: Zpráva o III. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa

¹³⁰ tamtéž

6. Archeologické nálezy

6.2. Výzkum na lokalitě klášterní zahrady

6.2.1. Metody výzkumu

Město Chrudim se v souvislosti s rekonstrukcí kostela sv. Josefa rozhodlo zpřístupnit přilehlé klášterní zahrady, do té doby využívané speciální školou jako školní pozemky. Jelikož se zahrady nalézají právě v místě, kde dříve stávalo Novoměstské předměstí, byly zde předpokládány archeologické situace. Do prostoru městského příkopu byly založeny nejhlubší výkopy pro vsakovací jímky 1 a 2. Prozkoumat se podařilo také kontreskarpu příkopu, jehož dna nebylo dosaženo ani v hloubce 3,8 m. Výkop pro založení opěrné zdi narušil torzo bašty a přilehlé kurtiny 2. pásma městských hradeb, o níž se předpokládalo, že byla zničena při výstavbě speciální školy. Odkrýt se podařilo také pozůstatky měšťanské architektury zaniklé nejspíše v době třicetileté války, v jejichž blízkosti se nacházely také odpadní jímky. V nich objevený materiál svědčí o zámožnosti zdejších měšťanů.¹³¹

Výzkum byl prováděn formou dohledu a specializoval se především na dokumentaci pokládaných inženýrských sítí a výstavbě zdi okolo speciální školy. Terénní práce probíhaly od 10. 4. do 1. 10. 2009. Výkopové práce provedla firma 1. stavební, geodetické a dokumentační práce provedlo ve spolupráci s firmou GEO-CZ Regionální muzeum v Chrudimi.¹³²

Všechny použité sondy byly zaměřeny a zdokumentovány. U nelezených zdív byla firmou GEO-CZ též provedena fotogrammetrie. Zkoumány byly pouze řezy s průběžnou dokumentací podle Harrisovy metody. K popisu situací bylo použito formulářů podle Manuálu muzea města Londýna.¹³³

¹³¹ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č.37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad

¹³² tamtéž

¹³³ tamtéž

6.2.2. Stratigrafická situace

6.2.2.1. Harrisova metoda

Harrisova metoda nám pomáhá pochopit vývoj složitých stratigrafických situací na archeologických lokalitách. Do našich zemí se dostala v 90. letech 20. století a od té doby je běžnou součástí archeologických výzkumů a jejich dokumentace a využívá se zejména k popisu složitých stratigrafických situací.

Jednotlivé archeologické lokality nám dokládají nejen existenci člověka, ale poskytují též informace o způsobu jeho života. Jedná se především o domy, hroby, zásobnicové a odpadní jámy atd. K uvědomění si, který objekt je mladší či starší, jsou jednotlivé poznatky zaznamenány jako stratigrafické jednotky podle jejich vzájemného vztahu (též se pro ně používá název kontext nebo uložení). Tyto jednotky jsou poté jednotlivě popsány a informace jsou zaznamenány do daných formulářů. Cílem je, aby stratigrafické jednotky byly popsány stejným způsobem a bylo tak dosaženo maximální možné standardizace z hlediska písemné dokumentace. Popis se skládá z písemného záznamu, grafického záznamu a záznamu vztahu k jiným kontextům na nalezišti. V podstatě existují 4 základní typy stratigrafických jednotek, kterými jsou uložení, výkop, zeď a styková plocha. Uložení také může být vrstva nebo výplň nějakého objektu. Výkopem může být jakýkoli zahloubený útvar. Mezi jednotkami vzniká stratigrafický vztah. Pokud je zkoumaná jednotka stratigraficky pod jednotkou jinou, svědčí to o tom, že zkoumaná jednotka je časově starší a naopak. Existuje také případ, kdy se jednotky nedotýkají, není mezi nimi tedy žádný stratigrafický vztah. Pro větší přehlednost vztahů mezi jednotlivými jednotkami a jejich časovou soustředností se jejich vzájemnost zapisuje do diagramu zvaného Harrisova matice.¹³⁴

6.2.2.2. Jímka 1

Nacházela se na hraně druhého městského příkopu. Stratigraficky nejstarším kontextem zde byla intaktní opuková skála (kontext 2108), do které se zahluboval středověký městský příkop (kontext 500). Dna příkopu se nepodařilo dosáhnout ani v hloubce 3,8 m. Patrně však měl ploché dno a neckovitý profil. Z hlediska stratigrafie

¹³⁴ Frolík, Jan 1991. K užití formulář v terénní archeologické práci. In Archeologické fórum: archeologický diskusní sborník 2. Praha 1999, s. 51

byla nejstarší zjištěnou výplní šedoběžová kamenitá vrstva (kontext 1105), na kterou nasedala v hloubce 3,4m zahliněná černá probarvená vrstva (kontext 1106), která „patně ukazuje na dočasné zastavení nárůstu výplní a návrat vegetace“. Souvrství překrývala v hloubce 3,3m žlutá jílovitá hlína (kontext 1107), která měla charakter přemístěného sprašového podloží. Na žlutou jílovitou hlínu (kontext 1107) nasedala v hloubce 3,2m hnědá probarvená jílovitá vrstva (kontext 1108), kterou překrýval kontext 1122. Kontext 1122 byl pak překryt v hloubce 3,1m černým hlinitým kontextem 1109, který byl dále překryt v hloubce 3m kontextem 1110, v jehož rámci se v hloubce 2,5m projevuje proplást kontextu 1119. Celé souvrství pak bylo překryto v hloubce 2,3m černou zahliněnou vrstvou (kontext 1111), která nivovala povrch a ukazovala na dočasné zastavení nárůstu terénu uvnitř příkopu. Na kontext 1111 pak nasedala tmavá hnědožlutá vrstva stavební suti, která byla překryta v hloubce 2,2m žlutoběžovou jílovitou vrstvou (kontext 1116). Celé souvrství pak znovu pokrývala v hloubce 1,9m humusovitá vrstva (kontext 1118), kterou bylo možné znovu považovat za dočasné zastavení nárůstu terénu z důvodu návratu vegetace. Ostatní vrstvy mají patrně souvislost se zavážením příkopu. Jedná se o spodní vrstvy (kontext 1112, 1121, 1123, 1112, 1114, 1115 a 1104). Terén byl v hloubce 1,3m urovnán pomocí kontextu 1101 (totožný s kontextem 2101), na který nasedala v hloubce 0,4m vrstva zahradního drnu (kontext 1100). Do povrchu (kontext 1100) se pak zahluboval v hloubce 0,6m recentní výkop (kontext 1501), jež byl postupně odspodu vyplňován kontexty 1102, 1103 a 1120. Touto vrstvou byl také stratigrafický vývoj na lokalitě uzavřen.¹³⁵

6.2.2.3. Jímka 2

Jímka 2 se nacházela jižně od jímky 1, na hraně druhého městského příkopu. Z hlediska stratigrafie zde byla nejstarším kontextem intaktní opuková skála (kontext 2108), na níž nasedal sprašový pokryv, do kterého se v hloubce 2,5m zahluboval středověký městský příkop (kontext 500). „Ve vrstvě spraše byla odhalena puklina nebo mrazový klín (jedná se o kontext 2107).“ Dna příkopu se nepodařilo dosáhnout ani v hloubce 3,8 m. S největší pravděpodobností však měl ploché dno a neckovitý profil. Z hlediska stratigrafie byl nejstarší zjištěnou výplní kontext 2105, na nějž nasedalo

¹³⁵ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad

souvrství odspodu s kontexty 2114b, 2115, 2114a, 2113, 2110, 2112 a 2111. Depresi nivelovala v hloubce 2m světlá béžová vrstva suti (kontext 2101). Bez stratigrafické závislosti na příkopu a jeho výplni došlo v hloubce 1,9m k vyhloubení výkopu (kontext 2501), jež byl vyplněn černou hlinitou vrstvou (kontext 2116). Celá situace pak byla stratigraficky uzavřena vrstvou zahradního drnu.¹³⁶

6.2.2.4. Elektrifikace – jáma

Před východní obvodovou zdí zahrad ve výkopu pro elektrické vedení a veřejné osvětlení bylo zjištěno torzo vyzděné odpadní jámy. Z důvodu poměrně mělkého uložení inženýrských sítí nebylo dosaženo rostlého terénu. Mezi dvěma zídkami postavenými z cihel a kamenů se vyskytovala heterogenní tmavě hnědá humózní výplň, která obsahovala početné keramické zlomky, stejně tak ale i zlomky stavebního materiálu, skla, železa a kostí zvířat. Situace byla, stejně jako v předchozích případech, překryta recentním drnem, který stratigrafii daného objektu uzavíral.¹³⁷

6.2.2.5. Opěrná zeď

Opěrná zeď oddělovala areál klášterních zahrad od speciální školy. Při hloubení základů pro tuto zeď došlo k narušení opukového lomového zdiva, které bylo založeno přímo do sprašového podloží. Oním narušeným zdivem bylo torzo bašty a přilehlé kurtiny druhého pásma městských hradeb.¹³⁸

6.2.2.6. Kanalizace

Byla dalším a posledním sledovaným a dokumentovaným úsekem. Výkop pro tlakovou kanalizaci protnul danou lokalitu ve směru Z – V. Z důvodu výskytu četných lomení a odboček byl rozdělen na 4 úseky. Z hlediska stratigrafie byla nejstarším

¹³⁶ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad

¹³⁷ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č.37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad

¹³⁸ tamtéž

zjištěným terénem opuková skála, na níž nasedala vrstva šedého a bílého slínu, na který ještě nasedala intaktní vrstva spraše. Do takovéhoho podloží se zahluboval: 1) druhý městský příkop (kontext 500) vyplněný kontextem 103 (totožný s kontextem 108), 104 a 102; 2) výkop (kontext 503) pro postavení zdí (kontext 900 a 901), jehož vnitřek je odspodu vyplněn kontexty 115, 114, 113 a 112; 3) odpadní jáma (kontext 504) vyplněná kontextem 116. Odpadní jáma (kontext 504) byla narušena výkopem (kontext 505), který sloužil pro postavení recentního sklepa (výplň vkopu – kontext 117). Celá situace byla opět překryta vrstvou zahradního drnu (kontext 100), do něhož se zahlubovaly recentní výkopy.¹³⁹

¹³⁹ Musil, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad

7. Analýza archeologických nálezů

7.1. Keramika

Patrně nejčastějším archeologickým nálezem jsou keramické zlomky, které patří k nejdůležitějším pramenům nejen pro studium osídlení, ale předkládají nám také doklady o činnosti člověka. Celé a neporušené nádoby jsou však nalézány pouze zřídka, a to v jímkách či v hrobech. V případě většiny nalezišť je ale třeba spokojit se „pouze“ s keramickými zlomky. Jinak tomu není ani v případě klášterních zahrad. Na těchto místech dochází k přemísťování zeminy v souvislosti s různými výkopy a dalšími terénními aktivitami (např. planýrky) a často se tak stává, že v jednotlivých vrstvách jsou nalezeny střepy různého stáří, které jsou zde uloženy sekundárně. Často se ale také stává, že se nález nachází na místě svého prvotního uložení a umožňuje tak určit chronologické zařazení celé vrstvě.

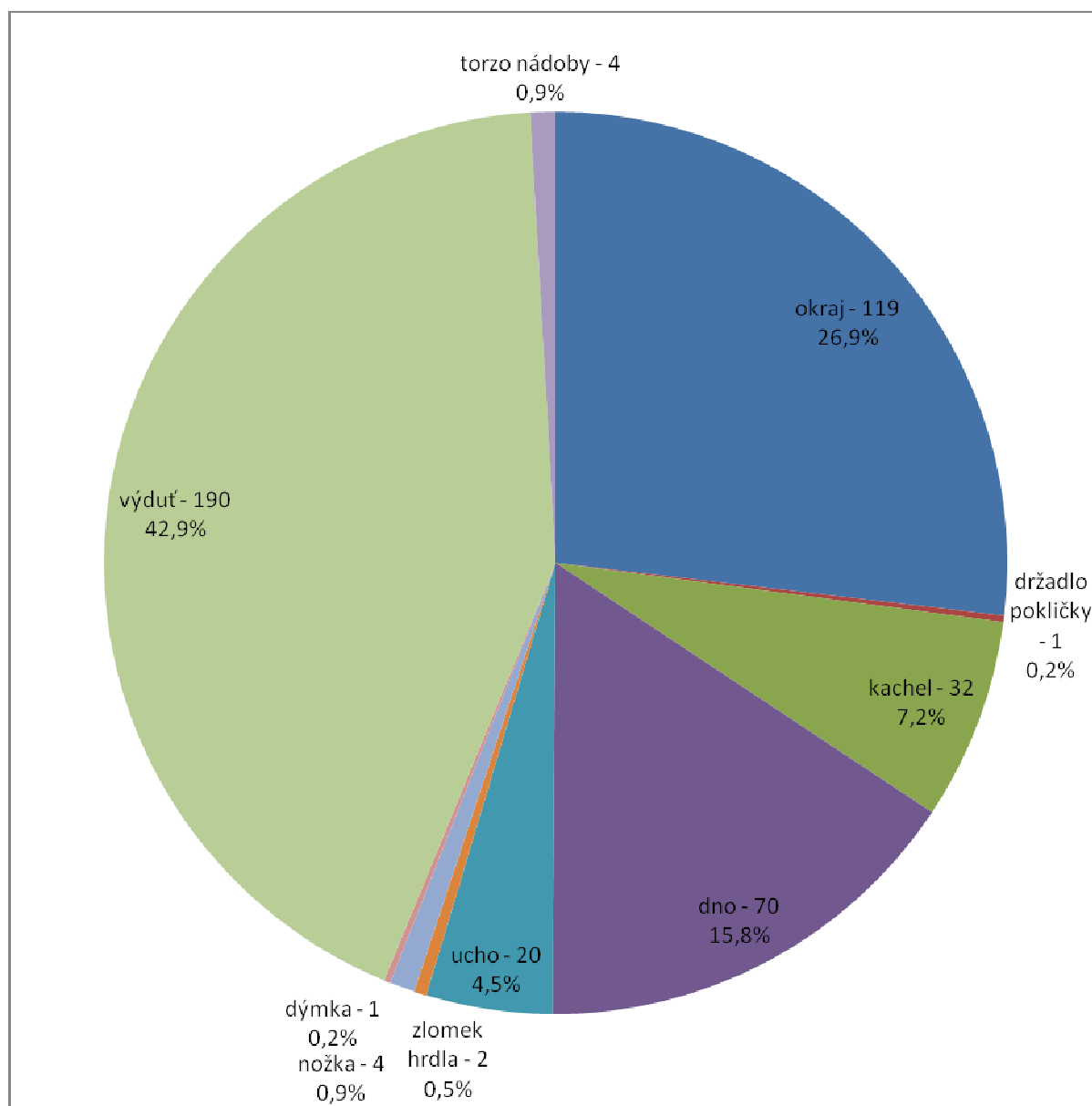
V Klášterních zahradách byla nalezena keramika, datovaná do období raného středověku, vrcholného středověku a keramika novověká. Pokud to bylo možné, byly určeny průměry okrajů a den nádob.

Celkem bylo analyzováno 443 keramických zlomků, jejichž celková hmotnost činila 9,818 kg. Z toho bylo 32 zlomků kachlů, torza 4 nádob, 2 zlomky hrdla, 1 zlomek knoflíku pokličky, 20 zlomků uch, 4 nožky z trojnožek a 1 zlomek dýmky. Zbylé zlomky pocházely z výdutí nádob, okrajů a den. Přesný podíl zlomků je uveden v grafickém zobrazení (graf č. 1)

Mezi nejčastější a nejčetnější se vyskytující nálezy patří zlomky z výdutí nádoby (v tomto případě se podařilo získat 190 zlomků výdutí). Hojně jsou též zastoupeny zlomky z okrajů (119 zlomků), den nádob (70 zlomků) a zlomky z hrdel nádob (zde se však jedná pouze o 2 zlomky). Torza nádob jsou buď vcelku, nebo sestávají z několika jednotlivých částí, které byly slepeny (zde se jedná o 4 kusy). Sporadičtěji zastoupenými nálezy byly v tomto případě 1 zlomek knoflíku pokličky, 4 keramické nožky pocházející patrně

z trojnožek, 32 zlomků kachlů a zlomek dýmky.¹⁴⁰ Další nálezy jsou zastoupeny v podobě uch nádob nebo jejich částí (20 kusů zlomků).

U jednotlivých výsečí je v tomto případě uvedeno, o jaký keramický zlomek popř. část nádoby jde, dále pak početní a procentuální zastoupení.

Graf č. 1- Podíl jednotlivých zlomků keramických nádob

¹⁴⁰ Analogický soubor dýmek byl zpracován v Hradební ulici v Chrudimi. Musil, Jan: Soubor raně novověkých hliněných dýmek z Hradební ulice v Chrudimi. In Zaměřeno na středověk. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2010, s. 511-528. ISBN 978-80-7422-027-2.

7.1.1. Technologické skupiny

Na základě makroskopicky postižitelných vlastností (1. ostřívo, 2. povrch, 3. výpal, 4. barva, 5. poznámka popř. ztotožnění) byla keramika rozdělena do několika technologických skupin (v katalogu uvedeno jako „technoskupina“). Střepey zařazené do dané technologické skupiny byly svými vlastnostmi charakterizovány následovně¹⁴¹:

Nezařaditelné 001-

001 omleté, poškozené

002 přepálené

Raný středověk – vrcholný středověk 201-

201 středohradištní hlazená

Tato keramika se vyznačuje větším množstvím hrubšího slídnatého ostříva, má hlazený povrch, výpal je středně tvrdý, redukční. V barvách převažují odstíny černohnědé a hnědé. (totožná CRF¹⁴² 1)

202 středohradištní nehlazená

Keramické zlomky této technologické skupiny mají větší množství hrubšího slídnatého ostříva, nehlazený povrch, jejich výpal je středně tvrdý, redukční. Barvou převládají odstíny černohnědé a hnědé. (totožná CRF 2)

207

Zlomky této keramiky se vyznačují „krupičkovým povrchem“ a kalichovitou profilací. V keramice je obsaženo hrubší písčité ostřívo. Povrch je na dotek krupičkovitý, ostřívo vystupuje na povrch. Výpal je kvalitní, opticky tvrdý, redukční. Barva je šedá. (CRF7)

¹⁴¹ Technologické skupiny byly vypracovány na základě analýzy keramiky z Chrudimi – Hradební ulice Mgr. Janem Musilem

¹⁴² Technologické skupiny označené CRF byly vymezeny Janem Frolíkem a Jiřím Siglem při zpracování nálezů z Filištinské ulice.

208 grafitová keramika

Tato technoskupina se vyznačuje zlomky s podílem tuhy, jejichž barva je tmavě šedá, šedohnědá a černošedá. (CRF8)

209

Do této technologické skupiny patří keramické zlomky obsahující písčité ostřívo, které mají na dotyk krupičkový povrch. (CRF9)

210

Do technologické skupiny 210 řadíme keramické zlomky obsahující hrubší písčité a slídnaté ostřívo, které mají jemný a hladký povrch a hnědou barvu. Z hlediska technologických skupin je blízká skupině 206. (CRF 10)

216

K technologické skupině 216 řadíme keramické zlomky obsahující písčité ostřívo, jejichž výpal je středně tvrdý až tvrdý, redukční. Mají šedou barvu. Svým lomem a charakteristikou se blíží redukčnímu zboží.

217

Keramické zlomky této technoskupiny mají hlazený až leštěný povrch, jemné ostřívo, výpal je středně tvrdý až tvrdý, redukční. Keramika má šedou barvu. (Ra¹⁴³4)

218 oxidační zboží s přetaženým krupičkovitým povrchem jemné na dotyk

Tato technologická skupina se vyznačuje keramikou, která obsahuje jemné písčité ostřívo, má přetažený krupičkový povrch, který je jemný na dotyk. Výpal je měkký, oxidační. Barvou převládají oranžové odstíny.

219 oxidační zboží se sendvičovým efektem a kožovitým povrchem

Technologickou skupinu 219 tvoří keramika obsahující kamínky a dutinky, která má jemný kožovitý povrch, na kterém místy vystupuje ostřívo. Výpal je tvrdý, oxidační. V barvách převládají odstíny béžové a okrové. Keramika částečně spadá také do okruhu

¹⁴³ Musil, Jan: Soubor pozdně středověké a raně novověké keramiky z hradu Rabštejnka, k. ú. Smrkový Týnec (okres Chrudim). In Studies in Post-Medieval Archeology 3, s. 45 – 64. Praha 2009. ISBN 978-80-904408-0-7.

bílé červeně malované, místy je použito i archaičtější radélko. (Ra16. NH¹⁴⁴10, Podlažice 1)

221

K technologické skupině 221 je řazena keramika se sendvičovým efektem, ve které jsou přítomny kamínky a dutinky. Povrch je středně hrubý, ostřívo vystupuje na povrch. Výpal je opticky měkký, oxidační. (Ra12)

222 kachle

Tato technologická skupina se vyznačuje hrubším písčitém ostřivem, jejíž povrch je pečlivě upravený (místy se slídovým přetahem). Výpal je střední, oxidační. V barvě převažují odstíny hnědé a okrové. (Ra11 a NH1)

225 kamenina

Technologická skupina 225 se vyznačuje slinutým pečlivě upraveným povrchem vně, uvnitř s deformačními rýžkami. Výpal je velmi tvrdý, oxidační. Barva je hnědá nebo šedá. Na povrchu se vyskytuje solná glazura hnědých tónů.

226 zboží typu Husova ulice¹⁴⁵

Tento druh keramiky obsahuje mikroskopické ostřívo, její povrch je pečlivě upravený a částečně glazovaný. Výpal je měkký až střední, oxidační. Barvou převládají odstíny hnědočervené a červenooranžové s hnědočervenou transparentní glazurou.

228 oboustranně glazovaná keramika

Zástupci této technologické skupiny jsou zlomky s transparentní glazurou po obou stranách, jejichž výpal je střední, oxidační. Barva zlomků je bělobéžová, okrová a oranžová.

¹⁴⁴ Technologická skupina Nové Hrady

¹⁴⁵ Definováno in: FROLÍK, JAN - SIGL, JIŘÍ 1990: Soubor pozdně středověké keramiky z Chrudimi - Husovy ulice, In: Studies in Postmediaeval Archaeology 1, Praha, 269 - 284.

229 rezná, zboží typ Husova ulice bez glazury

Technologická skupina 229 je charakteristická mikroskopickým ostřivem, částečně upraveným povrchem, jejíž výpal je měkký až střední, oxidační. Barvou převládají hnědočervené a červenooranžové tóny, bez přítomnosti glazury.

Novověk 300-

301 mužakovská kamenina – hnědá

K technologické skupině 301 řadíme keramické zlomky se slinutým, pečlivě upraveným povrchem, jejichž výpal je velmi tvrdý, redukční. Barva je tmavě hnědá – uvnitř světlejší.

302 šedomodrá kamenina

Technologická skupina 302 je charakteristická svým slinutým, pečlivě upraveným povrchem, jejíž výpal je velmi tvrdý, redukční. Barva zlomků je světle šedá a modrá, uvnitř světlejší.

304 fajáns

Do této technologické skupiny řadíme zlomky keramiky s jemným mikroskopickým ostřivem, jejíž povrch je opatřen bílou opakní cíničitolovnatou glazurou či malováním. Výpal je měkký, oxidační.

307 majolika

Jedná se o technologickou skupinu 307, která se vyznačuje jemným plaveným těstem, jemným pečlivě upraveným povrchem, který je hladký a jsou na něm přítomny modelační rýžky. Výpal je střední, oxidační. Barva je béžová.

309 tovární fajáns

Technologická skupina 309 je charakteristická jemně plavenou kaolinovou hlínou bez makroskopických příměsí, jejíž povrch je hladký s oboustrannou transparentní glazurou a tvrdým oxidačním výpalem. Barva je bělobéžová.

310 porcelán

Do technologické skupiny 310 řadíme keramické zlomky se slinutým, pečlivě upraveným hladkým povrchem, bez makroskopických příměsí. Výpal je tvrdý, slinutý, oxidační; barva bílá.

311 glazovaná oxidační bez nástřepí I

Technologickou skupinu 311 charakterizuje jemné plavené těsto, jemný pečlivě upravený povrch, který je hladký a jsou na něm znatelné modelační rýžky. Výpal je střední, oxidační. Barvou převažují odstíny okrové a oranžové. Na vnitřní části se též místy vyskytuje transparentní glazura žlutá, nazelenalá a nahnědlá.

312 glazovaná oxidační bez nástřepí II

Keramické zlomky technologické skupiny 312 keramiky jsou z jemného plaveného těsta, mají hladký pečlivě upravený povrch s přítomností modelačních rýžek. Výpal je střední, oxidační. Barva střepu je běloběžová, na vnitřní straně s částečnou transparentní glazurou barvy žluté, nazelenalé, nahnědlé.

315

Tato technologická skupina se vyznačuje hladkým, jemným a pečlivě upraveným povrchem povrchem, místy s přítomností modelačních rýžek a oxidačním výpalem. Barva střepu je běloběžová, na povrchu s transparentní glazurou (většinou zelené barvy), pod níž je bílé nástřepí. Keramika je z jemného plaveného těsta. Technologicky je tedy blízká technologické skupině 311.

316

Technologická skupina číslo 316 se vyznačuje obsahem dutinek, jemného ostřiva s kamínky (kamínky 2%, ostřivo menší než 2 mm), jemným rezným pečlivě upraveným povrchem s přítomností modelačních rýžek. Výpal je středně tvrdý až tvrdý, oxidační. Keramika je světlá, do oranžova.

317

Do technologické skupiny 317 patří keramické zlomky běloběžové, s bílým nástřepím a jednostrannou transparentní glazurou, hladké na dotek, s oxidačním výpalem.

318

K technologické skupině 318 řadíme keramické zlomky z jemného plaveného těsta s pečlivě upraveným hladkým povrchem a přítomností modelačních rýžek, jejíž výpal je střední, oxidační. Barva střepu je běloběžová, bez transparentní glazury. Povrch je zpravidla přetažen hlinkou či engobou. Technologicky je blízká technologické skupině 312.

319

Často se vyskytující je též technologická skupina 319, která se vyznačuje sendvičovým efektem, jemným plaveným těstem, jemným pečlivě upraveným povrchem, který je hladký s přítomností modelačních rýžek. Výpal je střední, oxidační, střep má běloběžovou barvu, uvnitř s částečnou transparentní glazurou (žlutá, nazelenalá, nahnědlá). Technologicky je blízká technologické skupině 312.

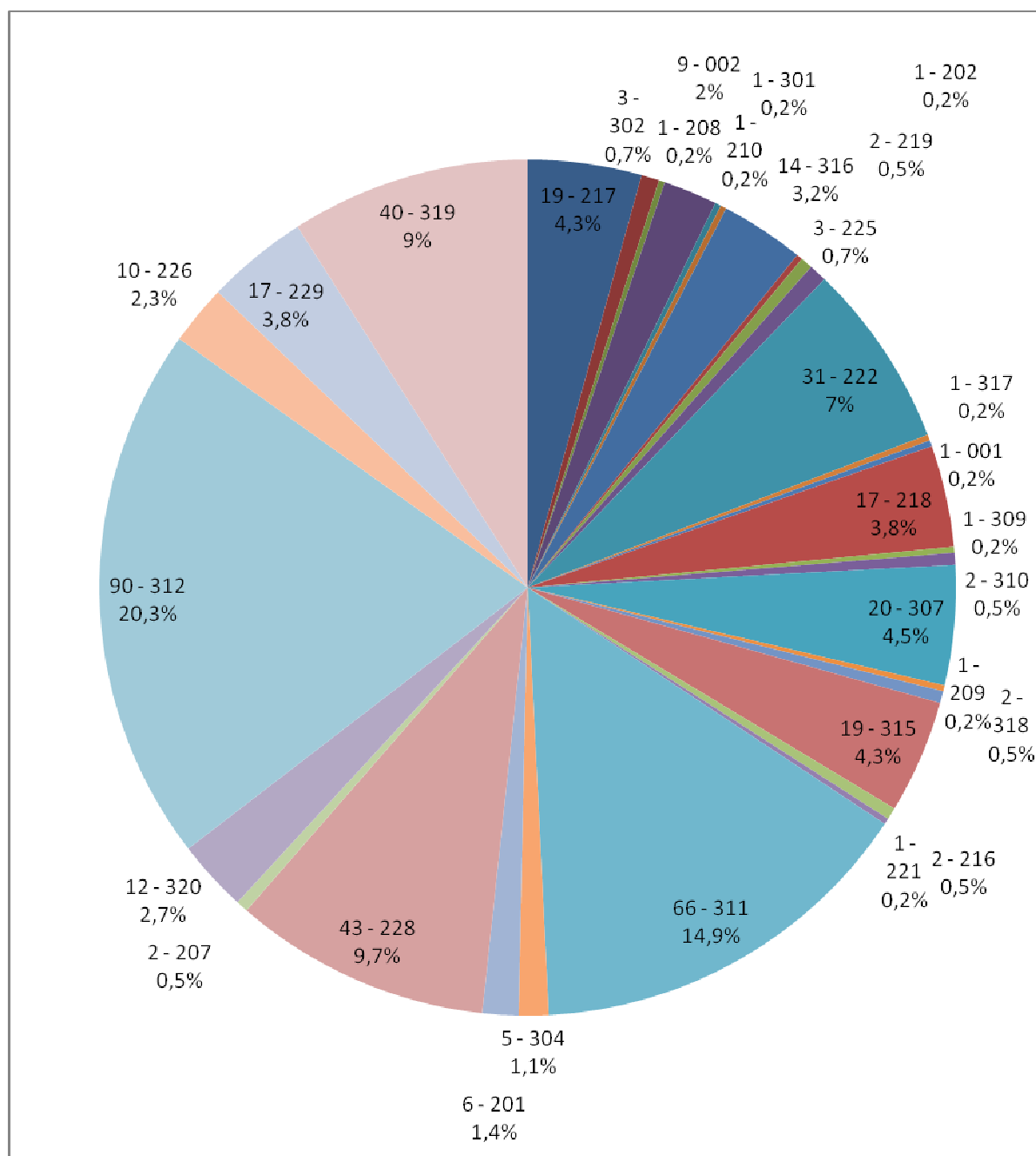
320

Další z hojněji se vyskytujících technologických skupin je technologická skupina 320. Charakteristická je sendvičovým efektem, jemným plaveným těstem, pečlivě upraveným povrchem s modelačními rýžkami. Výpal je střední, oxidační. Barvou převažují okrové a oranžové tóny, na vnitřní straně transparentní glazura (žlutá, nazelenalá, nahnědlá). Technologicky je blízká technologické skupině 311.

Graf č. 2 ukazuje, kolik keramických zloмок dané technologické skupiny bylo při výzkumu nalezeno. Zastoupení jednotlivých technologických skupin tedy jasně udává, které zlomky zde byly uloženy primárně a které sekundárně. Čísla vyšší poukazují na uložení primární, čísla nižší naopak na uložení sekundární. Jedinou výjimkou jsou zlomky mužakovské kameniny a habánské fajánse, jejichž zastoupení je sice málo početné, ale o to důležitější při dataci jednotlivých objektů (primární uložení).

V jednotlivých výsečích je vždy uveden nejprve počet střepů v dané skupině, druhé číslo uvádí druh technologické skupiny a třetí číslo udává procentuální podíl jednotlivých technologických skupin v celkové sledované situaci (Klášteří zahrady).

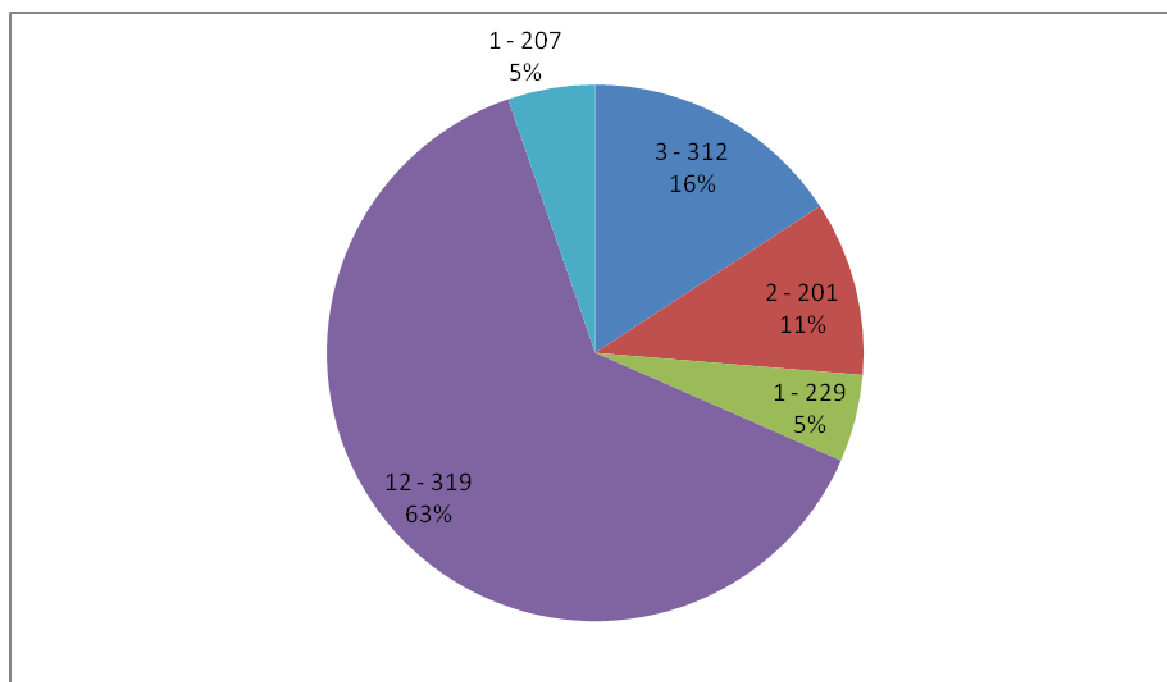
Patrně nejpočetněji zastoupenou technologickou skupinou byly keramické zlomky z jemného plaveného těsta, mající hladký pečlivě upravený povrch, na kterém byly patrné modelační rýžky. Jejich výpal byl střední oxidační a uvnitř střepu byla částečně přítomna transparentní glazura žlutá, nazelenalá či nahnědlá. Barva střepu byla buď běloběžová (technologická skupina 312) nebo okrová až oranžová (technologická skupina 311).

Graf č. 2 – Podíl střepů dle jejich zastoupení v jednotlivých technologických skupinách

V jímce 1 (elektrifikace úsek 1) bylo nalezeno 10 běloběžových zlomků výduti se zelenou glazurou a 2 běloběžové zlomky okraje se zelenou glazurou řazených do technologické skupiny 319 z období novověku. Dále 1 běloběžový zlomek dna se zelenou glazurou a 1 běloběžový zlomek výduti se zelenou glazurou a 1 zlomek běloběžové výduti s hnědou glazurou řazené k technologické skupině 312 z období novověku. Z období raného středověku zde byl nalezen 1 hnědočerný zlomek výduti na povrchu s vodorovnými rýhami a 1 černohnědý zlomek výduti. Oba tyto zlomky náležely k technologické skupině 201. Mezi další středověké nálezy patří 1 oranžový zlomek výduti patřící do technologické skupiny 229 a 1 šedý zlomek výduti patřící do teologické skupiny 207. Kromě keramiky zde byl nalezen také 1 zlomek patrně zvířecí kosti.

Graf č. 3 zobrazuje zastoupení jednotlivých technologických skupin keramiky v jímce 1. První číslo udává počet keramických zlomků, druhé číslo označuje, o jakou technologickou skupinu se jedná, třetí číslo udává procentuální zastoupení dané technologické skupiny v jímce 1.

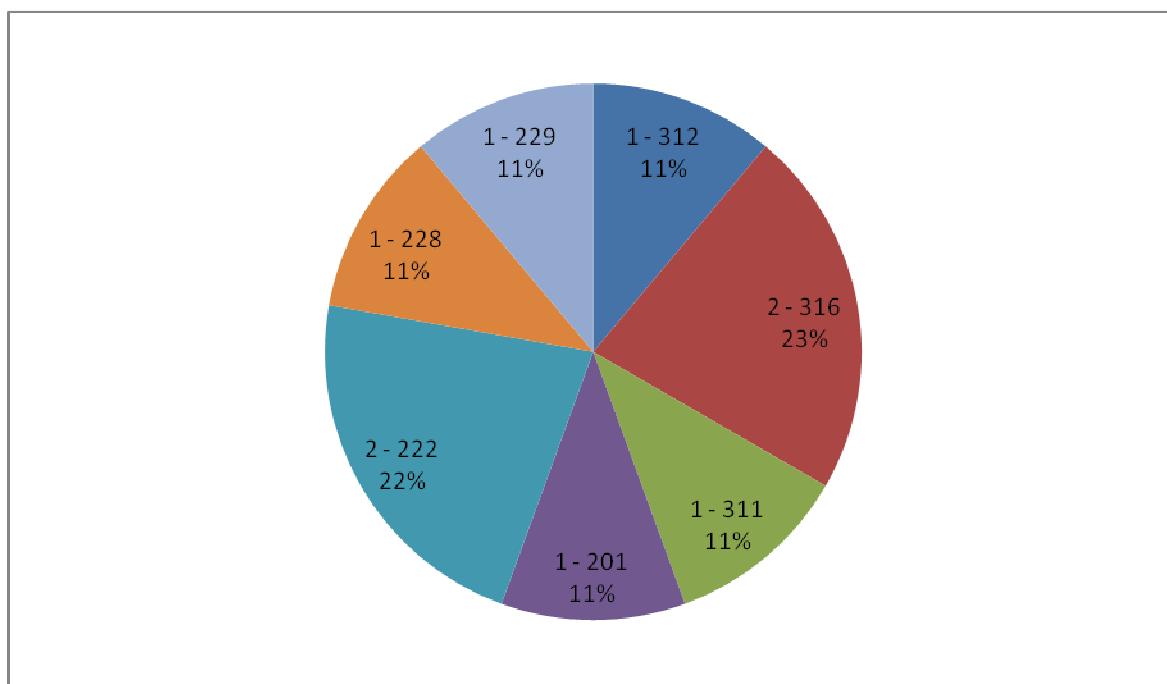

Graf č. 3 – Zastoupení jednotlivých technologických skupin keramiky v jímce 1 (elektrifikace úsek 1).

V odpadní jámě 2 (kanalizace úsek 4) byly nalezeny 2 zlomky patrně zvířecích kostí a 2 ulity z období 16. – 17. století. Z období novověku zde byl nalezen 1

běloběžový zlomek výduti s vodorovnými rýhami řazený do technologické skupiny 312, 1 zlomek zesíleného vnějšího okraje a 1 zlomek výduti barvou do oranžova patřící k technologické skupině 316 a 1 oranžový zeleně glazovaný okraj patřící do technologické skupiny 311. Z období středověku pak 1 zlomek hnědé výduti na povrchu s vodorovnými rýžkami patřící do technologické skupiny 201, 1 okrový okraj komory kachle a 1 očazený okrový okraj komory kachle, oba patřící do technologické skupiny 222, 1 zlomek ucha na povrchu opatřený zelenou glazurou patřící do technologické skupiny 228 a 1 oranžový zlomek okraje patřící do technologické skupiny 229.

Graf č. 4 jasně ukazuje zastoupení jednotlivých technologických skupin keramiky v jámě 2 (kanalizace). První číslo udává počet jednotlivých keramických zlomků řadících se k dané technologické skupině, druhé pak číslo technologické skupiny a třetí procentuální zastoupení dané technologické skupiny v odpadní jámě 2 (kanalizace úsek 4).

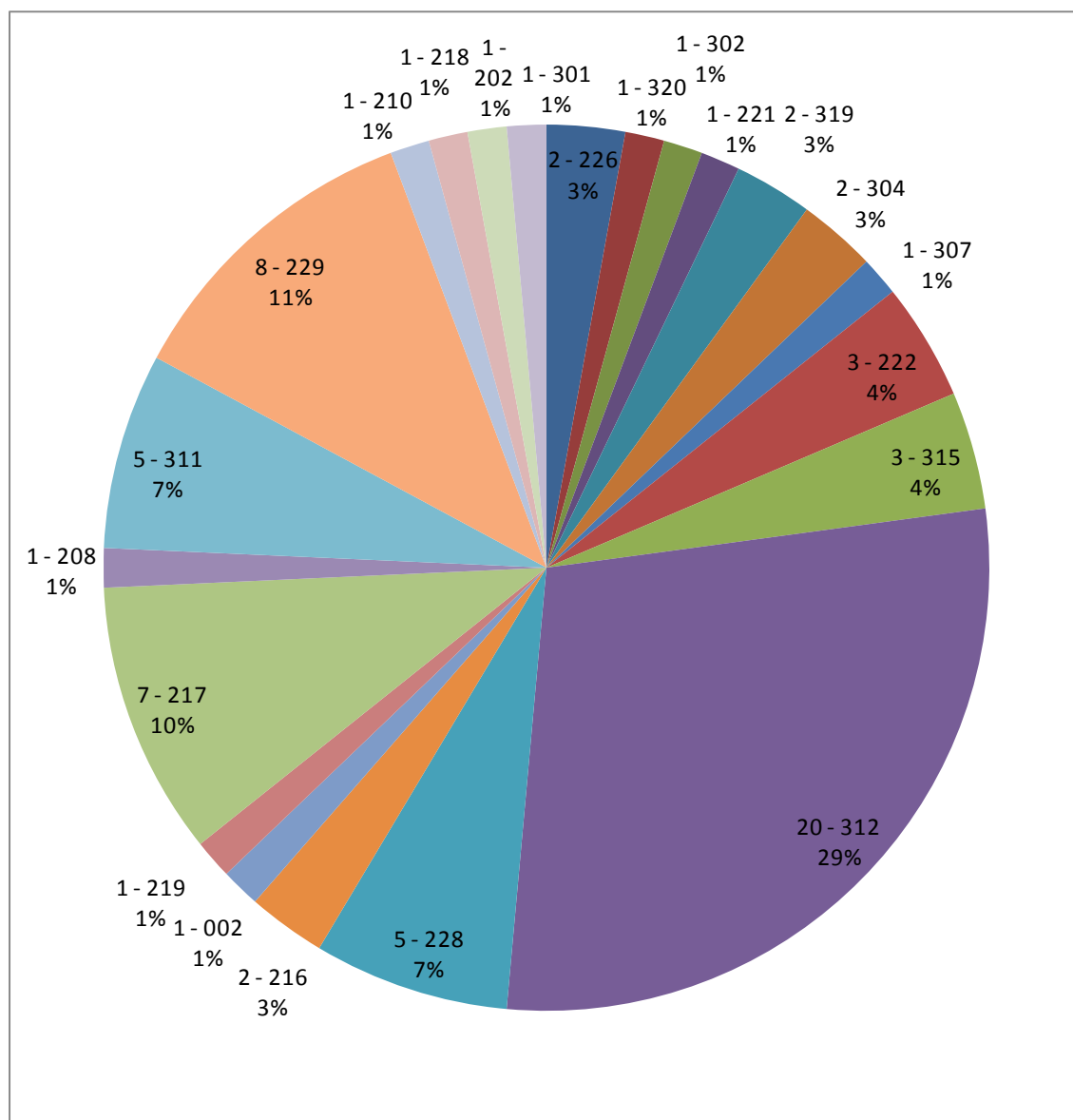

Graf č. 4 - Zastoupení jednotlivých technologických skupin keramiky v odpadní jámě 2 (kanalizace úsek 4).

V odpadní jámě 1 (kontext 504, vyplněná kontextem 116) ve výkopu pro kanalizaci úsek 4 bylo nalezeno 24 zlomků patrně zvířecích kostí z 1/2 17. století. Z období středověku zde byl nalezen zlomek komorového kachle, jehož vnější strana byla

místy hnědě glazovaná a 2 okrové zlomky komorového kachle náležející technologické skupině 222; 2 zeleně glazované zlomky okraje, 1 zeleně glazovaný zlomek ucha, 2 zeleně glazované zlomky výduti a 2 zeleně glazované zlomky dna patřící do technologické skupiny 228; 1 zlomek šedého vlnkovaného okraje očazený na vnější straně a 1 šedý zlomek výduti z technologické skupiny 216; 1 okrový zlomek okraje z technologické skupiny 219; 1 šedý zlomek okraje, 2 šedé zlomky dna, 1 šedý očazený zlomek dna a 3 šedé zlomky výduti náležející do technologické skupiny 217; 1 šedohnědý zlomek okraje z technologické skupiny 208; 1 oranžový zlomek okraje, 1 oranžový zlomek ucha, 2 oranžové zlomky výduti a 4 oranžové zlomky dna z technologické skupiny 229; 1 tmavý očazený zlomek hrdla patřící do technologické skupiny 210; 1 oranžový zlomek ucha náležející technologické skupině 218; 1 černohnědý zlomek výduti z technologické skupiny 202; 1 oranžový zlomek výduti na vnější straně hnědě glazovaný a 1 zlomek výduti hnědočerveně glazovaný náležející do technologické skupiny 226 a 1 okrový silně očazený zlomek výduti patřící do technologické skupiny 221. Z období novověku byly nalezeny: 1 zeleně glazovaný zlomek okraje a 2 zeleně glazované zlomky výduti patřící do technologické skupiny 315; 1 běloběžový zlomek okraje místy se zelenou glazurou, 1 běloběžový zlomek okraje se zelenou glazurou na vnější straně, 1 běloběžový zlomek okraje místy zeleně a hnědě glazovaný, 1 běloběžový zlomek ucha, 1 zeleně glazovaný běloběžový zlomek ucha, 1 běloběžový zlomek výduti na vnější straně zeleně glazovaný, 1 běloběžový zlomek výduti vnitřní strana žlutě glazovaná, 1 očazený běloběžový zlomek výduti se žlutou glazurou na vnitřní straně, 3 běloběžové zlomky výduti místy se zelenou glazurou, 1 očazený běloběžový zlomek výduti místy se zelenou glazurou, 1 běloběžový zlomek výduti s žlutohnědou glazurou na vnitřní straně, 1 běloběžový zlomek výduti se zeleně glazovanou vnitřní stranou, 1 běloběžový zlomek dna se žlutou glazurou na vnitřní straně, 4 běloběžové zlomky dna místy glazované a 1 běloběžový zlomek dna se zeleně glazovanou vnější stranou náležející do technologické skupiny 312; 1 okrový zeleně glazovaný zlomek okraje, 1 očazený zlomek oranžové výduti místy s glazurou, 1 okrový zlomek výduti místy s glazurou, 1 oranžový zlomek dna se zelenou glazurou na vnitřní straně a 1 oranžový zlomek dna místy zeleně glazovaný patřící do technologické skupiny 311; 1 zlomek šedé výduti na vnější straně s hnědou glazurou z technologické skupiny 301; 1 zlomek okrové výduti se sendvičovým efektem na vnitřní straně zeleně glazovaný náležející do technologické skupiny 320; 1 zlomek výduti s modrou glazurou na vnější straně a šedou glazurou na straně vnitřní patřící do technologické skupiny 302; 1 očazený

běloběžový zlomek výduti se zelenou glazurou a sendvičovým efektem, 1 běloběžový zlomek se sendvičovým efektem a glazurou na vnitřní straně z technologické skupiny 319; 1 zlomek výduti s bílou glazurou na povrchu a 1 zlomek dna s bílou glazurou na povrchu patřící k technologické skupině 304 a 1 béžový zlomek dna na vnitřní straně glazovaný z technologické skupiny 307. Nalezen zde byl také 1 přepálený šedý zlomek okraje řazený do technologické skupiny 002.

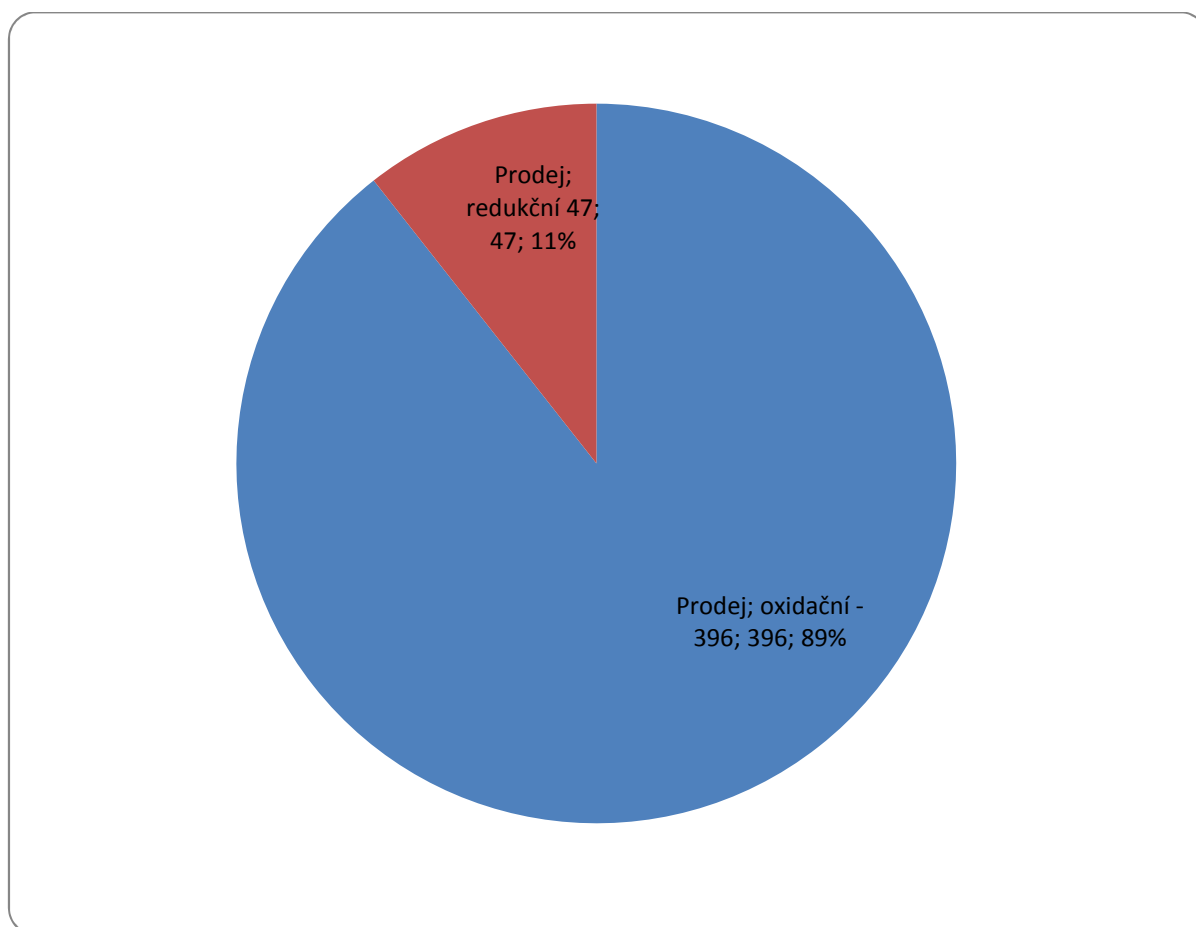

Graf č. 5 – Zastoupení jednotlivých technologických skupin keramiky v odpadní jámě 1 (kanalizace úsek 4).

Graf č. 5 zobrazuje zastoupení jednotlivých technologických skupin keramiky v jámě 1. První číslo udává počet keramických zlomků, druhé číslo označuje, o jakou

technologickou skupinu se jedná, třetí číslo udává procentuální zastoupení dané technologické skupiny v odpadní jámě 1 (kanalizace úsek 4).

Následující graf č. 6 jasně ukazuje, že při výpalu keramiky nalezené v Klášterních zahradách byl použit ve většině případů oxidační výpal, u jehož užití předpokládáme jistý chronologický význam.

Graf č. 6 – Typ výpalu keramiky

Tento fakt jasně ukazuje, že od výskytu prvního novověkého oxidačního zboží (keramika typu Husova ulice) začíná převažovat výpal oxidační nad výpalem redukčním (dříve tomu bylo naopak, více se užívalo výpalu redukčního). Keramika byla většinou světlých barev. Zastoupeny byly především odstíny béžové, bělobéžové, oranžové a okrové. Ve většině případů byla keramika z jedné nebo obou stran opatřena glazurou.

V grafu je uveden typ výpalu, dále počet jednotlivých zlomků a jejich procentuální zastoupení v případě každého z výpalů.

Barva střepu závisí nejen na druhu keramické hlíny, která byla pro jeho výrobu použita, ale také na způsobu výpalu. Ten mohl být buď oxidační, nebo redukční. Při oxidačním výpalu se do spalovacího prostoru dostával dostatek vzduchu, díky němuž se oheň nedusil a docházelo tak k dokonalému spalování. Po výpalu pak byla barva téměř totožná s původní barvou použité hlíny. Naopak při redukčním výpalu se do spalovacího prostoru vzduch nedostával a docházelo tak k nedokonalému spalování. Proto byl tento způsob výpalu nejčastěji používán pro výpal běžných keramických nádob zejména v období středověku. Pro tuto keramiku jsou charakteristickým znakem spíše tmavé odstíny (hnědá, šedá, popř. černá). Často také dochází ke kombinaci několika barev současně (např. hnědo – oranžová, šedo – hnědá, hnědo – černá atd.). V mladším období ale docházelo též k výrobě nádob vypálených oxidačně. Ve škále barev pak jsou zastoupeny odstíny oranžové, béžové, okrové, hnědé, hnědočervené, červenooranžové a bělobéžové. V některých případech je na povrchu keramických zlomků na vnitřní či vnější, nebo na obou stranách současně přítomna transparentní (zelená a hnědočervená) nebo opakní (bílá) glazura. V případě některých keramických zlomků se pod glazurou nachází ještě nástřepí (keramický zlomek byl před glazováním ještě vložen do hlinky) – technologická skupina 315.

V případě keramiky novověké je užíváno převážně výpalu oxidačního. V pestrosti barev se objevují především bělobéžová, béžová, bílá, okrová a oranžová. Povrch střepu bývá ve většině případů buď celý, nebo alespoň z části opatřen glazurou (bílá, žlutá, nazelenalá, nahnědlá), V některých případech se objevuje též bílé nástřepí, někdy také sendvičový efekt.

7.2. Soubor skla

V souvislosti s archeologickými výzkumy probíhajícími v areálu Klášterních zahrad v roce 2009 a s výzkumy v Opletalově ulici v roce 1994 se podařilo shromáždit soubor skla¹⁴⁶, který lze datovat do období vrcholného středověku a raného novověku.

¹⁴⁶ Černá, Eva: Historické sklo 5. Sborník pro dějiny skla. Most 2005. ISBN 978-80-86531-09-0.

V souboru jsou zastoupeny jak zlomky skla dutého, tak plochého okenního skla a jedná se asi o 60 kusů zlomků.

Nálezy z areálu Klášterních zahrad jsou zastoupeny převážně zlomky z dutého skla období renesance. Jedním z nejčastěji nalezených tvarů nádob jsou lahve. V souboru jsou reprezentovány několika zlomky den opakních čtyřbokých lahví s dovnitř vpíchnutým dnem hnědé barvy (2 zlomky), 1 čirým korozním zlomkem ze dna lahve, 1 čirým korozním zlomkem ze dna víceboké lahve, 1 světlezeleným zlomkem z horní části lahve, 1 čirým zlomkem čtyřboké lahve se dnem vydutým dovnitř (nález z úseku kanalizace 4) a dvěma tmavohnědými opakními zlomky ze dna nádoby se dnem vpíchnutým dovnitř (patrně se jedná o lahev) nalezenými ve výkopu pro kanalizaci v sousedství jámy 1 a 23 zlomků z těl nádob lahví v barvě žlutozeleného opakního skla.

Renesanční sklo je zde také zastoupeno 1 zlomkem ze dna číšky z čírého křídového skla s dovnitř vpíchnutým dnem, 3 zlomky humpenu (Zde dvěma opakními zlomky okraje se dvěma horizontálně natavenými nitěmi a 1 nazelenalým zlomkem okraje humpenu. Jedná se o velkou nádobu válcovitého tvaru na nápoje, která byla užívána v 16. – 18. století; vyráběla se ze skla, z kovu, keramiky a jiných materiálů, často měla víko a byla zdobena malbou reliéfy.¹⁴⁷) a 6 zlomky holby (Zde se jedná o zlomek páskového ucha s volutovým zakončením, čirý korozní zlomek duté patky holby nebo džbánu, čirý křídový zlomek okraje holby, dva číré nazelenalé zlomky duté patky holby nebo džbánu a světle zelený zlomek ode dna holby nebo džbánu s dutou patkou. Jedná se o nádobu sloužící zejména pro nápoje o objemu kolem 0,95 l, která se používala převážně na pivo a víno. Bývaly převážně cínové, skleněné, keramické či dřevěné. Měly různý tvar, nejčastěji válcovitý, kónický, soudkovitý či víceboký, ucho a obvykle také víčko. Zpravidla nechybělo ani zdobení malbou a reliéfem.¹⁴⁸).

Velice významným je nález 1 opakního hnědého zlomku z těla mucholapky (jedná se o exemplář nádoby, jejíž tělo bývá zhruba v polovině mírně zaškrčené, dno je jednoduché, horní část vmáčknutá dovnitř a má ve středu menší kruhový otvor), sloužily ke zvýšení hygieny v domácnostech.¹⁴⁹

¹⁴⁷ URL:<<http://www.leccos.com/index.php/clanky/humpen>> [cit. 2012-05-07].

¹⁴⁸ URL:<[http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Holba_\(nádoba\)](http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Holba_(n%C3%A1doba))> [cit. 2012-05-07].

¹⁴⁹ Sedláčková, Hedvika: Středověké sklo z Opavy. Das mittelalterliche Glas aus Opava (Troppau). In Památky archeologické XCV, 2004, s. 223 – 264. ISSN 0031 – 0506.

Zbylou část nálezů tvoří zlomky čirého skla s optickým dekorem (duté, patrně ze dna sklenice), 4 čiré zlomky křídového skla, 1 čirý křídový zlomek z těla nádoby, 2 korozní mléčně čiré zlomky z těla nádoby, 1 čirý mléčně korozní zlomek okraje nádoby, 1 světle modrý zlomek patky okraje nádoby, 1 světlezelený tenkostěnný zlomek okraje, dále 1 tmavě zelený z hrdla lahve a 1 zlomek mléčně zbarveného skla se stopami dvou modrých pruhů, které byly nalezeny při sběru z výhozu mezi odpadní jámou 1 (kanalizace úsek 4) a recentním sklepem.

Další skupinu nálezů tvoří především zlomky opakního tabulového skla (1 čirý zlomek tabulového skla).

Při plošném sběru elektrifikace bylo nalezeno 5 opakních žlutozelených zlomků z plochého okenního terčíku o celkové hmotnosti 3g. Datovatelné jsou přibližně do období vrcholného středověku a raného novověku.

Nálezy skla dokládají, že sklo se v období renesance stává stále větší součástí všedního života a především výraznou složkou hmotné kultury. Převahu nálezů tvoří spíše jednoduché tvary. Na vývoji sklářství a používaných tvarech nádob v Čechách mají vliv také inspirace z okolních zemí (např. z německých oblastí, nebo z oblastí italských, zprostředkované za pomoci Uher). Úlohu hrál také vkus a požadavky odběratele. Obecně platí, že preferování drobných tvarů nádob na jihu a vysokých nádob na severu, které vyjadřují různou oblibu vína a piva v daných lokalitách. Záleží také na tom, jakou pořizovací cenu chtěl zákazník do nádob investovat – podle toho jsou pak nádoby kvalitnější a méně kvalitní.¹⁵⁰

7.3. Nekeramické nálezy

Na lokalitě Klášterních zahrad se kromě keramických zlomků a zlomků skla podařilo též najít několik železných artefaktů, které lze zařadit do široké skupiny stavebního kování. Jedná se o 1 zlomek hřebíku, 1 plochý zlomek masivního železného

¹⁵⁰ Sedláčková, Hedvika: Středověké sklo z Opavy. Das mittelalterliche Glas aus Opava (Troppau). In Památky archeologické XCV, 2004, s. 223 – 264. ISSN 0031 – 0506.

kování, 1 čtyřboký hřeb zakončený roztepanou ploškou k upevnění dřevěného okna nebo dveří a 1 železný hřebík s křídlatou hlavou a skobu.

7.4. Datování a interpretace

Druhé pásmo městských hradeb spolu s předsunutým městským příkopem bylo vystavěno někdy v průběhu 1. poloviny 15. století.¹⁵¹ Za příkopem se nacházelo předměstí s dřevěnými a zděnými domy (kanalizace – kontext 900 a kontext 901). Sídlní aktivita se projevuje též ukládáním odpadu v odpadních jamách a jímkách. Při výzkumu byla objevena 1 jímka s upravenými stěnami (elektrifikace úsek 1) a 2 odpadní jámy, které byly ve vzájemné superpozici (kanalizace úsek 4). Jámy pravděpodobně náležely ke zděnému domu objevenému v Klášterních zahradách. Při komplexním datování se budeme opírat o stratifikovaný materiál z těchto objektů.

Chronologicky nejcitlivějším archeologickým materiálem byly zlomky keramiky. Z analýzy studovaného souboru lze vysledovat základní vývojové tendence chrudimské raně novověké keramiky. Porovnáme – li starší již raně novověké zboží typu Husova ulice se zbožím z dalších technologických skupin, lze konstatovat plynulý vývoj z pozdně středověké keramické produkce. Nejmarkantněji se projevuje v případě hrnců a hrncovitých nádob, které sice jsou částečně glazované, ale maximální výduť se nalézá ještě v horní třetině nádoby. Nástup novověké keramiky se v tomto případě projevuje již zcela novověkým utvářením pokliček.¹⁵² V rámci našeho sledovaného souboru je toto zboží méně zastoupené. Přesto ale soudíme, vzhledem k poměru s dalšími technologickými skupinami, že se nacházíme na samém závěru výskytu tohoto zboží.¹⁵³

Po vyznění výskytu tohoto keramického zboží se v chrudimském prostředí setkáváme s již plně vyvinutým novověkým keramickým zbožím, které je představováno

¹⁵¹ Musil, Jan: Městské opevnění v Chrudimi z hlediska pramenů archeologických. Magisterská diplomová práce, Brno 2004. TÝŽ: Středověké opevnění města Chrudimi. Chrudimský vlastivědný sborník 9, s. 51 – 106. ISSN 1214-6048, ISBN 80-903265-7-9.

¹⁵² Pajer, Jiří: Počátky novověké keramiky ze Strážnice. Strážnice 1983.

¹⁵³ Srovnání s FROLÍK, JAN - SIGL, JIŘÍ 1990: Soubor pozdně středověké keramiky z Chrudimi - Husovy ulice, In: Studies in Postmediaeval Archaeology 1, Praha, 269 - 284. Musil, Jan 2009: An assemblage of Late Middle Age and Early Modern period ceramics from Rabštejnec Castle in the cadastral territory of Smrkový Týnec in the district of Chrudim, Studies in Post-Medieval Archaeology 3, 45 – 64.

keramikou pálící se do béžových, běloběžových a oranžových tónů, opatřenou převážně na vnitřní straně transparentní či opakní polevou. V případě hrnců sledujeme vývojovou tendenci posouvání výdutě do středu nádoby, hrnce tak dostávají charakteristický soudkovitý až vejčitý tvar. Zcela novou skupinou jsou talířovité mísy – tondina¹⁵⁴ (jejich výskyt souvisí s rozvojem kultury stolování).

Svéráznou velice dobře datovatelnou skupinou nálezů jsou importy luxusní stolní keramiky představené v našem případě kameninou a habánskou fajánsí. V odpadní jámě 1 (kanalizace úsek 4) byl nalezen 1 zlomek mužakovské kameniny, 1 zlomek šedomodré kameniny a 2 zlomky habánské fajánse. Nalezená kamenina se dělí do dvou skupin. První skupinu představuje modrofialově a šedě glazovaná kamenina, druhou skupinu kamenina hnědá. Obě tyto skupiny byly vyráběny v okolí Bad Muskau (Horní Lužice v Německu). Těžiště výskytu modrofialové kameniny se pohybuje mezi léty 1620 – 1640.¹⁵⁵ Habánská fajáns¹⁵⁶ je chronologicky velice citlivá. Na našem území ji od konce 16. století vyráběli novokřtenci (protestantská sekta, jinak se jim také říkalo „habáni“). Ti však po vydání Obnoveného zřízení zemského na Moravě odcházejí do Uher, kde se udrželi do konce 20. století. Dokladem výskytu habánské fajánse v souboru Klášterní zahrady je zlomek okraje části dna talířovité mísy, několik atypických zlomků z výdutě nádoby (snad džbánu) a fragment ucha šálu.¹⁵⁷

Z chronologického hlediska je nejmladším objektem odpadní jáma číslo 2 (kanalizace úsek 4). Tento závěr nám pomáhá stanovit poměr glazované a neglazované keramiky z této jámy. V odpadní jámě 2 dominuje glazované zboží (asi 60%) nad neglazovaným. Dalšími oporami pro stanovení chronologického závěru byly již zmíněná habánská fajáns a mužakovská kamenina. Jáma 2 tedy byla datována do 1. poloviny 17. století, s možným přesahem do století 16.

¹⁵⁴ Vydrová, Jiřina: Italská majolika v československých sbírkách. Katalog výstavy uspořádané Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze v Královském letohrádku na Hradě pražském v únoru a březnu 1973.

¹⁵⁵ HORSCHIK, Josef 1978: Steinzeug 15. bis 19. Jahrhundert. Von Bürgel bis Muskau. Dresden. s. 312

¹⁵⁶ Pajer, Jiří: Novokřtenské fajánse ze Strachotína. Regionální muzeum Mikulov 2001. ISBN 80-85088-11-8. Bláha, Radek – Sgl, Jiří: Archeologický výzkum novověké cihelny v areálu Kimberly – Clark v Jaroměři. In *Studies in Post-medieval archeology* 2, s. 137 – 144.

¹⁵⁷ Analogie ze Strachotína, modelováno do formičky. Pajer, Jiří: Hromadný nález ze začátku 17. století ve Strážnici. Strážnice 1982. In *Post-Medieval Archeology* 2, strana 246. Na obrázku 33 je vyobrazena forma, která se používala při výrobě habánské fajánse. Datována je do roku 1612. V našem případě byla při výrobě fajánse použita forma s jiným druhem ornamentu.

V sousední odpadní jámě 1 (kanalizace úsek 4) bylo zastoupení glazovaného zboží (asi 33%) a neglazovaného zboží (asi 34%). Zbylou část tvořily starší intruze a kachle (nebyly do procentuálního zastoupení řazeny z důvodu jejich delší životnosti vzhledem k nádobám). V případě jímky 1 (elektrifikace úsek 1) převládalo glazované zboží (78%). Jáma 1 (kanalizace úsek 4) se zdá díky vyššímu procentuálnímu zastoupení neglazovaných keramických zlomků pravděpodobně starší než jímka 1 (elektrifikace). Obě však byly datovány do 1. poloviny 17. století.

8. Novoměstské předměstí v Chrudimi – počátky a jeho vývoj

V průběhu 14. století se síť původních podhradních osad transformovala v předměstí, která v 16. století svým rozsahem a zástavbou asi třikrát přesáhla zástavbu v hradbách. Velice málo víme o Jánském předměstí (západně a severně od chrudimských hradeb), jehož zástavba se dochovala asi v největší míře. Naopak nejvíce poznatků bylo získáno na Kateřinském předměstí, kde bylo možné sledovat nerovnoměrný vývoj skupiny osad 12. – 13. století přes jádro ze 14. století k plošnému rozvoji v 15. – 16. století. Získávání dalších poznatků je však nadále velice obtížné zkoumat, jelikož větší část předměstí v 70. – 80. letech 20. století podlehl demolicím, při kterých zanikly též objekty renesanční a pozdně gotické. V okolí východního předměstí – Nového města se zástavba původně soustřeďovala pouze do plochy přiléhající k chrudimským hradbám. Počátky tohoto předměstí sahají do 15. století. Zde provedené sondáže napovídají, že prodělalo půdorysně značné proměny a v období novověku zde bylo taktéž provedeno značné množství demolic.¹⁵⁸

Novoměstské předměstí se nalézalo na východní straně ostrožny nad meandrem řeky Chrudimky. Na severní a jižní straně jej ohraničovaly prudké srázy, na straně západní opevněný městský areál a na východě obloukovitá ulice Na Valech, kudy procházelo raně a vrcholně středověké dřevozemní opevnění.¹⁵⁹

Jak vyplývá z nepříliš početných archeologických nálezů, počátky osídlení lze hledat již ve středohradištním období (9. - 10. století). Snad již v této době bylo součástí opevněného předhradí. Osídleno bylo i v následujícím mladohradištním období (11. - 12. stol.), kdy chrudimské hradiště dostala pod svou kontrolu přemyslovská knížata.¹⁶⁰

Situace se změnila ve 2. polovině 13. století, kdy bylo založeno královské město Chrudim, které bylo zanedlouho po své lokaci obeháno prstencem kamenných hradeb. Novoměstské předměstí bylo osídleno i v tomto období, což dokládají především keramické nálezy.¹⁶¹

¹⁵⁸ Frolík, Jan: Chrudim – raně středověké centrum jižní části východních Čech. Archeologie a 950. Výročí první písemné zmínky. In *Archeologia historica* 31/2006, ISBN 80 – 7275 – 061 – 5 MVS, s. 7 - 19

¹⁵⁹ Musil, Jan: Městské opevnění v Chrudimi z hlediska pramenů archeologických. Diplomová práce. Brno 2004.

¹⁶⁰ Informace získány z výstavy s názvem Tajemství kostela svatého Josefa, která se konala ve dnech 30. 9. – 21. 11. 2010, jejímž autorem byl Mgr. Jan Musil

¹⁶¹ Tamtéž

V 1. polovině 15. století bylo patrně předměstí vypáleno v souvislosti s husitským tažením do východních Čech. Jan Městecký z Opočna město husitům vydal, když přitáhli k městským příkopům.¹⁶²

Druhá polovina 15. století a století 16. je vrcholem rozvoje města. Přestože většina domů na náměstí byla dřevěné hrázděné nebo srubové konstrukce, byly tu také domy kamenné. Okna těchto domů byla složena z okenních terčíků zasazovaných do olověných proužků. Domy byly sídlem řemeslníků, majetných obchodníků a nižších šlechticů, kteří si mohli dovolit kachlová kamna, importované keramické, kameninové i skleněné nádoby.¹⁶³

Z nálezů, které dosvědčují přítomnost střední a vyšší společenské třídy stojí za zmínku zlomky skládacích kupeckých vážek a útržek zlatem protkaného brokátu.¹⁶⁴

Za hradbami pak sídlila dílna, která zpracovávala kosti a parohy na hřebeny, střenky nožů a snad i růžencové šňůry (páternostery), o čemž svědčí spousta výrobního odpadu, polotovarů a nevyvedených předmětů.¹⁶⁵

Přítomnost nejen dospělých, ale i dětí dokládají nálezy hracího žetonu vybroušeného ze střepe a kuliček.

V roce 1547 podlehl většina města spolu s Novoměstským předměstím požáru, který dokládají nálezy přepálené keramiky, strusky a mazanice ze stěn dřevěných domů.¹⁶⁶ Josef Ceregetti zmiňuje ve své kronice požárů v průběhu 16. – počátku 18. století požárů ještě několik (29. března 1538 – s. 21, roku 1611 „ve čtvrtek po neděli Jubilate“ – s. 28, 20. dubna 1632 – s. 35, 12. dubna 1641 – s. 44, 6. října 1641 – s. 44-45 (tomuto tématu je též věnována báseň na s. 50), 14. března 1674 – s. 543, roku 1683 na sv. Ondřeje a 26. února 1703. K Novoměstskému předměstí se vztahuje zmínka o požáru v roce 1611: „Léta 1611 ve čtvrtek po neděli Jubilate večír okolo hodiny druhé na noc, opět vyšel oheň nenadálý a veliký na Novém městě, ze dvora pana Jakuba Nabočanského, a shořelo v malé chvíli veliký díl téhož Nového města, domy a dvorové zejména tyto: Dvůr pana Jakuba Nabočanského, v něm všecko obilí i s dobytkem až do nejmenšího, 2.

¹⁶² Informace získány z výstavy s názvem Tajemství kostela svatého Josefa, která se konala ve dnech 30. 9. – 21. 11. 2010, jejímž autorem byl Mgr. Jan Musil.

¹⁶³ Informace získány z výstavy s názvem Tajemství kostela svatého Josefa, která se konala ve dnech 30. 9. – 21. 11. 2010, jejímž autorem byl Mgr. Jan Musil.

¹⁶⁴ MUSIL, Jan: Zpráva o III. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa.

¹⁶⁵ Informace získány z výstavy s názvem Tajemství kostela svatého Josefa, která se konala ve dnech 30. 9. – 21. 11. 2010, jejímž autorem byl Mgr. Jan Musil.

¹⁶⁶ Tamtéž

dvůr pana Tomáše Vodičky, 3. dvůr pana Tomáše Lvíka, 4. dva dvory pana Jakuba Nápry, 5. dvorec pana Andresa Krakovského, 6. chalupa u zahrady valřichovské, 7. chalupa pana Adama Žlutičského, 8. dům Banty Mečře, 9. Šimona Zelinky stoh, 10. domové Jakuba Straky, 11. dvůr pana Šebestiána Kryštofa, 12. dům Jakuba Jansetníka, 13. dům Danihele Rosáciusa, 14. dům Jakuba Zahrádky, 15. dům Šimona Jedličky, 16. dům Havla Sedláře, 17. dům Matouše Menšíka, 18. dům Ondřeje Jelinka, 19. dům Šimona Pečenky, 20. Pavla Tomastníka, 21. Tomáše Markrabě dům, 22. téhož dvůr, 23. obecní pastouška, mimo toho dostal se týž oheň i na kostel sv. Michala, tak že kazatedlnice ven do hřbitova (kdež se kázání po vobědní a na pohřbech činívá) jest shořela a márnice se vším, což v ní bylo město pak všecko u velikém nebezpečnosti postaveno bylo a strhl se vítr, kterýž vál na Puderkasy, tam pak kdyby dobře šetřino nebylo, tehdy na mnoha místech byl by se oheň chytil. Vyhledán byl původ toho ohně, nějaký Gregor pacholek že jest jej založil na stáji ve dvoře pana Jakuba Nabočanského, a ten sčítajíce také za nějakého Douše, který tu v témž dvoře skotákem byl. Začež ten Gregor potom slušnou odplatu vzal a jest upálen běžajíc okolo kolu. Ale Daneš byvše za některý čas uvězněný, potom jest propuštěn.

Při psaní své kroniky Ceregetti vycházel patrně z Rudé knihy pamětní¹⁶⁷. Podobně jako v Ceregettiho kronice jsou zde zaznamenány požáry města z 20. 4. 1632 – 52r a 6. 10. 1641 – 80v a 81 r.

Tématice požárů je též věnována kapitola v Pověstech a obrázcích z Chrudimska z pera Antonína Blažka¹⁶⁸. Stejně jako Ceregetti zde zmiňuje požár na Jánském předměstí v roce 1632 (zde s. 29) a roku 1611 večer po neděli Jubilate (zde s. 28). Zmíněny jsou zde ale také požáry další: 28. dubna 1421 (Jan Žižka poručil vypálit ulice i předměstí, mezi nimi i kostel sv. Kříže, pobořen byl také dominikánský klášter a farní kostel - s. 25-26), 1497, 1501, 1513, 1524, 1537 (" Na Novém městě v domě Jindry, kameníka v pátek po neděli družební, přičemž popelem lehlo celé N. Město i s Puší, pak předměstí okolo sv. Michala, kde Holubův mlýn stával a Putrkasy až k Lavičkám a na stezku k Pardubicům. Oheň vznikl, jak později se dokázalo vinou ženy provazníka Ličky, tu v podruží bydlícího. Za to, dle starodávného trestu pro paliče, 5 neděl po vznikutí ohně upálen a v hodinu 18tou, kdy oheň vypukl." - s. 27), 1582 (kdy vyhořelo téměř celé

¹⁶⁷ Menhardt, Antonín Josef – Choceňský: Kniha Pamietní slowe Rudá. In Chrudimské letopisy. Kroniky vedené na území města Chrudim od 17. století do současnosti. Chrudim 2008.

¹⁶⁸ Blažek, Antonín: Požáry a živelní pohromy v Chrudimi. In Pověsti a obrázky z Chrudimska řada V. Chrudim 1914, s. 24 - 37.

město, které tou dobou čítalo 485 domů - s. 28), v sobotu po sv. Martě 1610 na Jánském předměstí (vyhořely 2 domy Matouše Neuda - s. 28), 30. září 1681 požár na předměstí - s. 29, 9. března 1764 (oheň na náměstí v domě Václava Vsetečky, vyhořelo 6 domů - s. 31).

Velikost Novoměstského předměstí, ale i zbytku města, dokládají prameny historické. Např. v publikaci Chrudimsko a Nasavrcko je k roku 1570 uvedeno: „Tehdy město dělilo se na čtyři čtvrti a to čtvrť pachovskou, jež obsahovala 37 domů, domapilovskou s 32 domy, bohatou s 30 domy a klášterskou s 44 domy; celkem tedy mělo město 143 domů. Předměstí Novoměstské s ulicí koňskou a kravskou mělo 48 domů a čtvrť Rybářská 38 domů. Podměstí Kateřinské mělo čtvrť Vořovskou s 50 domy a Kateřinskou se 64 domy. Svatojánská čtvrť s ulicí Dláždenskou měla 36, Prostřední 33, Odpolní 41 domů. V Putrkasích byly 32 domy. Celá Chrudim měla tudíž 485 domů.“¹⁶⁹

Jedním z materiálů, které se věnují problematice Nového města a jeho bezprostředního okolí je Floriánova topografie.

Vincenc (Čeněk) Florián byl nejen badatelem, který soustřeďoval svou pozornost na výzkum města Chrudimi, ale je také autorem díla, které je po něm nazváno „Topografie Čenka Floriána“. Uložena je v Okresním archivu v Chrudimi pod inventárním číslem 17 a skládá se ze tří částí věnujících se oblasti Novému městu a jejímu předměstí. Věnuje se zde především jednotlivým městským a předměstským obytným objektům, čímž nám umožňuje utvořit si představu o tom, kolik domů se v dané části města přibližně nacházelo. Předměstí je věnován svazek číslo 2.

Postupně jsou zde rozebírána jednotlivá popisná čísla. Zpravidla u každého domu je uvedeno jak popisné číslo nové, tak i staré (tedy v případě, že dům již dříve existoval).

Co se týká historie domů, snaží se ji objasnit od počátku, čehož je ale ne vždy dosaženo. V některých případech je zachycena již koupě pozemku k příslušné stavbě, jindy vznik domu a v některých případech je první zmínka z doby, kdy dům již existoval. Stávalo se také, že došlo k rozdělení domů na dvě popisná čísla, nebo naopak došlo ke spojení dvou čísel popisných do jednoho a objevují se také zmínky o zboření a znovu vystavění domu nebo o požáru. Jednotlivé domy zpravidla nesly název (např. dům Kučerovský, Makovičkovský, Skleповský, Kuklovský, Pfefferovský) a v průběhu let zde

¹⁶⁹ Klaus – Florián – Kudrna: Chrudimsko a Nasavrcko. Díl IV. Prehistorie a historie obcí na Chrudimsku. Chrudim 1926. s. 327 – 328.

bývá zachycen také jejich stav (zpuštělý, nově opravený, prázdný, pohořelý, nedostavěný, přestavěný, zruinovaný).

Dozvědět se zde také můžeme, zda měl dům zahradu, nebo jestli se k němu vázaly ještě další pozemky (pastviště, kopec, pusté místo, sad, obecní místo, vinice, zahrady, pole, valy, dvorek, palouček, parkán) či budovy (stáje, stodoly, chlévy, maštale, dílna). Někde jsou dokonce uvedeny zmínky o tom, jaké jednotlivé světnice se v domě nacházely a k čemu byly využívány (v některých domech byly zakládány např. masné krámy či pivní šenky letní nebo hospůdky fungující celoročně).

V souvislosti s domy je jistě na místě i otázka jejich zisku. V topografii je zachyceno nejen střídání majitelů domů (uvedena jsou jejich celá jména i to, kdy a od koho získali daný dům či pozemek), ale i způsob, jakým způsobem se k jeho vlastnictví dostali (zděděním, koupí, popř. odkazem).

U jednotlivých jmen vlastníků je též možné zjistit (jen u některých), jakému řemeslu se který člověk věnoval. V případě jednoho domu je tak možné sledovat předávání řemesla z generace na generaci (např. čp. 40/II, staré č. 33 – kovárna) nebo sledovat postupně se měnící majitele s řemesly různými. Je tak možné pozorovat, jaká řemesla v Chrudimi v dané době fungovala (v některých případech jsou zde také uvedeny pomůcky, které byly k danému řemeslu třeba).

Abychom si dokázali také představit, kde zhruba asi tak daný domek stál, je zde uvedena jeho přibližná lokalizace (k tomu většinou slouží jména sousedů, kteří měli domek nebo parcelu vedle či naproti).

O tom, jaké povinnosti měl občan Chrudimi vůči městu, vypovídá případ domu čp. 86/II, staré číslo 131 (Kopanický mlýn), jehož majiteli město určilo, aby zde byl opraven splav stržený vodou. Náklady na opravu splavu činily 1739 zlatých. Část měl zaplatit majitel sám, část město a zbytek další majitelé dalších dvou chrudimských mlýnů. Městu se však zdála částka moc vysoká a tak ji majitel Kopanického mlýna musel snížit na 1500 zlatých, kterou již město i s majiteli mlýnů bylo schopno akceptovat.

V případě kapucínského kláštera je věnována pozornost nejen době jeho vzniku (kdy vznikl a kolik osob se zde nacházelo při založení), ale také tomu, kolik lidí zde vykonávalo „službu Bohu“ i v dalších letech (uvedena jsou zde vždy i konkrétní jména) a jaké stavební aktivity zde byly prováděny (např. vystavění krypty,...).

Pro přesné vymezení jednotlivých popisných čísel domů, která se nacházela v prostoru Novoměstského předměstí, jsem pro srovnání s Floriánovou topografií použila Mapu popisných čísel města Chrudimi (obrazová příloha, obr. č. 27)¹⁷⁰. Prostor byl vymezen na blok vymezený hradbou a ulicí Na Valech. Z hlediska časového rozmezí jsem se soustředila na období 15. – 18. století (dobu existence Novoměstského předměstí). Získány tím byly následující informace:

Dům čp. 3, staré čís. 4, čtvrť Novoměstská.

- 1763, 21. ledna obec prodala v dražbě třetí "domek s tou vedle se vynacházející komorou, vycházejíc z města ven na Nové město vedle domku p. Ignaciuse Neumaiera z jedné a poslední brány městské z druhé strany" za 160 zl. Josefu Böhmovi. Ročně bylo platiti do důchodu pod jménem nájmu 10 zl.

Dům čp. 4, staré čís. 6, čtvrť Novoměstská.

- 1639, 23. září projednávána pozůstalost Lukáše Vaňkovského. Grunt "na kterémž někdy zůstával" i vinice ponechány vdově Kateřině a dětem. Synovi Kašparovi z prvního manželství postoupen "dům spuštěný slove Kučerovský" u brány ležící na Novém městě a s kusem viničky. Kateřina se provdala za Václava Jedličku (v roce 1639 již byla).
- 1641, 19. dubna Kašpar Vaňkovský viničku "u brány na Novém městě" i s pustým místem "kde někdy chalupa Kučerovská stála" prodal za 72 kopy 51 groš 4 denáry Jiřímu Chrápkovi. Ten spojil místo to se sousedním, roku 1675 koupeným, v jeden celek. Při tomto zápisu Jiří Chrápek "vzácného magistrátu, aby vale vedle zdí městských ležící za dědičné jemu prodané byly, požádal. Čehož magistrát, že takové výsadní a k tomu samé JMC dispositi rezervované místa prodána býti nemohou, pováživše k tomu, aby tyto valy pod 1 kopy míš. ročně pronajímány byly, povoliti a tuto ad notam vzíti naříditi ráčili". Leč již
- 1675, 23. října obec prodala dům pustý při Hořejší bráně jdouc do kláštera po levé ruce a vedle brány městské za 30 kop míš. Jiřímu Chrápkovi (Zuzaně). Ten spojil místo to s místem sousedním, roku 1641 koupeném.

¹⁷⁰ KOLEKTIV AUTORŮ: Historický atlas měst české republiky, svazek č. 13, mapový list číslo 20. Mapa popisných čísel města Chrudimi, 1997. Chrudim. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1.

- 1676, 22. května Jiří Chrápek magistrátu "za to, aby z domu jeho vedle brány Hořejší ležícího zed' do valův obecních pro skládání tam dříví prolámati povoleno bylo, poslušně požádal, k jeho žádosti na tento způsob, dokud takové valy on Chrápek najímati bude, aby skrz takové prolámané dveře průchod svobodný jmíti mohl" povoleno. "Když by pak jich nenajímál, nadjmenované dveře zase náležitě zazdítí povinen byl".
- 1693, 27. února Jiří Chrápek prodal "dům vedle Hořejší brány jdouc k p. p. páterům kapucínům" za 120 kop míš. Václavu Štěničkovi.
- 1697, 6. listopadu Václav Štěnička prodal domek "vedle Hořejší brány po levé ruce jdouc ke klášteru ležící, vyjímaje však vale obecní, které žádnému zadávané a prodávané býti nemohou" za 135 kop Danieli (Donatovi) Morazzi.
- 1727, 11. září zemř. Donata Moraci staršího, "měštěnína a baumistra" dům ten ve čtvrti Novoměstské odhadnutý za 275 zl. 30 kr. ujal syn Donat Theodor Moraci (stejně jako dvorec čp. 28/2). Své matce Evě, staré již, pojistil tu do smrti byt. Leč po třech letech
- 1730, 24. října Donat Theodor Moraci prodal po otci ujatý dům "vedle cesty ke klášteru kapucínskému vedoucí po levé straně na rohu situovaný" za 290 zl. Josefu Červenkovu, perníkářskému mistru.

Dům čp. 8, staré čís. 9 hostinec Na kopečku, později hotel Vrabec

- 1706, 24. března Jan Šandera postoupil domek ve 138 zl. na Novém městě vedle dvora Daniele Šebestiána z Častolovic Jakubu Kellerovi.

Dům čp. 9, staré čís. 10, čtvrť Novoměstská.

- 1716, 18. května Šebestián z Častolovic Jakub Václav (manž. Anna) prodal dvůr na Novém městě mezi gruntem Karla Horreusa a Jakuba Sklepa se 17 korci (výsevku) polí Norbertu Jeronymovi Lernetovi a manž. Anně za 1200 zl. rýn. hotově.

Dům čp. 10, staré čís. 11, hostinec Na růžku, čtvrť Novoměstská.

- 1631, 3. ledna Daniel, syn Jiřího Jelínka se oženil s Alžbětou, dcerou po Janu Petržilkovi.
- 1658, 22. února Daniele Ešína dědici při projednávání pozůstalosti pustý dvůr slove Lebedovský na Puši proti kapucínskému klášteru postoupili obci. Tzv. Ešínovský dvorec obec rozdělila, ale po 63 letech byl opět spojen.
- 1687, 18. dubna obec prodala druhý díl Ešínovského dvora "kde někdy stodola bývala" vedle stodoly Daniela Leopolda Šebestiána a též "kus místa Ešínovského" za 30 zl hotově Danieli Jelínkovi a manž. Alžbětě "tím oumyslem, aby takové místo
- 1687, 25. září obec prodala půl dvorce obecního Ešínovského za 100 kop gr.míš. Zuzaně Rubekulové (Reb-) a jejím dětem. Leč
- 1690, 6. října Zuzana Rubekulová prodala dům vedle dvora Daniele Leopolda Šebestiána, primátora, na Novém městě, zeti svému Danieli Křidlíkovi za 100 kop gr.
- 1692, 17. února Daniel Křidlík prodal dům ten vedle dvora Daniela Leopolda Šebestiána z Častolovic a vedle domu Daniele Jelínka na Novém městě za 100 kop míš. Jiřímu Frydrychovi Štempfelovi.
- 1701, 17. listopadu ujala jej vdova Marie Helena Štempfelová.
- 1702, 8. června Marie Štempfelová dům ten vedle dvora Daniele Leopolda Šebestiána a "naproti louži ležící" prodala za 110 kop míš. Janu Karlu Šbestianidesovi, který jej zase
- 1703, 2. února prodal za 110 kop míš. Karlu Ferdinandu Horreusovi a manž. Barboře.

Dům čp. 12, staré čís. 153, čtvrť Novoměstská.

- 1658, 19. února Ondřej Pekárek pojal za manželku Zuzanu, dceru po Martinu Zelenkovi.
- 1661, 10. října Pavel Hazler dům ve čtvrti Novoměstské vedle domu Mikuláše Svobody "a krchova při chrámu sv. Michala" se zahrádkami prodal za 110 kop Janu Hlínovi a manž. Zuzaně.

- 1661, 11. ledna Ondřeje Pekárka dům na Novém městě ve 140 kopách ujali dva dědici.
- 1661, 27. ledna Pekárkovští nápadníci prodali Pekárkovský dům se zahradou za 110 kop Anně, manž. Pavla Hazlera.
- 1665, 20. dubna Pekárkovští nápadníci dům se zahradou "vedle krchova chrámu Páně sv. Michala a domu Mikuláše Svobody", jež jim Jan Hlína postoupil roku 1664, prodali zase témuž Janu Hlínovi za 110 kop.
- 1695, 22. února Jan Hlína postoupil dům "vedle krchovu sv. Michala archangela" na Novém městě ve 110 kopách synovi Václavu Hlínovi. Vymínil si však v tom domě byt do smrti.
- 1723, 15. listopadu byla projednána pozůstalost po Václavu Svobodovi, jinak Hlínovi a dům po něm odhadnut za 116 zl. 40 kr. a mělo jej děditi (i s jinými ještě věcmi) 7 dědiců, vdovu Kateřinu v to počítaje. Ale tito nápadníci po Václavu Svobodovi, jinak Hlínovi

Dům čp. 13, staré čís. 13, čtvrť Novoměstská.

- 1651, 3. srpna Andreas Bernhart Gregorovský (manž. Anna Kateřina) "dům svůj na Puši" vedle domu Ondřeje Pekárka prodal za 70 kop míš. krejčímu Mikuláši Svobodovi.
- 1670, 21. března Mikuláš Svoboda grunt vylepšil a odkazuje jej v 80 kopách synovi Václavu, manželce pak kráмец "kterýžto dosti v skrovnosti zůstává". Kráмец po smrti rodičů ujmul syn Václav Svoboda.
- 1705, 15. června "domek pustý" na Novém městě vedle Václava Hlíny prodal Karlu Daškovi, konváři. Dašek jej znovu zřídil.
- 1732, 23. ledna Karel Dašek, "měšténín a konvář tohoto královského města Chrudimě" prodal Václavu Špátovi domek ve čtvrti Novoměstské vedle Václava Svobody za 125 zl. rýn.

Dům čp. 15, staré čís. 15, čtvrť Novoměstská.

- 1654, 23. března Daniel Smilipeus prodal chalupu se stodolou a zahrádkou vedle dvora Jiřího France a cesty obecní na Pumberky ve čtvrti Novoměstské za 160

kop míš. Jiřímu Píseckému. Písecký byl roku 1659 již mrtev. Byl otčímem dětí po Mikuláši Marhounovi pozůstalých.

- 1664, 26. března Daniel Marhoun, syn Mikuláše a "paní Máři" (vdova) prodal dvorec ten Voršile, manželce Daniela Regnera, ale obec jej ujala sama také za 160 kop a po dvou dnech
- 1664, 28. března jej i se zahradou prodala za 160 kop míš. varhaníku Lukáši Kinderovskému a manž. Martě.
- 1668, 23. ledna Lukáš Kinderovský pojal za manželku Lidmilu, vdovu po sousedu chrudimském Ondřeji Ostrém.
- 1681, 16. května Lukáš Kinderovský i na místě manž. Lidmily prodal dům vedle dvorce Vomáčkovského na Novém městě Janu Ostrému "synu svému zalíbenému" za 160 kop míš.
- 1696, 11. dubna zemř. Jana Ostrého dům se zahradou na Novém městě vedle uličky a proti zahradě Daniela Leopolda Šebestiána prodala vdova Dorota, jež opět provdána za Matěje Kroupu, za 220 zl. Janu Bapt. Pfefferovi a jeho manž. Polixeně.
- 1723, 27.srpna po Janu Bapt. Pfefferovi domek se zahradou zvanou Ostrovskou na Novém městě vedle dvorce Jiřího Michálka "a to jak na stavení tak na hradbě" schátralý a spustlý koupil v dražbě za 250 zl. Václav Petržel.

Dům čp. 16. staré čís. 16, čtvrť Novoměstská.

- 1653, 28. dubna obec prodala místo pusté "kde někdy dvůr slove Kuklovský býval" ve čtvrti Novoměstské vedle chalupy Doktorovské, za 70 kop Ozaně, manž. Jiřího Nadaži. Ozana měla za prvního manžela Matěje Holuba (124/IV).
- 1682, 8. června Dorota Douchová, manž. Jiřího Douchy chalupu zděděnou po matce Ozaně Nadažové ve čtvrti Novoměstské prodala za 20 kop míš. Václavu Šnekařovi.
- 1707, 9. března vdova po Václavu Šnekařovi Zuzana prodala chalupu za 20 kop gr. míš. zeti Františku Šulcovi.

Dům čp. 17, staré čís. 17, čtvrť Novoměstská.

- 1658, 28. března obec prodala chalupu Doktorovskou vedle domu Jiřího Nadaži a cesty polní k Pumberkům za 50 kop míš Danieli Procházkovi.
- 1670. 19. února obec prodala dům svůj se zahrádkou vedle domu Jiřího Nadaži a chalupy Smilipeusovské za 100 kop míš. Václavu a Kateřině Hájkovým.
- 1702, 6. prosince po Václavu Hájkovi domek proti Nadažovské chalupě obec prodala za 100 zl. Magdaleně, dceři Samuela Alexandra. "Tento domek laciněji pro jeho spustlost o 16 zl. 40 kr. prodán jest".

Dům čp. 19, staré čís. 168, hostinec Na festunku, čtvrť Novoměstská

- 1785, 15. dubna František Hradecký prodal Františku Rozvodovi a manž. Kateřině zahradu porostlou na valích pod kapucínskou zahradou vedle valů pana Františka Makalouše z jedné, toku vody Chrudimky nazvané se strany druhé a cesty k Červené

Dům čp. 20, staré čís. 150, čtvrť Novoměstská

- 1786, 26. dubna Tekla Houdková prodala zahradu s chalupou č.150 na Novém městě za 260 zl. rýn. Floriánu Princovi a jeho manželce Lidmile.

Dům čp. 23, staré čís. 21, čtvrť Novoměstská.

- 1779, 7. září po Samueli Tomáškově dědici prodali domek se zahrádkou ve čtvrti Novoměstské č.21 st. za 80 zl. rýn. bratru Samueli Tomáškově.

Dům čp. 26, staré čís. 161, čtvrť Novoměstská.

- 1784, 6. května Josef Stehlík a manž. Anna odprodali Josefu Kerlichovi a manž. Anně na Novém městě místo pro vystavění "domu neb gruntu", 17 loket dlouhé a 10 loket široké za 23 zl. rýn.

Dům čp. 28, staré čís. 24, čtvrť Novoměstská.

- 1680, 1. dubna po Dorotě, prve Papouškové a posléze Holubové nápadníci prodali dvorec se sadem vedle dvorce p. Samuele Kryšpína a louku Janu Starému a manž. Dorotě za 300 kop míš. Závdavkem složili 200 kop a ostatek měl splatiti ve dvou letech. Z dvorce a sadu se odvádělo stálého platu ke špitálu 42 gr. a z louky 29 gr.
- 1685, 10. ledna projednána pozůstalost po Janu Starém. Dvorec s loukou oceněn na 350 zl. Krom toho byl tu dům (čp.31/1) a dva masné krámy. Děditi měly vdova Dorota a 4 dcery, z nichž Rozina se provdala dne 7. února 1686 za Jana Čejkovského. Před projednáním pozůstalosti vdova Dorota "do komory podlahou se spustila" a 201 zl. 16 kr. ze zapečetěné místnosti z truhel odstranila. Z nich mělo připadnout matce a dětem po 40 zl. 15 kr. 11/5 den. leč pro nepředložený čin a pro potupu pečeti městské učiněnou "Dorotě mimo jiné ještě 23 zl. 20 kr. pokuty na opravu školy právně přisouzeno" a dvě její provdané dcery, které "o takovém matky své oučinu a vyloupení truhel věděly a to zatajovaly" odsouzeny pokutou po 11zl 40 kr. "též ke škole složiti". Za částku 46 zl. 40 kr., kterou matka s dcerami zaplatily na opravu školy, bylo tehdy možno již dosti poříditi.
- 1697, 15. dubna Václav Kecink dvorec na Novém městě vedle dvorce Františka Kryšpína prodal manželům Samueli a Rozině Tomáškovým za 250 zl. 50 kr.
- 1721, 18. února Samuele Tomáška dvorec prodali nápadníci staviteli Donatovi Moraci za 280 zl.
- 1727, 11. září při rozdílu pozůstalosti po Donatovi Moraci dvorec ve čtvrti Novoměstské za 280 zl. koupený, po opravách odhadnutý na 380 zl., ujal syn Donat Theodor Moraci a odbyl sestru Kateřinu Hradeckou penězi.

Dům čp. 29. staré čís. 25, čtvrť Novoměstská.

- 1785, den ? František Roubal postoupil zeti Františku Cvetlerovi a vnučce Anně, provd. Holubové, některé reality, mezi nimi i zahradu za Novým městem s domkem č. 25 st., takže každý měl polovici.

Dům čp. 30, staré čís. 27, čtvrť Novoměstská.

- 1651, 5. června Jiří Vojtěch Boleslavský odkázal dvůr dceři Dorotě, manželce Jana (Henrycha) Pfeifera.
- 1675, 16. března při rozdílu pozůstalosti Jana Henrycha Pfeifera dvorec na Novém městě odhadnut za 100 kop. Ujala jej Alžběta Pfeiferová.
- 1719, 23. března Alžběta Pfeiferová prodala dům se zahrádkou na Novém městě vedle dvora obecního Cellerovského Janu Stanislavu Petržilkovi, faráři jezbořicko - mikulovickému k ruce bratra Samuela Josefa Petržilky a jeho manž. Terezie za 445 zl.

Dům čp. 35, staré čís. 29, čtvrť Novoměstská.

- 1617, 8. května Jan Felix z Německého Brodu dvůr se zahradou na Novém městě, který mu odkázala Marta Bydžovská, prodal za 400 kop míš. chrudimskému děkanovi Jiříkovi Oeconomovi.
- 1623, 30. října Jiří Oeconomus prodal dvůr na Novém městě za 660 kop míš. Barboře Šebestiánce.
- 1631, 24. března od Barbory Šebestiánky a synů Daniela a Kryštofa koupil tento dvůr chrudimský katolický děkan Řehoř František Čichovský za 100 kop.
- 1651, 5. června Jiří Vojtěch Boleslavský odkázal dvůr na Novém městě zeti Janu Hendrychovi z Levenfelzu.
- 1671, 12. ledna nápadníci Levenfelzovští prodali dvůr Oeconomovský na předměstí Novoměstském s polem "po straně chrámu Páně sv. Michala archanděla", koupeném od Jana Hendrycha Pfeifera za 200 zl. hotově Jakubu Hrdličkovi "ne tak prej dle valoru těchto případností, ale víceji z lásky a upřímnosti bratrské a sesterské".
- 1688, 27. října Jakuba Hrdličky dvůr na Novém městě s chalupou a sadem při projednávání pozůstalosti ujala vdova Kateřina Hrdličková, roz. Kryšpínová v 500 zl. Při projednání pozůstalosti se účtovalo "za vyhnojení 40 záhonů 6 zl." a od děláni stropu také 6 zl. Kateřina Hrdličková se pak provdala za Václava Františka Kecinka a přinesla věnem, mimo jiné, dvůr.

- 1738, 20. října Václav František Kecink kšaftoval a ustanovil, aby se dvůr na Novém městě, který měl po své druhé manželce Kateřině Hrdličkové, prodal (třetí jeho manželkou byla Alžběta Mikovcová).

Dům čp. 41, staré čís. 34, čtvrť Novoměstská.

- 1685, 28. března obec prodala pusté místo Menšíkovské na Novém městě mezi domy Jana Rychnovského a domu po Rozině Solnické za 15 kop gr. míš. Janu Vodárníkovi.
- 1695, 16. září Jan Vodárník dům na Novém městě vedle domu Jana Rychnovského a domu Jana Suchánka prodal za 70 kop míš. Danieli Myslovskému.
- 1724, 21. ledna Jan Čejkovský postoupil zeti Jiřímu Svobodovi, jinak Hlínovi, domek vedle svého domu a domu Jana Rychnovského za 145 zl.

Dům čp. 53, staré čís. 45, čtvrť Novoměstská.

- 1691, 19. října Jana Cvetlera pozůstalost projednána. Při tom pusté místo se stodůlkou a vinice odhadnuta za 70 zl. 4 kr. O to se ucházel spoludědic Henrych Cvetler. Vedle něho bylo ještě osm dědiců.
- 1691, 12. listopadu zemř. Jana Cvetlera nápadníci a dědicové místo pusté se stodůlkou na Novém městě a vinici na Vlčích horách postoupili ve 100 zl. 4 kr. Henrychovi Cvetlerovi. Po jeho smrti při projednání pozůstalosti
- 1720, 28. ledna dům se stodůlkou na Novém městě mělo dědit s vdovou celkem šest dědiců a proto jej prodali bratrovi, resp. synovi Ignáci Cvetlerovi za 200 zl.

Dům čp. 56, staré čís. 48, hotel Sport, čtvrť Novoměstská.

- 1653, 14. března "dům po někdy Adamu Polákovi, predikantu, zůstalý" ve čtvrti Novoměstské "k ruce JMC příšlý" prodal královský rychtář Daniel Šebestián z Častolovic Alžbětě, manželce koláře Mikuláše Chlebovského, za 110 kop míš.
- 1685, 6. září obec prodala domek na Novém městě po Mikuláši Chlebovském "větším dílem v kontribuci prosedělý" za 60 kop míš. Janu Regnerovi. "Při tomto zápisu Janu Regnerovi zámluva učiněna jest, pokudžby se budoucně k nějaké

službě obecní v konfoji aneb za příčinou soldatesky potřebovati dáti chtěl, že se to jemu na purkrechtu porážeti a odpisovati má". Vedle přednesených kvitancí Jan Regner složil peněz purkrechtních od 13 září 1686 do 20. února 1692 6 zl. 30 kr. Roku 1705 dne 7. ledna Jan Regner povolán do místa radního "aby přednesl kvitanci neb poznamenání, které také na přísahu vzal, že po 11 pořád zběhlých let jak při verbování rekrut zemských se potřebovati dal a jich také k vedení i v rathouze až do forštelování dnem nocí hlídal a konfojíroval a majíce jemu dle snesení každoročně po 4 kopách míš., čehož 44 kop míš., na zlaté 51 zl. 20 kr. vynáší", které se mu odpisují jako zaplacený purkrecht, pak "poráží se jemu, co s Tomášem Fialkou do Pressburgu ke dvoru JMC bažanty a koroptve nosil 6 zl., item co po třikrát k p. Waigantovi, buchhelteru dvorskému, do Vídně chodil in puncto pohledávaného subsidii, za každou cestu nedalého platu po 11 zl. (činí) 4 zl. 30 kr., s panem Janem Blatnickým při odvážení rekrut do měst pražských od cesty 1 zl. 30 kr., item co s panem Ludvíkem z Hollšteinu, který v Kočím ležel, do Chotěboře vedle voršpanu vyslán byl a tam čekati musel, outraty 51 kr., facit (všeho) 70 zl., na kopy 60 kop míš." takže tím domek byl zaplacen.

- 1710, 19. listopadu Jan Regner domek prodal za 83 kopy perníkáři Františku Kecinkovi.
- 1713, 11. září František Kecink prodal domek ten na Novém městě vedle domku Václava Křídlika a zahrady Jana Čejkovského za 100 zl. hotově Václavu Holubovi.

Dům čp. 57, staré čís. nemá, hostinec U Václava, čtvrť Novoměstská.

- 1729, 26. srpna Jan Čejkovský (Mandalena) prodal bratru Kryštofu Čejkovskému pusté místo Hermanovské (byla to tehdy zahrada) "na Novém městě vedle Mýtské brány" z jedné a domku Jakuba Kroupy strany druhé za 90 zl. (U Mýtské brány bylo dneš. čís. 58 a Kroupův dům by bylo čís. 56, tedy zahrada byla v místech pozdějšího čís. 57). Na tom místě byl po roce 1785 postaven domek čís. 57.

Dům čp. 58, staré čís. 51, hostinec U Ďoubalů, čtvrť Novoměstská.

- 1585, 14. března po Jindřichu Jaruškovi zbyl domek a dcera Anežka Jarušková se o něj dohlašovala. Leč "žádného zápisu vyhledati a najíti se nemůže, aby jí ten

domek u brány Novoměstské" obec mohla postoupiti. Domek nakonec ujala a vdala se.

- 1593, 26. srpna Jan Jílovský a manžel. Anýžka prodali domek svůj "při bráně na Novém městě ležící" za 73 kopy hotově Matouši Rambouzkovi.
- 1605, 14. dubna Matouš Rambouzek domek Jaruškovský na Novém městě postoupil Afře manžel. Jakuba Živého, řezáče, ve 100 kopách, z nichž se odvede kostelu sv. Michala 10 kop a 90 kop po 10 kopách ročně na lidi chudé a potřebné, kteří nejsou ve špitálech.
- 1619, 24. ledna po Jakubu Živém vdova Afra dům na Novém městě se zahradou prodala Barboře, vdově po Šebestiánu Kryštofovi.
- 1742, 14. září vdovy Doroty Redenské chalupu na Novém městě s valy a vinicí, vše ve 350 zl., ujal syn Daniel Redenský. Jiný syn Dorotin, P. Siegfried Redenský byl piaristou. Dorota Redenská zanechala "na černé tabulce křidkou psaný" kšaft.

Dům čp. 59, staré čís. 52, hostinec U černé růže, čtvrť Novoměstská.

- 1734, 21. června obec prodala Jakubu Budínskému na Novém městě pusté místo vedle vinice Redenské "hned u cesty vozní skrze Novoměstskou bránu vedoucí situované, Menšíkovské řečené" za 40 zl. "Na kterémžto místě kupující Jakub Budínský dokonalý pro einquartirování vojska schopný a od ohně bezpečný dům k okrase města od kamene vyzdvihnouti povinen bude".

Dům čp. 60, staré čís.53, čtvrť Novoměstská.

- 1591, 27. července po Janu Naxerovi dům na Novém městě, vinici, barevnu, koně, vozy a věci k řemeslu barvířskému náležité ujal v 600 zl. syn Václav Naxera.
- 1625, 29. července po Václavu Naxerovi, barvíři, mandlovnu na Novém městě ujal čtyři děti.
- 1680, 10. dubna obec prodala místo pusté, kde stávala mandlovna Naxerovská i s vinicí při něm, obci pro zasedlou kontribuci připadlé, za 25 zl. hotově Michalu Fiedlerovi.

- 1734, 18. května Petr Fiedler prodal Jakubu Budínskému pusté místo Neuperovské (Naxerovské) s pustou při něm viničkou a to mezi domem Františka Neumana a vinicí Jana Redenského za 43 zl.

Dům čp. 63, staré čís. 55, čtvrť Novoměstská.

- 1649, 19. listopadu Jan Cvetler, syn Jakuba Cvetlera, pojal za manželku Annu, dceru Matyáše Kycmejle.
- 1665, 19. dubna Anna Cvetlerová odkázala dům s příslušenstvím na Novém městě vedle domu Komínkovského a uličky obecní dceři Lidmile, manž. Václava Zapského, pak zahradu a nějaké peníze. Vnučce Zuzaně vinici a vnuku Janovi také vinici.
- 1666, 31. března Anna Cvetlerová postoupila Václavu Zapskému a manž. Lidmile za služby jí v nemoci prokázané dům vedle obecního domu kdysi patřícího Řehoři Čechtckému a "uličky obecní".
- 1668. 22. března Václav Zapský a manž. Lidmila prodali dům vedle Samuele Jablunky a uličky obecní ve čtvrti Novoměstské Alžbětě, manž. Michala Hanuše, za 40 kop míš.
- 1675, 19. dubna obec prodala od domu obecního někdy od Řehoře Čechtckého obci postoupeného za 1 zl. 30 kr. kus místa Michalu Hanušovi.
- 1695, 8. února zemř. Alžběty Hanušové domek i s přikoupeným kouskem místa ujal Michal Hanuš.
- 1701, 10. února Michal Hanuš prodal domek ten vedle domu Jiříka Alta a "uličky průchodité" na Novém městě za 110 kop Františku Klemensovi.

Dům čp. 69, staré čís. 61, čtvrť Novoměstská.

- 1651, 1. února obec dům ujatý v závadách vedle domu Jiřího příhody prodala za 80 kop míš. Danieli Procházkovi.
- 1656, 29. března Daniel Procházka, nemoha domu spláceti, postoupil jej obci zpět. Toho roku vzato 5 kop "na opravu domu Čapkovského na Novém městě". (čp. 61 a 62).

- 1658, 10. dubna Šebestián Holub (Dorota) dům na Novém městě vedle domu Jana Hartla a domu Jiřího Příhody Bydžovského postoupil Matouši Bobrovskému (Anně) za jeho dům zvaný Vencelíkovský (66/2) a doplatil mu 4 zl. 30 kr.
- 1658, 8. dubna obec prodala Šebestiánu Holubovi dům na Novém městě za 50 kop míš. hotově. "Tento dům p.Šebestiánu Holubovi za sumu 100 kop míš. a na roční placení po 8 kopách prodán býti měl, závdavkem při tom 10 kop složeno býti mělo, avšak poněvadž obec peníze důležitě potřebovala, jest za hotových 50 kop prodán".
- 1692, 18. dubna při projednání pozůstalosti po Matouši Bobrovském domek na Novém městě se měl rozdělit mezi čtyři dědice, kteří jej
- 1695, 3. února prodali bratrovi, resp. synovi kožišníku Václavu Bobrovskému za 30 kop gr. míš.
- 1731, 29. listopadu Václav Bobrovský jej pak prodal za 65 zl. Jiřímu Jelínkovi a manž. Kateřině.

Dům čp. 70, staré čís. 62, čtvrt' Novoměstská.

- 1651, 13. ledna dům po Janu Formánkovi a pak po Václavu Čejkovi na Novém městě vedle pustého místa, kde stával dům Fridricha Hermana a domu Uzdařovského obec prodala za 80 kop míš. Jiřímu Příhodovi Bydžovskému a jeho manž. Zuzaně.
- 1682, 20. července po Jiřím Příhodovi dům vedle domu Matouše Bobrovského ujala vdova Dorota Příhodová.
- 1687, 4. dubna Dorota Příhodová prodala Janu Chudobovi dům vedle Matouše Bobrovského a Matěje Rosnického na Novém městě za 65 kop gr. míš.
- 1700, 10. září Jan Chudoba prodal tento domek za 93 kopy míš. Janu Pokornému.

Dům čp. 72, staré čís. 64, čtvrt' Novoměstská.

- 1744, 25. ledna Josef Bydžovský prodal zděděný domek ve čtvrti Novoměstské za 100 zl. Janu Vobrovskému, vedle domku sirotků Korečkovských a Františka Tomáška.

Dům čp. 74, staré čís. 66, čtvrt' Novoměstská.

- 1739, 13. listopadu Jan Bonaventura prodal dům (viz čp.73/2) za 125 zl. Václavu Tomáškoví.

Z uvedeného výčtu jednotlivých domů je možné též určit přítomnost daných řemesel na Novoměstském předměstí. Zmíněnu zde máme přítomnost krejčího (Mikuláš Svoboda, žil v domě čp. 13, zmiňován je v letech 1651 – 1670), konváře (Karel Dašek, zmiňován je k roku 1732, žil taktéž v domě čp. 13), kožišníka (Václav Bobrovský, zmiňován je v letech 1695 – 1731, žil v domě čp. 69), stavebního mistra (Daniel Donato Morazzi, zmiňován je v letech 1697 – 1727, žil v domě čp. 4), perníkářského mistra (Josef Červenka, zmiňován je k roku 1730, žil v domě čp. 4) a perníkáře (František Kecinka, zmiňován je v letech 1710 – 1713, žil v domě čp. 56), koláře (Mikuláš Chlebovský, zmiňován k roku 1653, žil v domě čp. 56) a řezáče (Jakub Živý, zmiňován k roku 1605, žil v domě čp. 58). V domě čp. 60 se nacházela barvířská dílna s mandlovnou (k roku 1591 je zde zmiňován barvíř Jan Naxer). Ze zmínky v knize Antonína Blažka¹⁷¹ (s. 27) v souvislosti s požárem na Novém městě v roce 1537 se též dozvídáme o přítomnosti kameníka Jindry a provazníka Ličky. Na závěr nesmíme opomenout přítomnost Banty Mečírě a Havla Sedláře, kteří zde vlastnili nemovitosti poškozené při požáru roku 1611.

O Novoměstském předměstí nám také podávají informace nejen již zmiňované výsledky archeologických výzkumů, ale též prameny písemné, ikonografické a kartografické.

Pro celé město, předměstí nevyjímaje, bylo velice důležité městské opevnění. Hlavní městská hradba vznikla ve druhé polovině 13. století, patrně krátce po lokaci středověkého města, které je již v průběhu 15. století pohlcováno zástavbou. Z tohoto důvodu proto vzniká mezi léty 1435 – 1498 druhé pásmo, tentokrátě zděného opevnění. Výstavba této části hradeb byla dokončena na konci 15. století, kdy došlo k postavení bašty Prachárny. Nejspíše ještě v tomto období dochází ke vzniku provizorního dřevozemního opevnění. K obraně bylo využíváno zřejmě i valové těleso na Novém městě. V průběhu první poloviny 16. století dochází k zahájení výstavby zděného opevnění též

¹⁷¹ Blažek, Antonín: Požáry a živelní pohromy v Chrudimí. Pověsti a obrázky z Chrudimska řada V. Chrudim 1914, s. 27

na chrudimských předměstích. Postaveny však byly pouze objekty bran a jižní linie hradební zdi novoměstského předměstí, jejichž výstavba byla přerušena roku 1547.¹⁷²

Písemné zprávy o hradbách se však objevují až v období pozdějším. Přibývá jich zejména od 2. poloviny 16. století (z této doby jsou zachovány městské knihy a vedení účtů). Největší množství ale pochází ze století 18., kdy dochází k rozprodávání jednotlivých úseků a objektů do soukromého vlastnictví.¹⁷³

V roce 1611 došlo ve městě k velkému požáru. Josef Ceregetti ve svém díle *Historia chrudimská* uvádí, že bylo postiženo zejména Nové město, jehož větší část lehla popelem.¹⁷⁴ S tím patrně souvisí také zmínky o opravách opevnění ve 20. letech 17. století.¹⁷⁵

V 60. letech 19. století byla městská hradba v havarijním stavu, což souviselo především se splašky a fekáliemi, jež ji podmáčely. Po lijácích v roce 1885 dokonce hrozilo zřícení úseku hradby u kapucínského kláštera.¹⁷⁶

Jediným ikonografickým pramenem, který zobrazuje severovýchodní část městského opevnění je nejstarší veduta Chrudimi z Graduálu literátů chrudimských, který byl dokončen roku 1570 (Semotanová – Šimůnek, Mapový list číslo 31, obrázek číslo 16; přílohy obr. 23). Za autora této veduty je považován chrudimský renesanční malíř Matouš Radouš. Na vedutě je zachyceno severovýchodní nároží městského opevnění, část severní hradby s barbakánem a věží Pardubské fortny a prostor nynějších kapucínských zahrad. Pokud srovnáme toto vyobrazení s historickými skutečnostmi, je zřejmé, že autor vedutu netvořil z 1 konkrétního místa (došlo zde tedy k určitému zkreslení, které ale odpovídá reálné situaci). Velikost a rozmístění staveb a počty hradebních věží svědčí o tom, že autor usiloval o shodu s reálnou situací, a to velmi zdařile v porovnání s mnoha pozdějšími vedutisty. Zleva je zde vyobrazena věž Hláska, budova čp. 57/II, Žižkova věž,

¹⁷² Musil, Jan: A contribution to understanding of the northeast part of the town fortifications in Chrudim on the basis of written, iconographic, cartographic and material sources. In *Studies in Post Medieval Archaeology* 4, Prague 2012, s. 365 – 388. ISBN 978-80-904408-1-4, ISSN 1805-0514.

¹⁷³ Musil, Jan: A contribution to understanding of the northeast part of the town fortifications in Chrudim on the basis of written, iconographic, cartographic and material sources. In *Studies in Post Medieval Archaeology* 4, Prague 2012, s. 365 – 388. ISBN 978-80-904408-1-4, ISSN 1805-0514.

¹⁷⁴ Ceregetti, Josef: *Historia chrudimská*, s. 28 – 29. ISBN 80 – 903265 – 6 – 0.

¹⁷⁵ Musil, Jan: A contribution to understanding of the northeast part of the town fortifications in Chrudim on the basis of written, iconographic, cartographic and material sources. In *Studies in Post Medieval Archaeology* 4, Prague 2012, s. 365 – 388. ISBN 978-80-904408-1-4, ISSN 1805-0514.

¹⁷⁶ Razím, V. - Zahradník, P. 2000: Chrudim, městské opevnění, stavebně-historický průzkum. Uloženo na Městském úřadě v Chrudimi a v Regionálním muzeu v Chrudimi.

2 věže hlavního kostela s rozdílnou výškou a podobou, věž zvaná Prachárna (snad objekt zčásti zakrytý hlavní postavou), věž zvaná Vysoká nebo Citadela, dům čp. 43/I s Pardubickou fortanou (průchod skrz věž připojenou k domu), šibeniční vrch za městem. „Stavba s podsebitím vpravo od Žižkovy věže a před hlavním kostelem (stará fara?) se později patrně stala součástí budovy děkanství existující od konce 90. let 17. století do roku 1890 (shodu dokládají staré fotografie a plány).“¹⁷⁷

Další vedutou zobrazující Nové město je veduta města Chrudimi, jejímž autorem je Jan Willenberg (Semotanová – Šimůnek, mapový list číslo 32, obrázek číslo 19; přílohy obr. 25). Zhotovena byla v roce 1602 (někdy v rozmezí mezi 23.3. – 30.4.). bohužel se ale dochovala v neúplném stavu (chybí levá část s převážnou většinou zobrazující městské historické jádro a neurčená část pravé strany. Určitou představu o chybějící levé části Willenbergovy veduty z roku 1602 nám podává veduta města Chrudimi vzniklá roku 1600 (Semotanová – Šimůnek, mapový list číslo 32, obrázek číslo 18; přílohy obr. 24). Město je na ní vyobrazeno od jihozápadu. Autor je sice anonymní, ale s velkou pravděpodobností se jedná taktéž o Jana Willenberga.¹⁷⁸

Další skupinou ikonografických pramenů jsou mapy a plány města. Poprvé byla Chrudim detailněji zanesena do map v Müllerově mapě Čech (Semotanová – Šimůnek 2003, mapový list č. 1, mapa č. 1). Prvním použitelným plánem opevnění je anonymní dílo „Plan von Crudin“ z let 1732 – 1790. Dochován je však pouze v xerokopii, která je uložena ve Státním okresním archivu v Chrudimi. Orientován je ve směru Z – V. Plán zachycuje propojení budov staré školy a starého děkanství.¹⁷⁹ Zobrazení novoměstského předměstí je na plánu mírně zkresleno, východní část má tendenci stáčet se jižním směrem. Snad nejvíce patrné je to na městském příkopu, který se na plánu zužuje severním směrem. Chyba patrně ovlivnila také zakřivení valu, který se na svém severním konci prudce stáčí k východu. Zobrazeny jsou zde také brány novoměstského předměstí.

¹⁷⁷ KOLEKTIV AUTORŮ: Historický atlas měst české republiky, svazek č. 13, Chrudim. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1.

¹⁷⁸ Tamtéž

¹⁷⁹ Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 - 2006. *Castelologica Bohemica* 11, s. 553 - 584.

V severovýchodním nároží města zobrazuje vedle bašty Prachárny jednu podkovovitou baštu. Též je zde zobrazena parkánová úprava zahrad při kapucínském klášteře.¹⁸⁰

Další mapou zachycující tuto oblast je mapa Chrudimi a okolí prvního vojenského mapování z let 1780 – 1783 (Semotanová – Šimůnek 2003, mapový list č. 3, mapa č. 6), která je o něco přesnější. U druhého hradebního pásma mezi kostelem sv. Josefa na jižní straně a baštou Prachárnou na straně severní, jsou zobrazeny dvě dovnitř otevřené podkovovité věže.¹⁸¹

O něco podařenější je plán „Grundrisz der K: Kreis und Leibgedingstadt Chrudim“ z období před rokem 1823 (Semotanová – Šimůnek, mapový list číslo 5, mapa číslo 8; přílohy obr. 19), který přibližně odpovídá plánu stabilního katastru z roku 1839. Opevnění předměstí zde již není zachyceno. Zobrazení pouze podává představu o průběhu valu, který pokračuje plynulým obloukem k severní hraně ostrožny. Při druhém hradebním pásmu, vedle kostela Sv. Josefa a kapucínského kláštera je zobrazena jedna dovnitř otevřená podkovovitá věž a v nároží opevnění bašta zvaná Prachárna.¹⁸² Na plánu jsou ještě zachyceny všechny 3 věže dolní brány, které byly zbořeny v roce 1822. Nalezneme zde také věž zvanou Citadela vyčnívající z nárožní budovy kriminálu (pod písmenem d). Zachyceno je zde také připojení Žižkovy věže k presbytáři kostela, které na předchozím plánu chybí. Žižkova věž je zde zakreslena jako sousedící se zaniklým domem čp. 58/I. Brána mezi věží a kostelem je zobrazena čarou.¹⁸³

Dalším pramenem je situační plán opevnění z roku 1824 (Frolík 2008, obr. 29). V severovýchodním nároží je zobrazena bašta Prachárna a dvě dovnitř otevřené věže

¹⁸⁰ Musil, Jan: A contribution to understanding of the northeast part of the town fortifications in Chrudim on the basis of written, iconographic, cartographic and material sources. In *Studies in Post Medieval Archaeology* 4, Prague 2012, s. 365 – 388. ISBN 978-80-904408-1-4, ISSN 1805-0514.

¹⁸¹ Musil, Jan: A contribution to understanding of the northeast part of the town fortifications in Chrudim on the basis of written, iconographic, cartographic and material sources. In *Studies in Post Medieval Archaeology* 4, Prague 2012, s. 365 – 388. ISBN 978-80-904408-1-4, ISSN 1805-0514.

¹⁸² Tamtéž

¹⁸³ Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In *Castellologica Bohemica* 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

podkovovitého půdorysu.¹⁸⁴ Pásmo hlavní hradby je zde členěno plnými půdorysy oblých věží.¹⁸⁵

Z roku 1826 pochází „Situations Plan der kön. Kreis und Leibgeding- Stadt Chrudim“, který je dílem F. J. Schmiedta (Semotanová – Šimůnek 2003, mapový list č. 6, mapa č. 9; přílohy obr. 21). V sousedství kostela sv. Josefa zobrazuje kromě bašty Prachárny ještě další dvě věže. Zajímavá je též parkánová úprava klášterních zahrad.¹⁸⁶ Není zde již zobrazena hlavní brána, ale je zde lépe vystiženo řazení věží a utváření městského příkopu. V úseku mezi starým děkanstvím a kriminálem je zakreslen pruh zajišťující stabilitu hradby. „Žižkova věž je zachycena v mírně odlišné pozici (tj. nikoliv u východní strany domu čp. 58/I, ale u jeho severní strany) a chybí spojovací čára (brána) mezi věží a kostelem.“¹⁸⁷

Asi nejpoužívanějším a měřičsky nejpřesnějším plánem města je císařský otisk mapy stabilního katastru z roku 1839 (Semotanová – Šimůnek 2003, mapový list č. 7, mapa č. 10), který však pro vymezenou oblast Novoměstského předměstí ale konkrétnější poznatky nepřináší. „Žižkova věž je zde zakreslena, jako by byla vklíněna do severovýchodního nároží domu čp. 58/I a má obdélný půdorys. Mezi věží a kostelem je pouze úzká ulička a brána je zachycena v podobě obdélníčku (tj. ve větší šíři než městská hradba, ta je zakreslena jen čarou).“¹⁸⁸

¹⁸⁴ Musil, Jan: Městské opevnění v Chrudimi z hlediska pramenů archeologických. Diplomová práce. Brno 2004.

¹⁸⁵ Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In *Castellologica Bohemica* 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

¹⁸⁶ Musil, Jan: A contribution to understanding of the northeast part of the town fortifications in Chrudim on the basis of written, iconographic, cartographic and material sources. In *Studies in Post Medieval Archaeology* 4, Prague 2012, s. 365 – 388. ISBN 978-80-904408-1-4, ISSN 1805-0514.

¹⁸⁷ Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In *Castellologica Bohemica* 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

¹⁸⁸ Frolík, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In *Castellologica Bohemica* 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

9. Srovnání Novoměstského předměstí s předměstími jiných českých měst

Z hlediska archeologie nebyla zprvu městským předměstím věnována přílišná pozornost. Tento stav se ale v posledních letech mění a umožňuje nám tak získat doposud neznámé informace.

O shrnutí výsledků dosavadních výzkumů a znalostí o městských předměstích se pokusila archeologická konference nazvaná Forum Urbes Medii Aevi, tentokrát s pořadovým číslem IX, která se konala ve dnech 2. – 4. června 2010 v Opavě. Sborník z této konference však doposud nebyl tiskem vydán.

Informace o výzkumech jednotlivých předměstí lze tedy hledat např. ve sborníku *Archeologia historica* (příklad Hradce Králové a Kutné Hory), ve Zpravodaji muzea v Hradci Králové (příklad Hradce Králové), nebo v publikacích věnujících se přímo výzkumům na předměstí (příklad Sezimova Ústí). Značná je tedy i rozdílnost znalostí jednotlivých předměstí. Zatímco u některých výzkumů lze jen velice nesnadno získat celkovou představu o existenci předměstí jako takového, daří se v případech opačných tuto existenci objasnit v plném rozsahu.

9.1. Kutná Hora

Výzkum na části parcely domu čp. 527, provedený v roce 1996, ukázal, že archeologicky zásadní situace jsou zde skryty pod několika metry recentních nesoudržných navážek. I přesto však zjištěná torza zdív a archeologických situací umožňují vyslovit některé závěry. Sekvence dlažeb, přilehlých k nejstarší fázi obvodového zdíva domu, datuje vznik zdejší kamenné obytné architektury na předměstí v okolí kaple sv. Jana poprvé nepochybně do 14. století.¹⁸⁹

Archeologické práce se zde dotkly také níže položené části historického jádra Kutné Hory, tzv. Dolního města¹⁹⁰. Výzkum tedy potvrdil, že počátek osídlení městského charakteru zde spadá do 1. poloviny 14. století a je tedy v souladu s dosavadními předpoklady. Podloží zdejších sídlištních situací je velmi silně formováno hornickou

¹⁸⁹ Frolík, Jan – Tomášek, Martin: Archeologie v Kutné Hoře v roce 1996 – stav a perspektivy. *Archeologia historica* 22/1997, s. 121 - 128

¹⁹⁰ Tato část města byla původně za hradbami a teprve během 14. století byla zahrnuta do zvětšeného městského areálu.

činností, což se projevuje zejména mocnými uloženinami haldovin a strusek (odpad vznikající po zpracování rudy) nebo přemístěnými vrstvami jílu. To je také důvodem, proč není možné rekonstruovat původní vzhled terénu před začátkem sídelních a těžebních aktivit. Jisté ale je, že se dřívější vzhled značně lišil od současného.¹⁹¹

9.2. Hradec Králové

Patrně nejbližší, a to nejen z hlediska vzdálenosti, ale i charakterem krajiny a svým vznikem je Chrudimí město Hradec Králové. O podobnosti těchto dvou měst svědčí i fakt, že se ve středověku stala věnnými městy českých královen. Už král Václav II. jej odkázal své manželce Alžbětě Polské (považováno za počátek věnných měst). Stejně tak roku 1363 učinil i Karel IV., který města daroval své manželce Alžbětě a po něm též roku 1399 Václav IV., který přenechal panování nad věnnými městy své manželce Žofii a Zikmund, který je 11. února 1437 zapsal jako věno své manželce Barboře Celjské.¹⁹²

Při osídlování Hradce hrály, stejně jako v případě Chrudimi, roli především vlivy přírodních podmínek. Hradiště se současným městským jádrem se rozkládá na plochém slánovcovém návrší v nadmořské výšce okolo 240 m, které bylo vymodelováno činností řek Labe a Orlice v období čtvrtohor. Pod návrším pak došlo k vytvoření „spleti ramen s četnými ostrovy a vyvýšenými místy“.¹⁹³ Hradecká raně a vrcholně středověká aglomerace se tedy členila na několik okrsků.

Samo návrší, na kterém se rozkládalo původně slovanské hradisko a později středověké město, nebylo tedy plochou celistvou, ale dělilo se zřejmě na několik částí, které byly od sebe odděleny stržemi a roklemi.¹⁹⁴ Archeologické nálezy z výzkumů 60., 70. a 90. let 20. století svědčí o tom, že návrší bylo osídleno a opevněno již od střední doby hradištní; od mladší doby hradištní stával v jeho severozápadním cípu královský hrad.

¹⁹¹ Frolík, Jan – Tomášek, Martin: Archeologie v Kutné Hoře v roce 1996 – stav a perspektivy. *Archeologia Historica* 22/1997, s. 121 – 128.

¹⁹² Vacek, František: Chrudim do roku 1439. Snůška dat a výkladů k jejím dějinám. Chrudim 1938, s. 19-35.

¹⁹³ Bláha, Radek – Sigl, Jiří: Hradec Králové – raně středověké centrum východních Čech. *Archeologia historica* 31/2006, s. 45-53.

¹⁹⁴ Richter – Vokolek: Hradec Králové, slovanské hradiště a počátky středověkého města, s. 85-88.

Na počátku 11. století se Hradec stává součástí přemyslovské domény, jejímž základem byla síť hradů navazující na územní celky, jejichž správní a hospodářská struktura vznikla již v předchozím období. V období 11. – 12. století dochází k vydělení okrsku (tzv. akropole) opevněného valem. Akropole byla sídlem kastelánů a knížecích beneficiářů z areálu hradiště. V její východní části pravděpodobně stával kostel sv. Jana Křtitele, který byl nejspíše kostelem hradským. Ostatní plocha hradiště se stala předhradím, které sloužilo nejen jako útočiště pro obyvatele z podhradí a místo pro shromažďování jednotlivých venkovských družin, ale bylo též řemeslným a hospodářským zázemím hradu. Proto bylo nutné zdokonalovat a udržovat městské opevnění. Na jeho opravách se nepodíleli jen běžní obyvatelé, ale také církve a knížata.¹⁹⁵

Ve 20. letech 13. století vzniká na předhradí akropole a na návrší vrcholně středověké město, které je v písemných pramenech poprvé doloženo k roku 1225. Počátky města byly archeology zachyceny především v prostoru Velkého náměstí. Na předměstích jsou nacházena sídlištní souvrství obsahující keramiku ze 13. století, jímky a zbytky dřevěné měšťanské zástavby.

Zhruba od konce 12. a na počátku 13. století se na ostrovech nad řekami Labe a Orlice vytváří rozsáhlá sídelní podhradní aglomerace (především však na severozápad a severovýchod od centrálního návrší), která plnila především ekonomickou funkci raně středověkého městského sídliště a stala se základem zdejších vrcholně středověkých předměstí. Počáteční ráz byl převážně zemědělský, postupně však přibývá i řemeslníků. Sídliště jsou doložena zejména v prostoru Pražského Předměstí (např. v Hořické ulici), ale také v Kuklenách (zjištěno na přelomu 19. a 20. století) a na několika místech v Plotišťích nad Labem (prozkoumáno bylo částečně v 70. letech 20. století sídliště na návrší nad potokem Melounkou jihozápadně od kostela).¹⁹⁶

Na přelomu 12. a 13. století došlo také v některých areálech ke stavbě kostelů, po lokaci města dokonce k vystavění tří klášterů. Zničeny však byly již v období husitské revoluce a kvůli přestavbě pevnosti po polovině 18. století není možné určit dobu výstavby a dataci kostela, mnohdy ani jejich polohu. Ve většině případů se proto jako pomocný materiál využívají písemné zmínky, mapy a plány, zobrazení města na vedutách, popř. archeologické nálezy. Z archeologických nálezů jistě stojí za zmínku

¹⁹⁵ Richter – Vokolek: Hradec Králové, slovanské hradiště a počátky středověkého města, s. 127-136.

¹⁹⁶ Bláha, Radek – Sigl, Jiří: Hradec Králové – raně středověké centrum východních Čech. *Archeologia historica* 31/2006, s. 45-53.

pískovcové architektonické stavební články (nejstarší pocházejí z první poloviny 13. století) nalézané v základech městské hradby z 15. - 16. století, zřejmě pocházející ze sakrálních staveb na předměstích, která byla zničena v průběhu husitské revoluce.

Podle dosavadních poznatků je možné sledovat změny osídlené plochy hradecké aglomerace v podhradí před vznikem města a v počátečních fázích jeho existence ve 13. století, kdy se původní podhradí změnilo na vrcholně středověká předměstí (Bláha – Sigl 2006). Ze stejného období pocházejí pravděpodobně zkoumaná sídliště. V Plotištích bylo zjištěno několik objektů souvisejících se zpracováním železa či jiných kovů, v ulici Hořické jsou dokonce doloženy pece. S těmito nálezy bezpochyby souvisejí i tyglíky nalezené na několika lokalitách. Tato zjištění svědčí o tom, že se obyvatelé předměstí věnovali nejen zemědělství, ale i řemeslu.¹⁹⁷

Roku 1297 bylo území v blízkosti bývalého hradiska, listinou krále Václava II., připojeno k městu.

K objasnění podoby předměstí v Hradci Králové přispěl též archeologický výzkum provedený v roce 2007 na staveništi krajského pracoviště Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky v Hořické ulici (již od středověku byla jednou z hlavních komunikací), v části bývalého středověkého Pražského předměstí, která se nachází mimo plochu barokní bastionové pevnosti. S předměstím dále souvisí též výzkum provedený v Hořické ulici v roce 2002 a výzkum na staveništi České národní banky provedený v roce 1994.

Vznik města Hradec Králové je datován někdy k roku 1225. Dnešní Pražské předměstí však po celé 13. století právně náleželo do přímé správy hradských (královských) úředníků a k městu bylo připojeno až roku 1297.¹⁹⁸ Ve struktuře předměstské zástavby zaujímaly klíčovou úlohu církevní stavby – farní kostely sv. Petra (v místech dnešní křižovatky Gočárova okruhu a třídy Karla IV. – Dukelské) a sv. Mikuláše (na Náměstí 28. října).¹⁹⁹

¹⁹⁷ Bláha, Radek – Sigl, Jiří: Hradec Králové – raně středověké centrum východních Čech. *Archeologia historica* 31/2006, s. 45-53.

¹⁹⁸ Mikulka: *Dějiny Hradce Králové I – II*. Hradec Králové 1996. s. 24

¹⁹⁹ Bláha, Radek: Archeologický výzkum v Hořické ulici v roce 2007. In *Zpravodaj muzea v Hradci Králové* 34/2008 – 2009, s. 160 – 172. ISBN 978-80-85031-87-4, ISSN 1211-8753.

Ve 13. století zaznamenáváme prudký nárůst movitých i nemovitých nálezů. Kulturní vrstva se zlomky keramických nádob ze 13. století a dalším sídlištním odpadem (např. zvířecí kosti) byla zaznamenána při stavbě tržnice na rozhraní Hořické a Chelčického ulice na přelomu 70. a 80. let 20. století.²⁰⁰

Zatím plošně nejrozsáhlejší archeologický výzkum v prostoru Pražského předměstí proběhl v roce 1994 na staveništi České národní banky na nároží Hořické a Bozděchovy ulice. Odkryty při něm byly pozůstatky sídliště výrobního charakteru z 1. i 2. poloviny 13. století. Osídlená plocha byla navíc ve směru zhruba sever – jih rozdělena příkopem, který ale v době výzkumu nebyl blíže datován.²⁰¹ Pokračování tohoto příkopu bylo zjištěno ve směru na jihozápad (směrem do budoucí pobočky VZP) při rekonstrukci vozovky a inženýrských sítí v roce 2002. Severně od čp. 974 se podařilo zachytit část výplně starého říčního koryta, která obsahovala zlomky keramiky z období 13. – 14. století.²⁰² Tyto nálezy ukazují na intenzivní osídlení kolem dnešní Hořické, Dukelské a Chelčického ulice ze 13. – 14. století a je možné na jejich základě rekonstruovat rozložení osídlení na vyvýšených místech Labe a jeho přítoků. Jedno z ramen procházelo východně od dnešního staveniště na místě čp. 974, další vedlo západně od budovy banky. „Rozvolněnou zástavbu rozloženou podél hlavních cest a respektující zavodnělá a zamokřelá místa ukazují i historické mapy z 18. a 19. století.“²⁰³

Výzkum na staveništi krajského pracoviště VZP ukázal, že toto území bylo využíváno v pravěku, středověku i raném novověku. Nejstarší sídelní aktivity jsou zaznamenány z počátků pozdní doby kamenné (kultura nálevkovitých pohárů doložena zlomky keramiky). Období 13. Století je zastoupeno zjištěnými polosuterény a suterény zřejmě dřevěných nadzemních budov, menšími objekty a kůlovými jamkami. Vedle dřeva byl ke stavbě též použit kámen (opuka) a cihly. Z období 15. – 17. století je patrně příkop, jehož funkce však doposud není objasněna. S jistotou lze ale říci, že byl nejpozději v 16. – 17. století zasypáván odpadem (dochovaly se drobné zbytky

²⁰⁰ Bláha, Radek: Archeologický výzkum v Hořické ulici v roce 2007. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 34/2008 – 2009, s. 160 – 172. ISBN 978-80-85031-87-4, ISSN 1211-8753.

²⁰¹ Sigl, Jiří – Vokolek, Vít: Výzkum středověkého sídliště na stavbě budovy České národní banky v Hradci Králové. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 20/1994, s. 86 – 95.

²⁰² Bláha – Papineshi: Archeologický výzkum v Hradci Králové Hořické ulici v roce 2002. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 29/2002, s. 201 – 212. ISBN 80-85031-45 -0.

²⁰³ Bláha, Radek: Archeologický výzkum v Hořické ulici v roce 2007. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 34/2008 – 2009, s. 160 – 172. ISBN 978-80-85031-87-4, ISSN 1211-8753.

keramiky). „Tomu, že část zkoumaného prostoru v této době sloužila jako smetiště nebo dokonce mrchoviště, nasvědčují i nálezy četných zvířecích kostí či dokonce částí zvířecích těl.“ Ve stejném období zde vzniklo pravděpodobně i malé pohřebiště k ukládání některých jedinců. Pravděpodobné je, že sem byli pohřbíváni ti, kteří z nějakého důvodu nemohli být pohřbeni na hřbitově u některého z předměstských kostelů.²⁰⁴

Souvislost s územím Pražského předměstí v Hradci Králové má také archeologický výzkum, který byl proveden na stavbě čerpací stanice pohonných hmot na Náměstí 5. května (v jeho severní části, tedy na západním břehu Labe).

Výzkum doplnil dosavadní poznatky o podobě původního terénního reliéfu a říční sítě na území středověkého Pražského předměstí. Prokázáno bylo též osídlení tohoto prostoru od 13. století a přítomnost sekundárních kulturních vrstev ze století 15, které mají souvislost s odstraňováním odpadků z vrcholně středověkého města. Nalezeno bylo také velké množství zvířecích kostí, rohů a organických zbytků, které patrně ukazují na existenci jatek nebo provozu, který zpracovával suroviny ze zvířat.²⁰⁵ Tomu by nasvědčovala i v písemných pramenech doložená přítomnost řezníků, jirchářů a koželuhů v této části středověkého Pražského předměstí.²⁰⁶

9.3. Sezimovo Ústí – předměstí na levém břehu Lužnice

Systematický odkryv předměstí středověkého Sezimova Ústí probíhal v letech 1962 – 1988 a podílely se na něm Archeologický ústav AV ČR Praha a Husitské muzeum v Táboře. Předměstí se nacházelo na levém břehu řeky Lužnice. Archeologické situace zde byly zjištěny již na konci 19. století.

K zániku města a jeho předměstí došlo v roce 1420. Záměrně založený požár a trvalé opuštění sídliště způsobily, že se na místě zachovaly jak soubory předmětů denní potřeby, tak i četné doklady řemeslnické výroby a rozsáhlá torza staveb.

²⁰⁴ Bláha, Radek: Archeologický výzkum v Hořické ulici v roce 2007. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 34/2008 – 2009, s. 160 – 172. ISBN 978-80-85031-87-4, ISSN 1211-8753.

²⁰⁵ Bláha, Radek: Archeologický výzkum na stavbě čerpací stanice pohonných hmot na Náměstí 5. května v Hradci Králové. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 26/2000, s. 137 – 142. ISBN 80-85031-36-1.

²⁰⁶ Mikulka: Dějiny Hradce Králové I – II. Hradec Králové 1996. s. 46 – 47.

Levobřežní ústecké předměstí bylo ve 14. a na počátku 15. století nejrozvinutějším článkem městské aglomerace a doprovázelo město po celou dobu jeho existence. „Město založili u soutoku řek Lužnice s Kozským potokem před polovinou 13. století Vítkovci v první vlně urbanizace na jihočeských panstvích šlechty. Zakladateli byli nejspíše páni z Hradce a ještě ve 13. století se zde usadila jedna z rodových větví, jejíž členové se začali psát „z Ústí“. Dodnes není jasně, kde se ve městě nalézala jejich předpokládaná rezidence. Ve 14. století již prokazatelně vlastnili nedaleký hrad Hradiště.“ Patrně již od počátku se před severním a jižním vstupem do města rozkládala předměstí.²⁰⁷

Ve 14. století má Ústí rysy typického poddanského města. Město těžilo z tranzitního obchodu na cestě z Prahy do Rakous, která procházela městskými branami, a z provozu zdejšího tržiště, kde se konaly pravidelné týdenní a dva výroční trhy. Zázemí města se skládalo z jednotlivých panství pánů z Ústí.²⁰⁸

Patrně ve 14. století bylo město obeháno hradební zdí s baštami, snad i věžemi. Na konci 14. století byl na předměstí vystavěn špitál pro chudé. Výzkum pro toto období prokázal již stabilizovanou zástavbu a uliční síť. Mezi převážně dřevěnými domy se zde vyskytovaly i stavby celokamenné. V průběhu 14. století, obzvláště v jeho druhé polovině, se rozrostlo také levobřežní předměstí. Právě v této době byla nově vystavěna většina domů. Podle zjištěných poznatků se obyvatelé tohoto předměstí zaměřovali především na řemesla.²⁰⁹

Po dobytí města husity (konec února 1420) se Ústí stalo jejich střediskem. Odsud se pak vydali, aby dobyli blízký hrad Hradiště a u něj nad řekou Lužnicí a Tismenickým potokem založili novou obec – Hradiště hory Tábor. Ústí proto muselo být zničeno, aby se nestalo opěrným bodem nepřátelského vojska. Proto zde byl 30. března 1420 založen požár a obyvatelstvo, které zde zůstalo, bylo převedeno na Tábor. Patrně již nedlouho po zániku středověkého Ústí byl terén zplanýrován a upravován pro zemědělské využití jak dokládají zjištěné a prozkoumané sklepy a studně.²¹⁰

²⁰⁷ Richter, Miroslav – Krajíc, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISSN 80-86566-02-1.

²⁰⁸ Richter, Miroslav – Krajíc, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISSN 80-86566-02-1.

²⁰⁹ Tamtéž

²¹⁰ Richter, Miroslav – Krajíc, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISSN 80-86566-02-1.

Archeologický odkryv převážné části ústeckého levobřežního předměstí přinesl ojedinělý pohled do téměř dvou staletí života tohoto typu středověkých městských sídlišť. Na levobřežním předměstí byly zjištěny stopy osídlení z 13. století v podstatě na celé ploše. S počátky města (před polovinou 13. století) lze spojovat především nálezy a zbytky objektů na JZ okraji předměstí. Poslední čtvrtina století se projevila zbytky zástavby a sídelními aktivitami, které pokrývaly souvisle celý prostor předměstí. Již v této době bylo také možné sledovat náznaky pravidelného rozvržení sídlištních objektů. „Současně s touto fází osídlení na levém břehu Lužnice existoval přinejmenším zárodek předměstí před branou na J straně města a možná i v předpolí brány na severní straně. V obou případech by se osídlení pravděpodobně seskupovalo podél komunikací.“²¹¹

„Již v této etapě se na levobřežním předměstí provozovalo řemeslo – kovářství, kovolitectví (bronz), patrně i hrnčířství.“ Pracoval zde švec, který zřejmě vydělával i kůže, při břehu bydlel rybář. Jen málo dokladů se vztahuje k zemědělství. Pouze na JZ předměstí by se k němu mohly vztahovat prostorné válcovité jámy, opatřené izolační vrstvou, které se nacházely v sousedství ohnišť a patrně také pod střechou obydlí. Do těchto jam byla ukládána zásoba osiva.²¹²

Patrně před polovinou 14. století došlo k rozčlenění osídlení plochy předměstí do městišť a k jisté stabilizaci parcelační osnovy, na které v poslední čtvrtině 14. století navázala stavba usedlostí. Tím došlo k vymezení hraničních čar a intenzivnějšímu využití plochy parcel. „Další přírůstky zástavby se v té době podřizovaly dříve vytýčeným liniím nebo se vázaly na novou trasu vodoteče na S okraji předměstí, související se zřízením vodní nádrže na úpatí stráně.“ V průběhu poslední třetiny 14. století získalo předměstí svou půdorysnou podobu. Současně s probíhající zástavbou v poslední etapě středověkého osídlení se v J prostoru předměstí u většiny zkoumaných usedlostí mění profesní orientace. Pro starší období buď nelze výrobu na téže parcele doložit, nebo bylo jedno řemeslo vystřídáno řemeslem jiným. Tyto změny mohly být způsobeny např. dočasným opuštěním a znovuosídlením některých usedlostí, změnami v držbě, přemístěním řemesel pracujících s ohněm nebo růstem počtu obyvatel. Na severním

²¹¹ Richter, Miroslav – Krajíc, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISSN 80-86566-02-1.

²¹² Richter, Miroslav – Krajíc, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISSN 80-86566-02-1.

okraji sídliště došlo ale také k prokázání tradice jednoho řemesla v průběhu 14. století až do zániku lokality v roce 1420.²¹³

Rozdíly byly také ve výstavnosti a vybavení usedlostí. Předpokládá se, že na předměstích se nacházela především chudá stavení. Vyššího censu dosahovaly patrně jen zemědělské usedlosti, mlýny, sladovny atd., což souviselo především s oceněním řemesla. Odhad nákladnosti staveb však lze určit jen velmi těžce. I na předměstí lze ale předpokládat stavby celokamenné, jak bylo doloženo odkrytými relikty domů v usedlostech I a III. U ostatních usedlostí nejsou již rozdíly tolik výrazné. Při výzkumu byl též objeven tříprostorový domek na městišti usedlosti XII, který sloužil patrně jako obydlí rodině pracovníků, kteří vlastní dům neměli. Žádnou ze zkoumaných usedlostí však nelze s jistotou považovat za zemědělské hospodářství. Chov domácích zvířat jakými jsou např. kozy, ovce nebo vepřičky je ale možné předpokládat v každém stavení.²¹⁴

Levobřežní předměstí bylo zaměřeno převážně na řemeslnickou výrobu. Z celkového počtu 16 prozkoumaných jednotek lze u devíti určit řemeslo – kovárna, sladovna, pět hrncířů, dvě cihelny. Většina produkce tedy sloužila patrně jen pro potřeby města, v případě hrncířů by se ale dalo uvažovat o širším odbytu.²¹⁵

O charakteru a stavbě dalších dvou ústeckých předměstí postrádáme podrobnější informace. Sousedství obou předměstí s katastrem obdělávané půdy ale napovídá, že zde mohl být podíl zemědělské výroby podstatnější než v případě levobřežního předměstí.²¹⁶

Na rozdíl od měst Hradce Králové a Chrudimi vzniklo ústecké levobřežní předměstí až v souvislosti s lokací města. I mezi takto založenými městy však bývají velké rozdíly v kvantitě osídlení a v jeho velikosti. Královská založení se podle písemných pramenů po založení rychleji obklopovala předměstskými osadami. „Všeobecně lze podle berních rejstříků a dalších pramenů, vypovídajících o výši dávek, konstatovat na předměstích méně majetné obyvatele, kteří si nemohli ve městě zakoupit dům. Mezi městem a předměstím je dokládána kontinuální mobilita a možnost přesídlení,

²¹³ Richter, Miroslav – Krajíc, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISSN 80-86566-02-1.

²¹⁴ Richter, Miroslav – Krajíc, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISSN 80-86566-02-1.

²¹⁵ Richter, Miroslav – Krajíc, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISSN 80-86566-02-1.

²¹⁶ Tamtéž

podmíněné především majetkovými poměry obyvatel.“ Areál předměstí se patrně dostával do působnosti městské samosprávy až během doby. Běžně jsou obyvatelé předměstí postavení na úroveň lidí z městských vsí, „výjimečně získávali právo na některé funkce samosprávy“.²¹⁷

²¹⁷ Richter, Miroslav – Krajíc, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISSN 80-86566-02-1.

10. Závěr

Novoměstské předměstí se nacházelo na východní straně ostrožny, nad meandrem řeky Chrudimky. Na severní a jižní straně bylo ohraničeno prudkými srázy, na straně západní opevněným městským areálem a na východě obloukovitou ulicí Na Valech. Na základě poznatků z provedených archeologických výzkumů lze soudit, existovalo patrně již ve středohradištním období. Tehdy bylo součástí předhradí. Opevněno bylo pravděpodobně hned v období následujícím, mladohradištním. Ve 2. polovině 13. století se Chrudim stala královským městem, které bylo obeháno hradbami. Od roku 1307 se stává také součástí věnných měst českých královen. Osídlení v tomto období je doloženo především keramickými nálezy. V 1. polovině 15. století však patrně došlo k vypálení předměstí, které souviselo s husitským tažením do Čech. V 15. a 16. století dochází především k rozvoji města. Výzkumy dokládají, že většina tehdy existujících domů byla dřevěné nebo srubové konstrukce, nacházely se tu ale i domy kamenné. Okna domů byla složena z okenních terčíků zasazovaných do olověných proužků. Domy byly sídlem řemeslníků, obchodníků a šlechty. O přítomnosti majetnější vrstvy svědčí zlomky skleněných číší a nádob a zlomky nádob keramických (kamenina, fajáns). Opomenout nelze ani zlomky kachlů. Kachle, které nesou na zadní straně stopy očazení, byly s největší pravděpodobností součástí kachlových kamen; ty, které ne, lze považovat za polotovary či "zmetky" z plochy jedné z minimálně 3 keramických dílen. S výrobou kachlů je v Chrudimi spojena především osoba Jana Medka²¹⁸, který je doložen i v pramenech písemných.

Za hradbami patrně sídlila dílna, která zpracovávala kosti a parohy. Dokladem její přítomnosti je velké množství výrobního odpadu, polotovarů a nevydařených předmětů. Vyráběly se zde především hřebeny, střenky nožů, patrně i růžence.

Roku 1547 podlehla většina města, spolu s již zmiňovaným předměstím velkému požáru. Ten je v nálezech doložen především přepálenou keramikou, nálezy bloků mazanice ze stěn domů a strusky. Město bylo postiženo také ekonomickými sankcemi, souvisejícími s třicetiletou válkou. Tyto okolnosti vedly k zániku Novoměstského předměstí, které bylo znovu obnoveno až v 18. století.

²¹⁸ FROLÍK – HALZBAUER – RÜCKEROVÁ: Chrudimský hrnčířský rod Medků a jeho kamnářské výrobky. In *Archeologia historica* 20/95. s. 523 - 538

11. Resume

Vorort von New Town wurde auf der östlichen Seite der Landzunge über dem mäandrierenden Chrudimka entfernt. Auf der Nord- und Südseite wurde von steilen Klippen an der Westseite befestigte Stadtgebiet im Osten und gebogene Straße auf der Stadtmauer begrenzt. Basierend auf den Ergebnissen der archäologischen Ausgrabungen durchgeführt beurteilt werden kann, gab es wahrscheinlich schon im 9. - 10. Jahrhundert. Zu dieser Zeit war ein Teil der Vorburg. Festung wurde wahrscheinlich nur in der Folgezeit, im 11. - 12. Jahrhundert. In 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts wurde Chrudim zu einer königlichen Stadt, die von Mauern umgeben war. Seit 1307 wird auch Teil der Mitgiftstädte der böhmischen Königinnen. Abrechnung in diesem Zeitraum wird vor allem durch Keramikfunde unterstützt. In 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts, scheint jedoch wurden die Vorstädte brennen, die Drag mit dem hussitischen Böhmen verbunden. Im 15. und 16. Jahrhundert, vor allem die Entwicklung der Stadt. Studien zeigen, dass die meisten der damals bestehenden Häuser aus Holz oder Log-Struktur, hier als auch Steinhäuser gelegen waren. Die Fenster der Häuser waren aus einem Glas-Scheiben eingebettet in die Blei-Streifen. Die Häuser waren Handwerker, Kaufleute und des Adels gegründet. Die wohlhabenderen Schichten zeigt das Vorhandensein von Glasscherben, Kelche und Gefäße und Fragmente von Keramik-Gefäße (Steinzeug, Steingut). Sie können nicht ignorieren oder Brüche Kachlů. Fliesen, die auf der Rückseite von den Spuren der Očazení tragen waren wahrscheinlich Teil der Huddle Kamen; diejenigen, die dies nicht tun, können als Zubereitungen oder "Schrott" auf dem Desktop eines mindestens 3 keramische Werkstätten. Die Produktion von Fliesen wird hauptsächlich Person Chrudim John Medek, die in den schriftlichen Quellen dokumentiert angeschlossen ist.

Für Wände wahrscheinlich Workshop, der die Knochen und Geweih verarbeitet residierte. Beweise für seine Anwesenheit ist eine große Anzahl von industriellen Abfällen, Zwischen- und erfolglosen Themen. Hier sind Kämme hergestellt, verarbeitet Messer, wahrscheinlich der Rosenkranz.

Im Jahre 1547 für die Mehrheit der Stadt erlegen ist, zusammen mit dem bereits erwähnten großen Vorort von Feuer. Dies wird insbesondere durch die Erkenntnisse geblasen Keramikblöcke Erkenntnisse beschmieren die Wände von Häusern und einem Rinnsal belegt. Die Stadt wurde auch durch wirtschaftliche Sanktionen, im

Zusammenhang mit dem Dreißigjährigen Krieg betroffen. Diese Umstände führten zum Aussterben des Neustädter Vorstadt, die im 18. Jahrhunderts restauriert wurde.

12. Seznam použitých zkratek

AV ČR	Akademie věd České republiky
např.	například
sv.	svatý
m	metr
mm	milimetr
g	gram
V x Š x Tl.	výška x šířka x tloušťka
ks	kus
čp.	číslo popisné
p.	pan
stol.	století
př. n. l.	před našim letopočtem
S – J	sever – jih
P. Marie	Panny Marie
cm	centimetr
tj.	to je
tzv.	takzvaný
r.	rok
Z – V	západ – východ
JZ	jihozápad
atd.	a tak dále
kg	kilogram
l	litr
popř.	popřípadě
č.	číslo
obr.	obrázek
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna
J	jih
OC	obchodní centrum
KMVČ	Krajské muzeum Východních Čech

13. Přehled použité literatury

13.1. Literatura

ADÁMEK, Karel Václav: Chrudim Antiqua. In Vlastivědný sborník východočeský I, 1922, s. 40 – 57.

BLÁHA, Radek – SIGL, Jiří: Hradec Králové – raně středověké centrum východních Čech. In Archeologia historica 31/06, 2006, s. 45 – 53. ISSN 0231-5823, ISBN 80-7275-061-5.

BLÁHA, Radek – SIGL, Jiří: Archeologický výzkum novověké cihelny v areálu Kimberly – Clark v Jaroměři. In Studies in Post-medieval archeology 2, s. 137 – 144.

BLAŽEK, Antonín: Požáry a živelní pohromy v Chrudimi. In Pověsti a obrázky z Chrudimska řada V. Chrudim 1914, s. 24 - 37.

CEREGETTI, Jozef: Historia chrudimská. Chrudim MDCCLXXI. ISBN 80-903265-6-0.

CDB I: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I., ed. G. Friedrich. Praha 1907, č. 375, s. 349.

ČERNÁ, Eva: Historické sklo 5. Sborník pro dějiny skla. Most 2005. ISBN 978-80-86531-09-0.

DEJMEK, J.: Děpoltici. K mocenskému postavení a osudům vedlejší větve Přemyslovců. In Mediaevalia Historica Bohemica. Praha 1991.

DEMEK, J. A KOLEKTIV: Geomorfologie českých zemí. Praha 1965. Tématice geomorfologie zdejšího území se též věnuje Rybář, P. a kolektiv: Přírodou od Krkonoš po Vysočinu. Hradec Králové 1989.

FROLÍK, Jan: Archeologické nálezy Chrudimsko (Chrudim). Chrudim 1981.

FROLÍK, Jan: Předběžná zpráva o záchranném archeologickém výzkumu v Komenského ulici čp. 59 v Chrudimi (stavba trafostanice). In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 21, 1995, s. 73 – 81.

FROLÍK, Jan 1991. K užití formulář v terénní archeologické práci. In Archeologické fórum: archeologický diskusní sborník 2. Praha 1999, s. 51

FROLÍK, Jan: Přemyslovská Chrudim. Chrudim 2001. ISBN 80-86585-01-8.

FROLÍK, Jan: Chrudim – raně středověké centrum jižní části východních Čech (Archeologie a 950. výročí první písemné zmínky). In Archeologia historica 31/06, 2006, s. 7 – 19. ISSN 0231 – 5823, ISBN 80-7275-061-5.

FROLÍK, Jan: Hrad v Chrudimi? Archeologický výzkum na Školním náměstí a v Komenského ulici v letech 2004 – 2006. In Castellologica Bohemica 11. Praha 2008, s. 553 – 584.

FROLÍK, Jan 2009: Neue Erkenntnisse über den Burgwall Chrudim in Ostböhmen (Tschechische Republik), in: Biermann, F. – Kersting, T. – Klammt, A. (Hrsg.): Siedlungsstrukturen und Burgen im westslawischen Raum, Beiträge zur Ur- und Frühgeschichte Mitteleuropas 52, Langenweissbach, 59 – 64.

FROLÍK – HALZBAUER – RÜCKEROVÁ: Chrudimský hrnčířský rod Medků a jeho kamnářské výrobky. In Archeologia historica 20/95. s. 523 - 538

FROLÍK, Jan - MUSIL, Jan: Záchrané archeologické výzkumy v Chrudimi v roce 2006. In Zprávy české archeologické společnosti. Supplément 68. AVČ 2006. Praha 2007, s. 46 – 48. ISSN 1211-992X.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Předběžná zpráva o záchraném výzkumu v Chrudimi na Kateřinském předměstí. In Zpravodaj K MVČ XI/1, 1984, s. 72 – 73.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Předběžná zpráva o výsledcích záchraného archeologického výzkumu v Chrudimi (rekonstrukce kanalizace a vodovodu). In Zpravodaj K MVČ XI/1, 1984, s. 74 - 82.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: K počátkům města Chrudimi. In Archeologia historica 10/85, 1985, s. 175 – 180.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Zjišťovací výzkum v Chrudimi – Štěpánkově ulici čp. 85 v roce 1989. In Zpravodaj K MVČ XVII/1, 1990, s. 66 – 69.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Pokračování zjišťovacího výzkumu ve Štěpánkově ulici čp. 85 v Chrudimi v roce 1990. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 18, 1991 – 1992, s. 69 – 72.

FROLÍK, JAN - SIGL, JIŘÍ 1990: Soubor pozdně středověké keramiky z Chrudimi Husovy ulice, In: Studies in Postmediaeval Archaeology 1, Praha, 269 - 284.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Archeologický výzkum v Břetislavově ulici a na Žižkově náměstí v Chrudimi. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 19, 1993, s. 80 – 86.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Archeologický výzkum na Resslerově náměstí v Chrudimi v roce 1995. In Chrudimský vlastivědný sborník 9, 2005, s. 107 – 167. ISSN 1214-6048, ISBN 80-903265-7-9.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Chrudimsko v raném středověku. Vývoj osídlení a jeho proměny. Hradec Králové 1995. ISBN 80-85031-13-2.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Počátky Kateřinského předměstí v Chrudimi z pohledu archeologie. In Chrudimský vlastivědný sborník 1, 1996. s. 3 – 28.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Archeologický výzkum v Chrudimi v roce 1996. In Archeologia historica 22, 1997, s. 115 – 119. ISSN 0231 – 5823.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Die chrudimer Siedlung beim hl. Kreuz und ihre Bedeutung für die Anfänge der Stadt. In Život v archeologii středověku. Praha 1997, s. 176 – 184. ISBN 80-902465-0-8.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Předstihový archeologický výzkum v Chrudimi – Filištínské ulici na staveništi nové budovy Okresního archivu v roce 1996. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 23, 1997, s. 86 – 95.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Pokračování archeologického výzkumu ve Filištínské ulici v Chrudimi v roce 1997. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 24, 1998, s. 137 – 147. ISBN 80-85031-28-0.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Sídliště u kostela sv. Kříže v Chrudimi a jeho význam pro počátky města. In Chrudimský vlastivědný sborník 2, 1997, s. 1 – 18.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Chrudim v pravěku a středověku. Obrazy každodenního života. Chrudim 1998. ISBN 80-902531-0-5.

FROLÍK, Jan – SIGL, Jiří: Archeologický výzkum v Chrudimi – Břetislavově ulici v roce 1992 (K umístění věže Hlásky a podobě Horní brány). In Chrudimský vlastivědný sborník 8, 2004, s. 3 – 42. ISBN 80-903265-2-8.

FROLÍK, Jan – TOMÁŠEK, Martin: Archeologie v Kutné Hoře v roce 1996, stav a perspektivy. In Archeologia historica 22, 1997, s. 121 – 128. ISSN 0231 – 5823.

HORSCHIK, Josef 1978: Steinzeug 15. bis 19. Jahrhundert. Von Bürgel bis Muskau. Dresden.

CHARVÁT, Jan: Stará Chrudim. Vlastivědné vyprávění o minulosti českého města. Chrudim 1991.

KLAUS – FLORIÁN – KUDRNA: Chrudimsko a Nasavrcko. Díl IV. Prehistorie a historie obcí na Chrudimsku. Chrudim 1926.

KOLEKTIV AUTORŮ: Historický atlas měst české republiky, svazek č. 13, Chrudim. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1.

KUČA, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. II. díl. H – Kole. Praha 1997. ISBN 80-85983-14-1.

LÜSSNER, Mořic: Archeologické zprávy z Čech. In Památky archeologické II, 1857, s. 91 – 92.

LÜSSNER, Mořic: Archaeologické zprávy z Chrudimska. In Památky archeologické II, 1857, s. 231.

LÜSSNER, Mořic: Archeologické zprávy z Chrudimi. In Památky archeologické a místopisné III/1. Praha 1858, s. 44 – 45.

LÜSSNER, Mořic: Zpráva o starožitných věcech během roku 1858 v městě Chrudimi a okolí vykopaných. In Památky archeologické a místopisné III/5. Praha 1859, s. 232 – 235.

LÜSSNER, Mořic: Archeologické zprávy z Chrudimi za rok 1859. In Památky archeologické 4/2, 1860, s. 89 – 91.

LÜSSNER, Mořic: Zpráva o některých starožitnostech během r. 1860 v Chrudimi nalezených. In Památky archeologické IV/2, 1860 – 1861, s. 41 – 43.

LÜSSNER, Mořic: Zpráva o starožitnostech nalezených v Chrudimi r. 1861 a 1863. In Památky archeologické VI, 1864 – 1865, s. 115 – 116.

MENHARD, Antonín Josef – Choceňský, Karel: Kniha Pamnětnj od roku 1628. Kniha Pamietní slowe Rudá. In Chrudimské letopisy. Kroniky vedené na území města Chrudim od 17. století do současnosti. Chrudim 2008.

MIKYŠKA, R. A KOLEKTIV: Geobotanická mapa ČSSR 1 : 200 000. České země. Praha 1970.

MORAVCOVÁ, Marta – FRANZEOVÁ VOKOUNOVÁ, Dagmar: Paleolitické nálezy ve sbírkách Regionálního muzea v Chrudimi. In Chrudimský vlastivědný sborník 15/2011, s. 17-38. ISBN 978-80-87078-09-9.

MUSIL, František: Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526). Nakladatelství lidové noviny 2009. ISBN 978-80-7422-003-6.

MUSIL, Jan: Městské opevnění v Chrudimi z hlediska pramenů archeologických. Diplomová práce. Brno 2004.

MUSIL, Jan: Středověké opevnění města Chrudimi. In Chrudimský vlastivědný sborník 9/2005, s. 51 – 106. ISSN 1214-6048, ISBN 80-903265-7-9.

MUSIL, Jan: Zpráva o nález laténského hrobu v Chrudimi v ulici Obce Ležáků. In Zpravodaj muzea v Hradci Králové 33/2007, s. 125 – 132. ISBN 978-80-85051-80-5.

- MUSIL, Jan 2007 – 2008: Přehled archeologických akcí a přírůstků do sbírek Regionálního muzea v Chrudimi za rok 2007, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 34, 33 – 49.
- MUSIL, Jan 2008: Záchrané archeologické výzkumy v kostele sv. Josefa při kapucínském klášteře v Chrudimi v letech 2007 – 2008, Dějiny staveb 2008, 91 – 101.
- MUSIL, Jan: Soubor pozdně středověké a raně novověké keramiky z hradu Rabštejnka, k. ú. Smrkový Týnec (okres Chrudim). In Studies in Post-Medieval Archeology 3, s. 45 – 64. Praha 2009. ISBN 978-80-904408-0-7.
- MUSIL, Jan 2009: Záchrané archeologické výzkumy v historickém jádru města Chrudimi, Výzkumy v Čechách 2009, Zprávy České archeologické společnosti suppl. 78, 48 – 49.
- MUSIL, Jan: Soubor raně novověkých hliněných dýmek z Hradební ulice v Chrudimi. In Zaměřeno na středověk. Zdeňkovi Měřínskému k 60. narozeninám. Praha 2010, s. 511 - 528. ISBN 978-80-7422-027-2.
- MUSIL, Jan: A contribution to understanding of the northeast part of the town fortifications in Chrudim on the basis of written, iconographic, cartographic and material sources. In Studies in Post Medieval Archaeology 4, Prague 2012, s. 365 – 388. ISBN 978-80-904408-1-4, ISSN 1805-0514.
- NECHVÁTAL, Bořivoj: Nález středohradištní keramiky v Chrudimi. In Archeologické rozhledy XIX, 1967, s. 98 – 100.
- PAJER, Jiří: Hromadný nález ze začátku 17. století ve Strážnici. Strážnice 1982.
- PAJER, Jiří: Počátky novověké keramiky ze Strážnice. Rigorózní práce 1983.
- PAJER, Jiří: Novokřtěnské fajánse ze Strachotína. Regionální muzeum Mikulov 2001. ISBN 80-85088-11-8.

RICHTER, Miroslav – KRAJÍC, Rudolf: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962 – 1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor 2001. ISBN 80-86566-02-1.

RICHTER, Miroslav – VOKOLEK, Vít: Hradec Králové. Slovanské hradiště a počátky středověkého města. Hradec Králové 1995. ISBN 80-85031-14-0.

SEDLÁČKOVÁ, Hedvika: Středověké sklo z Opavy. Das mittelalterliche Glas aus Opava (Troppau). In Památky archeologické XCV, 2004, s. 223 – 264. ISSN 0031 – 0506.

VACEK, František: Chrudim do roku 1439. Snůška dat a výkladů k jejím dějinám. Chrudim 1938.

VÁVRA, Miloš – VOKOLEK, Vít: Pozdně neolitické sídliště v Chrudimi. In Archeologické rozhledy XXXIII. Praha 1981, s. 241 – 257. ISSN 0323-1267.

VOKOLEK, Vít: Archeologický výzkum v Chrudimi – Pumberkách v roce 1986. In Zpravodaj Krajského muzea východních Čech XIV/1, 1987, s. 30 – 37.

VYDROVÁ, Jiřina: Italská majolika v československých sbírkách. Katalog výstavy uspořádané Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze v Královském letohrádku na Hradě pražském v únoru a březnu 1973.

13.2. Prameny

FLORIÁN, Čeněk: Topografie Čenka Floriána (kopie přístupna v Okresním archivu Chrudim, inventární číslo 17).

FROLÍK, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu, prováděném na základě smlouvy č. 719/94 na lokalitě Chrudim – Opletalova ulice.

MUSIL, Jan 2007: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 12/07 na lokalitě Chrudim, Filištínská ul., Kollárova ul a

Fortenská ul. akce: Rekonstrukce ulice Filištínská, Kollárova a Fortenská v Chrudimi - veřejné osvětlení, kabelovod, inženýrské sítě a trvalé zajištění sklepa čp. 43/I. NZ 12/07, ulož. RM v Chrudimi, Chrudim.

MUSIL, Jan: Zpráva o I. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa.

MUSIL, Jan: Zpráva o II. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa.

MUSIL, Jan: Zpráva o III. etapě záchranného archeologického výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 40/07 na lokalitě Chrudim, kostel sv. Josefa.

MUSIL, Jan 2008: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 1/08 na lokalitě Chrudim, Hradební ul. akce: Rekonstrukce ulice Hradební v Chrudimi. NZ čj. 01/08 ulož. RM v Chrudimi. Chrudim.

MUSIL, Jan 2008: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 44/08 na lokalitě Chrudim. akce: OC FAMILY CENTER v Chrudimi. NZ čj. 44/08 ulož. RM v Chrudimi. Chrudim.

MUSIL, JAN 2008: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 58/08 na lokalitě Chrudim, Filištínská ul. čp. 22/I. NZ čj. 58/08 ulož. RM v Chrudimi. Chrudim.

MUSIL, Jan 2009: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 4/09 na lokalitě Chrudim, Lázeňská ul. akce: Parkánová hradební zeď v ulici Lázeňská, Chrudim IV – odborný posudek stavebně technického stavu, ulož. RM v Chrudimi.

MUSIL, Jan: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě dohody č. 37/09 na lokalitě Chrudim, akce: Rekonstrukce klášterních zahrad.

MUSIL, Jan 2009: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě dohody č. 42/2009 na lokalitě Chrudim-Píšťovy, akce: OC Tesco v Chrudimi-Píšťovech, ulož. RM v Chrudimi.

MUSIL, Jan 2009: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 67/09 na lokalitě Chrudim, akce: Parkánová hradební zeď v ulici Štěpánkova č.p. 97, Chrudim I – odborný posudek stavebně technického stavu, ulož. RM v Chrudimi.

RAZÍM, V. - ZAHRADNÍK, P. 2000: Chrudim, městské opevnění, stavebně-historický průzkum. Uložen na městské, úřadě v Chrudimi a v Regionálním muzeu v Chrudimi.

VINAŘ, Jan: Chrudim, kostel sv. Josefa. Stavebně historický průzkum.

13.3. Internetové zdroje:

URL:<<http://www.leccos.com/inedex.php/clanky/humpen>> [cit. 2012-05-07]

URL:<[http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Holba_\(nádoba\)](http://www.cs.wikipedia.org/wiki/Holba_(nádoba))> [cit. 2012-05-07]

14. Seznam obrazových příloh

Obr. 1: Přehledný plán výzkumu v klášterních zahradách v Chrudimi v roce 2009. 1 – sonda 1; 2 – sonda 2; 3 – raně novověká jímka z přelomu 16. a 17. století; 4 – výkop pro tlakovou kanalizaci; 5 – výkop pro opěrnou zeď; 6 – torzo věže dle digitální mapy stabilního katastru. Podle podkladů firmy GEO-CZ a digitální katastrální mapy Pardubického kraje upravil Jan Musil.

Obr. 2: Plán zaměření výzkumu v klášterních zahradách v Chrudimi v roce 2009. Žluté ovály znázorňují relikty odpadních objektů měšťanské zástavby na předměstí (jímka a dvě odpadní jámy) zaniklé v 1. polovině 17. století. Písmeny A – J znázorněny jednotlivé řezy. Čárkovanou čarou naznačen průběh kontreskarpy druhého městského příkopu, plnou čarou mezi řezy E – F, G – H, I – J příkop před předsunutým provizorním opevněním (?). Podle zaměření firmy GEO-CZ upravil Jan Musil.

Obr. 3: Sonda 1 – severní profil. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

Obr. 4: Sonda 1 – panoramatický pohled na severní profil. Foto Jan Musil.

Obr. 5: Sonda 1 – fotogrammetrie jižního profilu. 1 – plnou žlutou čarou znázorněna kontreskarpa starší fáze příkopu; 2 – čárkovanou žlutou čarou kontreskarpa mladší fáze příkopu. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

Obr. 6: Sonda 2 – fotogrammetrie severního profilu. Plnou žlutou čarou je zvýrazněna kontreskarpa příkopu, tečkovaně zahloubený objekt předsunutého opevnění (?). Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

Obr. 7: Sonda 2 – panoramatický pohled na jižní profil. Foto Jan Musil.

Obr. 8: Kanalizace, úsek 1, řez A-B. Podle zaměření firmy GEO-CZ upravil Jan Musil.

Obr. 9: Kanalizace, úsek 1, řez B-C. Podle zaměření firmy GEO-CZ upravil Jan Musil.

Obr. 10: Kanalizace, úsek 2, řez D – E – F. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

Obr. 11: Kanalizace, úsek 1, jižní řez G-H. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

Obr. 12: Kanalizace, úsek 1, řez I – J. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

Obr. 13: Kanalizace, úsek 1, jižní řez G – H. Žlutou šipkou je zvýrazněna hrana příkopu před předsunutým opevněním. Foto Jan Musil.

Obr. 14: Kanalizace, úsek 1, severní řez I – J. Foto Jan Musil.

Obr. 15: Kanalizace, úsek 1 a 2, východní řez D-E-F. Žlutou čarou je zvýrazněn průběh příkopu předsunutého opevnění. Foto Jan Musil.

Obr. 16: Pohled na narušené zdivo věže druhého hradebního pásma s přilehlou částí severní kurtiny. Zdiva jsou zvýrazněna žlutými šipkami. Pohled od východu. Foto Jan Musil.

Obr. 17: Pohled na severní boční zdivo věže druhého hradebního pásma. Pohled od západu. Foto Jan Musil.

Obr. 18: Klášterní zahrady - Harrisova matice situace v jímce 1 a 2. Vypracoval Jan Musil.

Obr. 19: Plán města Chrudimi před rokem 1823. Kolektiv autorů. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 13, Chrudim. Mapový list č. 5. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1 (dále citováno Historický atlas měst České republiky).

Obr. 20: Plán města Chrudimi 1883. Kolektiv autorů. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 13, Chrudim. Mapový list č. 10. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1 (dále citováno Historický atlas měst České republiky).

Obr. 21: Plán města Chrudimi, 1826. Kolektiv autorů. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 13, Chrudim. Mapový list č. 6. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1 (dále citováno Historický atlas měst České republiky).

Obr. 22: Plán města Chrudimi, kolem poloviny 18. století. Kolektiv autorů. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 13, Chrudim. Mapový list č. 2. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1 (dále citováno Historický atlas měst České republiky).

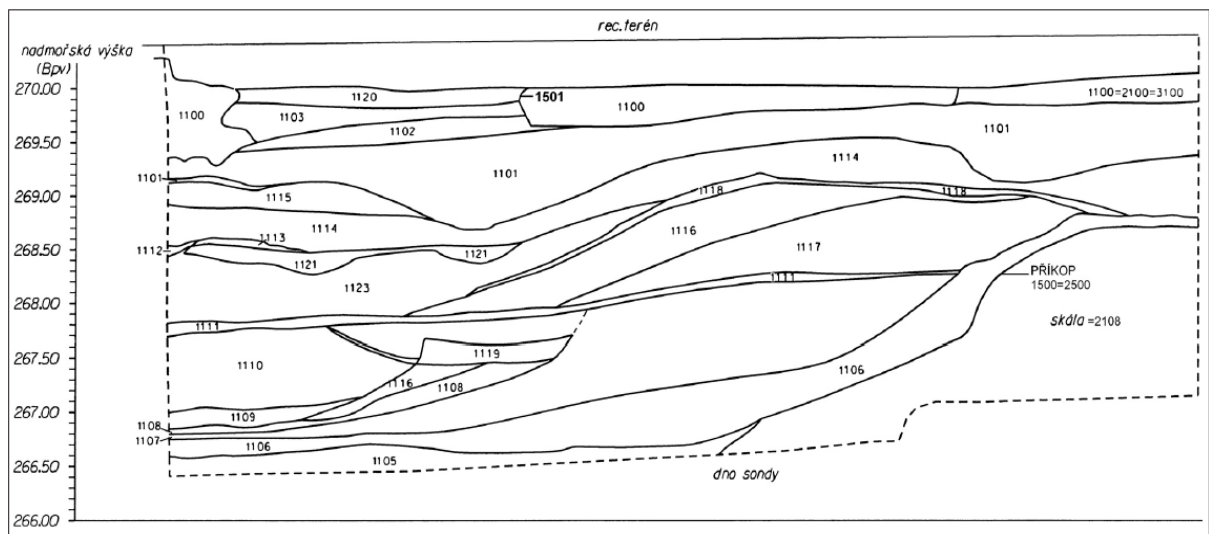
Obr. 23: Veduta města Chrudimi, 1570. Kolektiv autorů. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 13, Chrudim. Mapový list č. 31. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1 (dále citováno Historický atlas měst České republiky).

Obr. 24: Veduta města Chrudimi, kolem 1600. Kolektiv autorů. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 13, Chrudim. Mapový list č. 32. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1 (dále citováno Historický atlas měst České republiky).

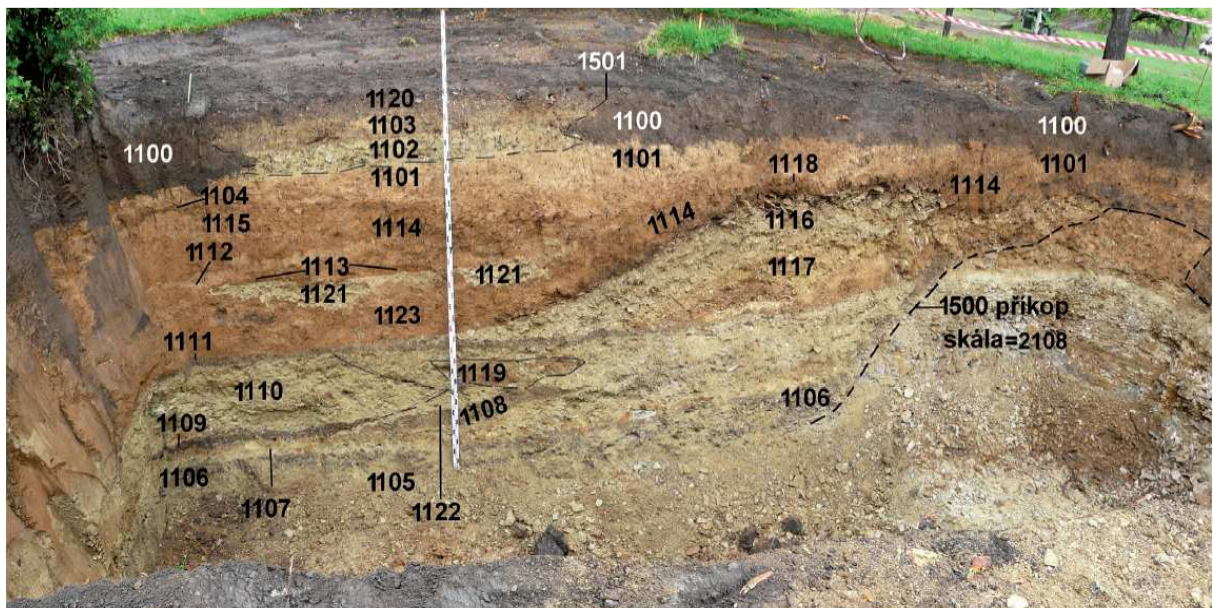
Obr. 25: Veduta města Chrudimi, 1602. Kolektiv autorů. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 13, Chrudim. Mapový list č. 32. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1 (dále citováno Historický atlas měst České republiky).

Obr. 26: Plán města Chrudimi, 1883. Kolektiv autorů. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 13, Chrudim. Mapový list č. 7. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1 (dále citováno Historický atlas měst České republiky).

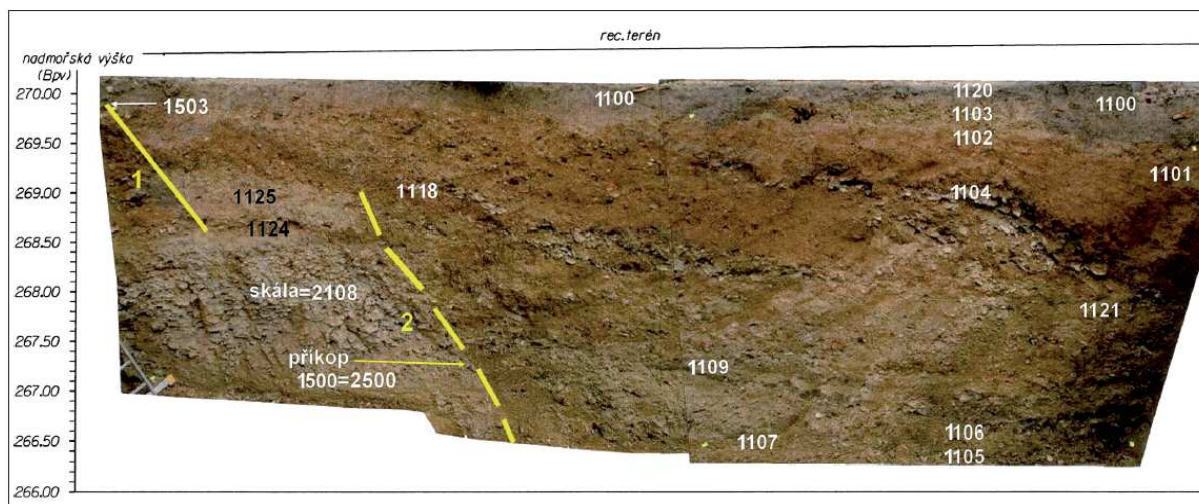
Obr. 27: Mapa popisných čísel města Chrudimi, 1997. Kolektiv autorů. Historický atlas měst České republiky, svazek č. 13, Chrudim. Mapový list č. 20. Praha 2003. ISBN 80-7286-046-1 (dále citováno Historický atlas měst České republiky).

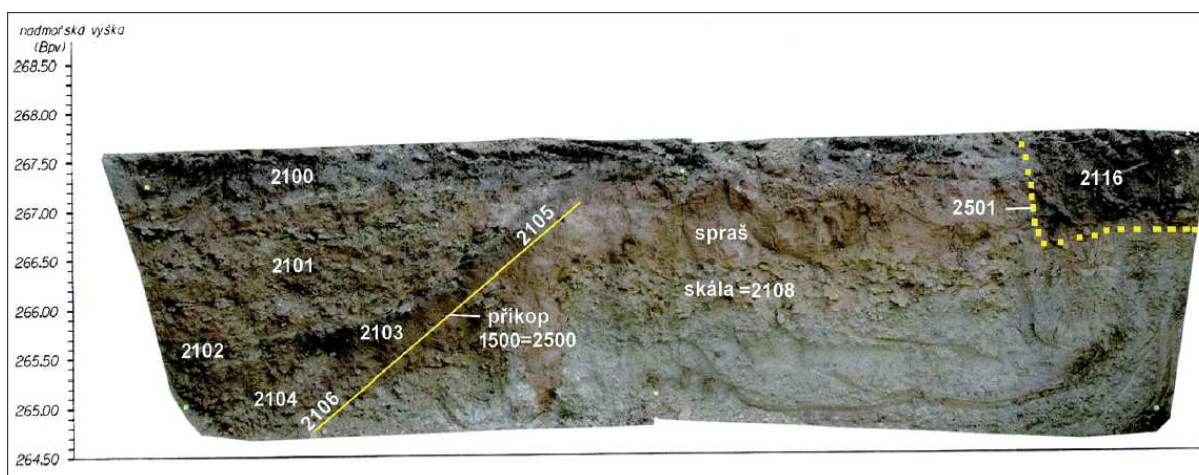
Obr. 3: Sonda 1 – severní profil. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

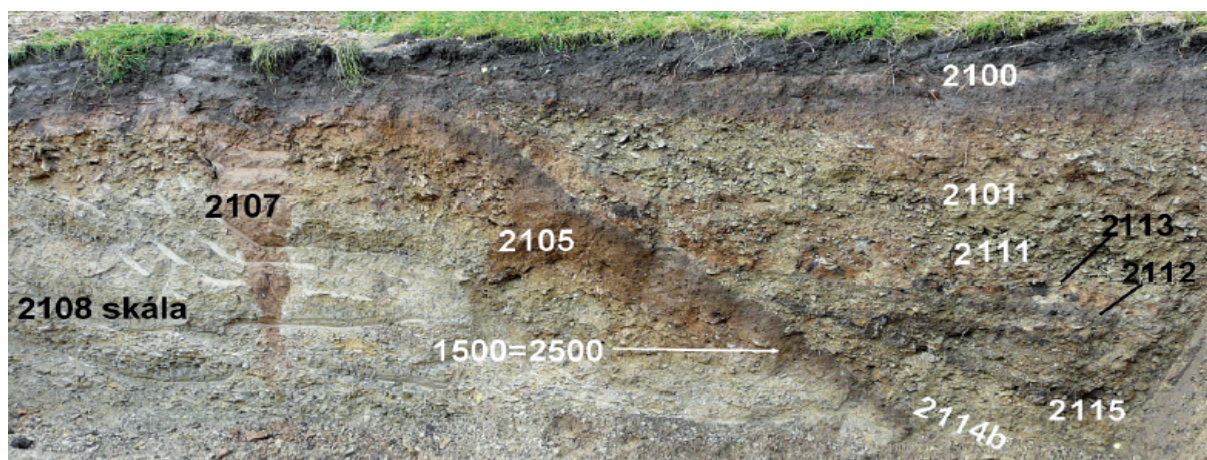
Obr. 4: Sonda 1 – panoramatický pohled na severní profil. Foto Jan Musil.

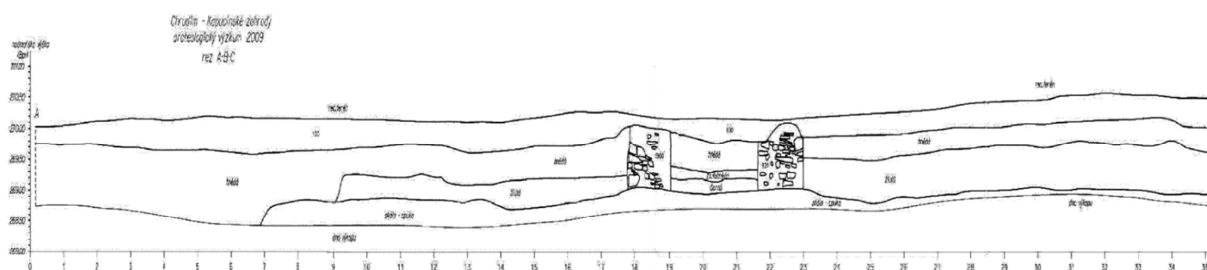
Obr. 5: Sonda 1 – fotogrammetrie jižního profilu. 1 – plnou žlutou čarou znázorněna kontreskarpa starší fáze příkopu; 2 – čárkovanou žlutou čarou kontreskarpa mladší fáze příkopu. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

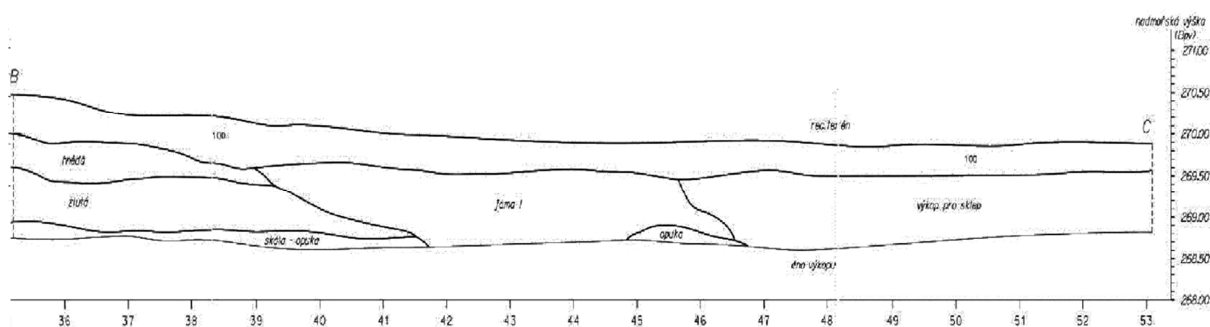
Obr. 6: Sonda 2 – fotogrammetrie severního profilu. Plnou žlutou čarou je zvýrazněna kontreskarpa příkopu, tečkovaně zahloubený objekt předsunutého opevnění (?). Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

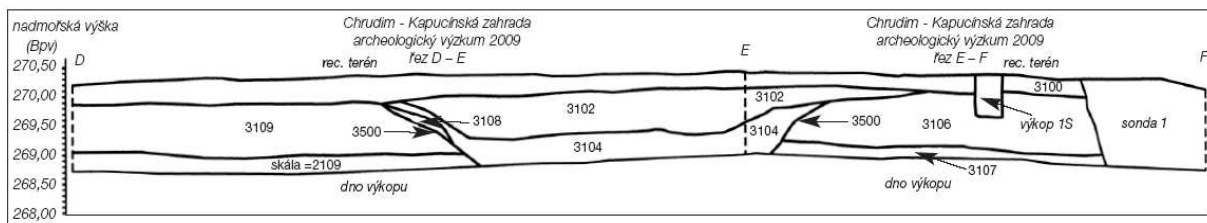
Obr. 7: Sonda 2 – panoramatický pohled na jižní profil. Foto Jan Musil.

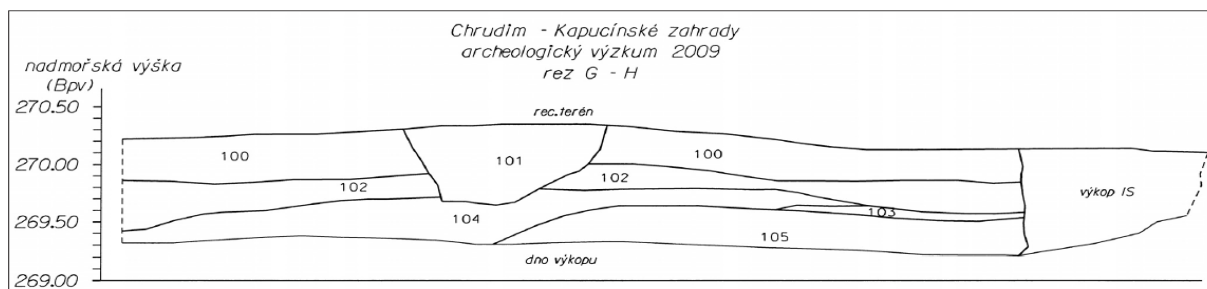
Obr. 8: Kanalizace, úsek 1, řez A-B. Podle zaměření firmy GEO-CZ upravil Jan Musil.

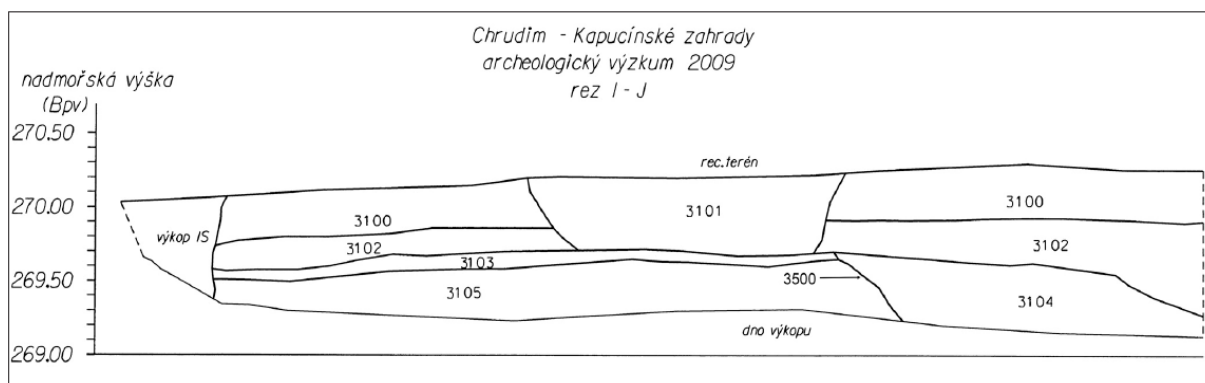
Obr. 9: Kanalizace, úsek 1, řez B-C. Podle zaměření firmy GEO-CZ upravil Jan Musil.

Obr. 10: Kanalizace, úsek 2, řez D – E – F. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

Obr. 11: Kanalizace, úsek 1, jižní řez G-H. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

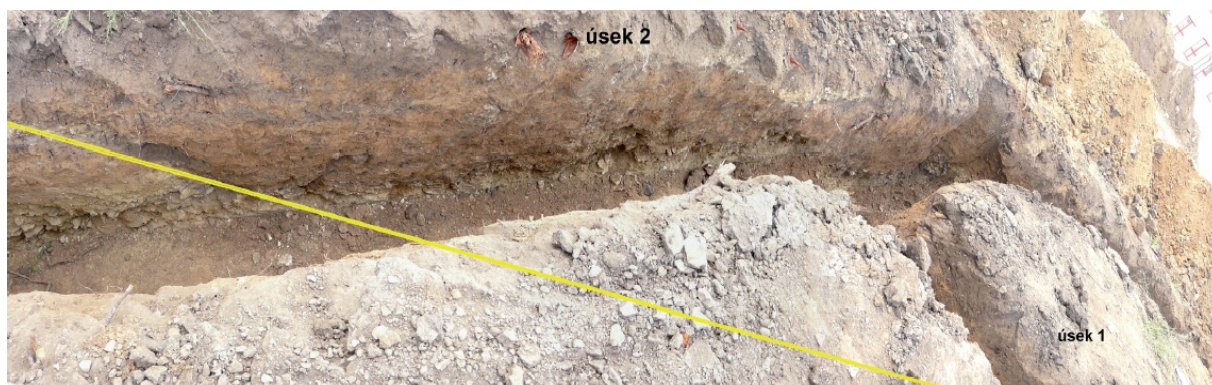
Obr. 12: Kanalizace, úsek 1, řez I – J. Podle zaměření firmy GEO – CZ upravil Jan Musil.

Obr. 13: Kanalizace, úsek 1, jižní řez G – H. Žlutou šipkou je zvýrazněna hrana příkopu před předsunutým opevněním. Foto Jan Musil.

Obr. 14: Kanalizace, úsek 1, severní řez I – J. Foto Jan Musil.

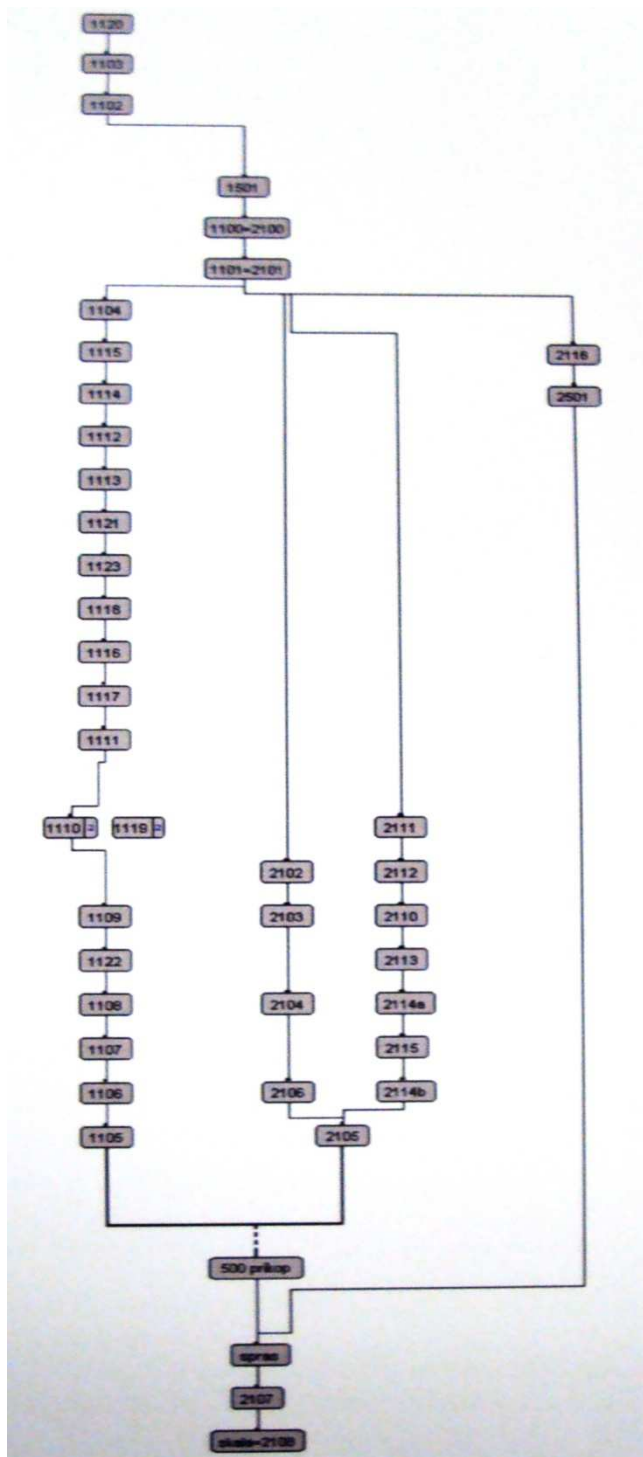
Obr. 15: Kanalizace, úsek 1 a 2, východní řez D-E-F. Žlutou čarou je zvýrazněn průběh příkopu předsunutého opevnění. Foto Jan Musil.

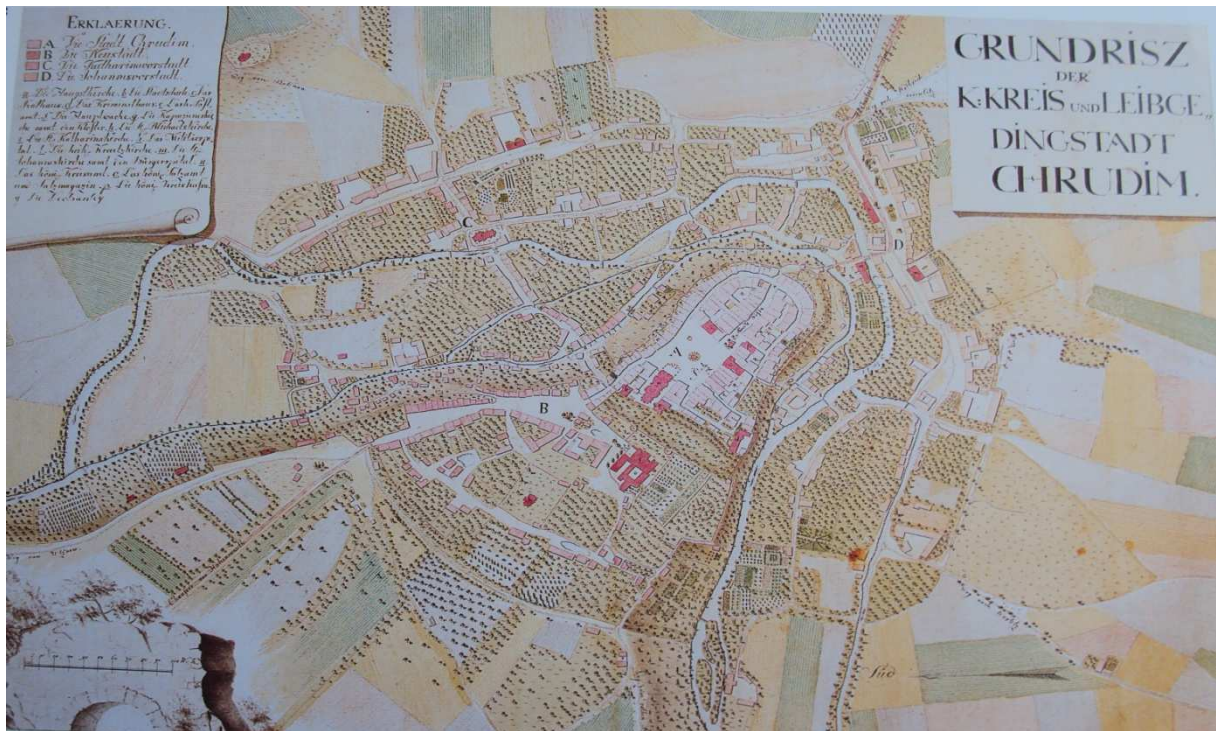
Obr. 16: Pohled na narušené zdivo věže druhého hradebního pásma s přílehlou částí severní kurtiny. Zdiva jsou zvýrazněna žlutými šipkami. Pohled od východu. Foto Jan Musil.

Obr. 17: Pohled na severní boční zdivo věže druhého hradebního pásma. Pohled od západu. Foto Jan Musil.

Obr. 18: Klášterní zahrady - Harrisova matice situace v jímce 1 a 2.

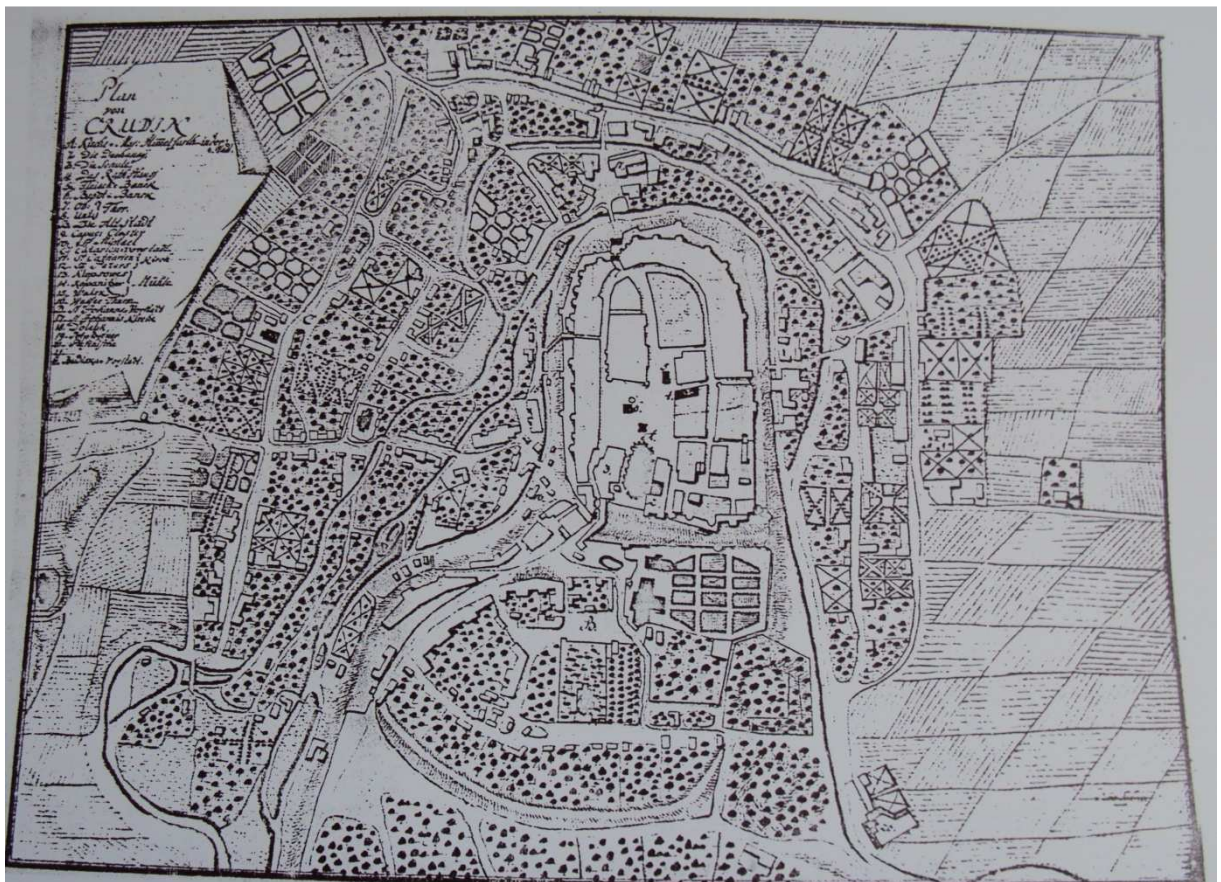
Obr. 19: Plán města Chrudimi před rokem 1823.

Obr. 20: Plán města Chrudimi 1883.

Obr. 21: Plán města Chrudimi, 1826.

Obr. 22: Plán města Chrudimi, kolem poloviny 18. století.

Obr. 23: Veduta města Chrudimi, 1570.

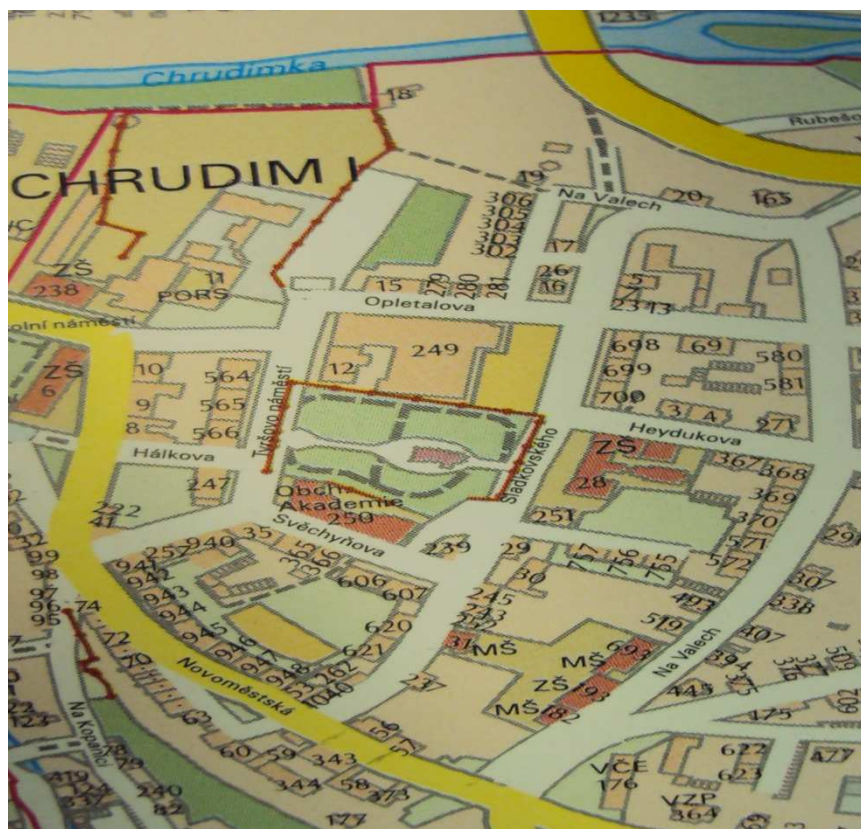
Obr. 24: Veduta města Chrudimi, kolem 1600.

Obr. 25: Veduta města Chrudimi, 1602.

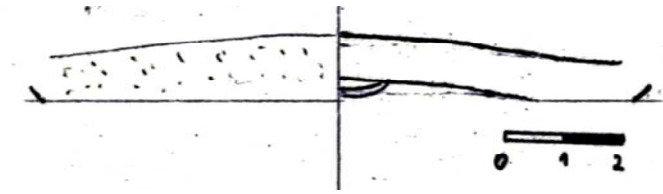

Obr. 26: Plán města Chrudimi, 1883.

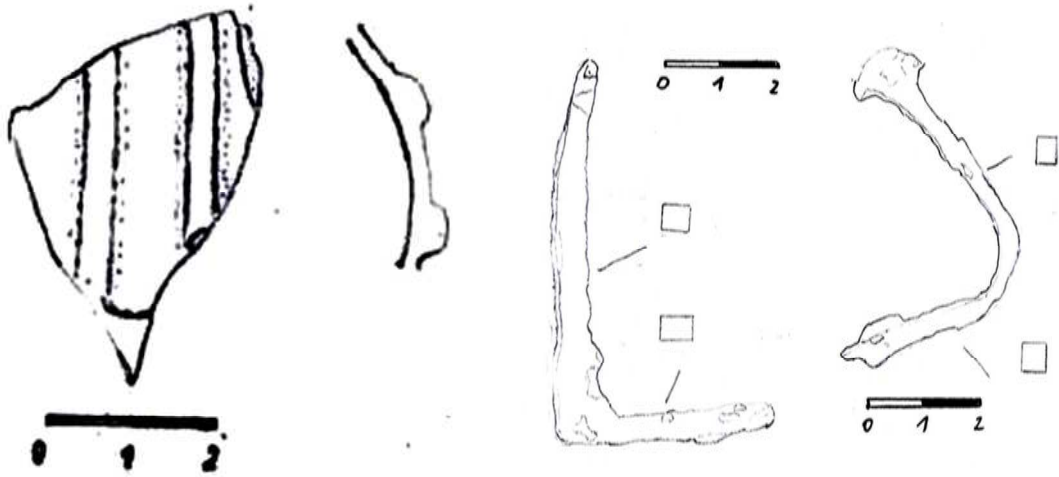

Obr. 27: Mapa popisných čísel města Chrudimi, 1997.

16. Kresebná dokumentace

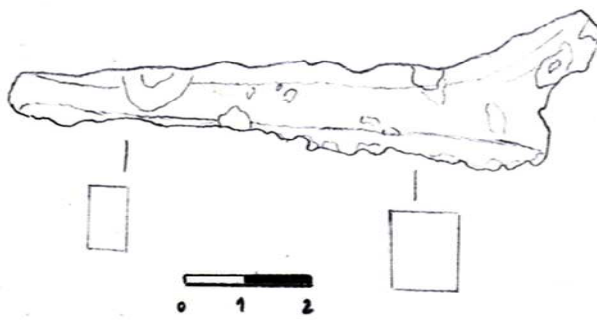

A 15000

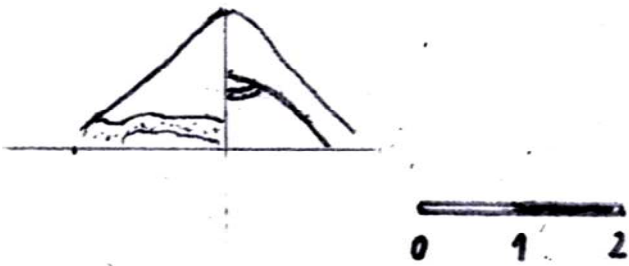
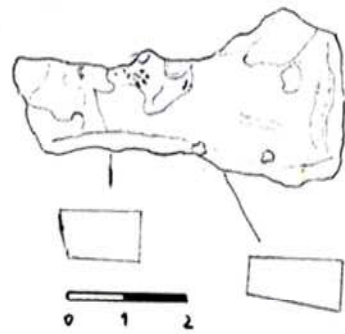

A 15001

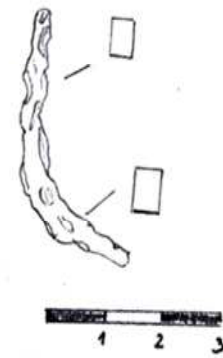
A 15003

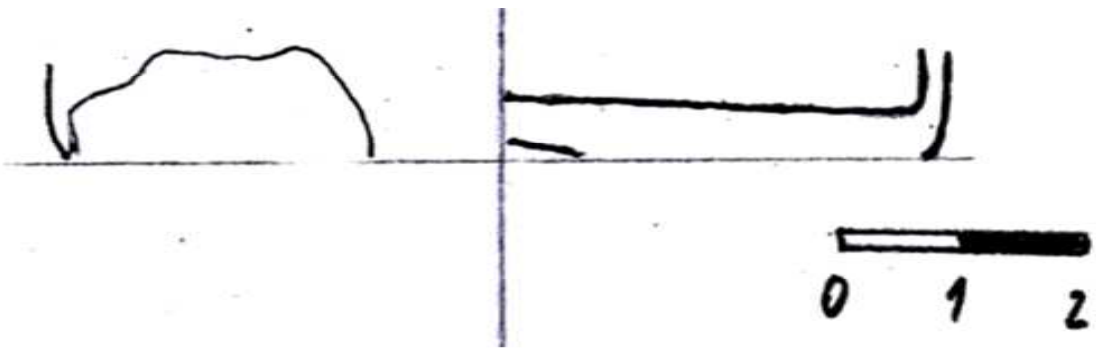
A 15004

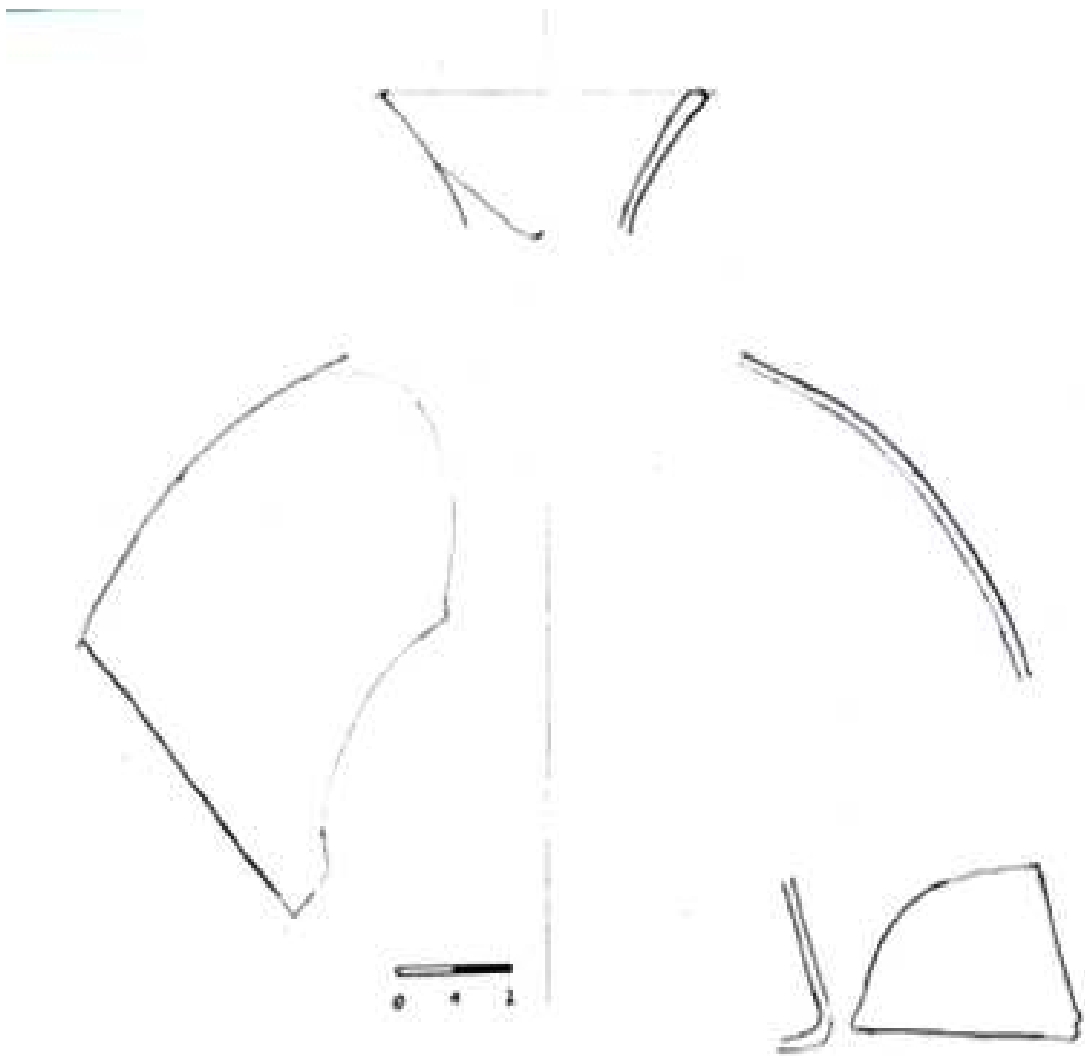
A 15007

A 15010

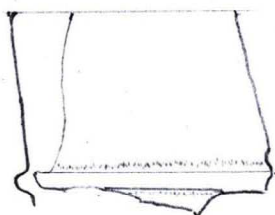
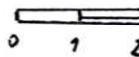
A 15003

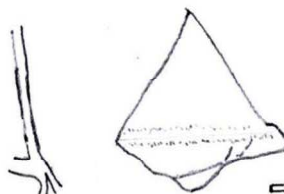
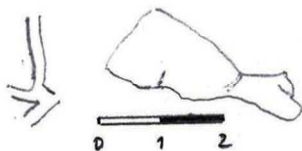
A 15014

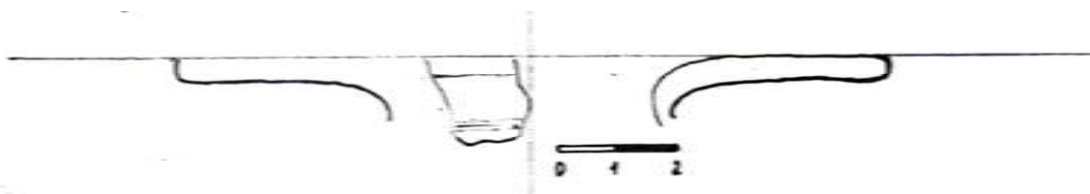
Zlomek horní části mucholapky

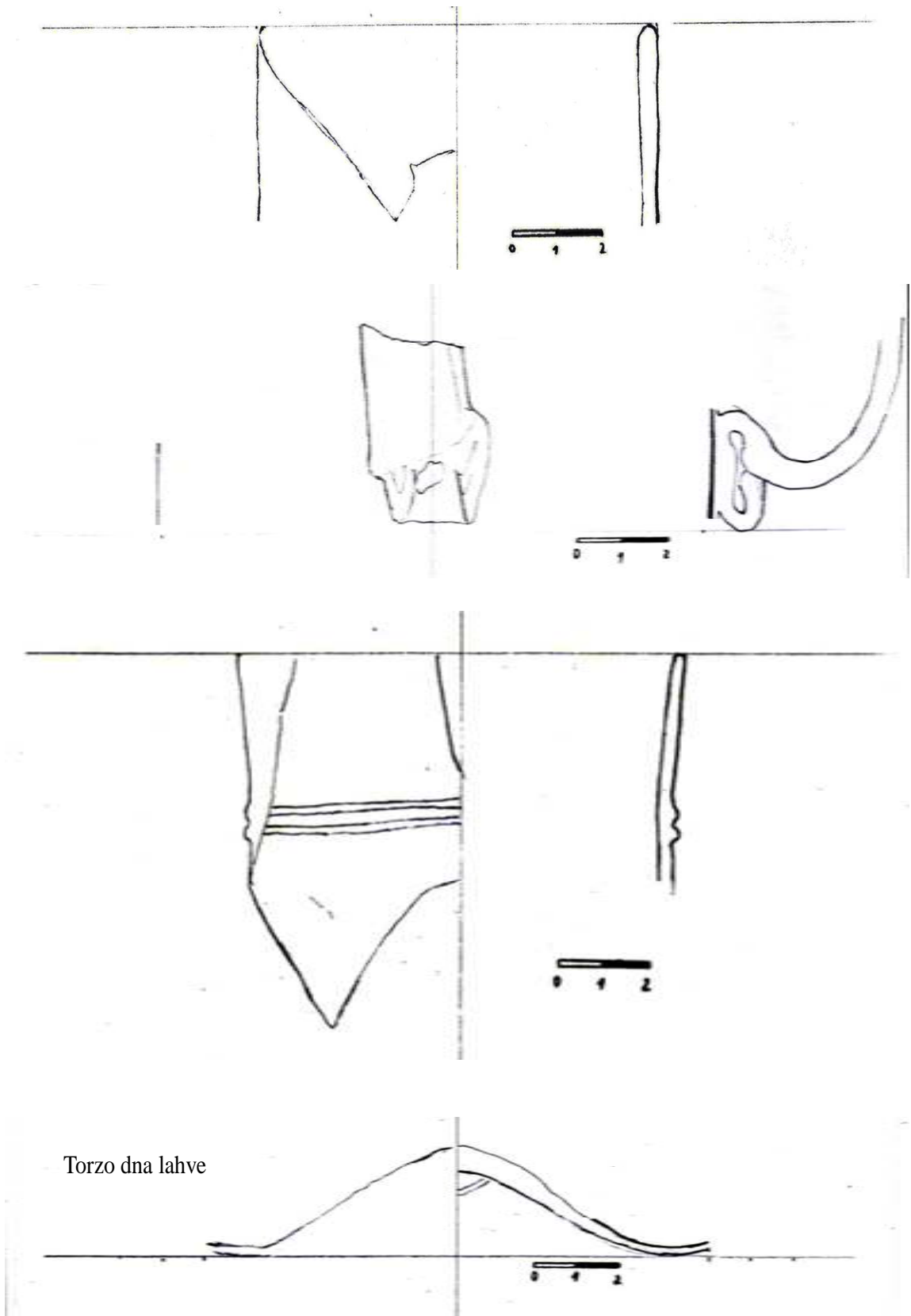

Zlomek dna čtvercové lahve

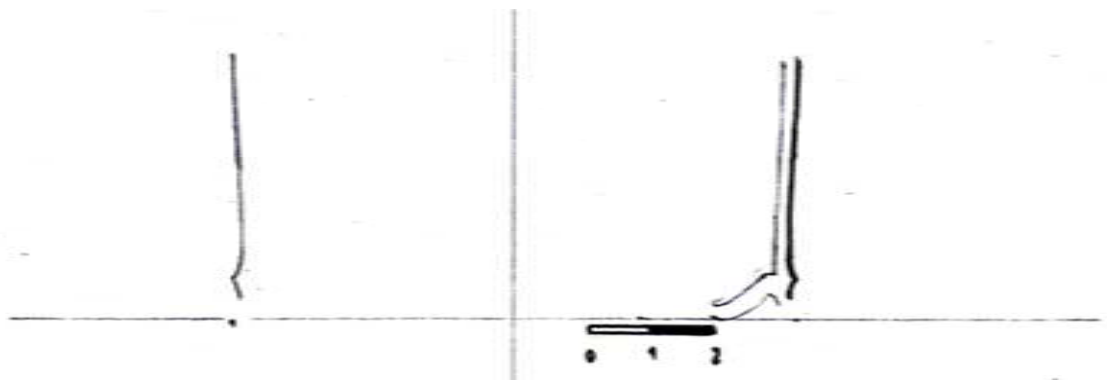

A 15014

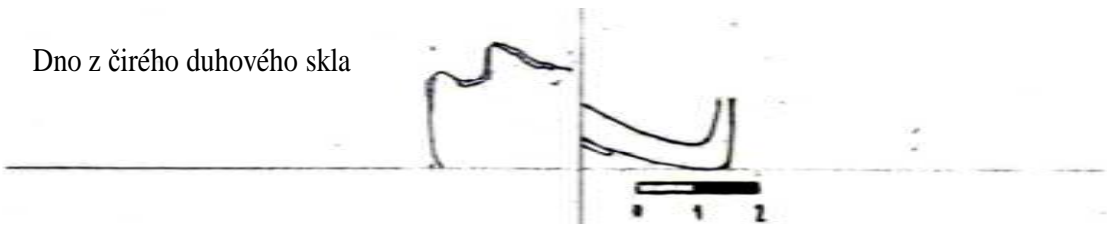

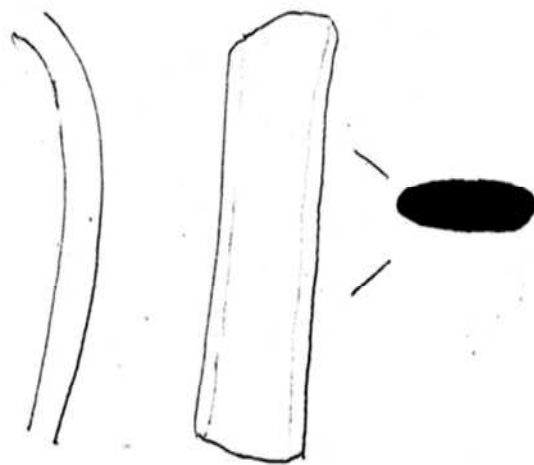
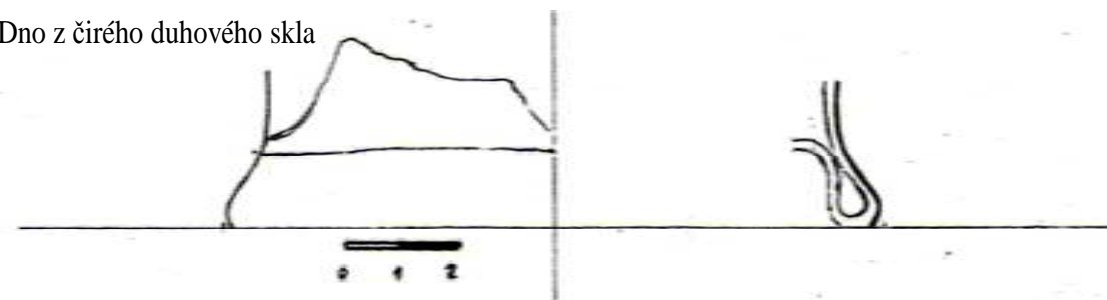
A 15014

Dno z čirého duhového skla

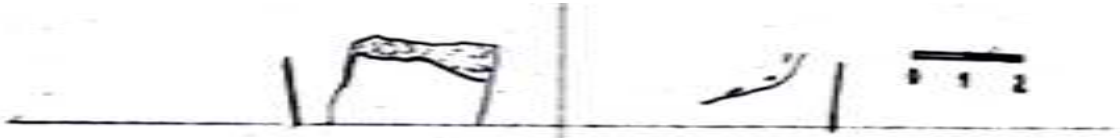
Dno z čirého duhového skla

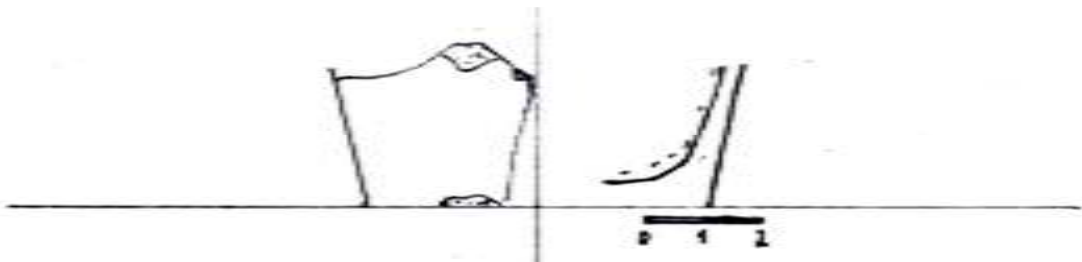
A 15014

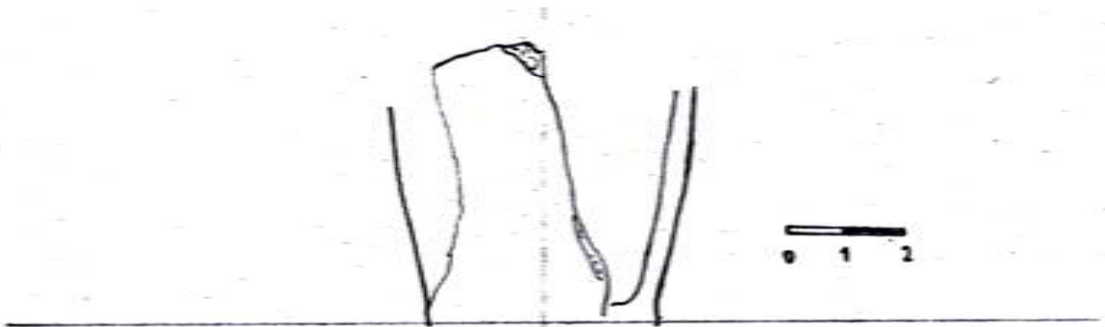
A 15016

A 15019

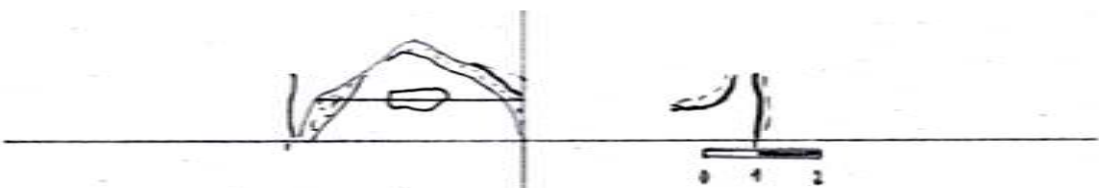
A 15021

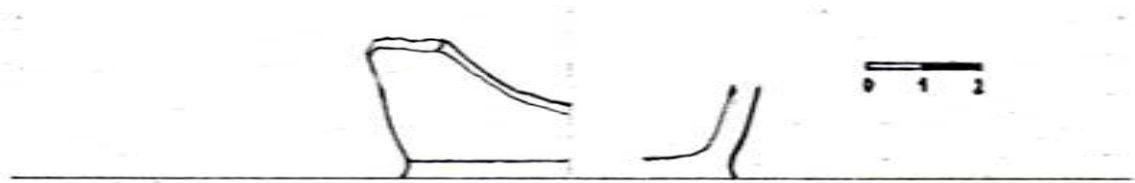
A 15022

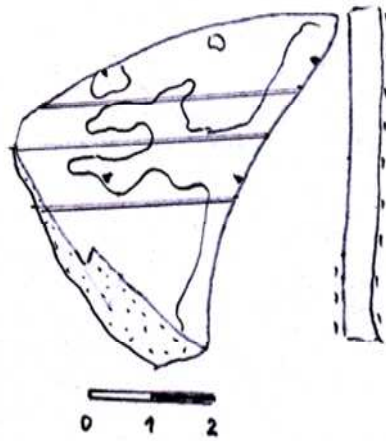
A 15025

A 15026

A 15027

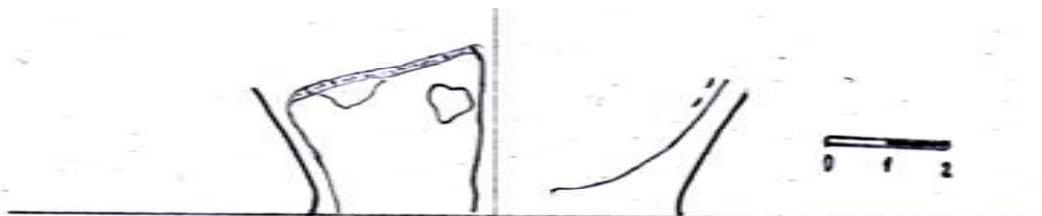
A 15034

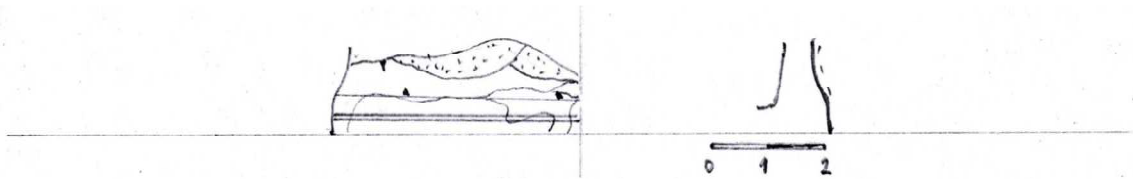
A 15035

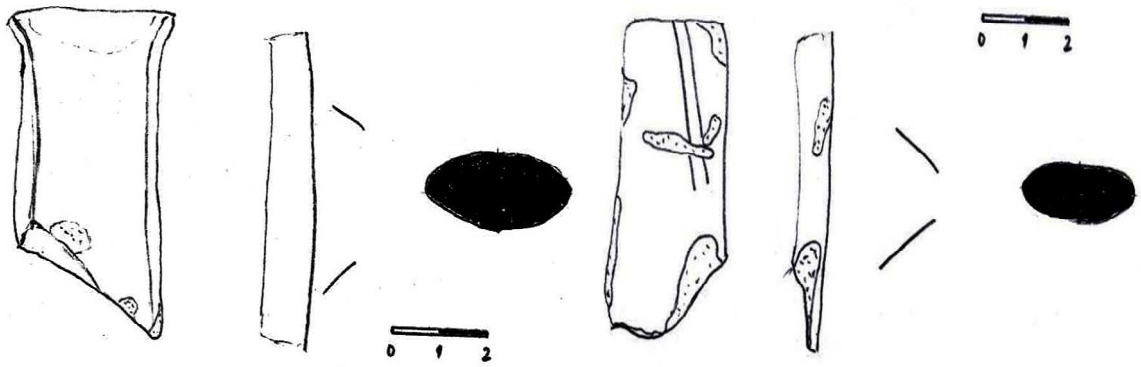
A 15040

A 15041

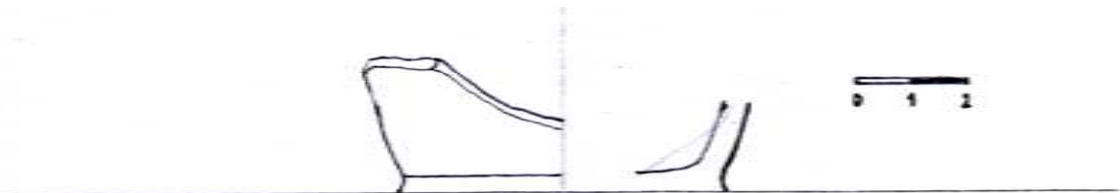

A 15042

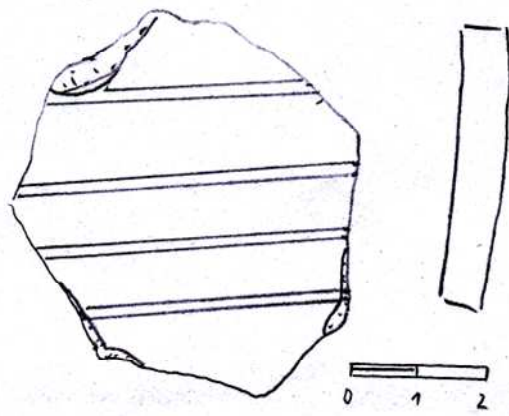

A 15043

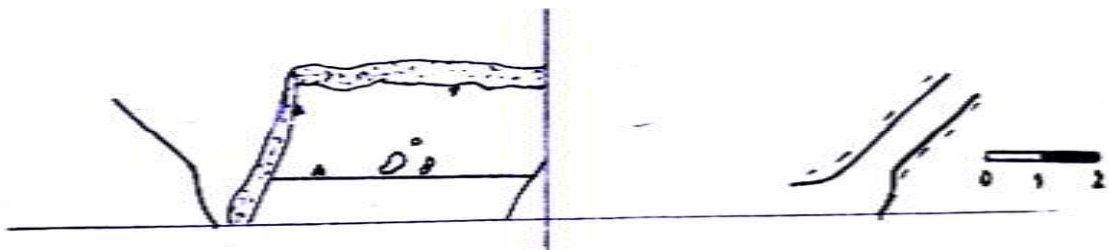
A 15046

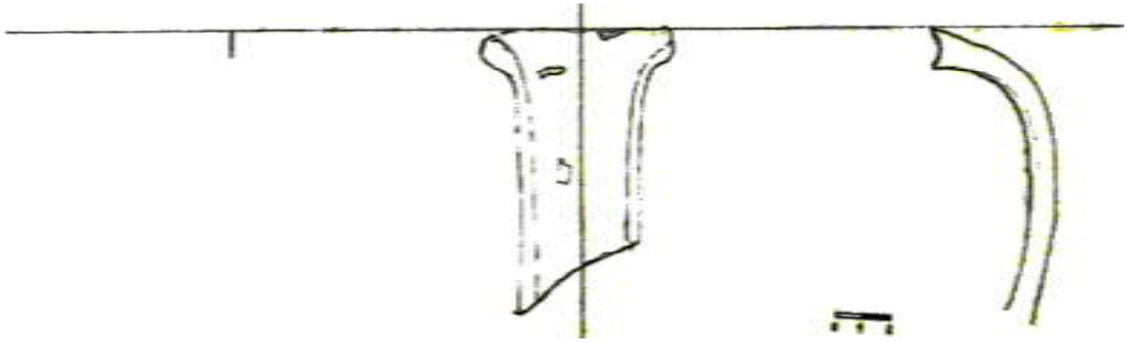
A 15049

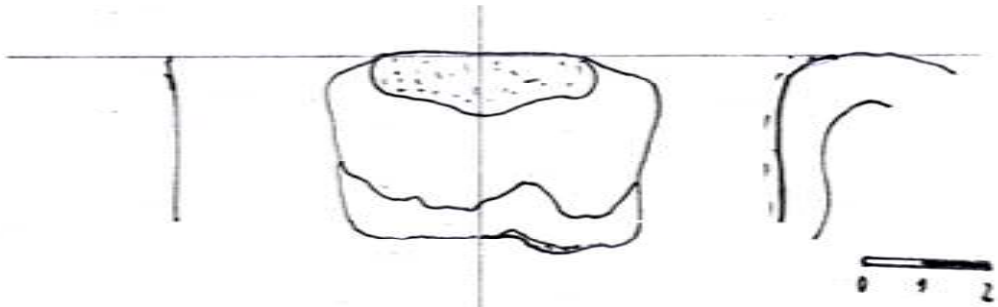
A 15050

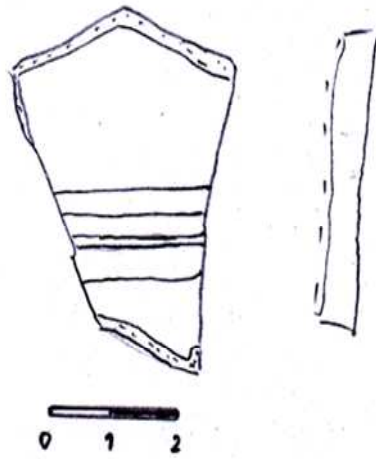
A 15053

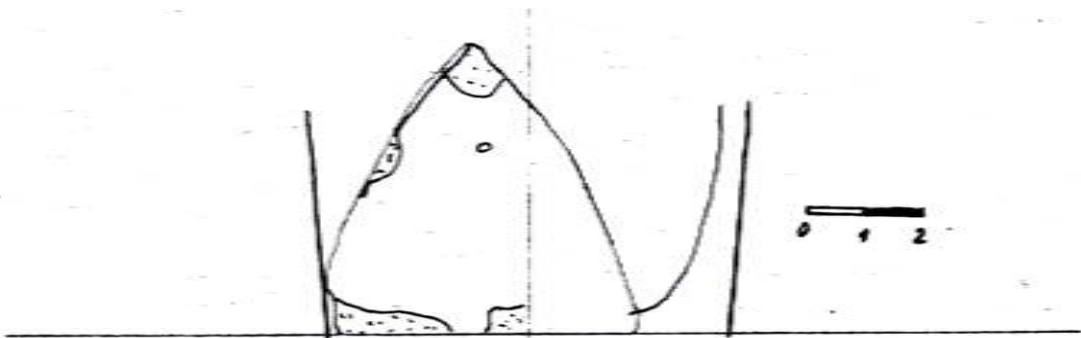
A 15056

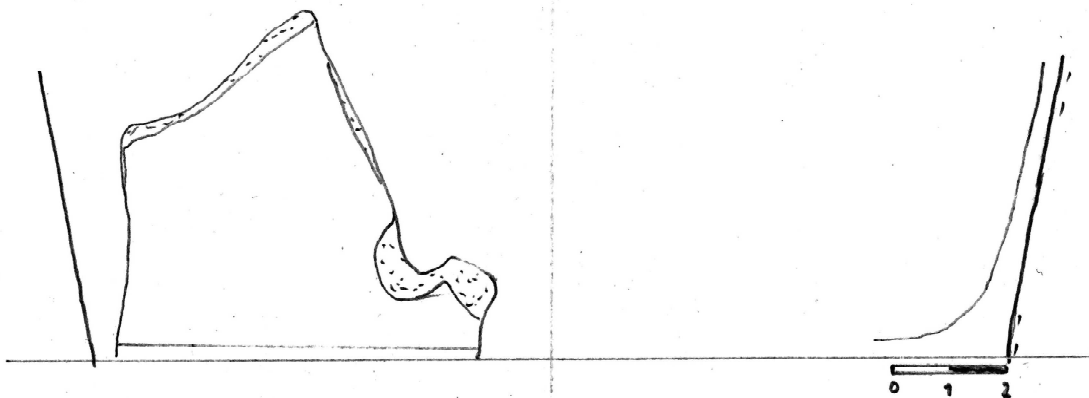
A15059

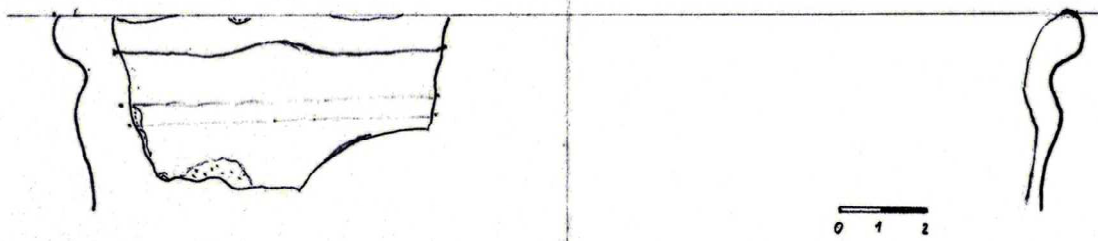
A 15060

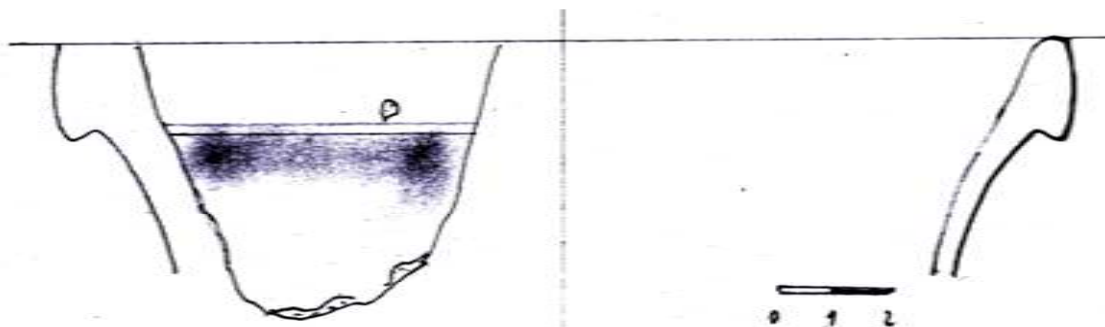
A 15061

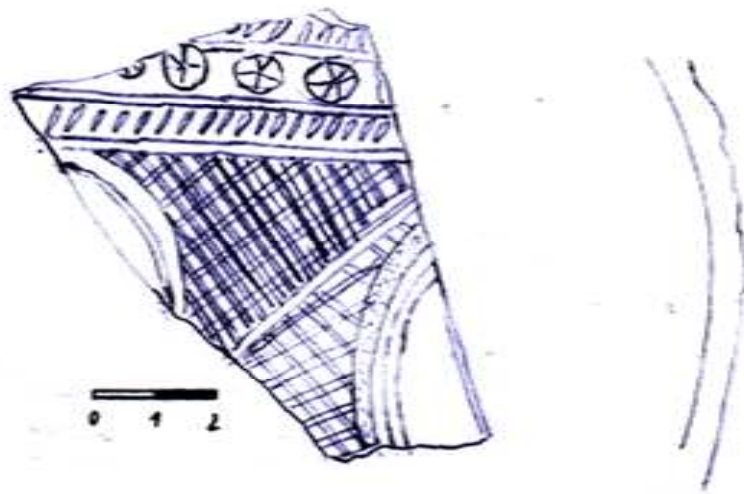
A 15062

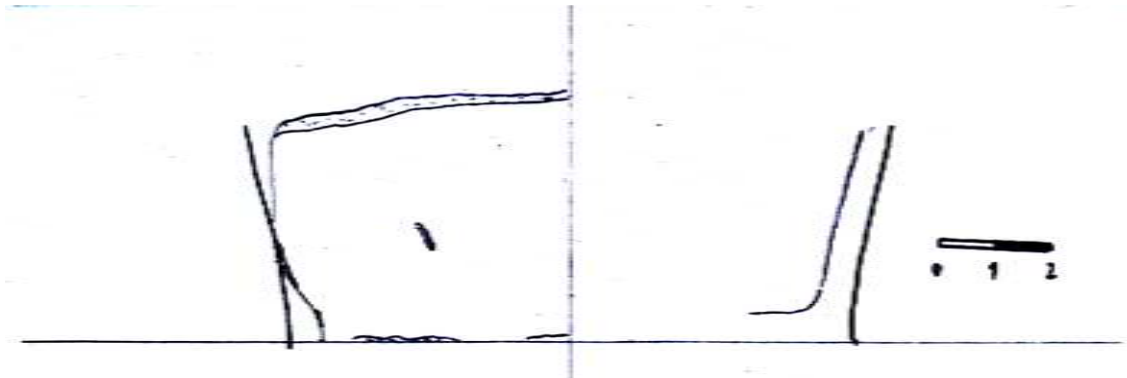
A 15063

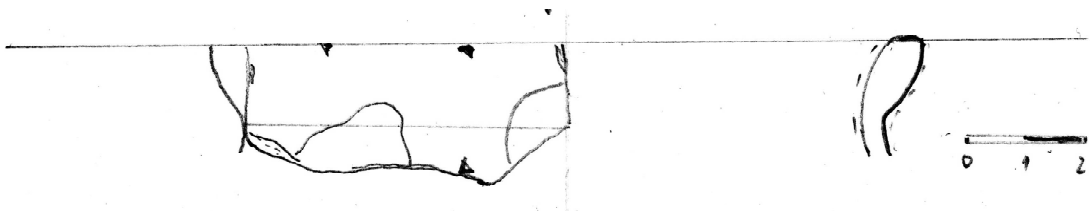
A 15064

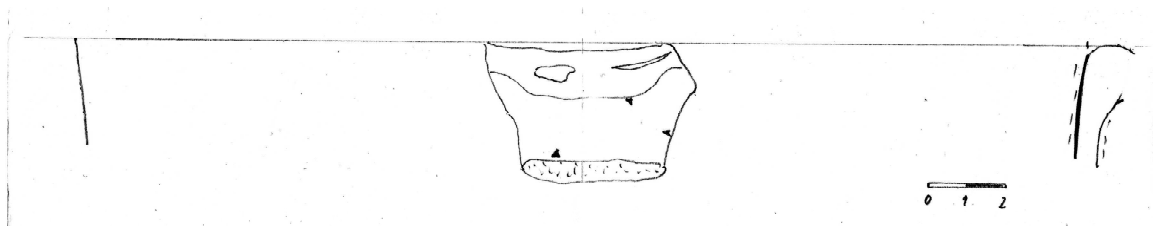
A 15065

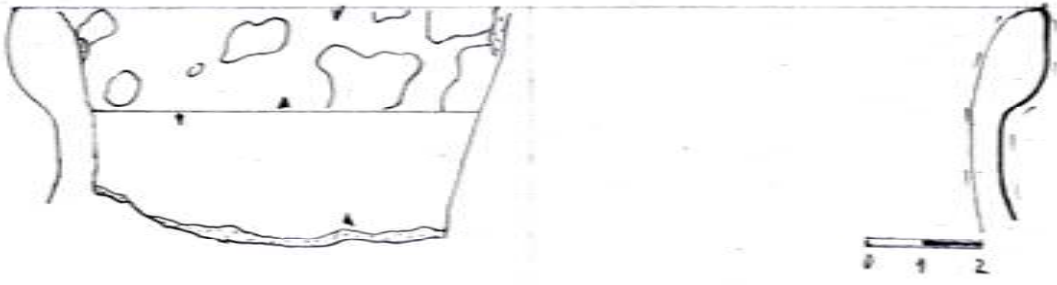
A 15066

A 15068

A 15070

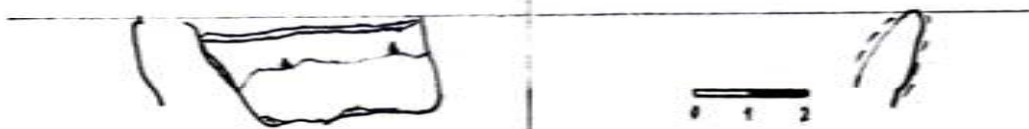
A 15071

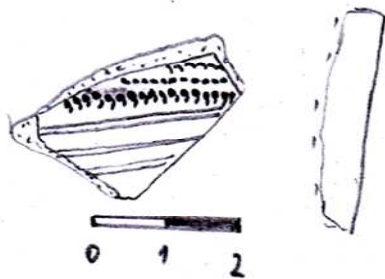
A 15072

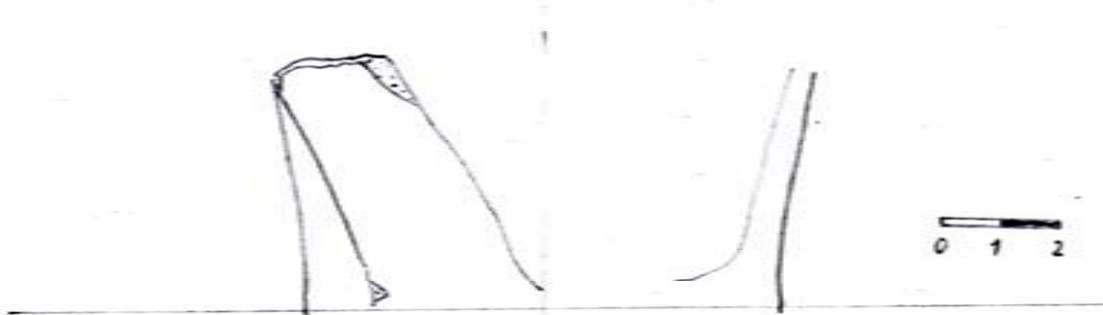
A 15074

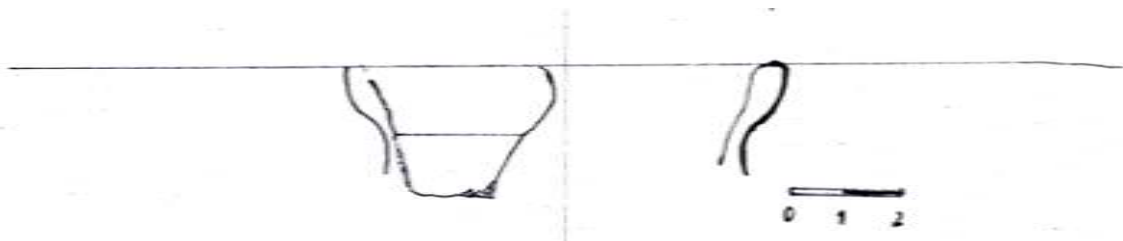
A 15075

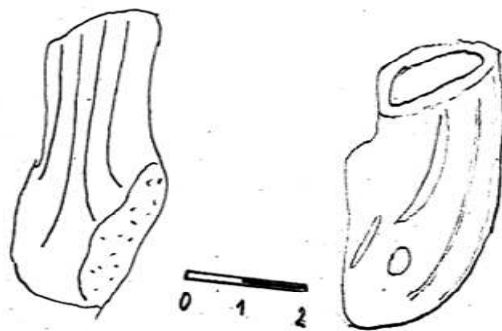
A 15078

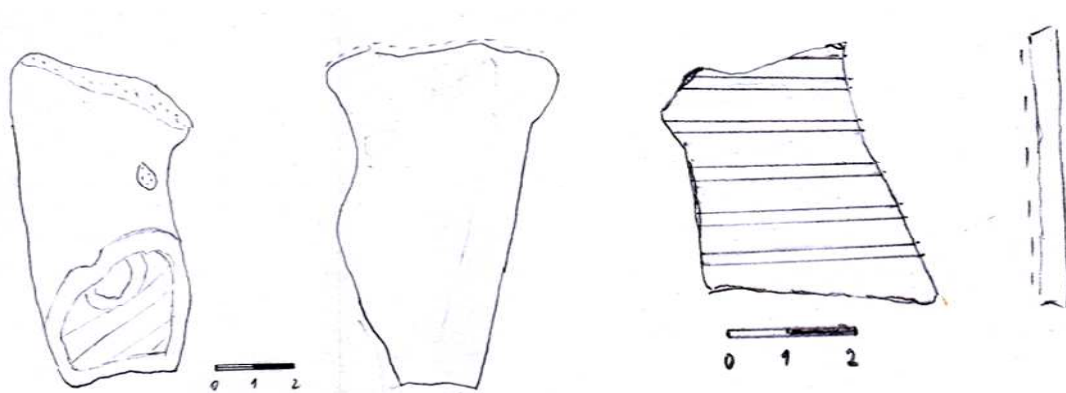
A 15079

A 15083

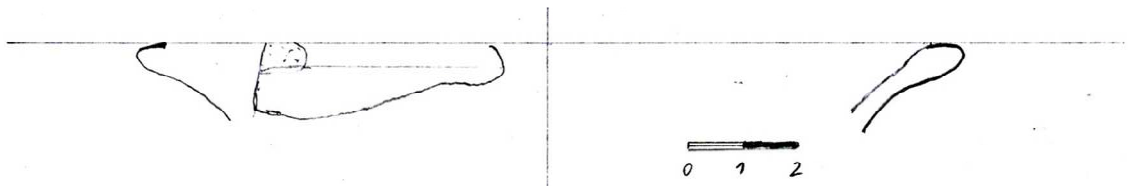

A 15085

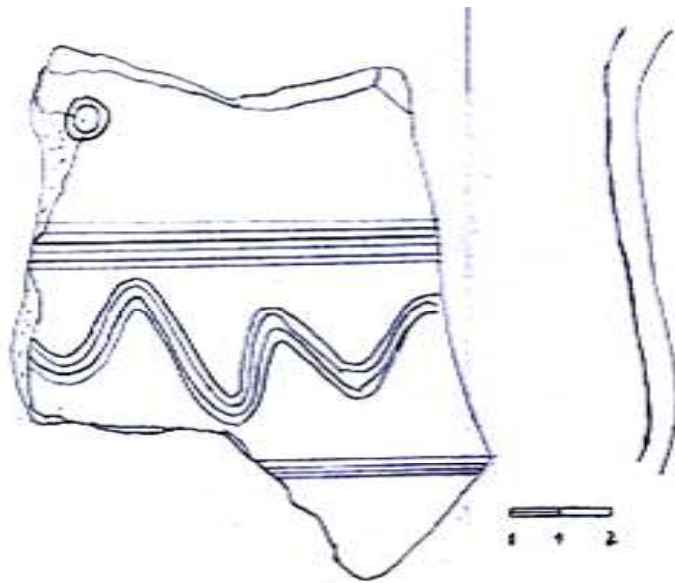

A 15091

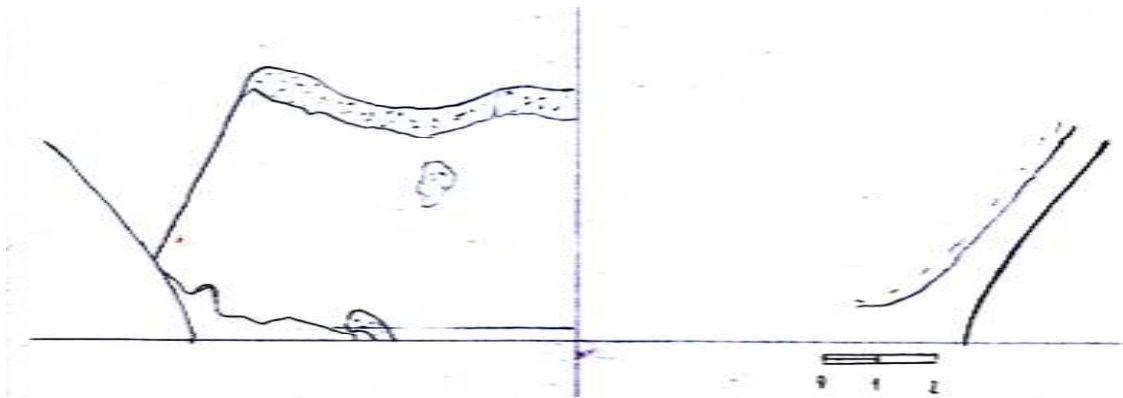
A 15092

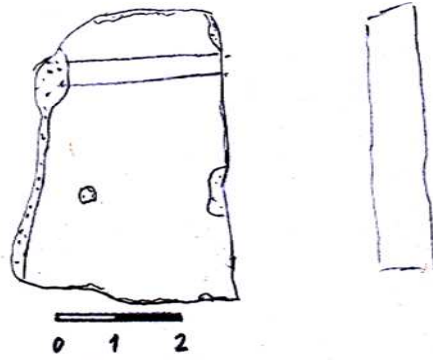
A 15094

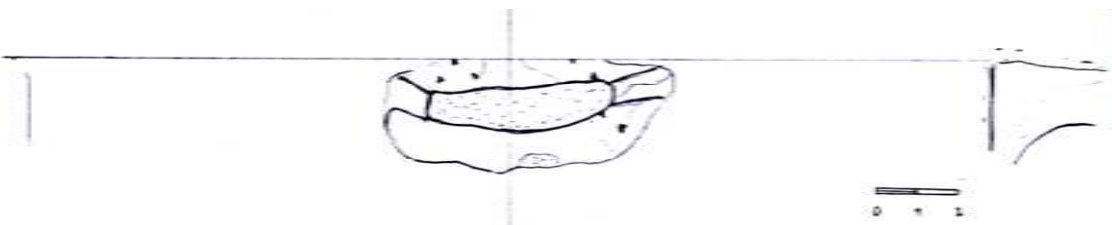
A 15099

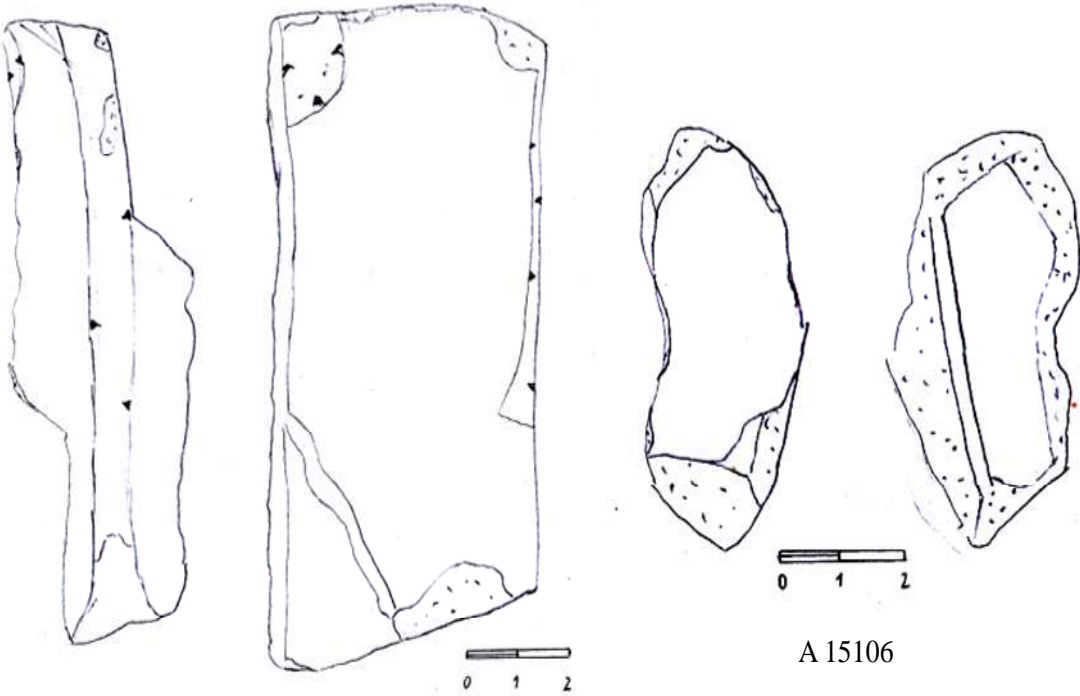
A 15101

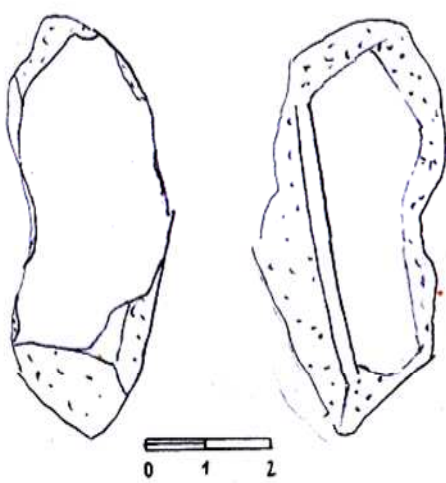
A 15103

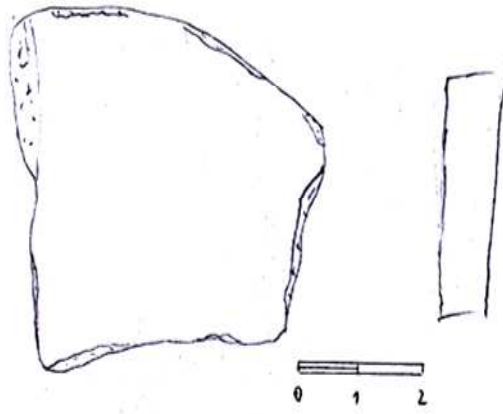
A 15104

A 15105

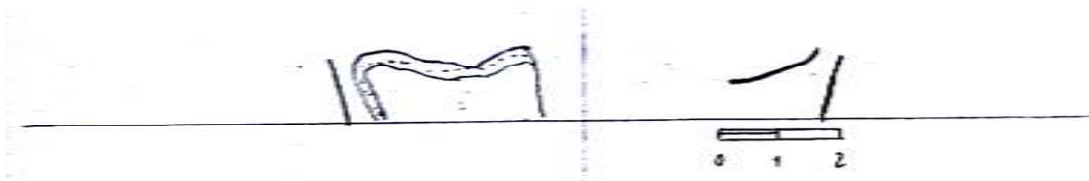
A 15106

A 15107

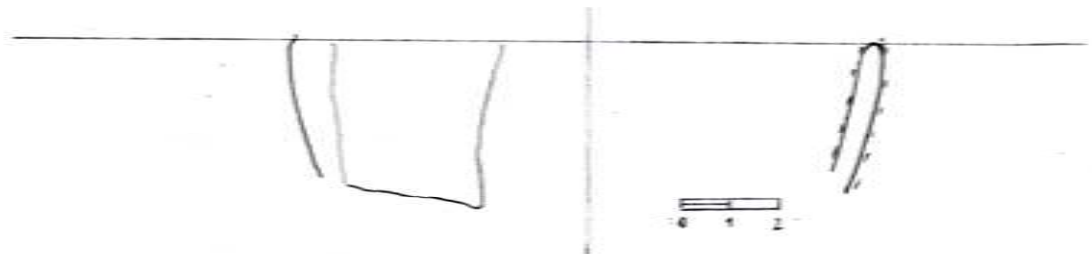
A 15108

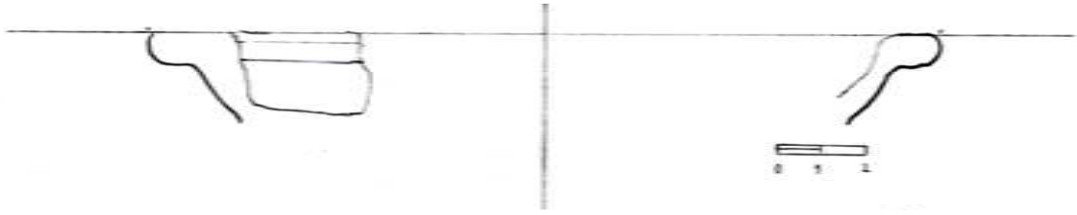
A 15111

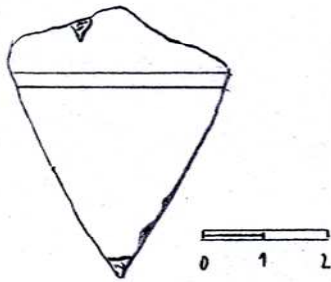
A 15116

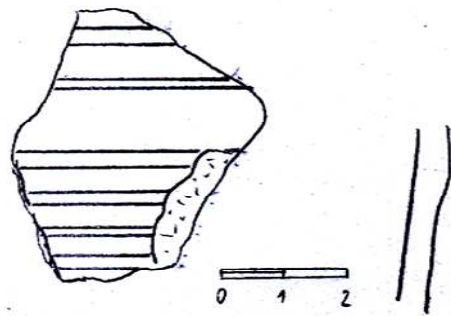
A 15119

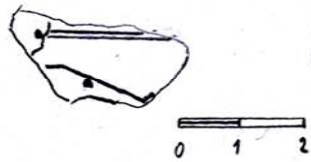
A 15120

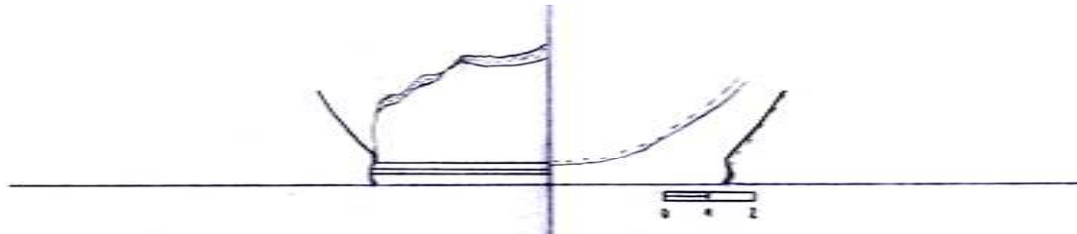
A 15124

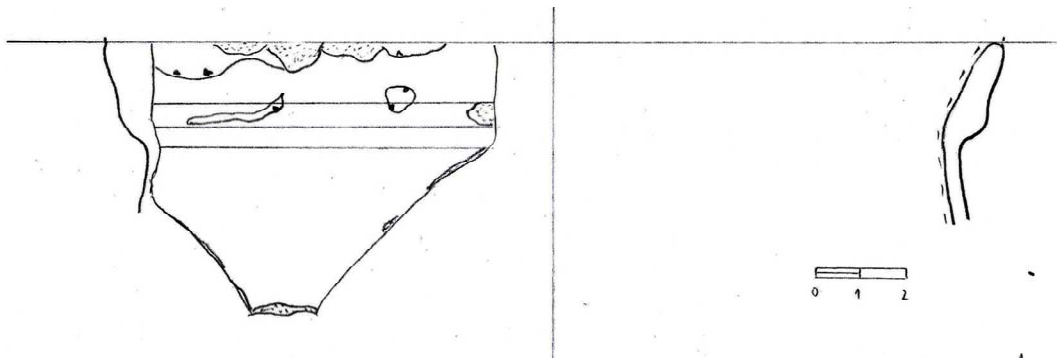
A 15127

A 15128

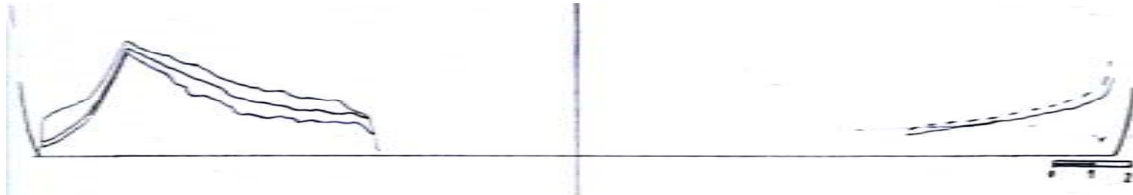
A 15129

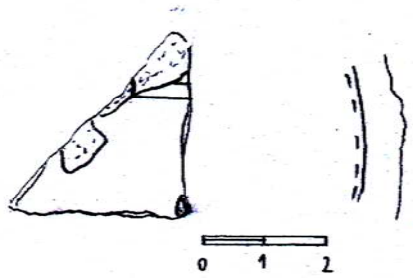
A 15131

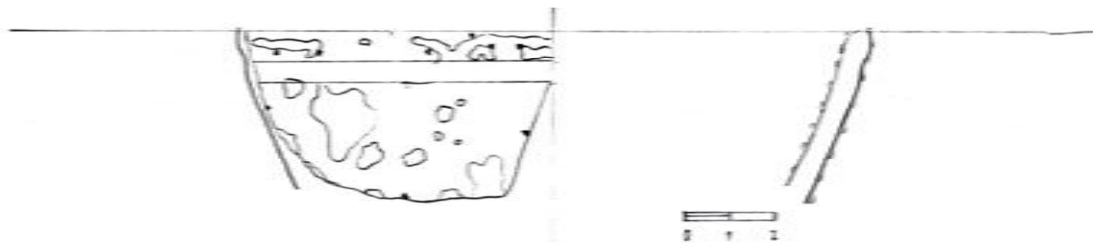
A 15133

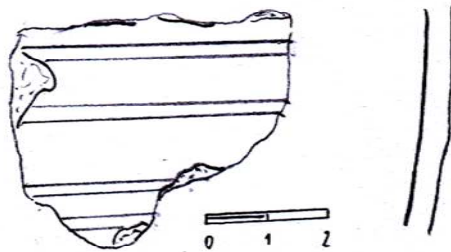
A 15134

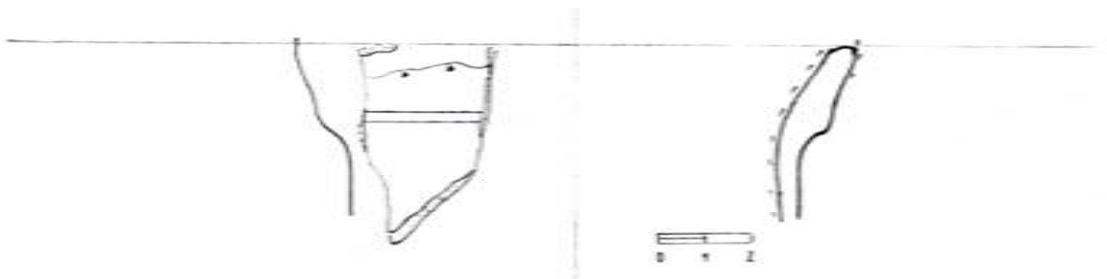
A 15135

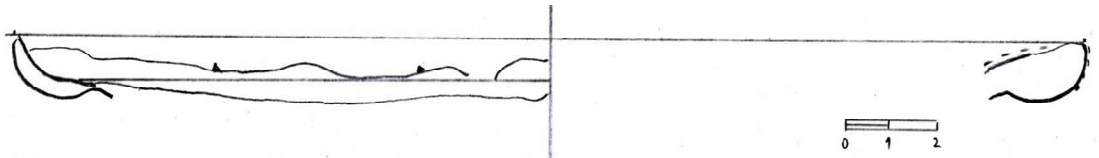
A 15136

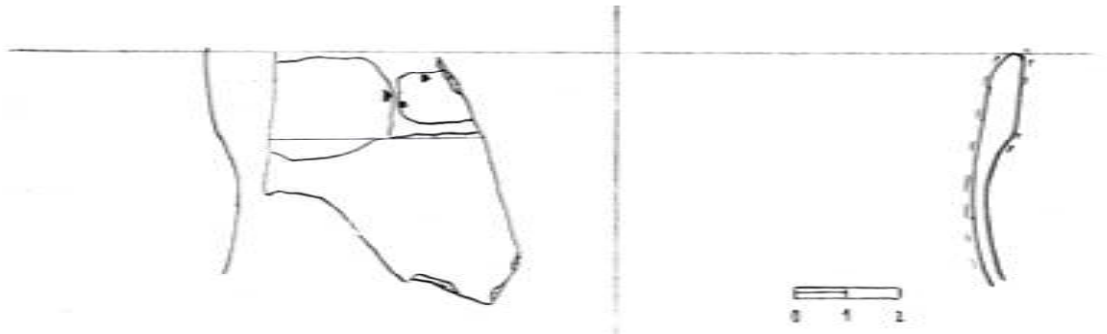
A 15140

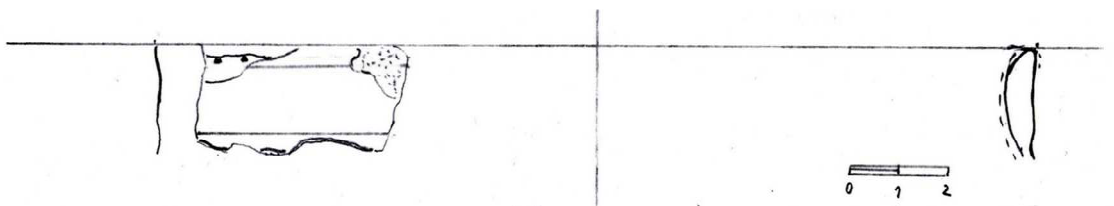
A 15141

A 15142

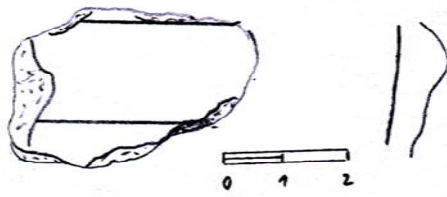
A 15143

A 15144

A 15145

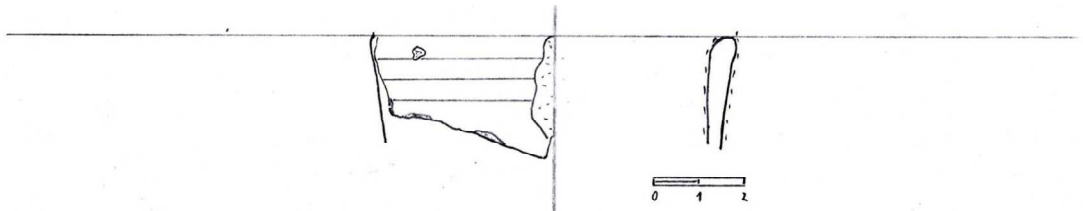
A 15148

A 15149

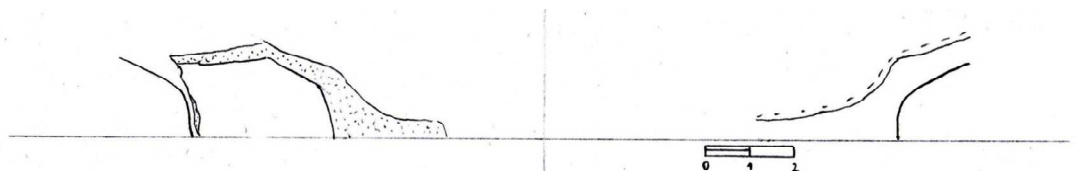
A 15150

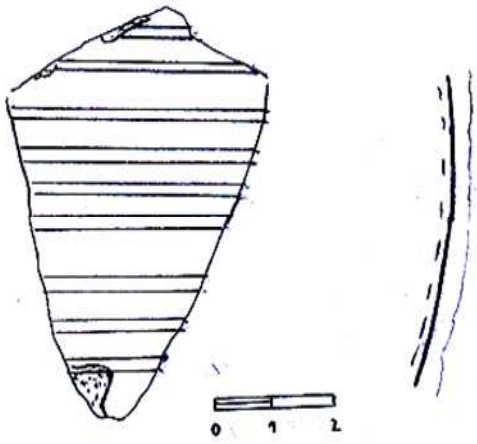
A 15151

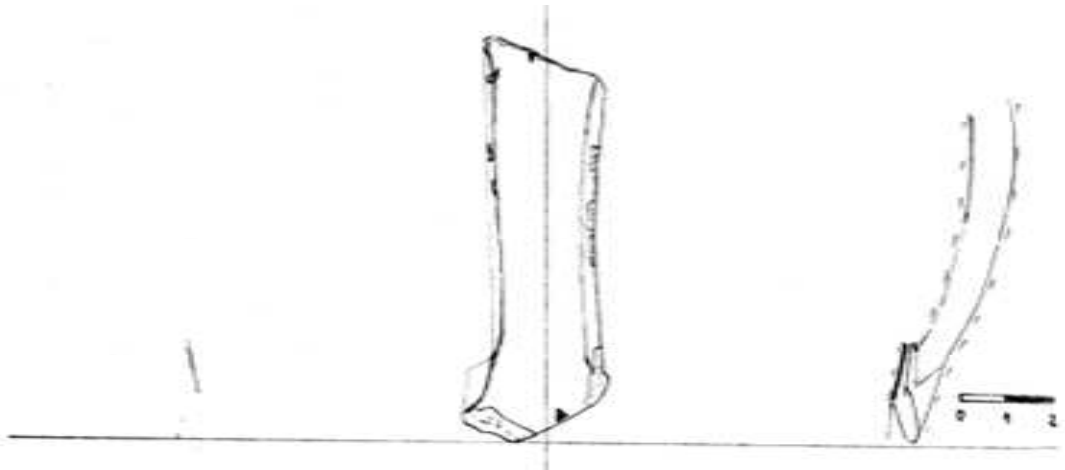
A 15152

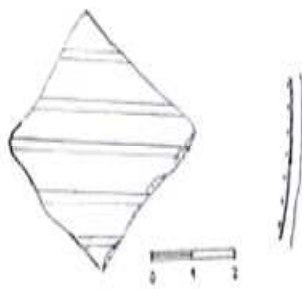
A 15153

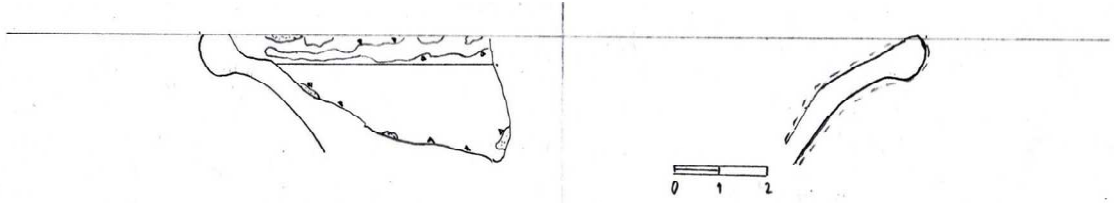
A 15154

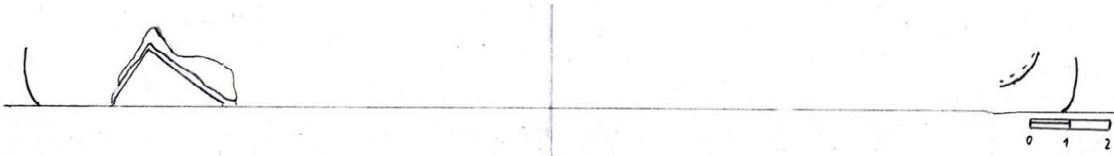
A 15158

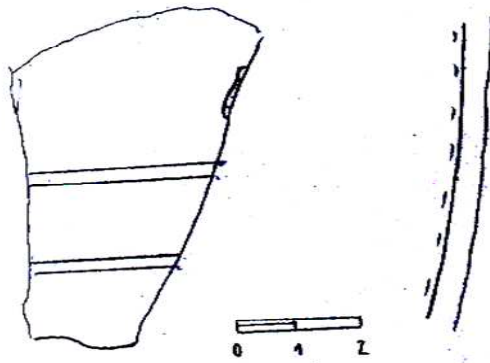
A 15159

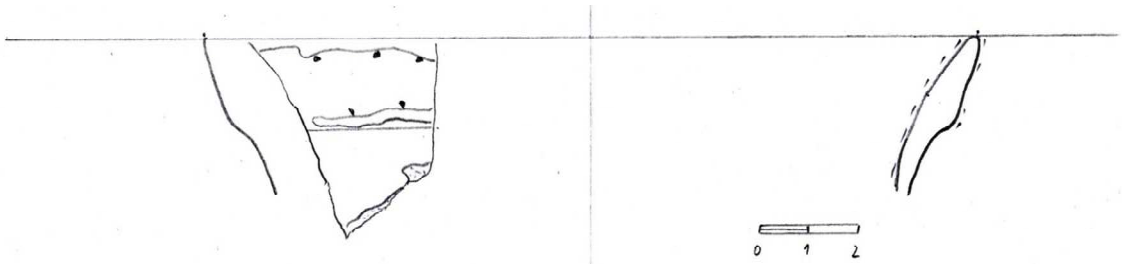
A15163

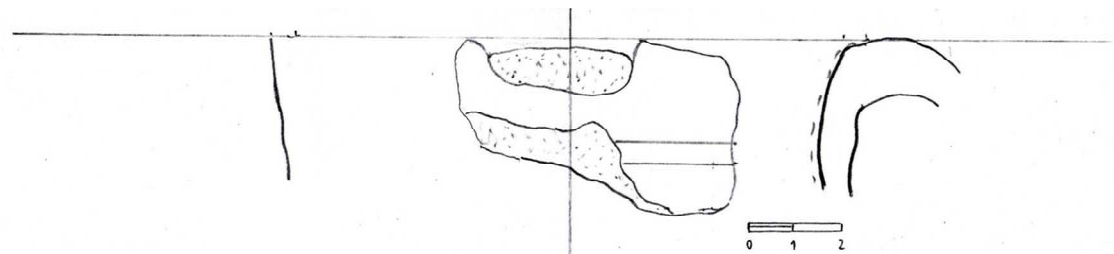
A15164

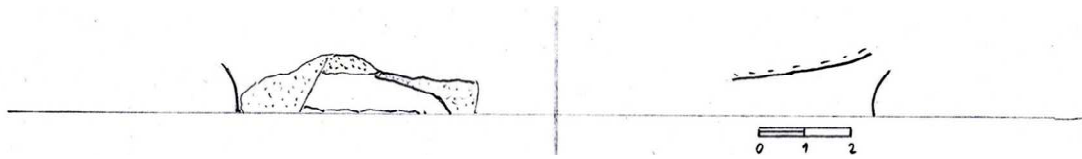
A15165

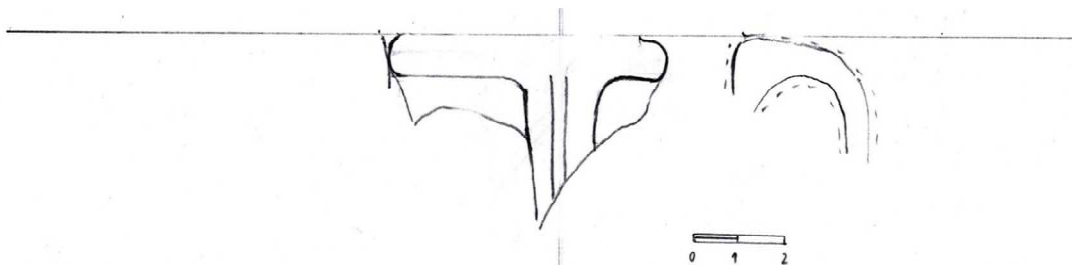
A15166

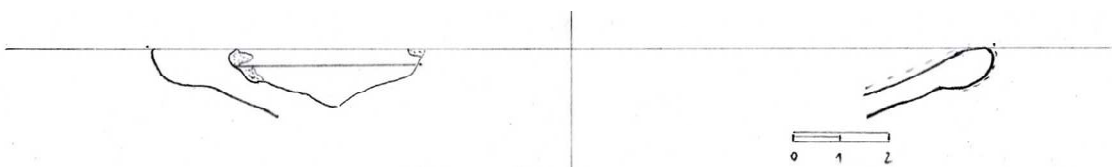
A15167

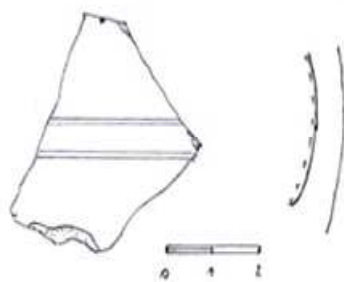
A 15168

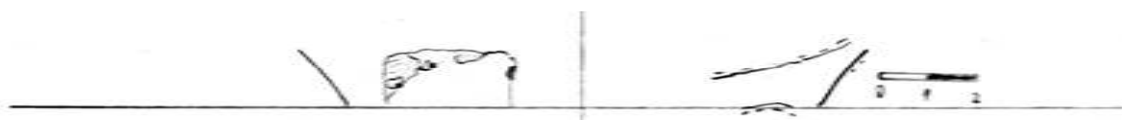
A 15169

A 15172

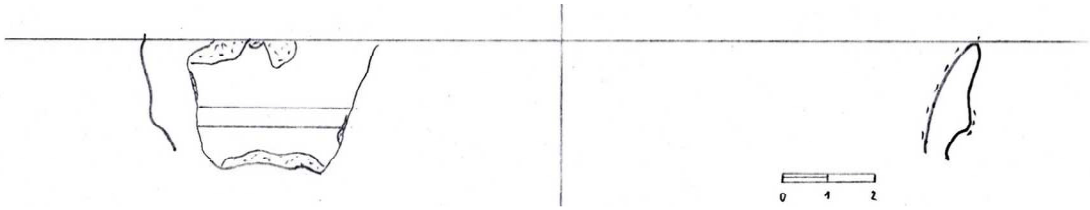
A 15173

A 15174

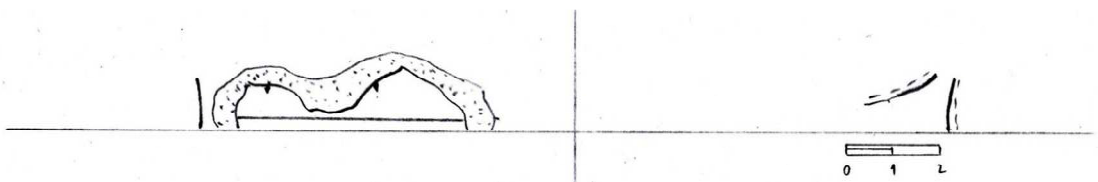
A 15175

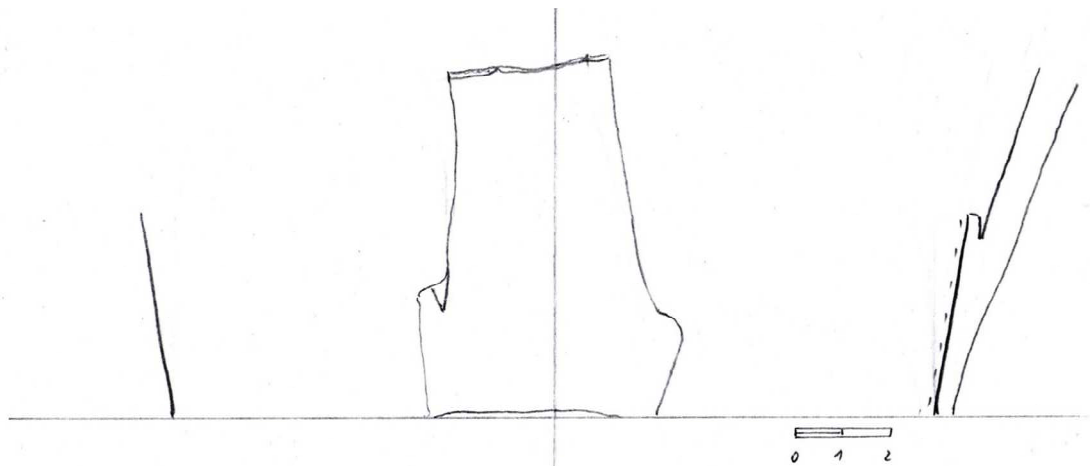
A 15176

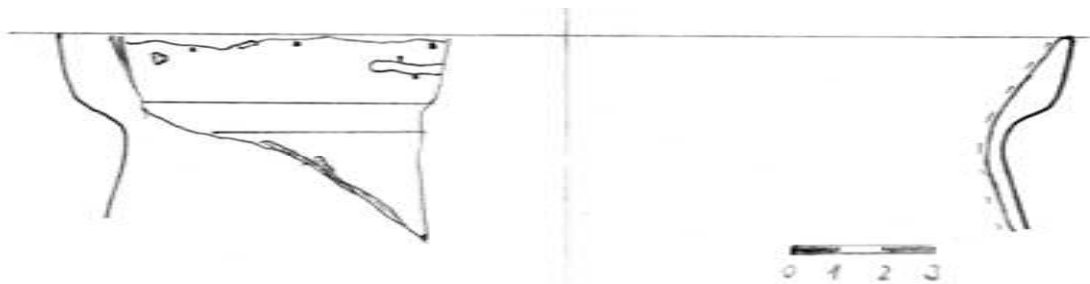
A 15177

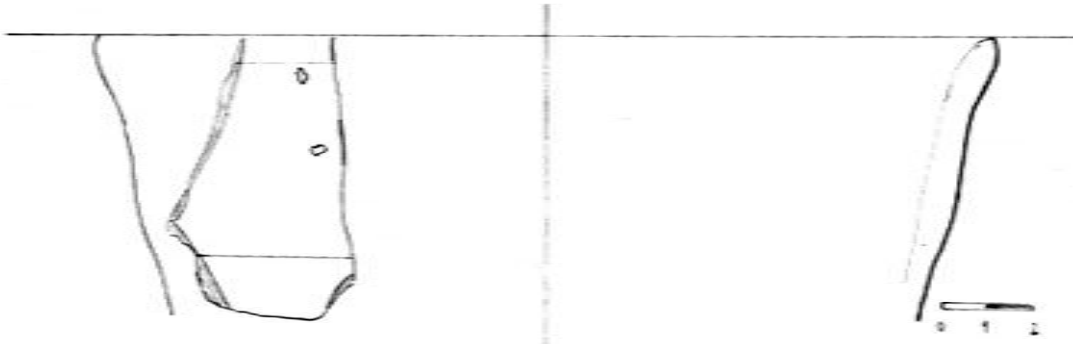
A 15178

A 15179

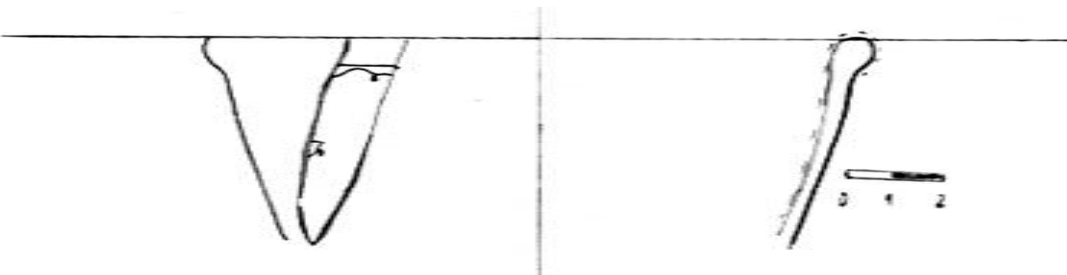
A 15180

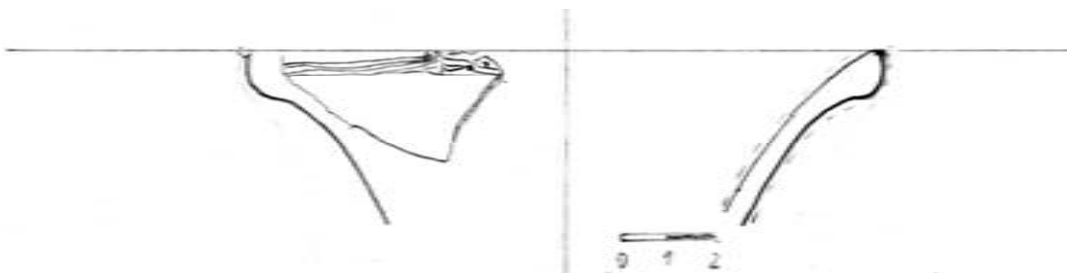
A 15181

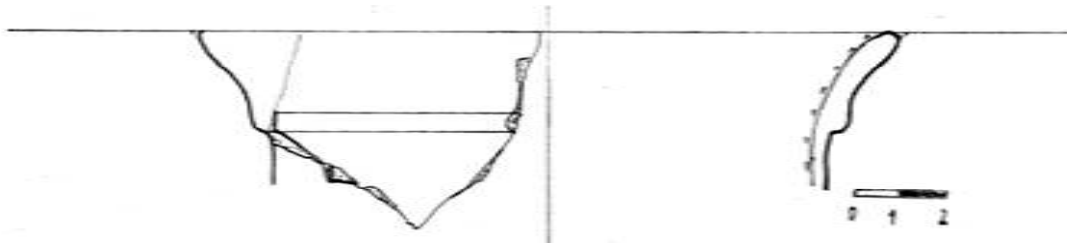
A 15182

A 15183

A 15184

A 15185

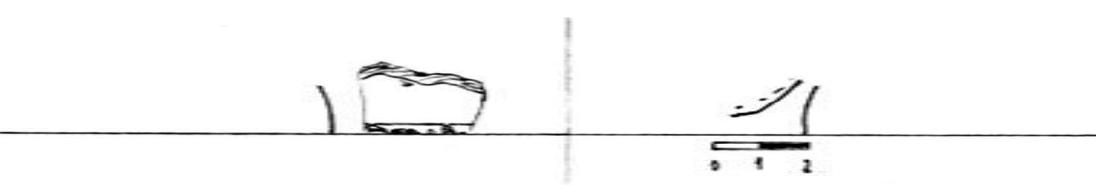
A 15186

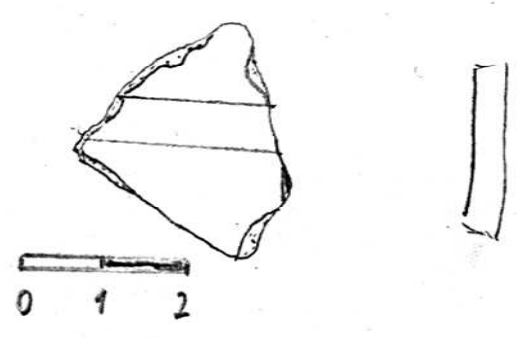
A 15187

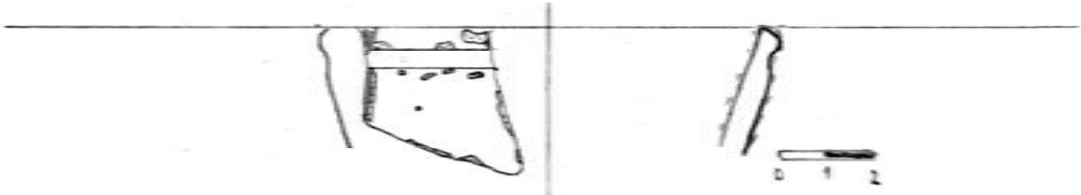
A 15188

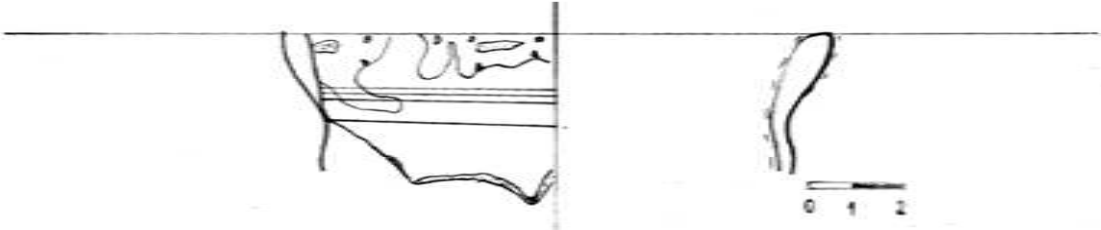
A 15189

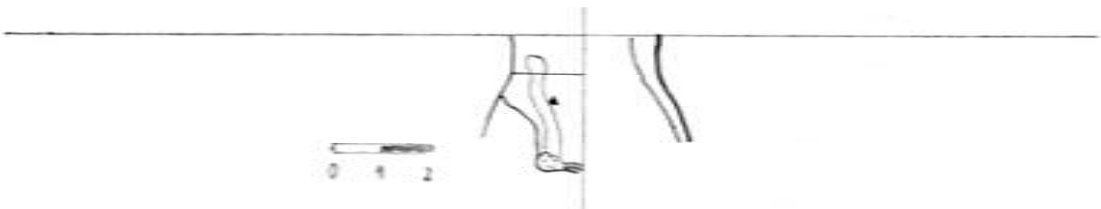
A 15190

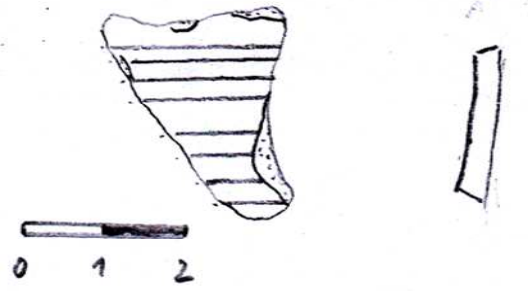
A 15191

A 15192

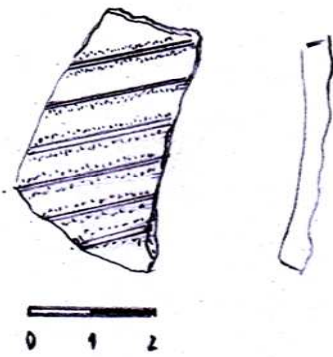
A 15198

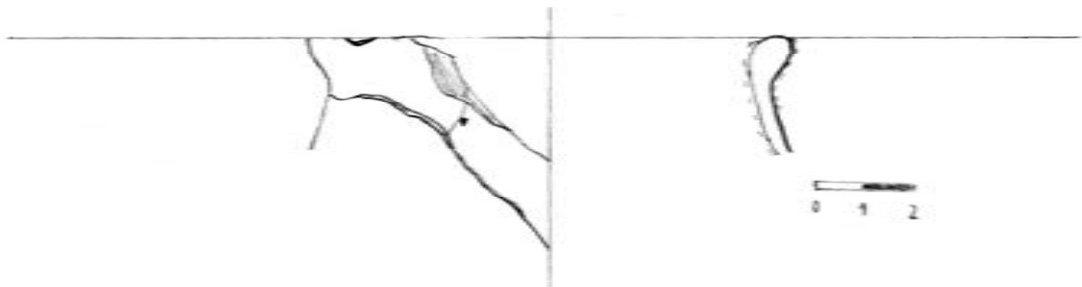
A 15200

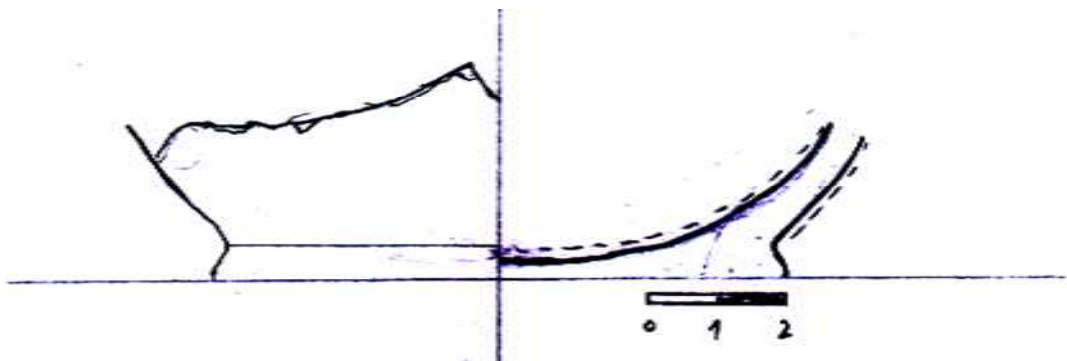
A 15203

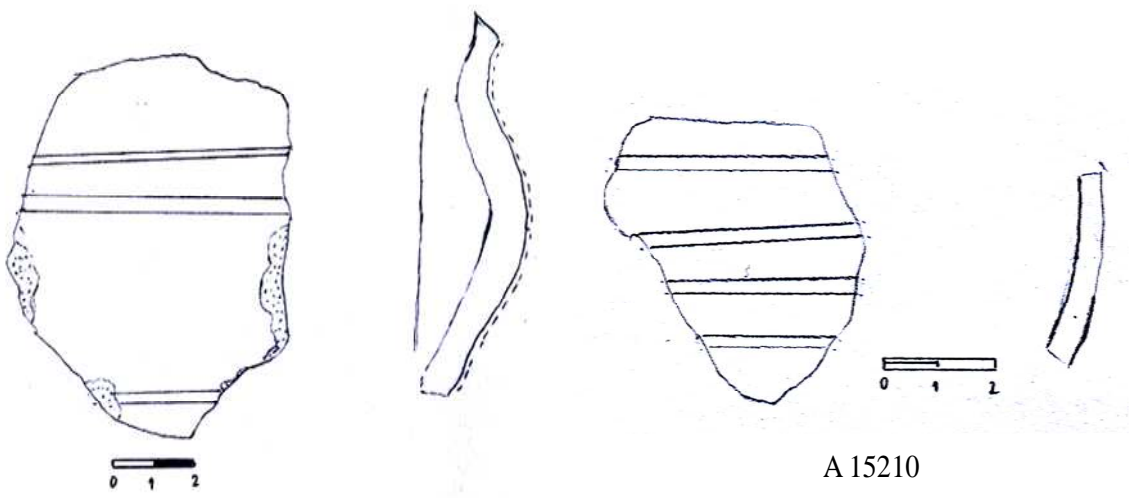
A 15204

A 15205

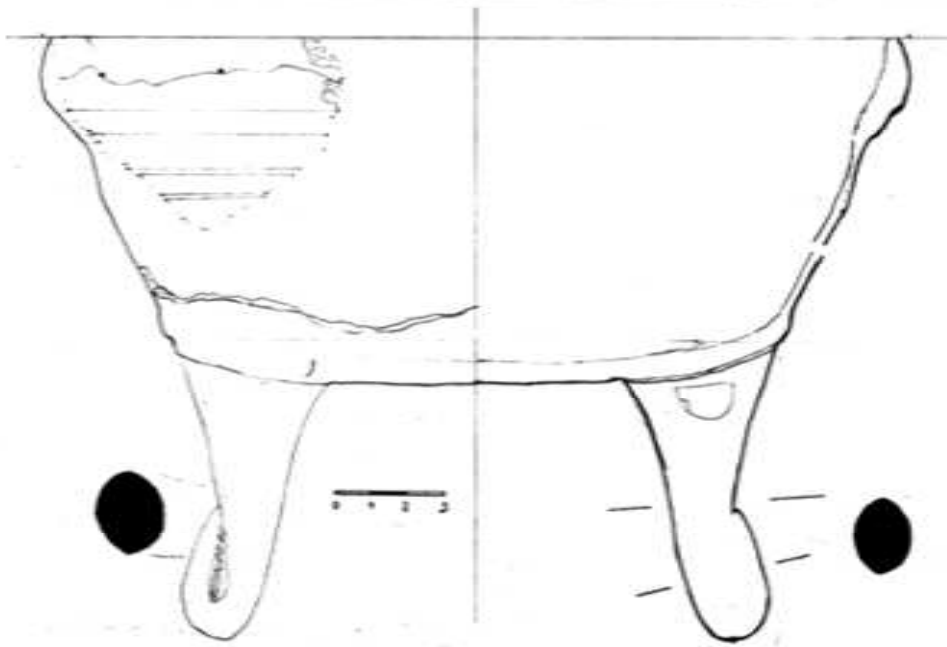

A 15208

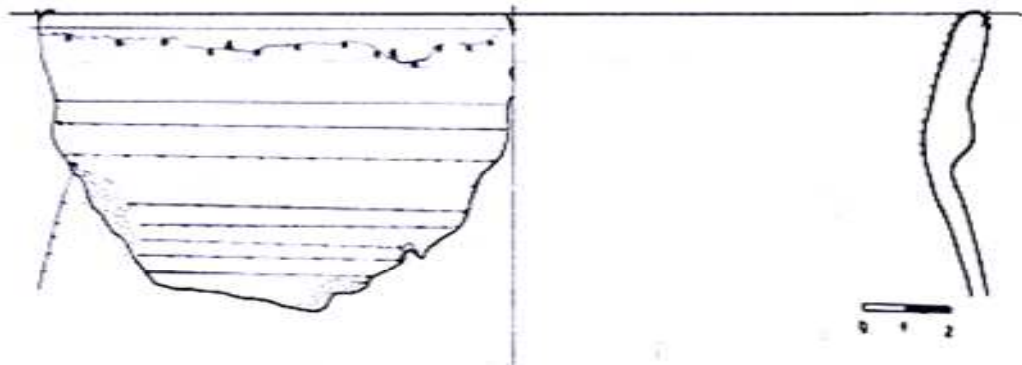

A 15209

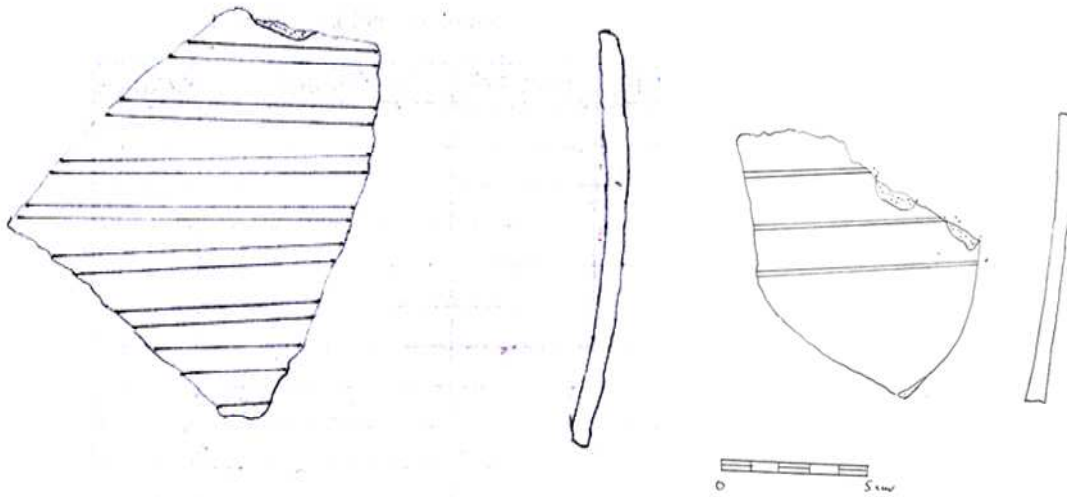
A 15210

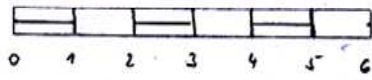
A 15212

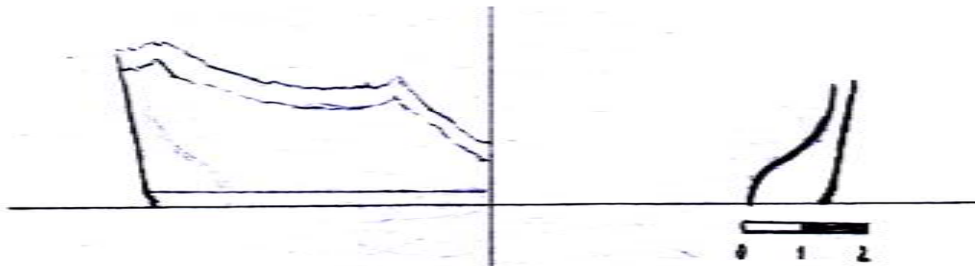
A 15213

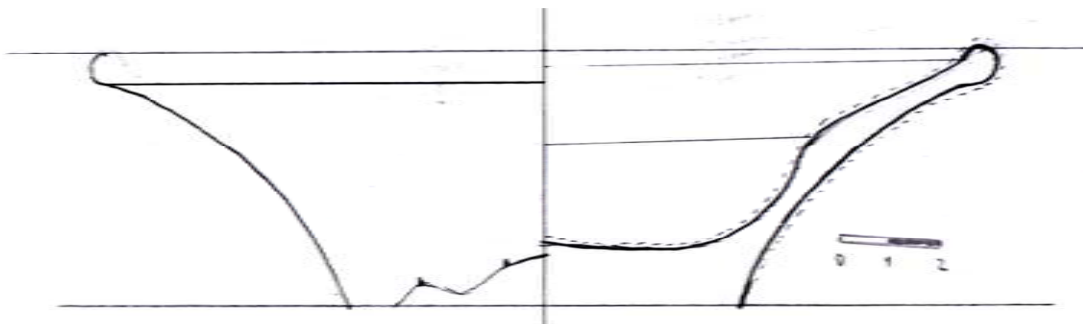
A 15216

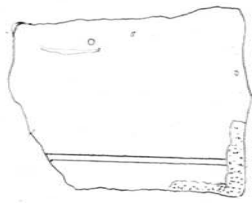
A 15214

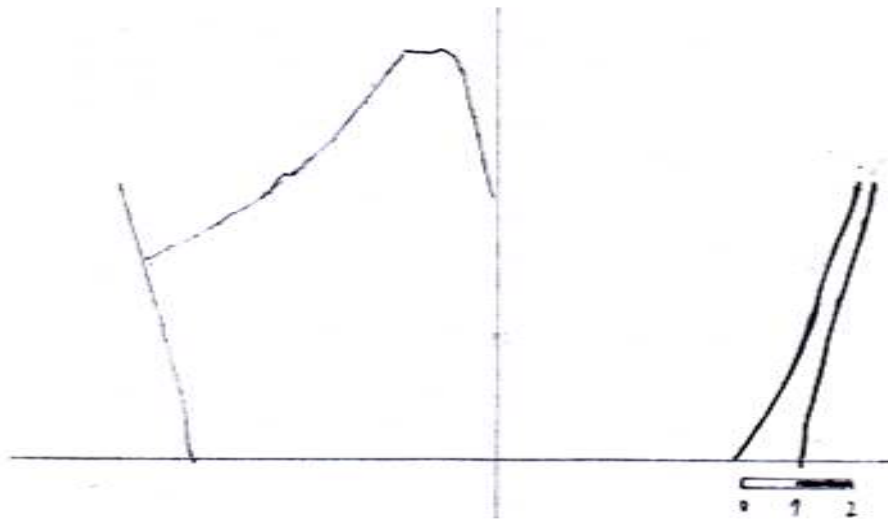
A 15217

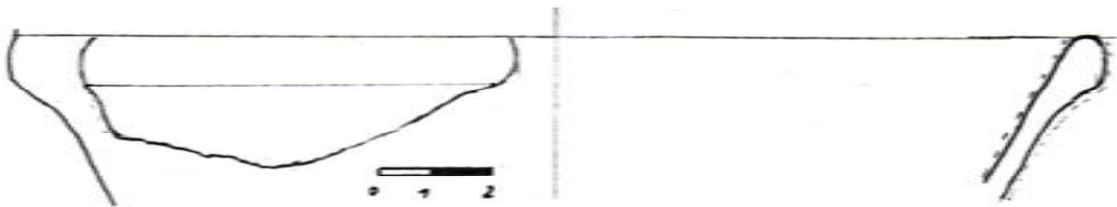
A 15218

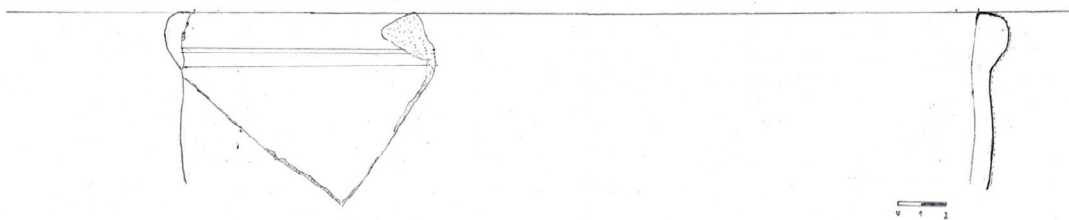
A 15222

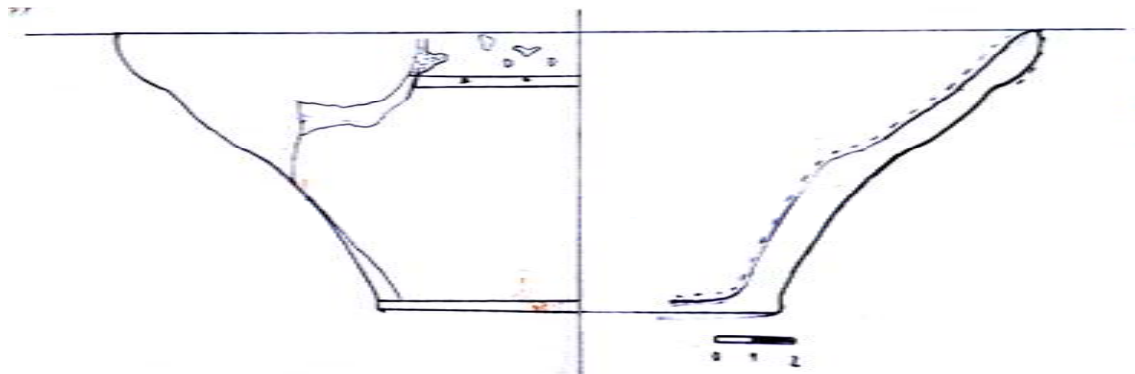
A 15223

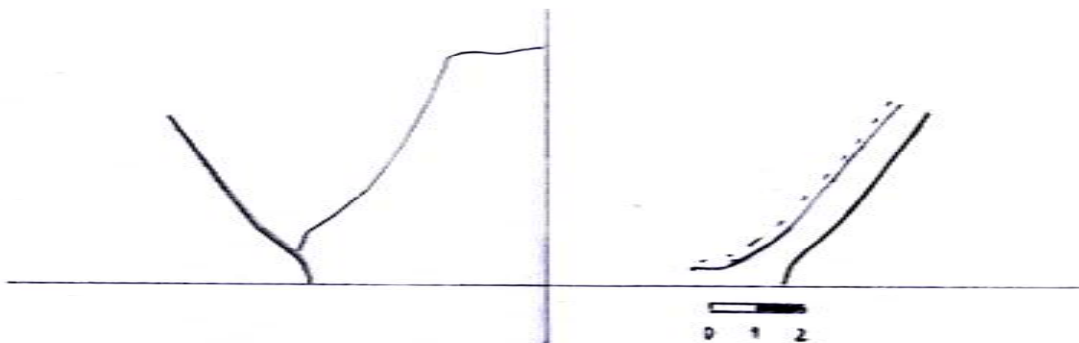
A 15225

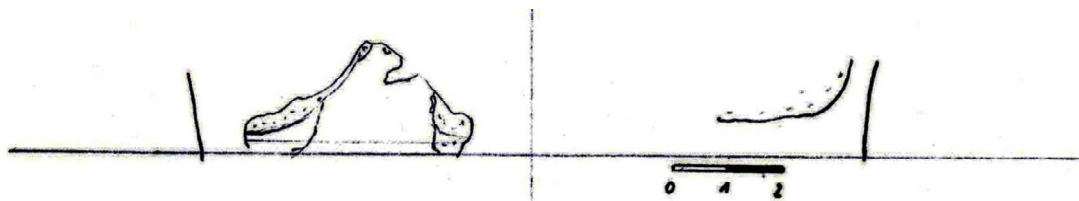
A 15227

A 15242

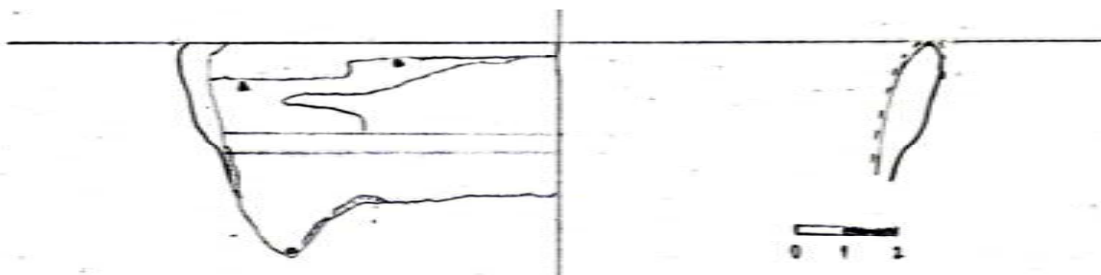
A 15243

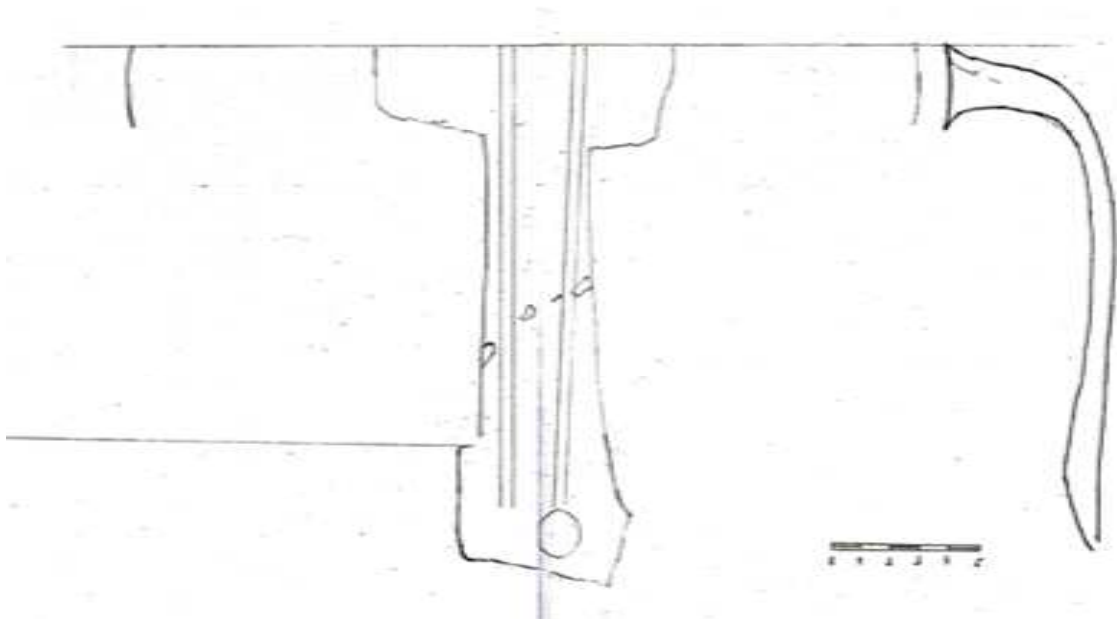
A 15244

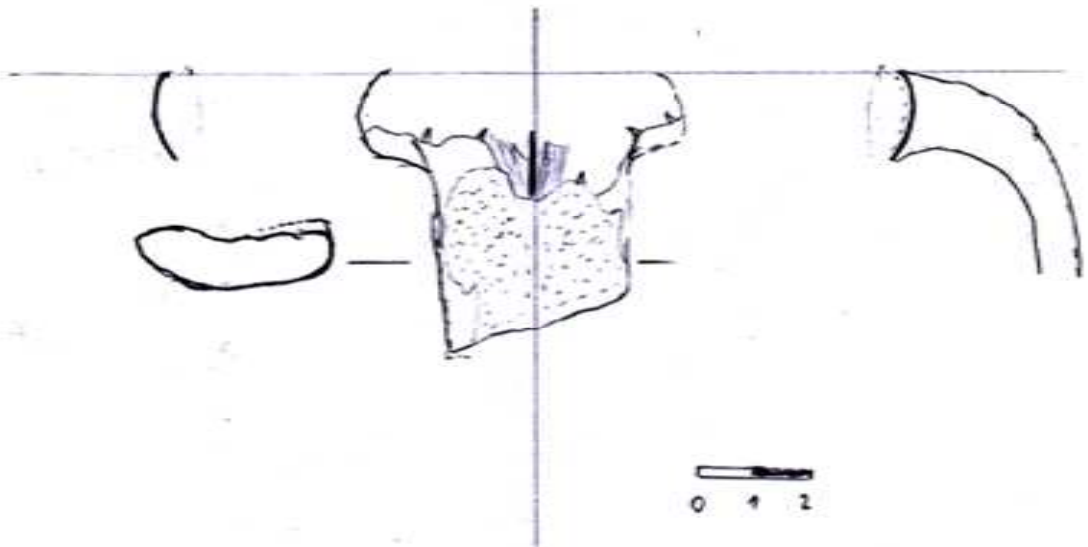
A 15245

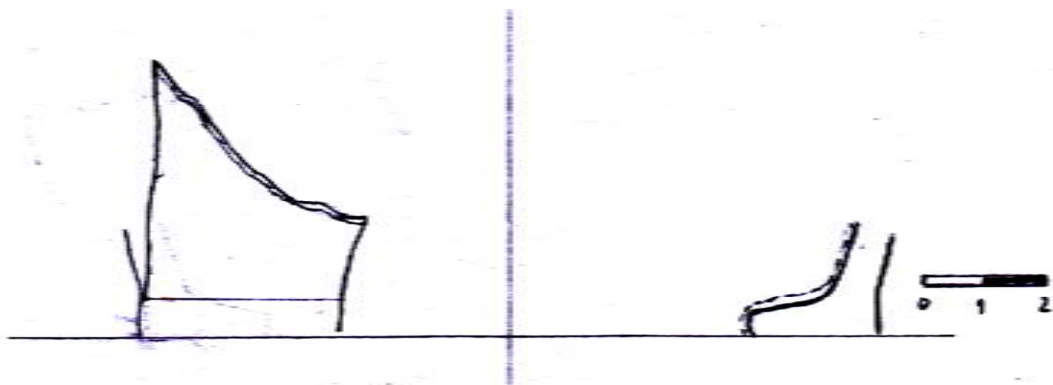
A 15246

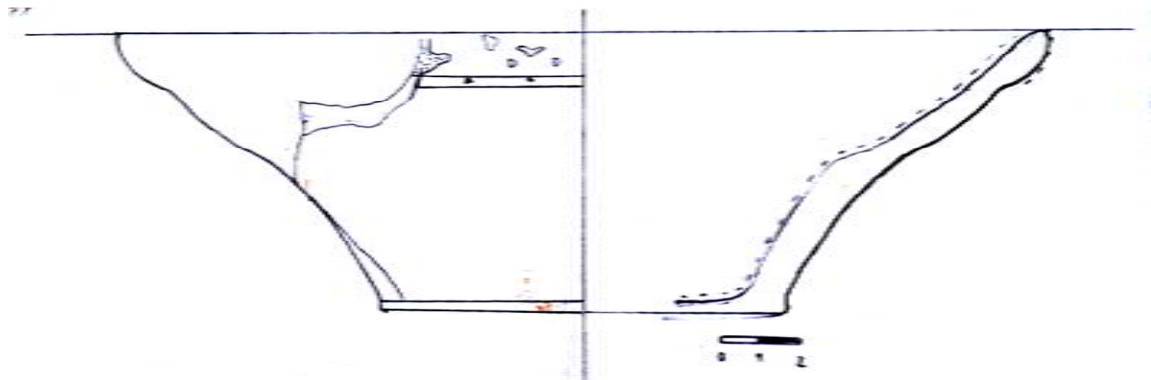
A 15235

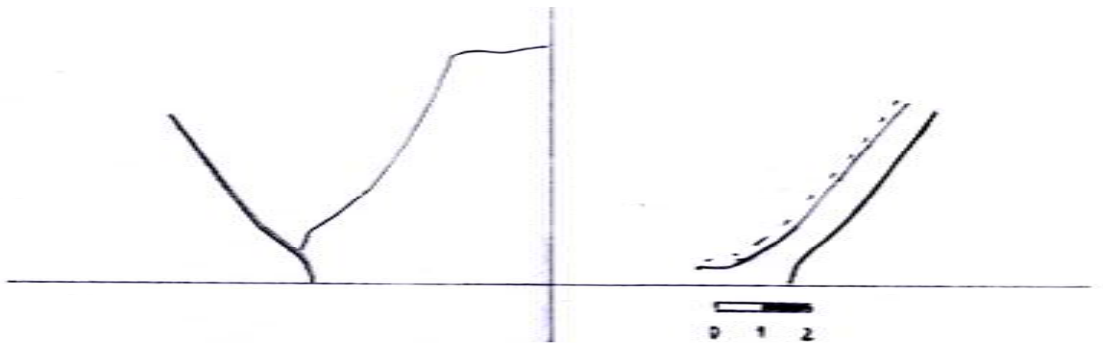
A 15236

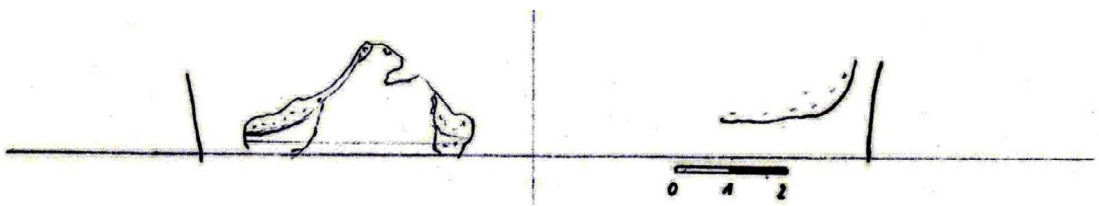
A 15237

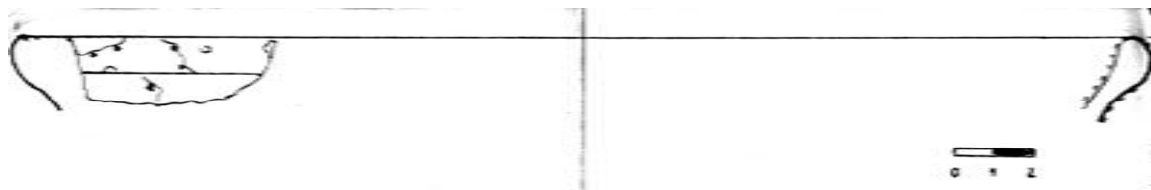
A 15242

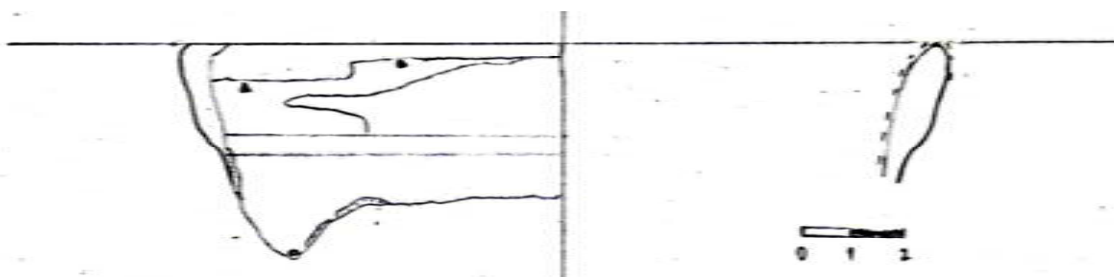
A 15243

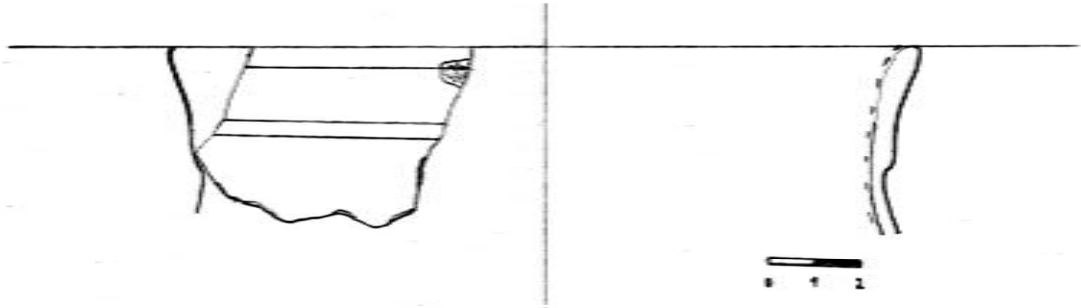
A 15244

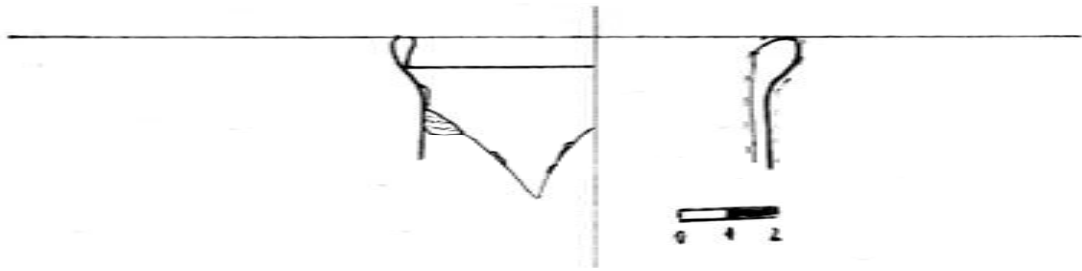
A 15245

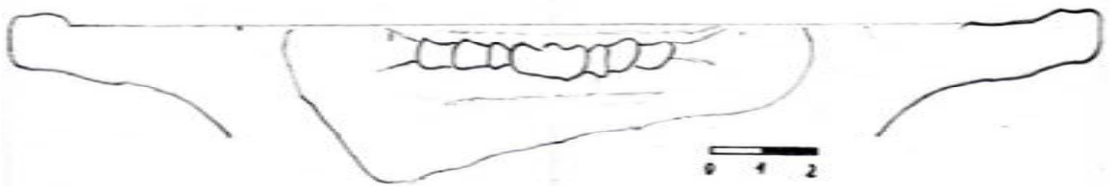
A 15246

A 15247

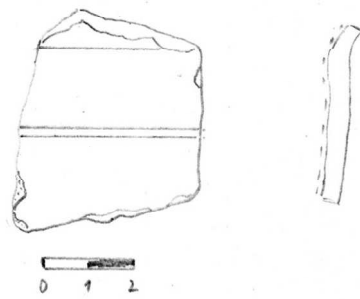
A 15248

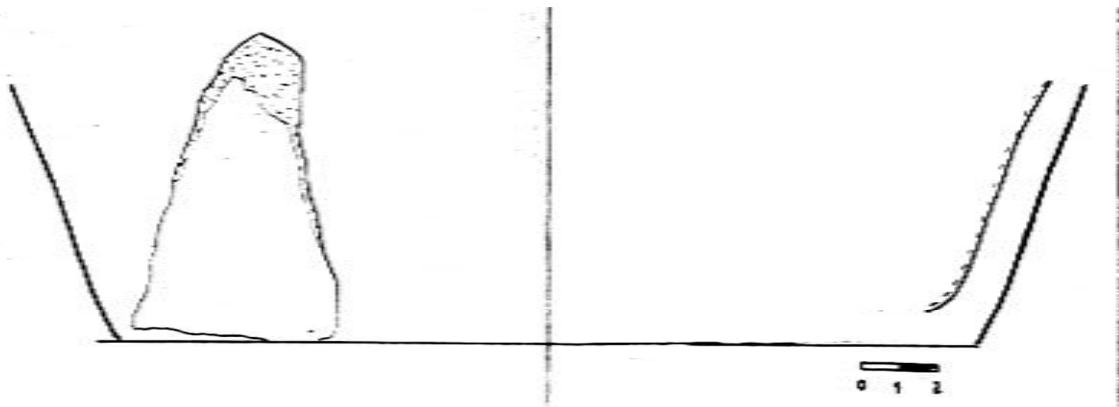
A 15251

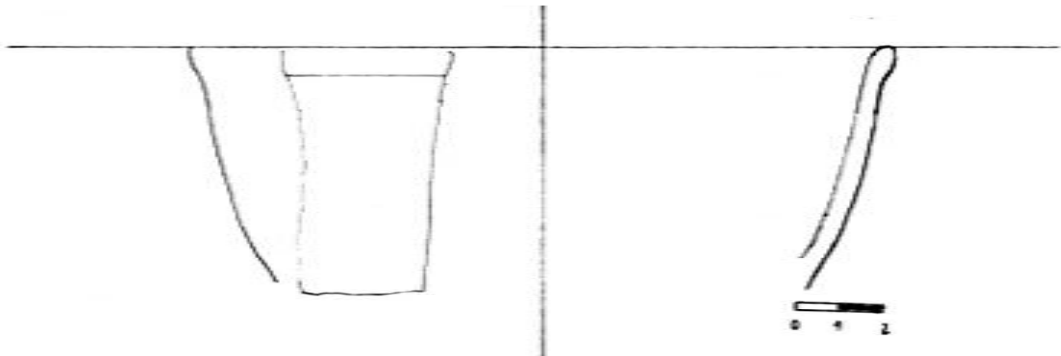
A 15252

A 15253

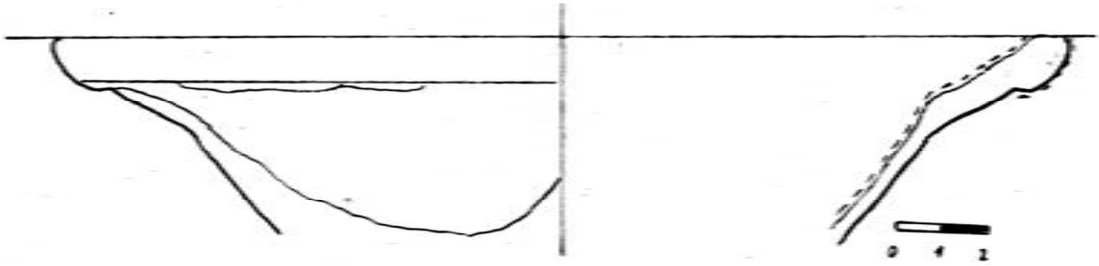
A 15254

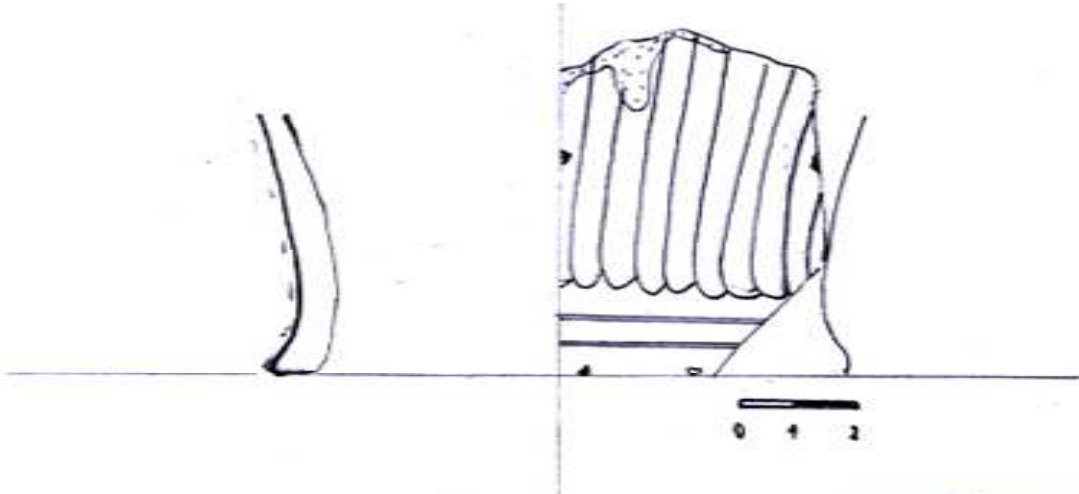
A 15255

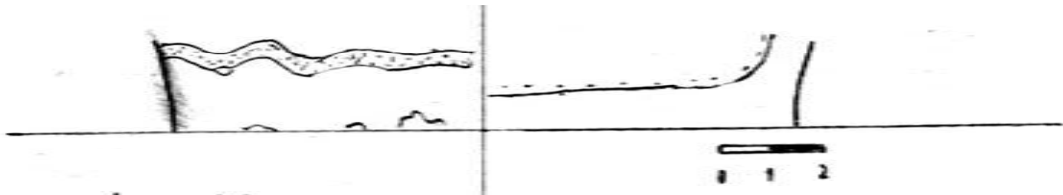
A 15256

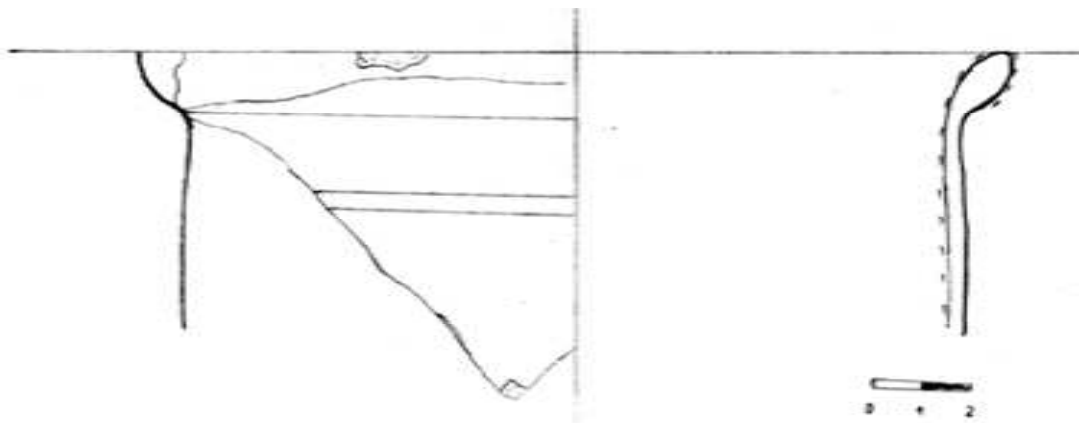
A 15257

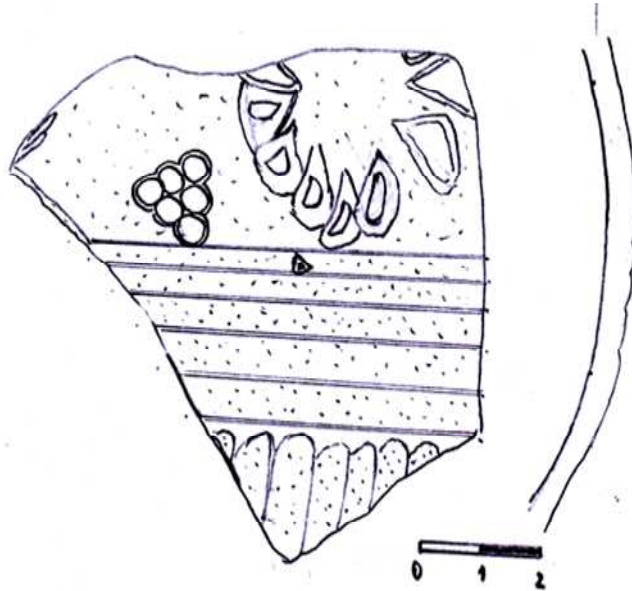
A 15258

A 15259

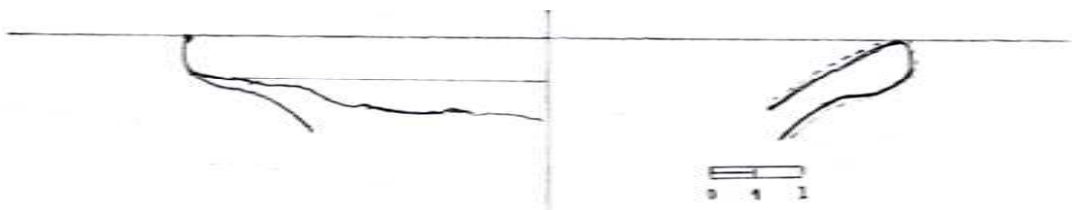
A 15260

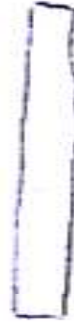
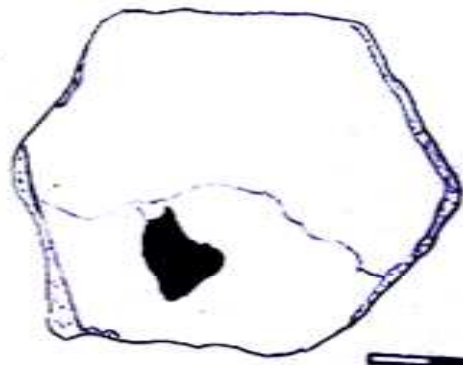
A15261

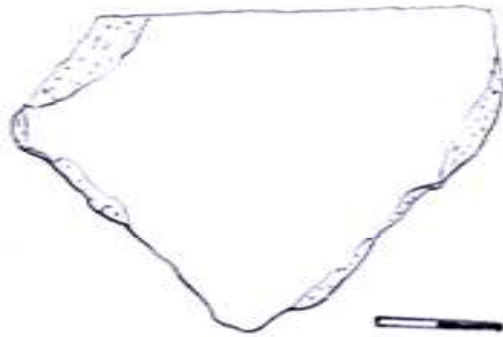
A 15262

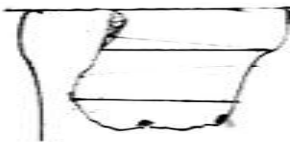
A 15263

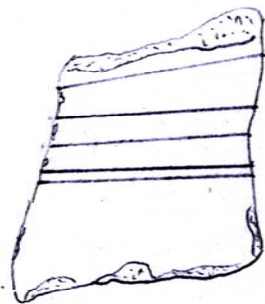
A 15264

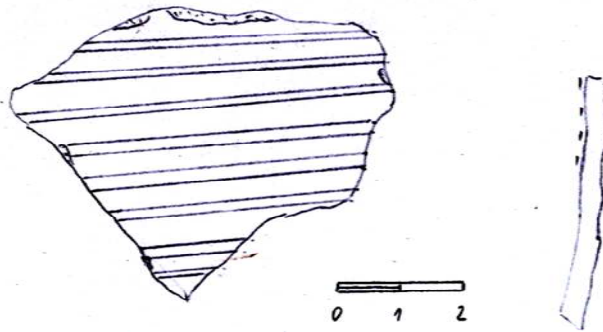
A 15265

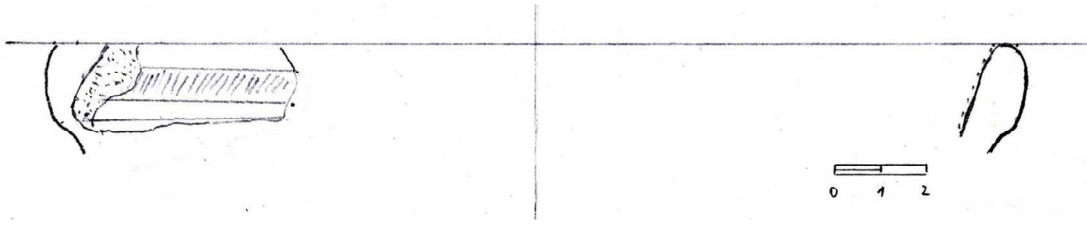
A 15267

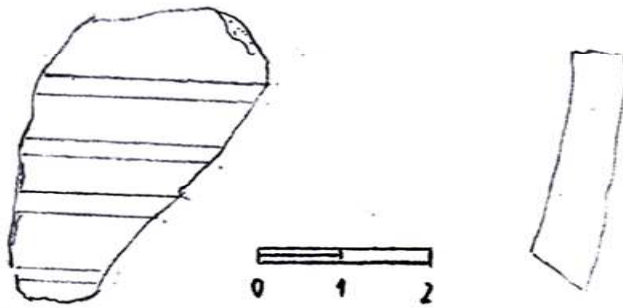
A 15268

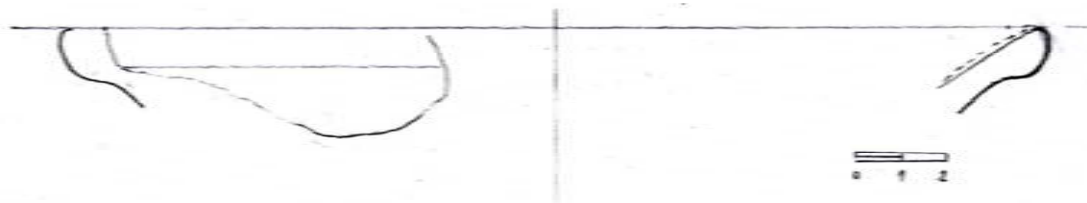
A 15269

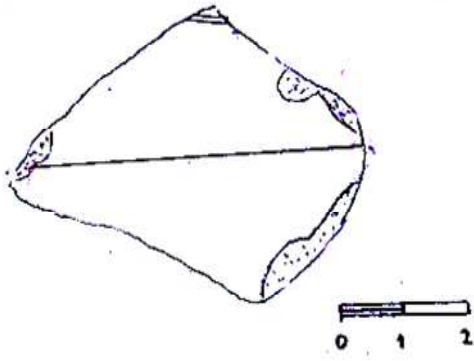
A 15270

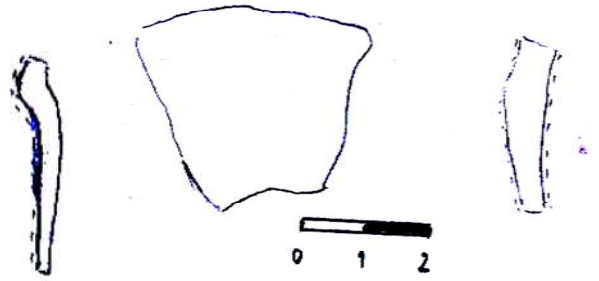
A 15272

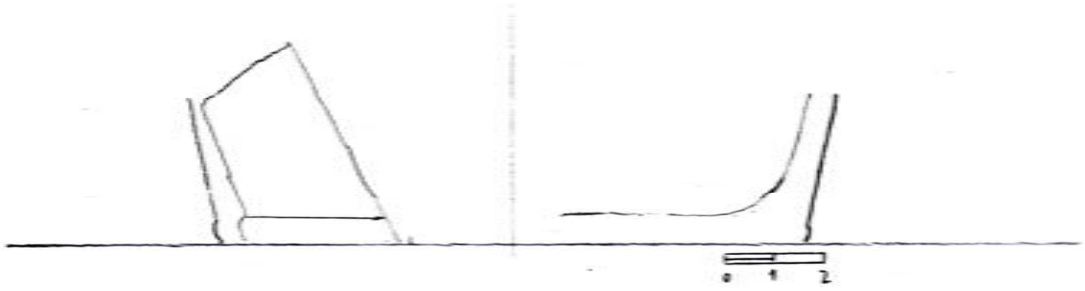
A 15273

A 15275

A 15276

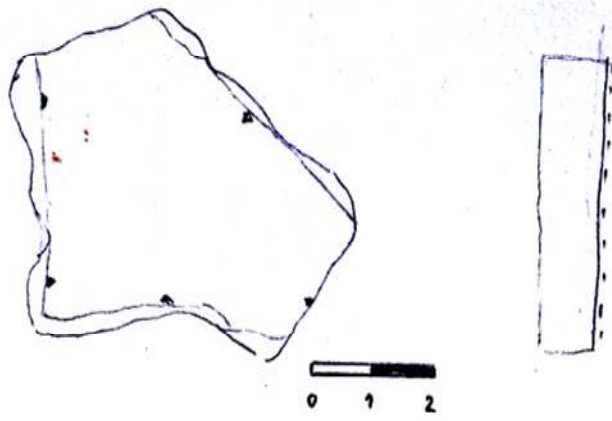
A 15277

A 15278

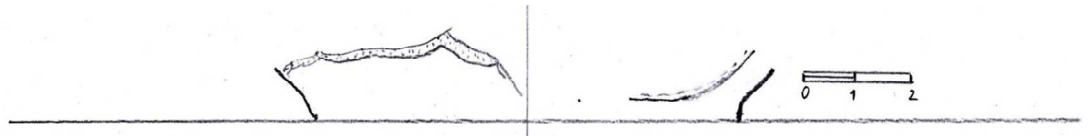
A 15279

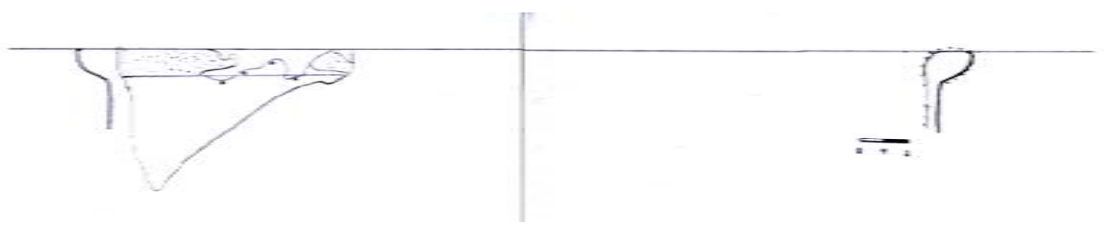
A 15280

A 15281

A 15283

A 15284

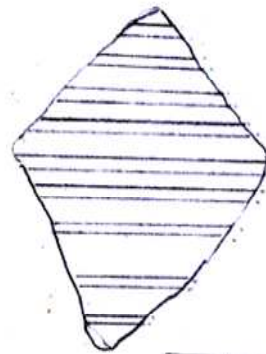
A 15287

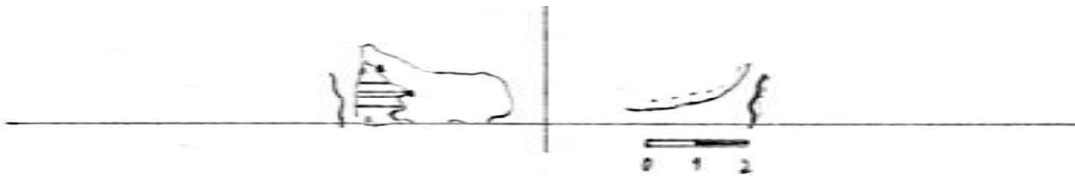
A 15288

A 15290

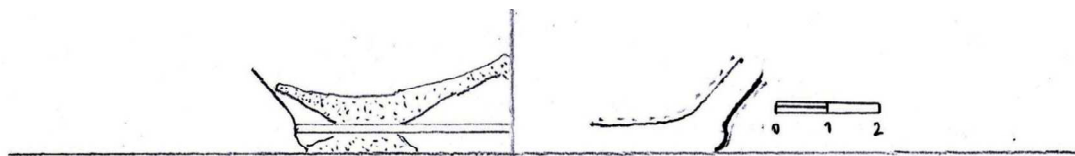
A 15291

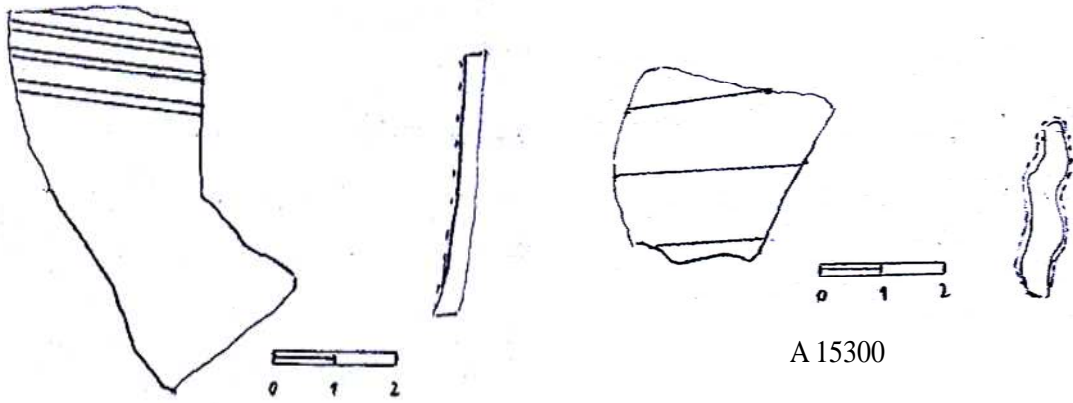
A 15292

A 15293

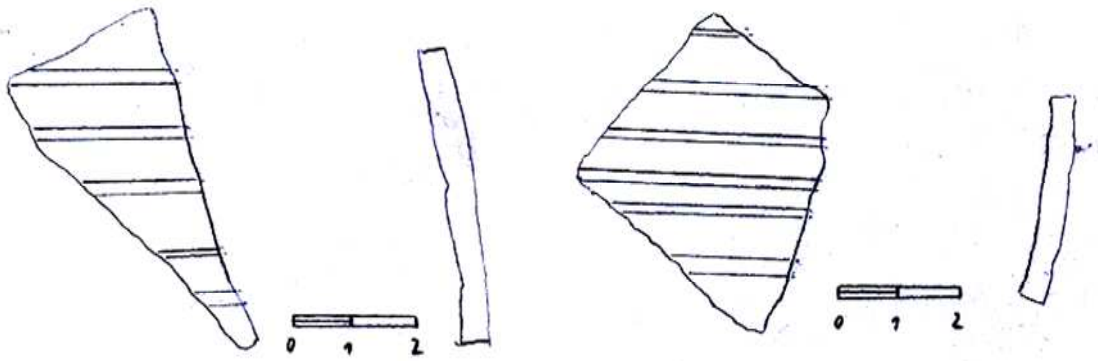

A 15294

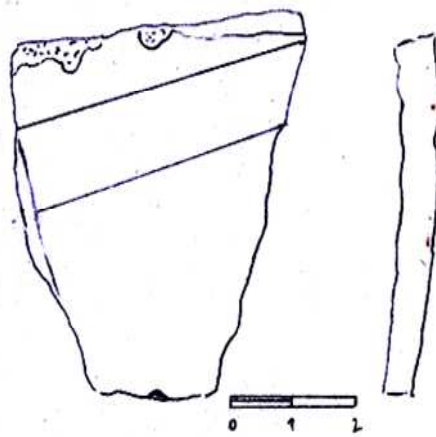
A 15299

A 15300

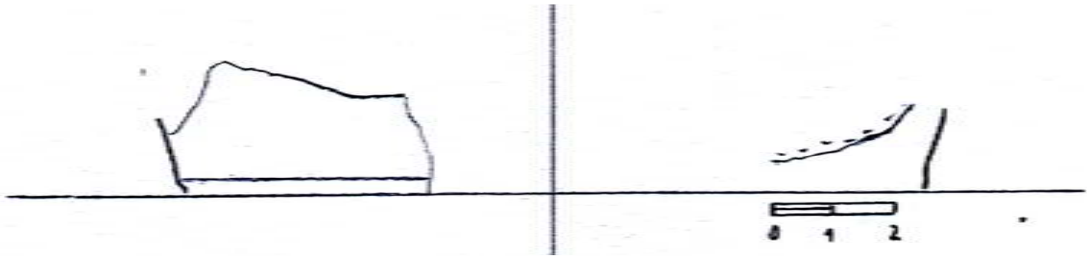

A 15302

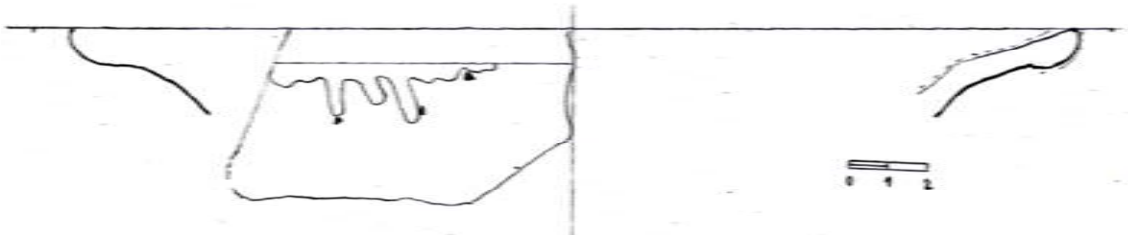
A 15303

A 15304

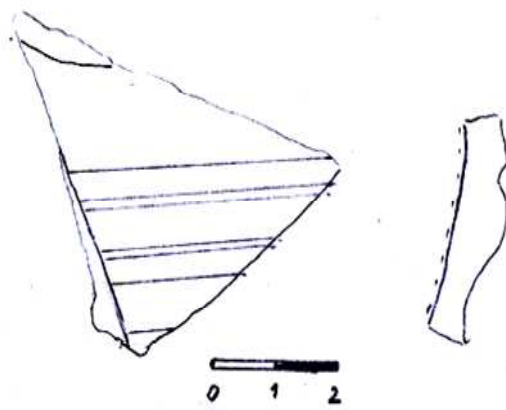
A 15305

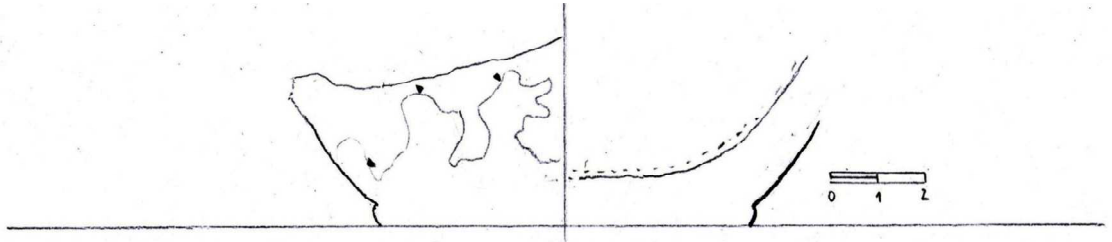
A 15306

A 15307

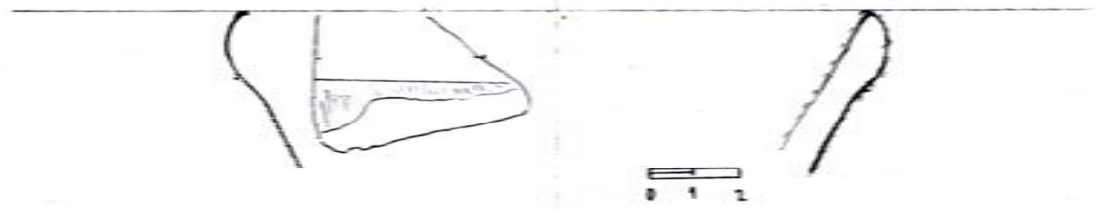
A 15308

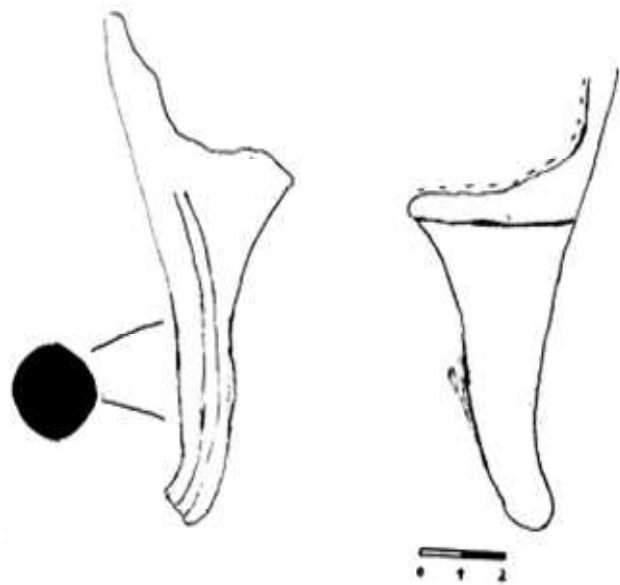
A 15309

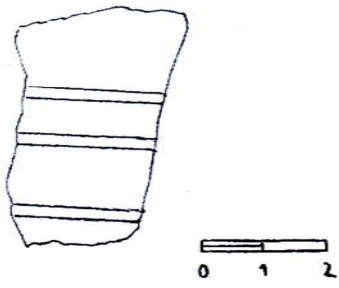
A 15310

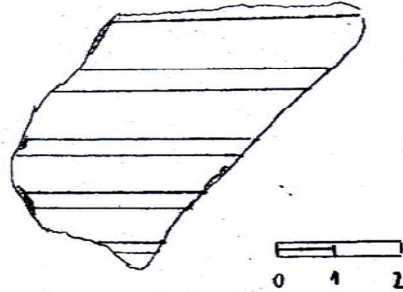
A 15312

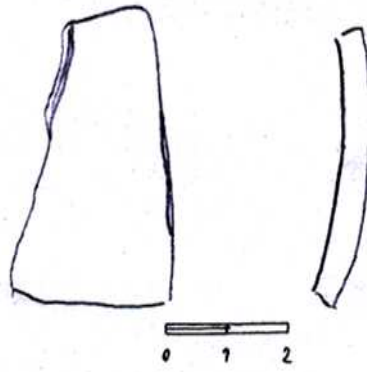
A 15313

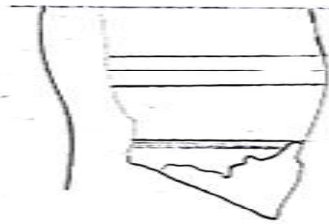
A 15315

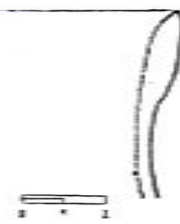
A 15316

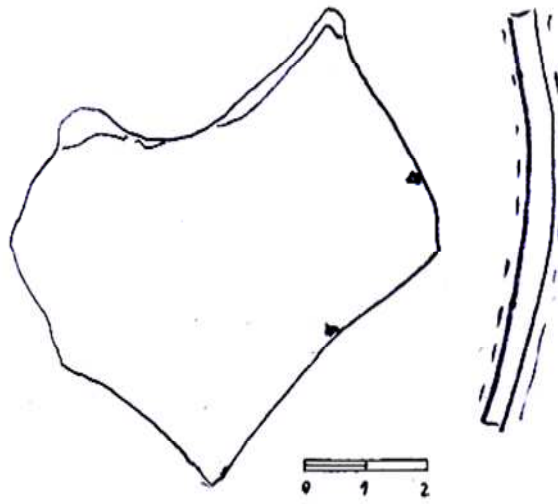

A 15317

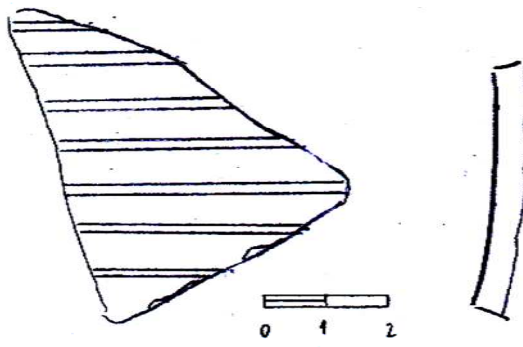

A 15319

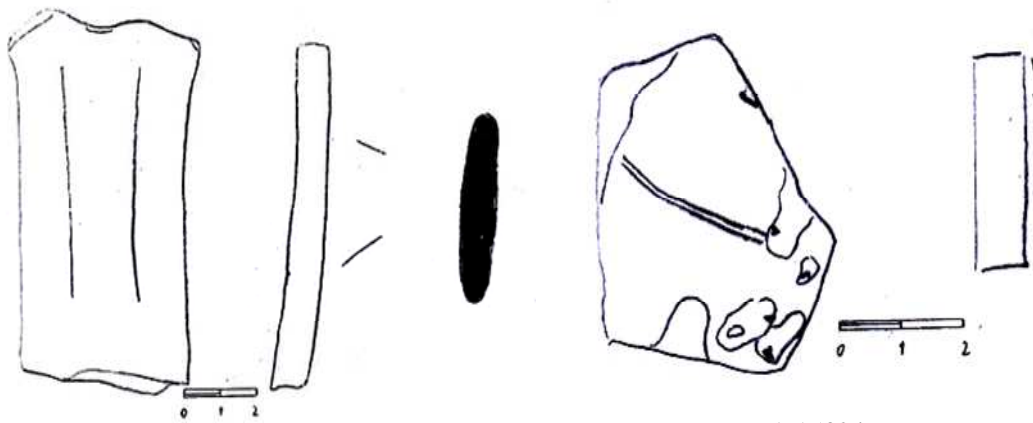

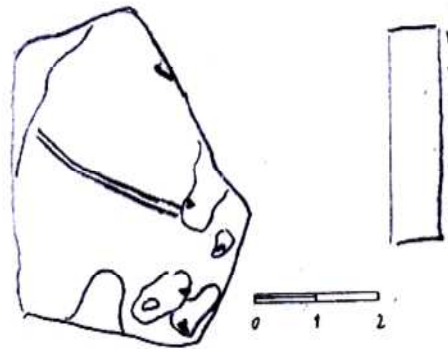
A 15320

A 15322

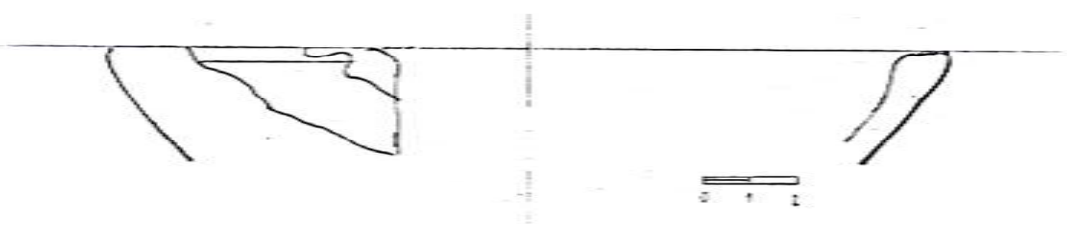
A 15323

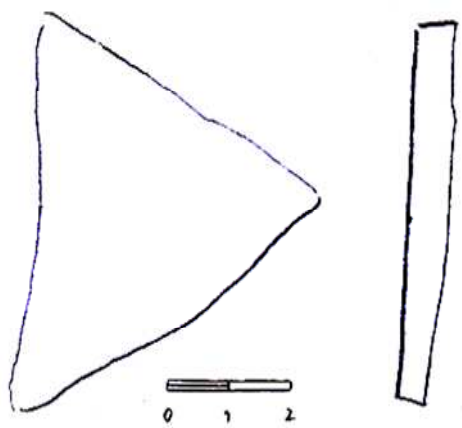
A 15324

A 15326

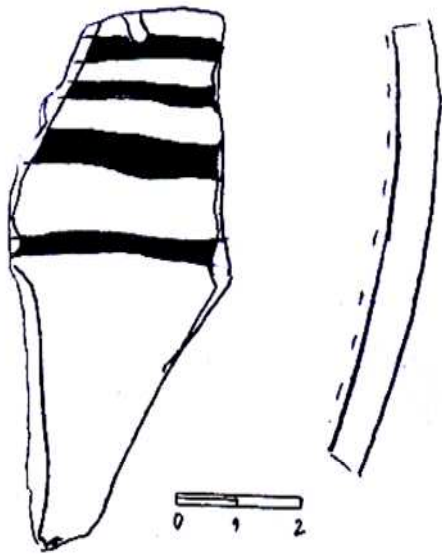
A 15327

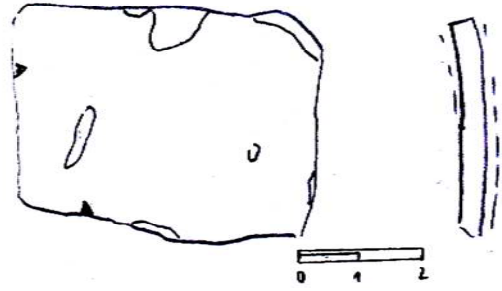
A 15328

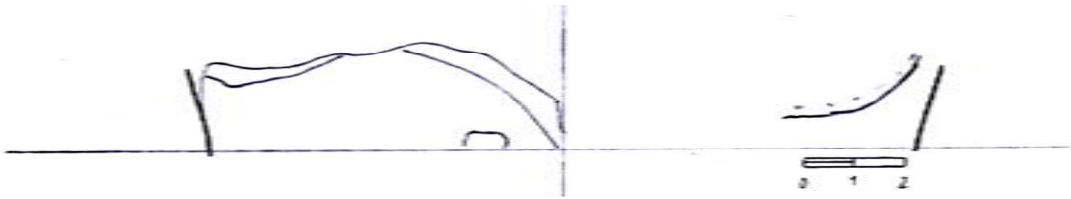
A 15330

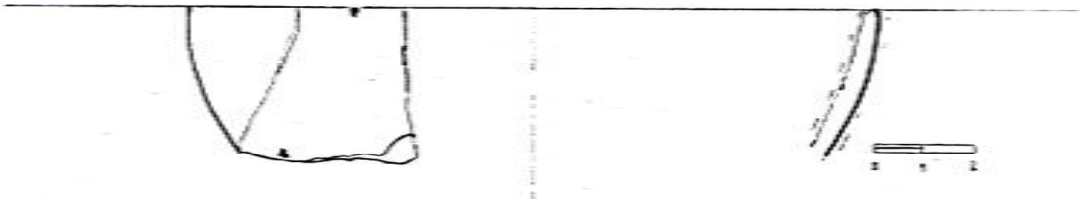
A 15333

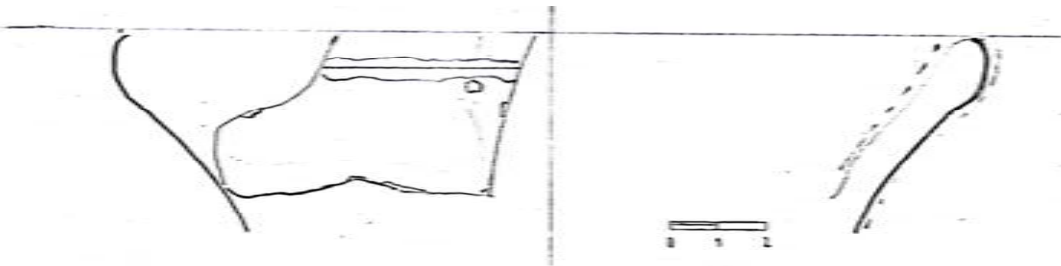
A 15331

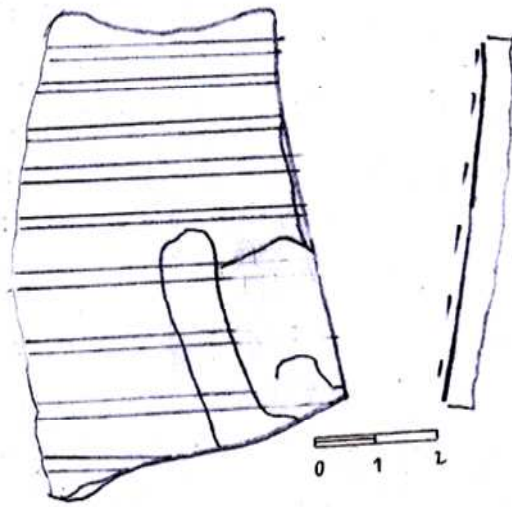
A 15332

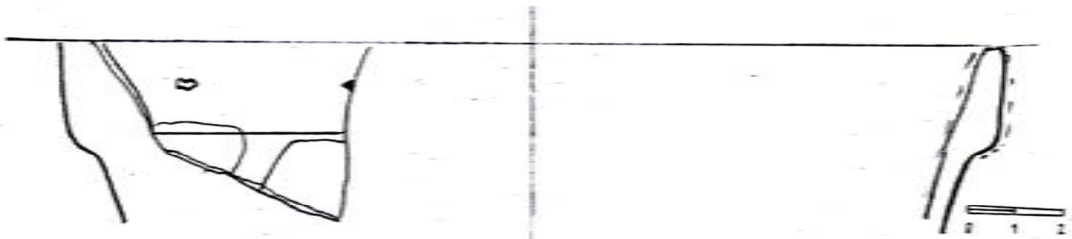
A 15334

A 15335

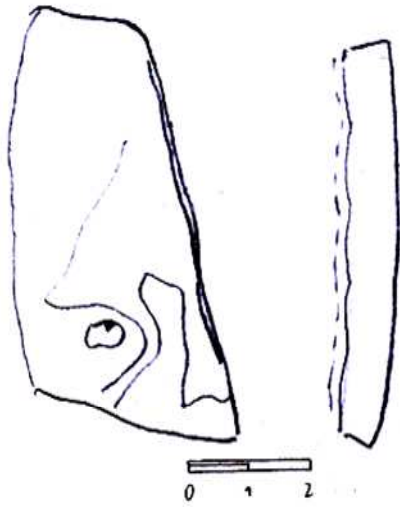
A 15336

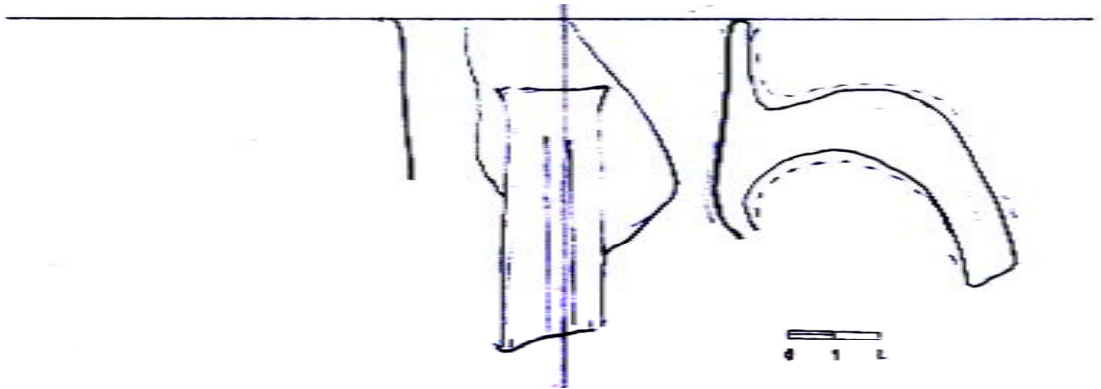
A 15337

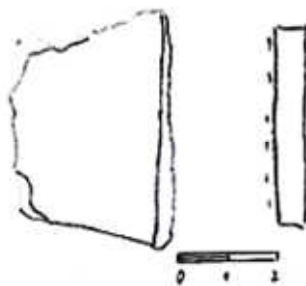
A 15338

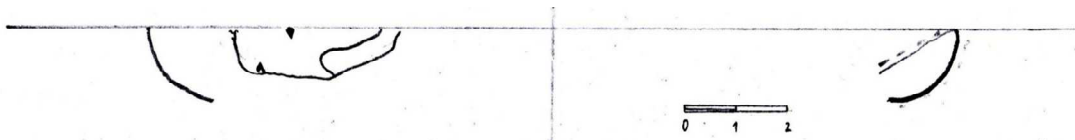
A 15342

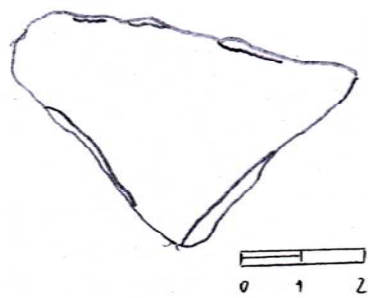
A 15345

A 15346

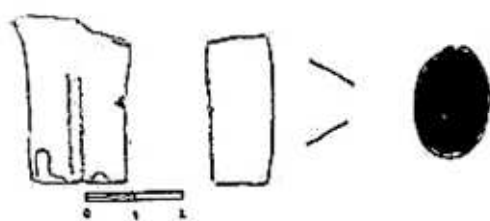
A 15347

A 15348

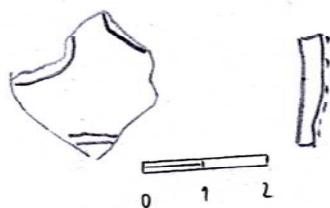
A 15349

A 15351

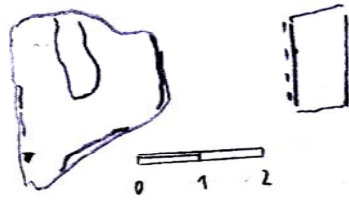
A 15355

A 15363

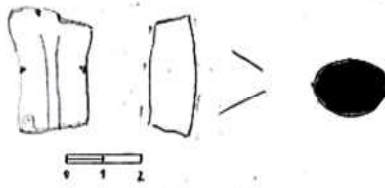
A 15364

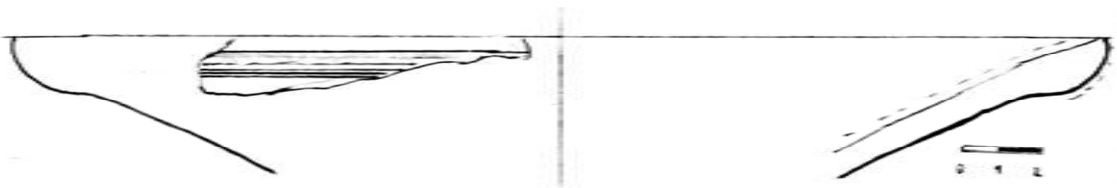
A 15365

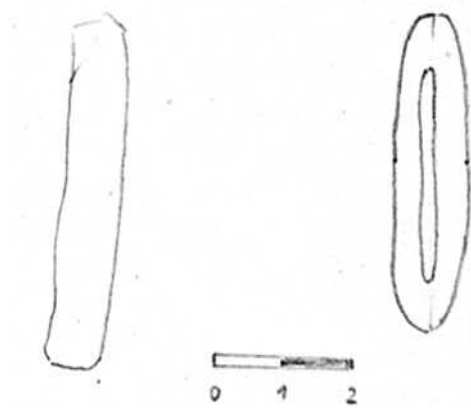
A 15366

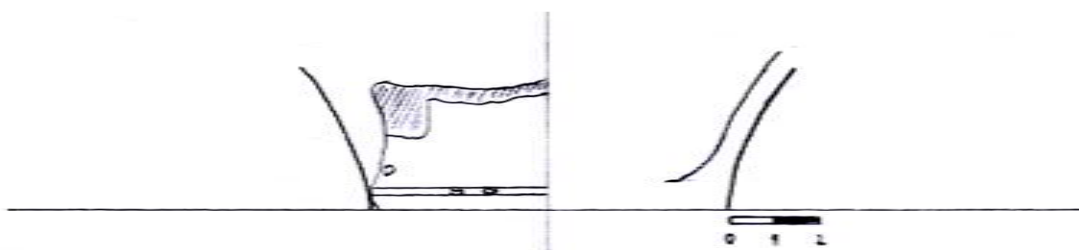
A 15367

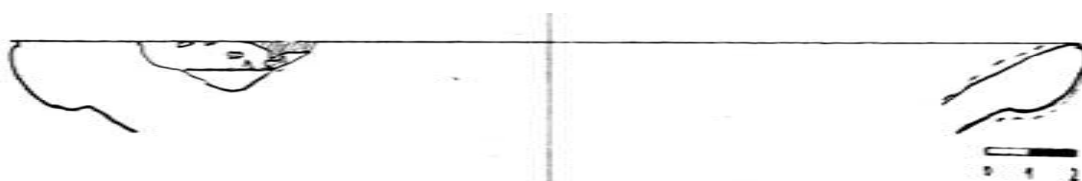
A 15368

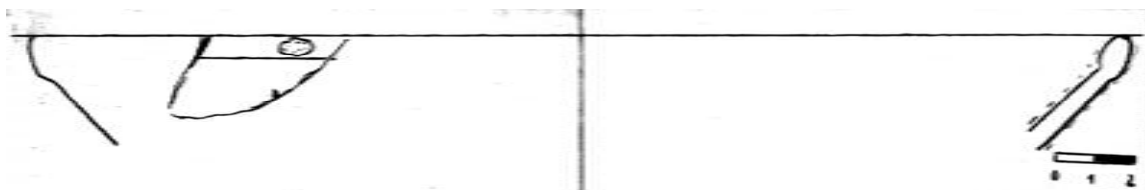
A 15369

A 15370

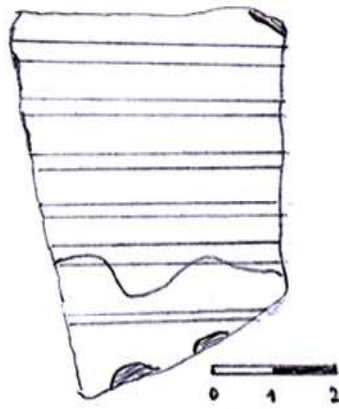
A 15371

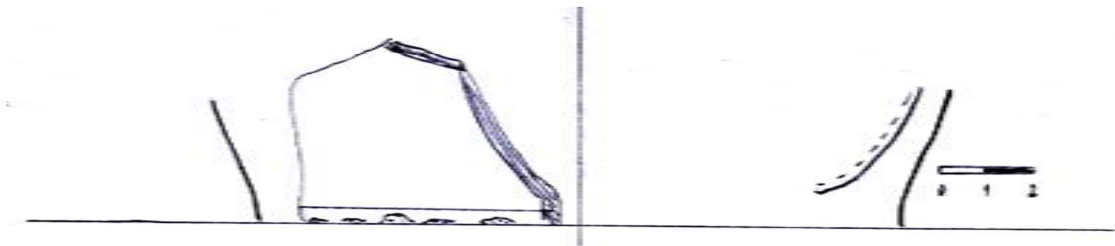
A 15372

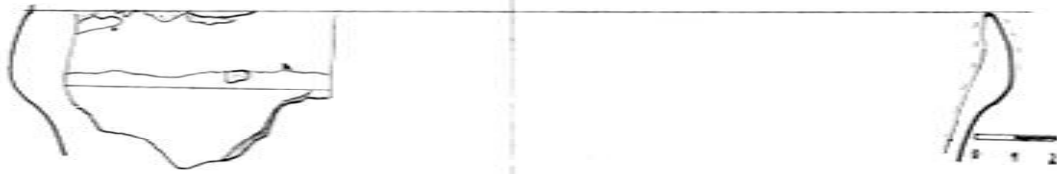
A 15373

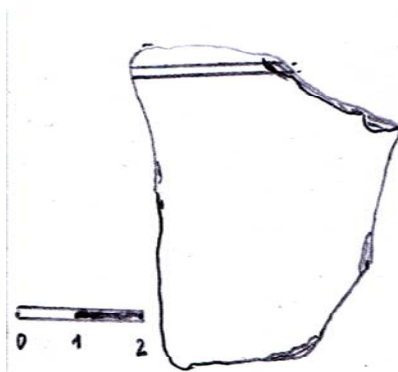
A 15374

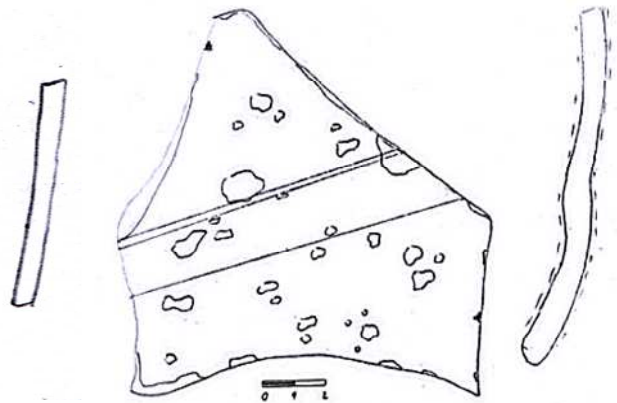
A 15375

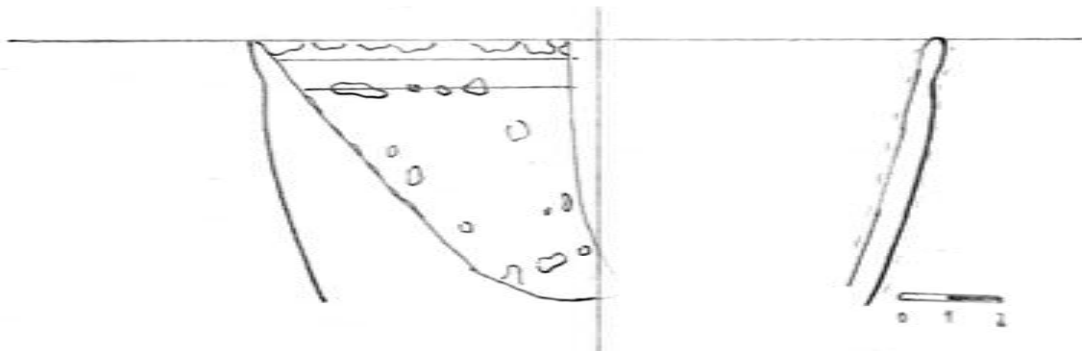
A 15377

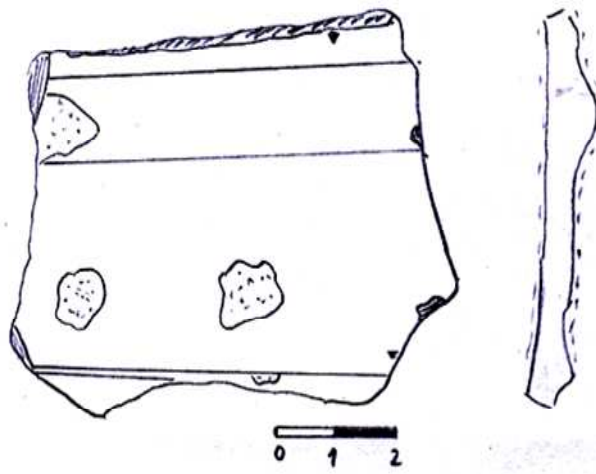
A 15378

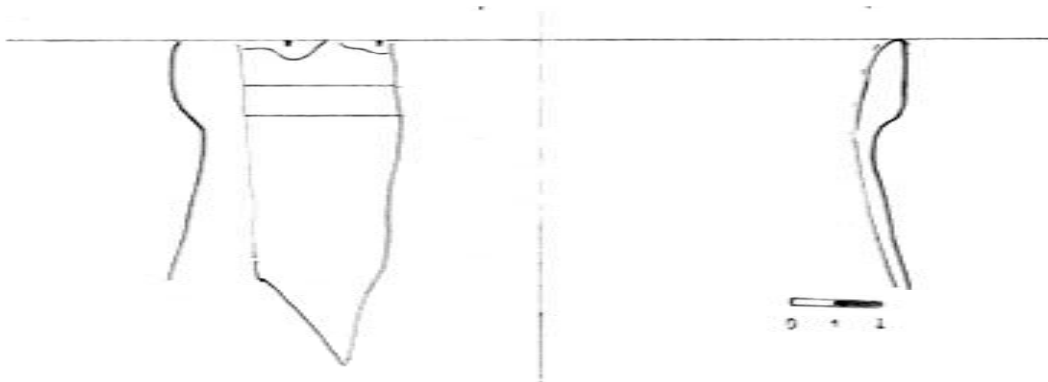
A 15380

A 15381

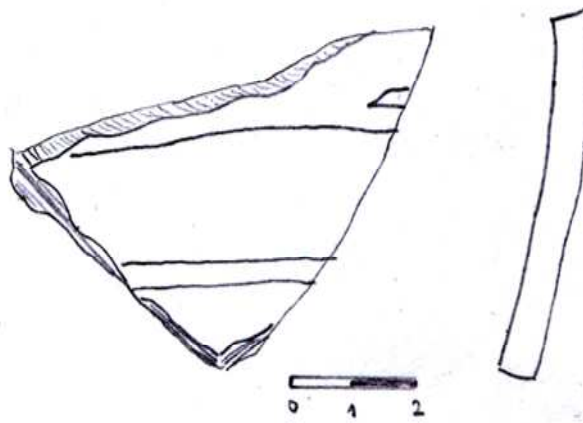
A 15382

A 15384

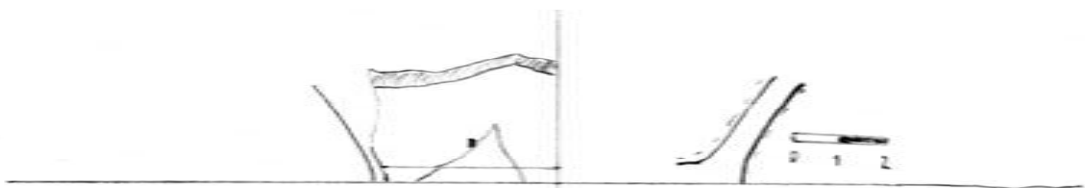
A 15385

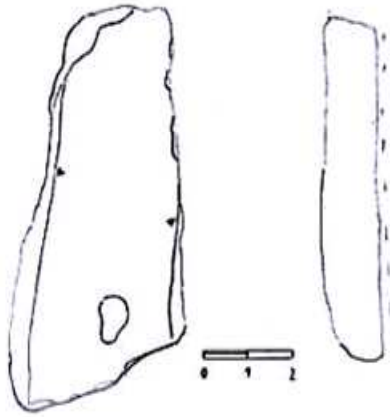
A 15386

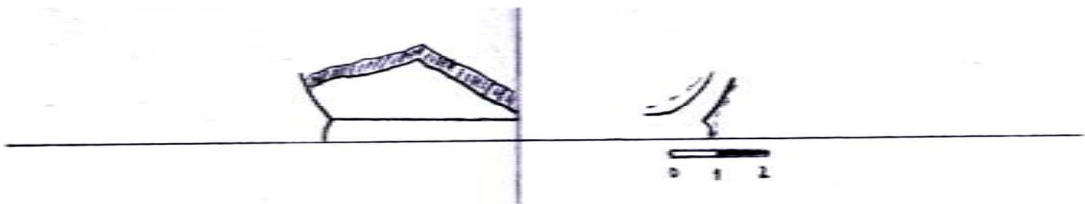
A 15388

A 15390

A 15391

A 15392

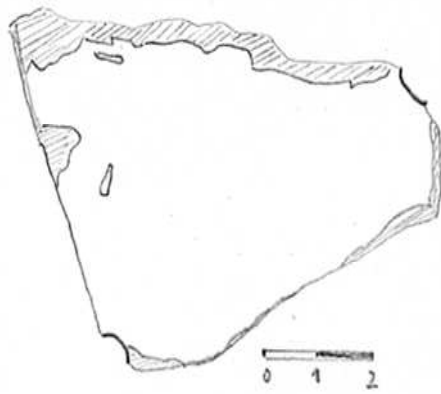
A 15394

A 15395

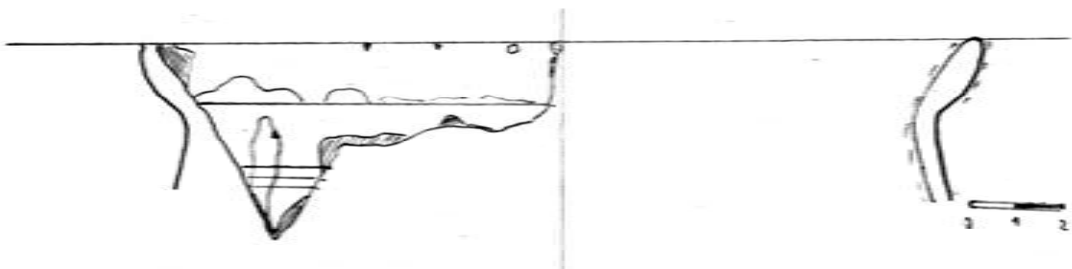
A 15396

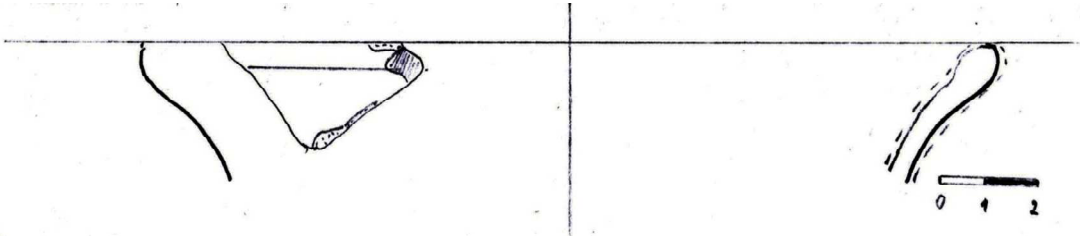
A 15397

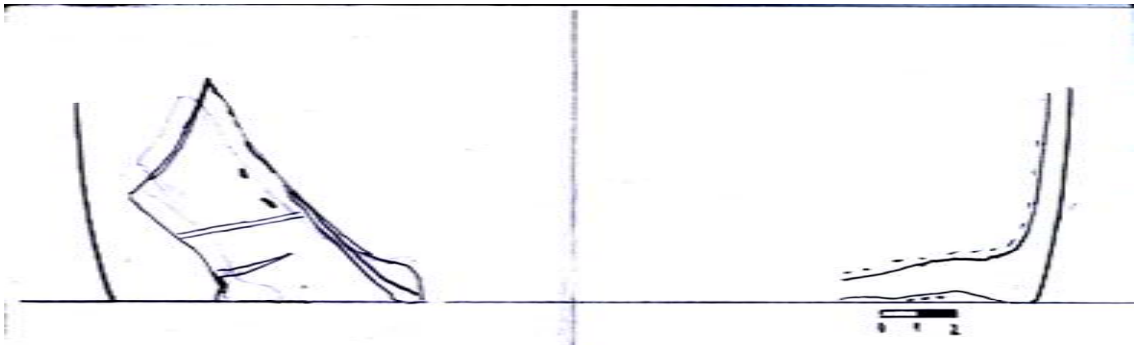
A 15398

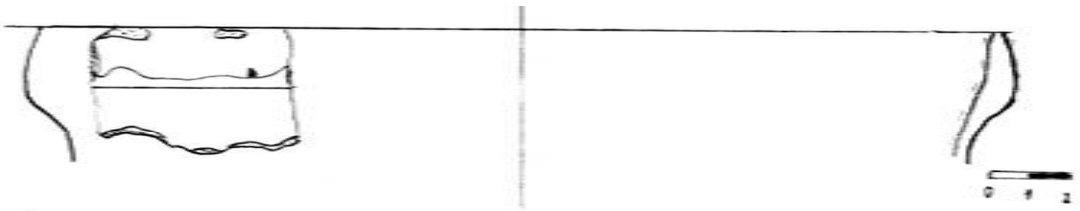
A 15399

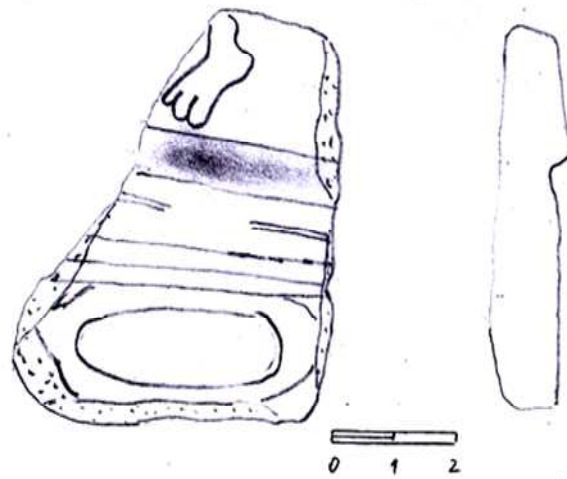
A 15400

A 15401

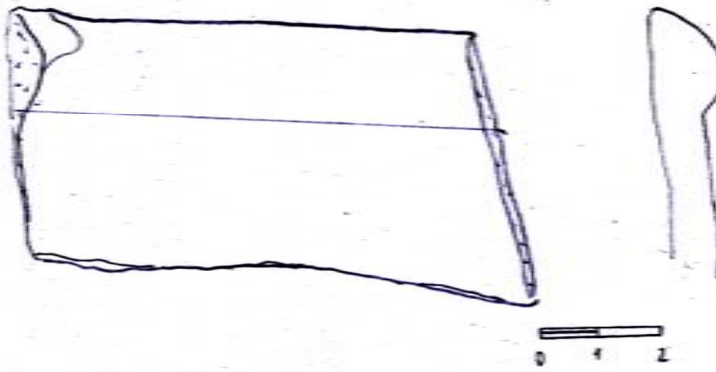
A 15402

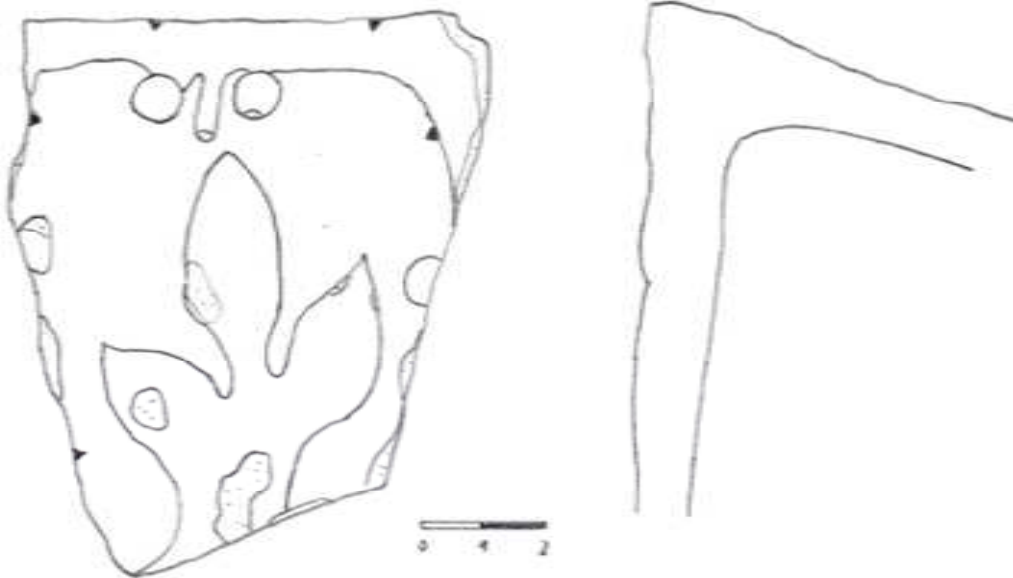
A 15403

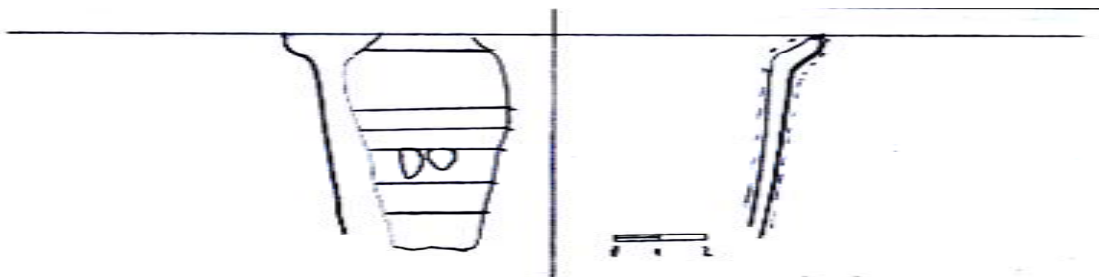
A 15404

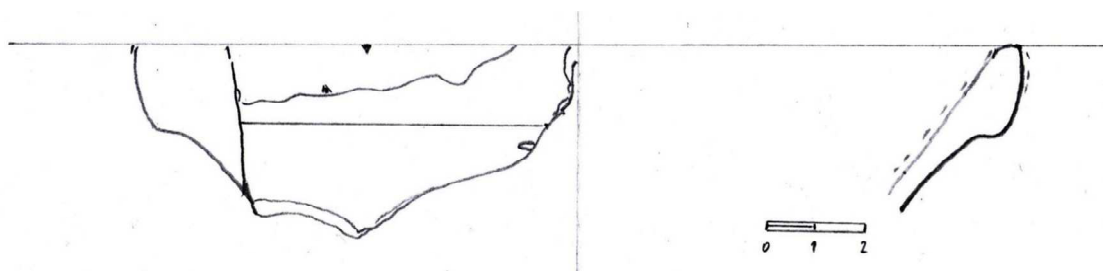
A 15405

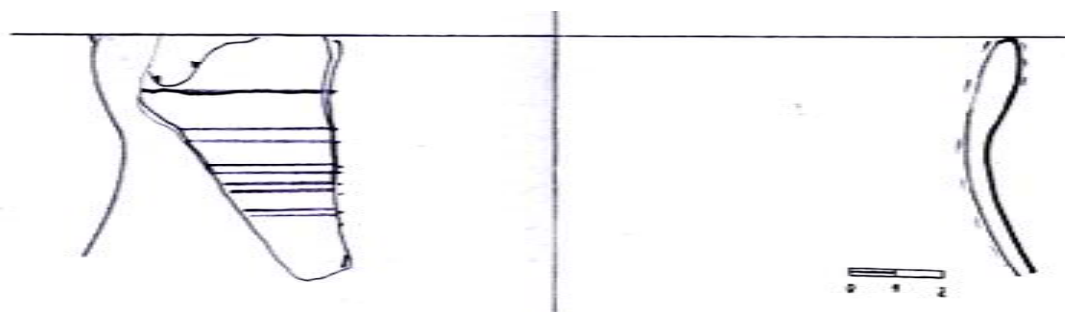
A 15406

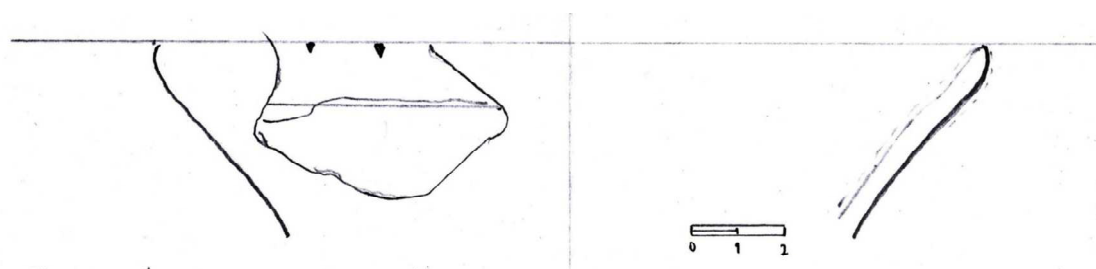
A 15407

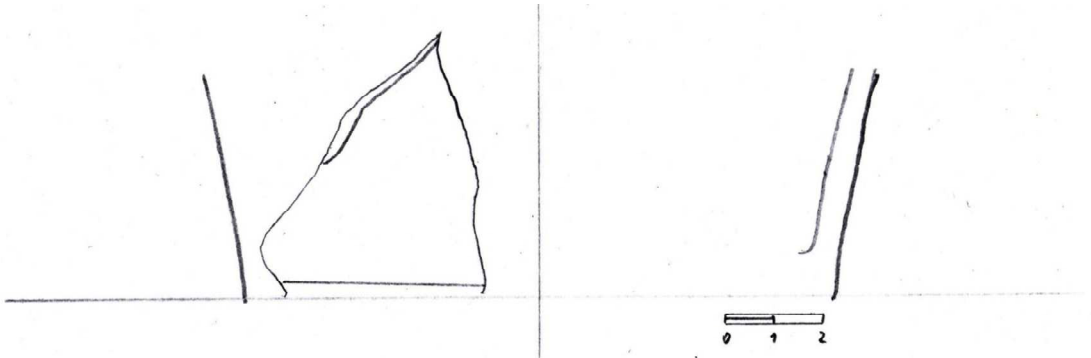
A 15408

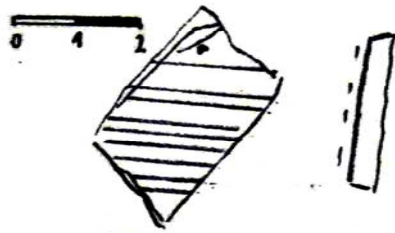
A 15409

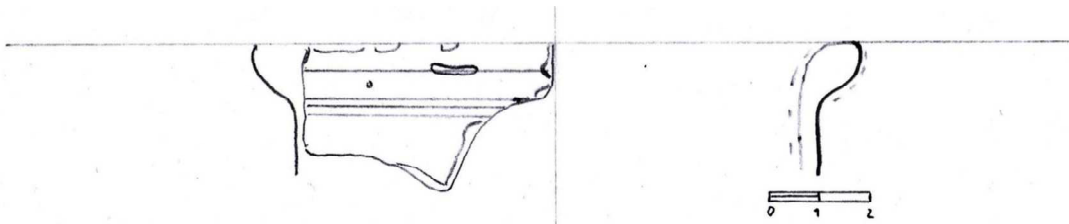
A 15410

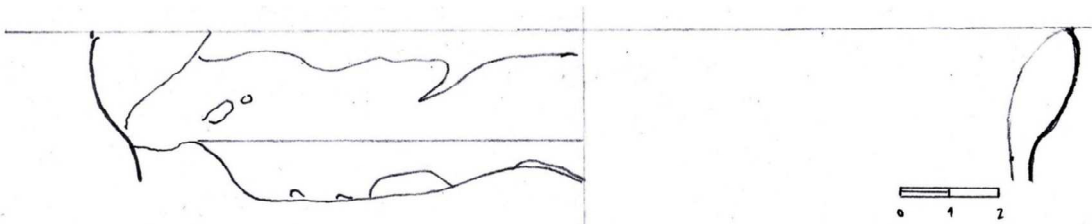
A 15411

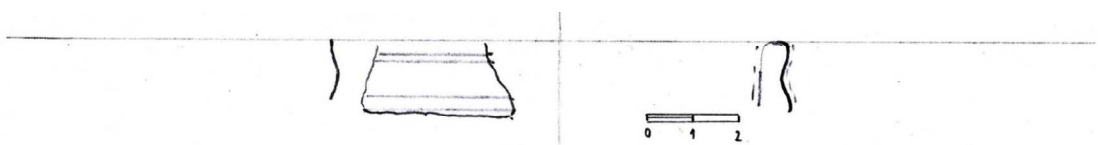
A 15412

A 15418

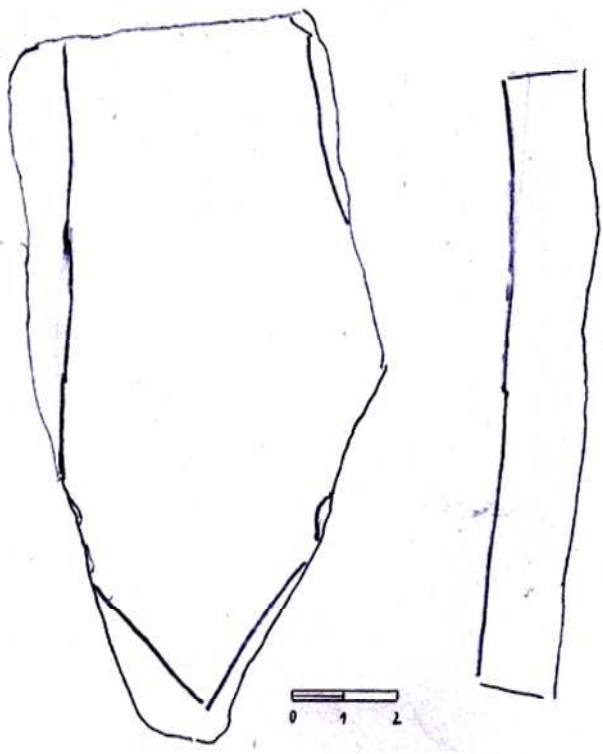
A 15419

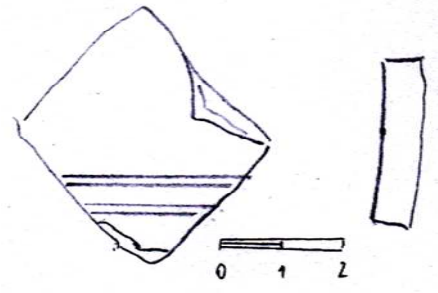
A 15422

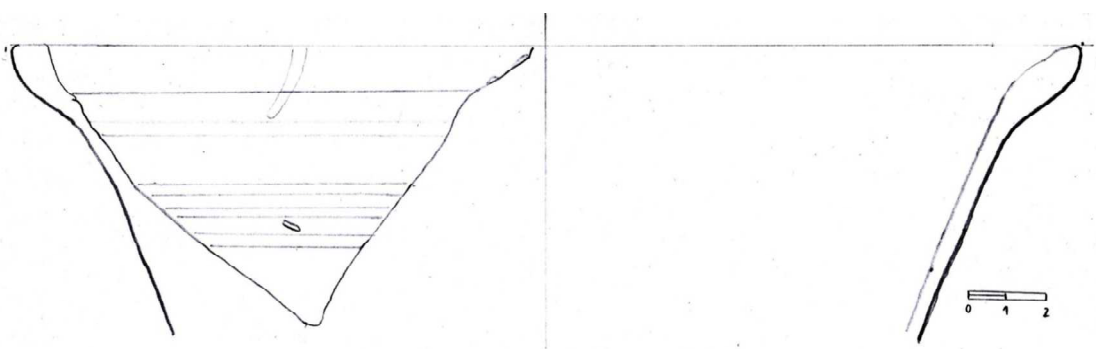
A 15423

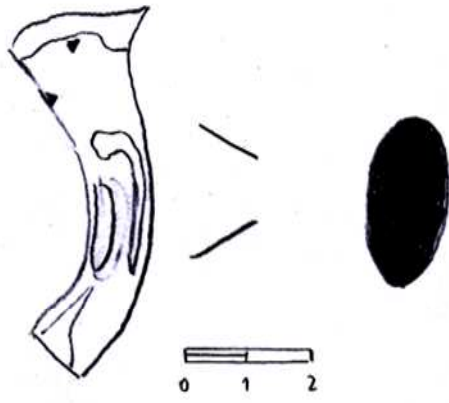
A 15427

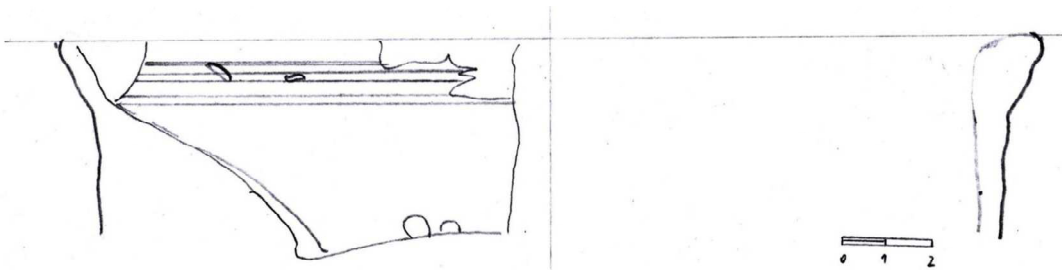
A 15428

A 15429

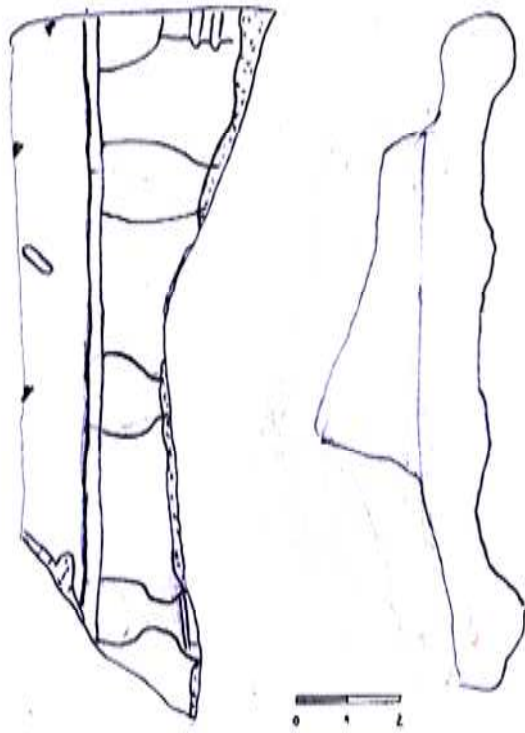
A 15430

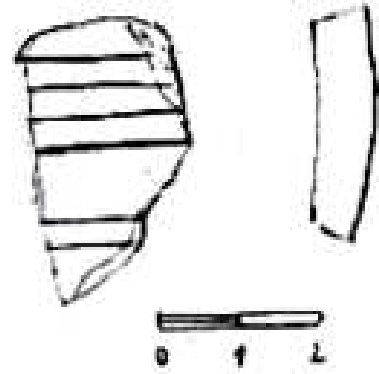
A 15432

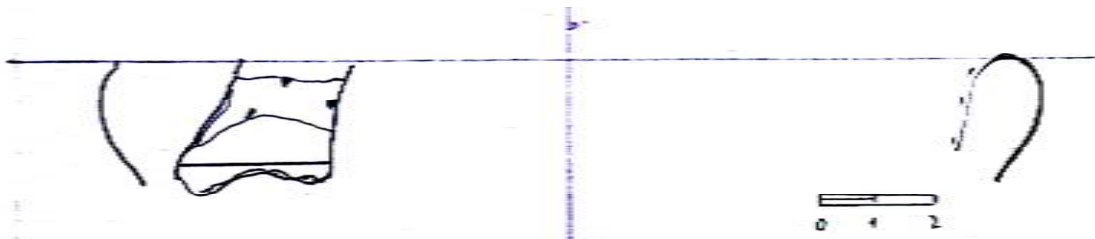
A 15433

A 15434

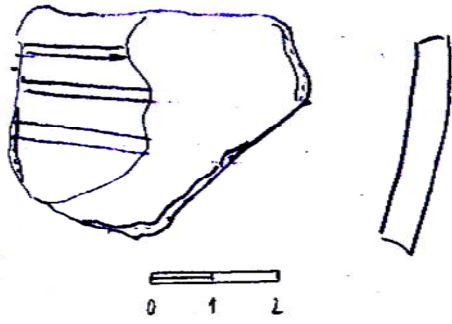
A 15436

A 15440

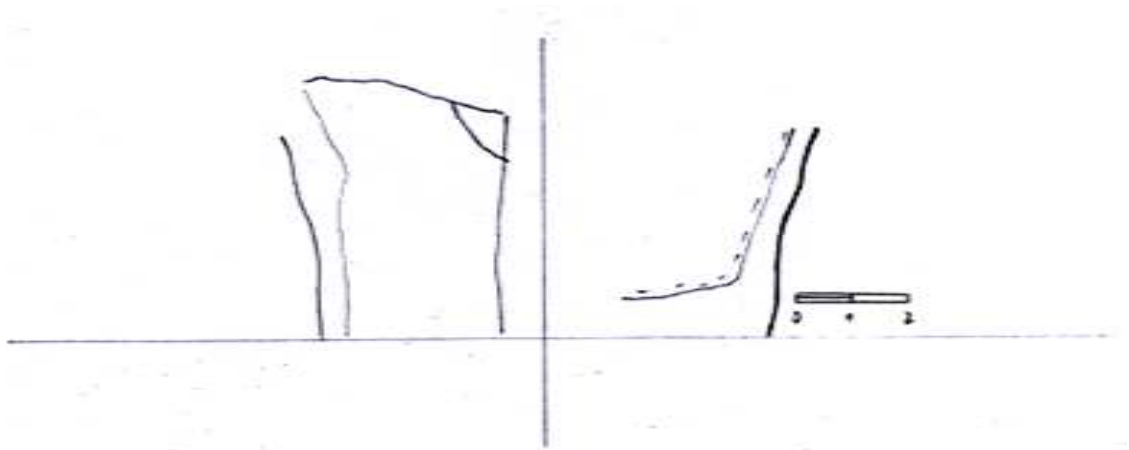
A 15442

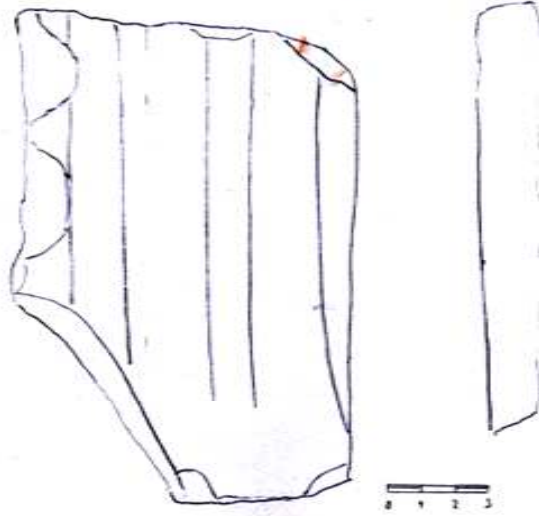
A 15444

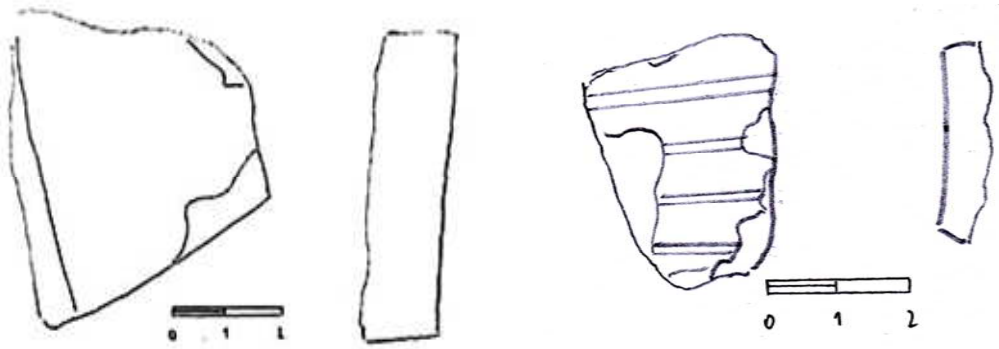
A 15446

A 15448

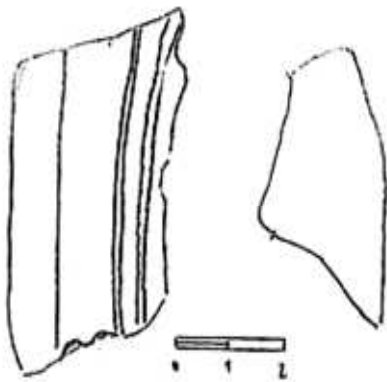

A 15450

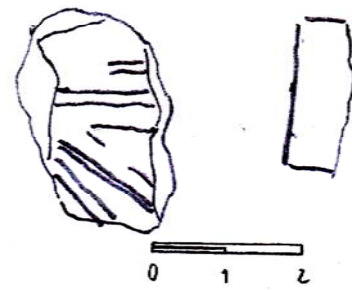

A 15451

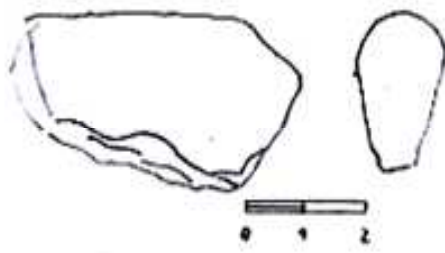
A 15458

A 15454

A 15460

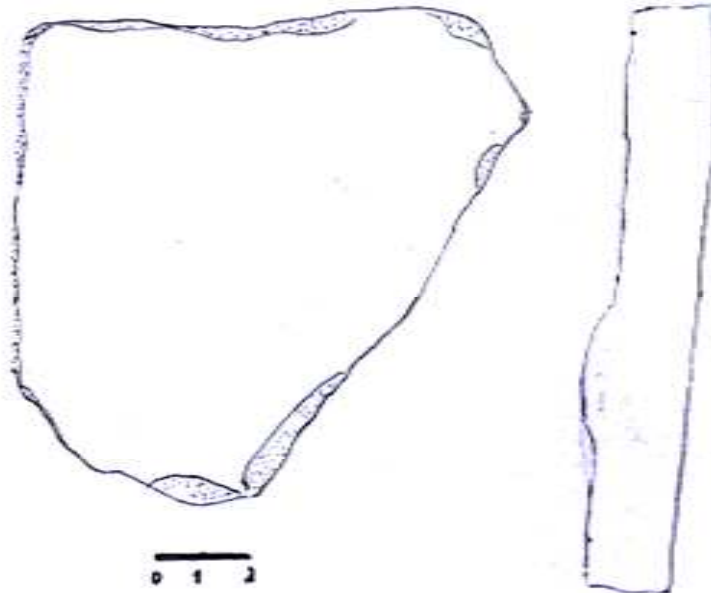
A 15461

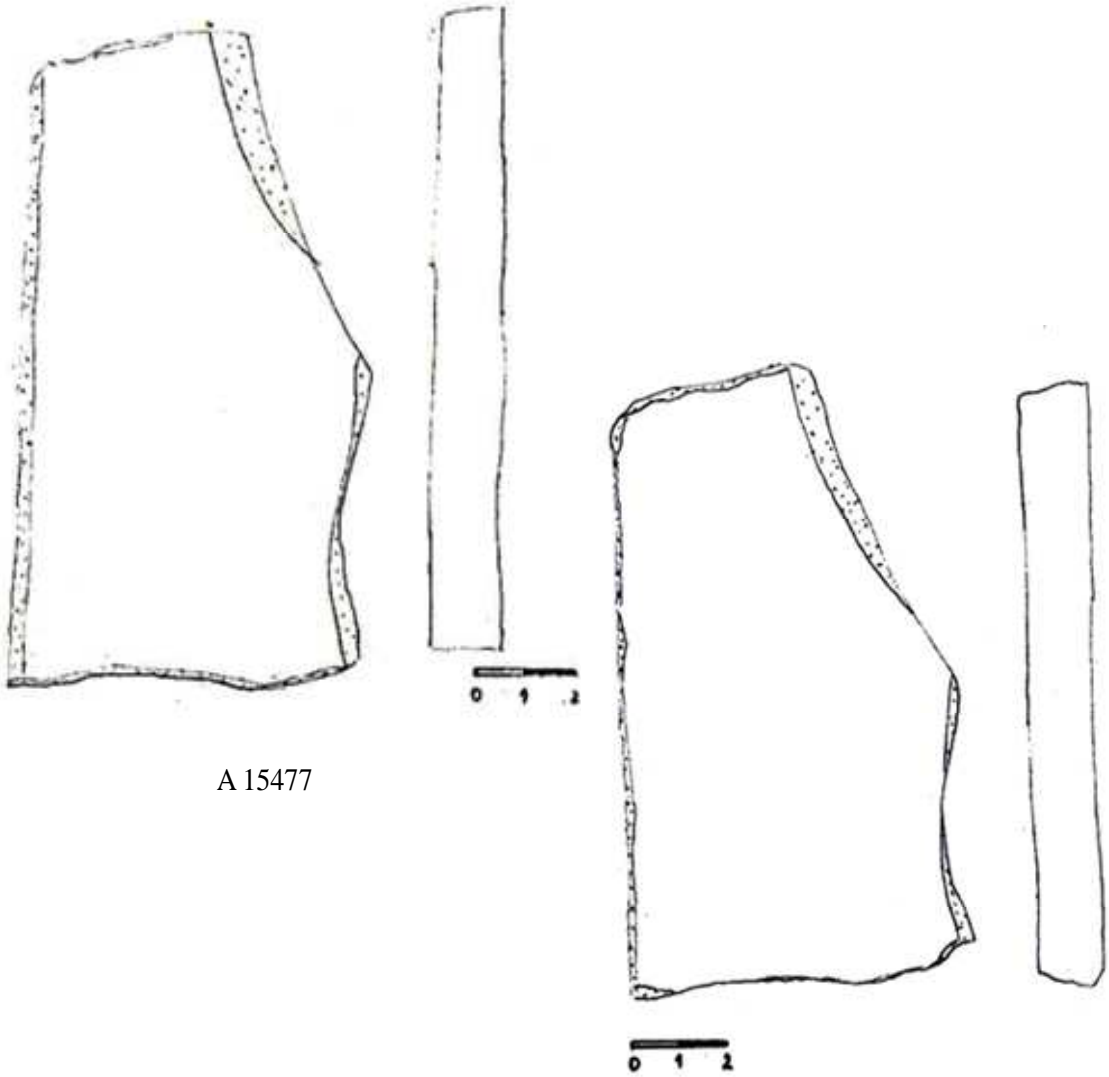
A 15465

A 15469

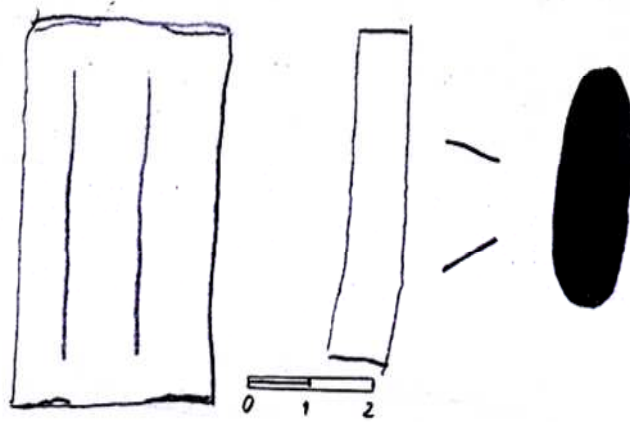

A 15476

A 15477

A 15478

A 15493

17. Katalog nálezů z lokality klášterní zahrady

Sáček č.	Vrstva	Inventární číslo	Typ střepu	Barva – povrch	Barva - vnitřní	Výzdoba	Výpal	Techno-skupina	Rozměry (mm) VxŠxTl.	Váha
3 5	116	A150 16	Okraj	Zelená glazura, světlý	Zelená glazura, světlý		O	315	14x34x5	4g
3 5	116	A150 17	výduť	Zelená glazura	Zelená glazura		O	315	20x60x4	6g
3 5	116	A150 18	Zlomek dna	běloběžová	Žlutá glazura		O	312	26x26x3	2g
3 5	116	A150 19	Dno	šedoběžová	glazura		O	312	14x28x8	10g
3 5	116	A150 20	výduť	Oranžová, očazená	glazura		O	311	45x24x7	8g
3 5	116	A150 21	Dno	běloběžová	glazura		O	312	25x35x5	12g
3 5	116	A150 22	Dno	oranžová	oranžová		O	229	42x30x4	8g
3 5	116	A150 23	výduť	Očazená, běloběžová	běloběžová		O	312	39x41x3	6g
3 5	116	A150 24	výduť	Zelená glazura	zelená glazura		O	315	21x37x4	4g
3 5	116	A150 25	Dno	oranžová	Oranžová, zelená glazura		O	311	21x37x3	12g
3 5	116	A150 26	Okraj	Zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura, běloběžový		O	312	15x40x4	8g
3 5	116	A150 27	Dno	Světlý, do oranžova	Světlý, do oranžova		O	229	23x33x5	10g
3 5	116	A150 28	Dno	oranžová	oranžová		O	229	21x27x5	2g
3 5	116	A150 29	výduť	okrová	okrová		O	311	24x17x4	4g
3 5	116	A150 30	výduť	šedá	šedá		R	216	17x33x3	2g
3 5	116	A150 31	výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	312	21x33x4	2g
3 5	116	A150 32	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	35x42x3	6g
3 5	116	A150 33	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	312	66x53x5	22g
3 5	116	A150 34	výduť	Zelená glazura	Zelená glazura, oranžová		O	228	45x41x5	12g
3 5	116	A150 35	Okraj	Zelená glazura	Běloběžová		O	312	17x72x6	16g
3 5	116	A150 36	výduť	oranžová	Oranžová		O	229	25x26x5	6g
3 5	116	A150 37	Výduť	běloběžová	Glazura		O	312	43x47x6	12g
3 5	116	A150 38	Výduť	Běloběžová	běloběžová		O	312	36x34x4	8g
3 5	116	A150 39	Výduť	Bílá glazura	Bílá glazura		O	304	19x41x5	6g

3 5	116	A150 40	Okraj	Zelená glazura, světlý	Zelená glazura, světlý		O	228	13x22x6	2g
3 5	116	A150 41	Dno	běloběžový	Běloběžový, místy glazura		O	312	24x31x5	8g
3 5	116	A150 42	Dno	Zelená glazura	Oranžová		O	311	45x15x7	12g
3 5	116	A150 43	Ucho	oranžová	oranžová		O	229	61x30x9	30g
3 5	116	A150 44	Dno	Oranžová	oranžová		O	229	17x49x5	8g
3 5	116	A150 45	Výduť	okrová	Tmavá, očazená		O	221	20x23x5	2g
3 5	166	A150 46	Ucho	Běloběžová	běloběžová		O	312	54x25x7	16g
3 5	116	A150 47	Dno	Bílá glazura	Bílá glazura		O	304	27x61x5	10g
3 5	116	A150 48	Výduť	šedý	šedý		R	217	43x40x7	16g
3 5	116	A150 49	Dno	šedý	šedý		R	217	24x48x9	26g
3 5	116	A150 50	Výduť	Do oranžova	Do oranžova	Vodorov né rýhy	O	229	47x51x7	18g
3 5	116	A150 51	Výduť	Hnědočerven á glazura	Hnědočerven á glazura		O	226	40x48x5	14g
3 5	116	A150 52	Výduť	šedá	šedá		R	217	47x74x6	28g
3 5	116	A150 53	Dno	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	26x49x6	28g
3 5	116	A150 54	Výduť	Očazená, běloběžová	Žlutá glazura		O	312	94x49x4	36g
3 5	116	A150 55	Dno	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	41x105x 8	102 g
3 5	116	A150 56	Ucho	oranžová	oranžová		O	218	92x70x1 0	78g
3 5	116	A150 57	Výduť	běloběžová	Žlutá glazura		O	312	59x48x1 8	26g
3 5	116	A150 58	Dno	běžová	glazura		O	307	47x62x6	16g
3 5	116	A150 59	Ucho	běloběžová	Zelená glazura		O	312	28x53x7	22g
3 5	116	A150 60	Výduť	běloběžová	běloběžová		O	312	46X36X 5	8g
3 5	116	A150 61	Dno	běloběžová	běloběžová		O	312	45x52x8	22g
3 5	116	A150 62	Dno	Běloběžová, zelená glazura	běloběžová		O	312	53x65x4	28g
3 5	116	A150 63	Okraj	Očazená, šedá	šedá	Vlnkova ný okraj	R	216	35x78x7	20g
3 5	116	A150 64	Okraj	šedá	šedá		R	002	43x60x5	24g
3 5	116	A150 65	Výduť	Modrá glazura	Šedá glazura	ornament y	R	302	61x61x4	27g
3 5	116	A150 66	Dno	očazená	šedá		R	217	38x53x5	34g
3 5	116	A150 67	Výduť	okrová	Zelená glazura		O	320	48x40x6	14g
3	116	A150	Okraj	Zelená	Zelená		O	228	21x55x4	10g

5		68		glazura, oranžová	glazura, oranžová					
3 5	116	A150 69	Výduť	oranžová	Hnědá glazura		O	226	38x18x5	6g
3 5	116	A150 70	Ucho	Zelená glazura, světlé	Zelená glazura, světlé		O	228	32x51x6	22g
3 5	116	A150 71	Okraj	Zelená a hnědá glazura, běloběžová	Zelená a hnědá glazura, běloběžová		O	312	36x73x5	32g
3 5	116	A150 72	Okraj	šedá	šedá		R	217	16x40x7	8g
3 5	116	A150 73	Výduť	Zelená glazura, oranžová	Zelená glazura, oranžová		O	228	50x48x6	10g
3 5	116	A150 74	Okraj	šedohnědá	šedohnědá	vlnice	R	208	43x39x8	28g
3 5	116	A150 75	Okraj	Zelená glazura, okrový	Zelená glazura, okrový		O	311	27x41x8	8g
3 5	116	A150 76	Výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	312	24x46x4	8g
3 5	116	A150 77	Zlomek hrdla	Očazený, tmavý	hnědá		R	210	29x51x9	16g
3 5	116	A150 78	Výduť	hnědá glazura	šedá		R	301	15x26x6	2g
3 5	116	A150 79	Dno	šedá	šedá		R	217	38x26x6	16g
3 5	116	A150 80	výduť	černohnědá	černohnědá		R	202	40x33x8	14g
3 5	116	A150 81	Výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	319	46x74x6	18g
3 5	116	A150 82	Výduť	šedá	šedá		R	217	51x29x4	4g
3 5	116	A150 83	Okraj	okrová	okrová		O	219	21x33x6	6g
3 5	116	A150 84	Výduť	běloběžová	Žlutohnědá glazura		O	312	19x36x4	4g
4 1	100	A150 91	Nožka	Oranžová	Oranžová, Zelená glazura		O	226	72x38x4 5	138 g
4 1	100	A150 92	Výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	35x36x4	6g
4 1	100	A150 93	Výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura, běloběžová		O	312	53x50x8	30g
4 1	100	A150 94	Okraj	oranžová	oranžová		O	229	12x44x3	4g
4 1	100	A150 95	Výduť	šedá	šedá		R	217	30x25x5	4g
3 9	900	A154 76	kachel	oranžová	oranžová		O	222	112x95x 21	256 g
3 9	900	A154 77	kachel	červenooranž ová	červenooranž ová		O	222	117x70x 13	168 g
3 9	900	A154 78	kachel	červenooranž ová	červenooranž ová		O	222	118x72x 14	120 g
4 9	000	A150 85	Dýmka, zlomek	okrová	Okrová		O	311	41x27x2 9	18g

4 7	000	A150 87	Zlomek dna	Zelená glazura	Do oranžova		O	311	24x28x9	3g
4 7	000	A150 88	Výduť	Hnědá glazura	Hnědá glazura		O	226	18x29x4	4g
5 4	108	A150 99	Zlomek hrdla	šedá	šedá		R	207	88x92x6	62g
3 3	000	A151 01	Dno	oranžová	Hnědá glazura		O	226	40x76x6	62g
3 3	000	A151 02	Výduť	šedá	šedá		R	217	47x34x8	12g
3 3	000	A151 03	Výduť	oranžová	oranžová	1 vodorovn á rýha	O	229	40x35x8	16g
3 3	000	A151 04	Zlomek ucha	Zelená glazura, oranžová	Oranžová		O	311	24x69x1 2	48g
3 6	116	A151 05	Zlomek komorové ho kachle	Místy hnědá glazura, okrová	Okrová		O	222	112x52x 35	116 g
3 6	116	A151 06	Zlomek komorové ho kachle	Okrový	Okrový		O	222	60x24x2 6	26g
3 6	116	A151 07	Zlomek komorové ho kachle	Okrový	Okrový		O	222	51x5x8	28g
3 6	116	A151 08	Okraj	oranžová	oranžová	Zesílený vnější okraj	O	229	29x32x5	12g
4	000	A151 16	Okraj	Zelená glazura, okrová	Zelená glazura	Zesílený vnější okraj	O	311	9x69x5	14g
4	000	A151 17	Výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	312	12x28x3	2g
4	000	A151 18	Okraj	glazura	glazura	Přehnutý okraj	O	311	63x43x8	6g
4	000	A151 19	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura		O	315	30x34x5	6g
4	000	A151 20	Okraj	Do oranžova	Do oranžova		O	229	16x28x5	8g
4	000	A151 21	Výduť	Do oranžova	Do oranžova		O	229	38x35x4	6g
4	000	A151 22	Výduť	Zelená glazura	běloběžová		O	319	27x33x5	6g
4	000	A151 23	Výduť	okrová	Zelená glazura		O	311	31x30x3	2g
4	000	A151 24	Výduť	běžová	glazura	Na vnější straně vodorovn á bílá linka	O	307	35x34x7	8g
4	000	A151 25	Výduť	okrový	Zelená glazura		O	320	27x25x5	4g
4	000	A151 26	Výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	14x41x8	4g
4	000	A151 27	Výduť	Tmavá, silně očazená	Tmavá, silně očazená	Vodorov né rýhy na vnější straně	R	002	35x39x4	6g
4	000	A151	Výduť	Zelená	Zelená	Vodorov	O	311	11x26x8	2g

		28		glazura	glazura	ná linie				
4	000	A151 29	Dno	Zelená glazura	Zelená glazura	Odsazen é dno	O	315	28x40x8	50g
4	000	A151 30	Výduť	očazená	glazura		O	228	47x31x5	6g
4	000	A151 31	okraj	očazená	Zelená glazura	Na vnější části vodorovn á vypnulín a	O	312	53x76x3	30g
4	000	A151 32	Výduť	okrová	Zelená glazura		O	320	31x23x4	2g
4	000	A151 33	Okraj	Zelená glazura, běžový	Zelená glazura, běžový		O	228	23x67x5	34g
4	000	A151 34	Dno	okrová	Zelená glazura		O	320	27x87x7	76g
4	000	A151 35	Zlomek dna	běloběžová	Zelená glazura		O	319	45x52x5	16g
4	000	A151 36	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Vodorov ná rýha na vnější straně	O	315	33x67x4	18g
4	000	A151 37	Výduť	Do oranžova	Do oranžova		O	218	29x64x6	12g
4	000	A151 38	Výduť	Zelená glazura	Zelená glazura		O	311	42x46x4	8g
4	000	A151 39	Výduť	okrová	Zelená glazura		O	320	41x30x4	6g
4	000	A151 40	Výduť	Tmavý, silně očazený	Tmavý, silně očazený	Vodorov né rýžky	R	002	32x44x4	8g
4	000	A151 41	Okraj	Očazený, běloběžový	Zelená glazura	Vodorov né linie a zesílený vnější okraj	O	312	38x30x5	8g
4	000	A151 42	Okraj	Zelená glazura, okrová	Zelená glazura		O	311	13x118x 5	38g
4	000	A151 43	Okraj	Zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura	Zesílený vnější okraj	O	319	41x46x3	12g
4	000	A151 44	Okraj	Zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura		O	319	20x42x5	8g
4	000	A151 45	Dno	běloběžová	Zelená glazura		O	319	24x79x6	30g
4	000	A151 46	Výduť	Zelená glazura	Světlá glazura, běloběžová		O	312	49x39x4	10g
4	000	A151 47	Výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	38x47x6	14g
4	000	A151 48	Zlomek okraje komorové ho kachle	oranžová	oranžová		O	222	24x39x7	4g
4	000	A151 49	Okraj	glazura	glazura	Přehnutý okraj	O	311	11x51x5	8g

4	000	A151 50	Okraj	Zelená glazura, okrová	Zelená glazura	Zesílený okraj	O	311	13x47x5	14g
4	000	A151 51	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Vodorov né linie na vnější straně	O	311	25x40x4	6g
4	000	A151 52	Okraj	Do oranžova	Do oranžova		O	316	18x31x5	10g
4	000	A151 53	Dno	běloběžová	Zelená glazura		O	312	20x56x5	20g
4	000	A151 54	Výduť	běloběžová	Zelená glazura	Vodorov né rýhy na vnější straně	O	312	58x41x3	8g
4	000	A151 55	Výduť	Zelená glazura	Zelená glazura		O	311	29x42x6	8g
4	000	A151 56	Výduť	Do oranžova	Do oranžova		O	218	23x44x3	4g
4	000	A151 57	Zlomek komorové ho kachle	oranžový	oranžový		O	222	31x40x4	4g
4	000	A151 58	Ucho	Hnědá glazura	Hnědá glazura		O	226	75x24x8	20g
4	000	A151 59	Výduť	okrová	Zelená glazura	Vodorov né rýžky	O	311	42x41x3	6g
4	000	A151 61	Výduť	okrová	Zelená glazura		O	320	36x28x4	6g
4	000	A151 62	Výduť	Zelená glazura	Zelená glazura		O	311	29x25x5	4g
4	000	A151 63	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Zesílený vnější okraj	O	315	24x57x4	14g
4	000	A151 64	Dno	běloběžová	Zelená glazura		O	319	18x31x1 0	10g
4	000	A151 65	Výduť	běloběžová	Zelená glazura	Vodorov né rýhy na vnější části	O	319	47x40x4	8g
4	000	A151 66	Okraj	Zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura		O	319	36x38x4	8g
4	000	A151 67	Horní část ucha	běloběžové	glazura		O	312	33x60x1 1	36g
4	000	A151 68	Dno	okrová	Zelená glazura		O	311	11x52x5	22g
4	000	A151 69	Horní část ucha	glazura	glazura		O	312	38x60x6	18g
4	000	A151 70	Výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	312	83x61x3	28g
4	000	A151 71	Výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura, běloběžová		O	319	50x73x6	30g
4	000	A151 72	Okraj	běžová	glazura	Zesílený vnější okraj	O	307	11x42x4	8g
4	000	A151 73	Výduť	běloběžová	Zelená glazura	Vodorov né rýžky	O	319	42x34x1 0	12g
4	000	A151	Okraj	Zelená	Zelená		O	312	36x32x9	6g

		74		glazura	glazura					
4	000	A151 75	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Vnější strana zesílená	O	311	12x25x4	6g
4	000	A151 76	Okraj	Zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura	Vodorov ná linie	O	312	25x39x5	8g
4	000	A151 77	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Vodorov ná rýha na vnitřní straně	O	311	12x49x4	10g
4	000	A151 78	Dno	Zelená glazura	Zelená glazura		O	311	15x49x4	12g
4	000	A151 79	Dolní část ucha	Do oranžova	Zelená glazura	Sendvičo vý efekt	O	218	63x54x8	50g
4	000	A151 80	Okraj	běloběžový	Zelená glazura		O	319	39x73x4	16g
4	000	A151 81	Okraj	oranžová	oranžová		O	229	55x39x7	16g
4	000	A151 82	Dno	běžová	Hnědá glazura		O	307	13x41x6	10g
4	000	A151 83	Okraj	okrová	Zelená glazura		O	311	30x13x3	4g
4	000	A151 84	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura		O	315	21x47x4	10g
4	000	A151 85	Okraj	běloběžová	Zelená glazura		O	319	39x56x3	16g
4	000	A151 86	Okraj	běloběžová	Zelená glazura		O	312	25x28x3	6g
4	000	A151 87	okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Vodorov ná rýha	O	315	43x22x5	8g
4	000	A151 88	Okraj	Zelená glazura, okrový	Zelená glazura, okrový		O	312	28x33x4	8g
4	000	A151 89	Dno	běžová	glazura		O	307	13x26x3	6g
4	000	A151 90	Výduť	běloběžová	Zelená glazura	Vodorov ná rýha	O	312	21x22x3	2g
4	000	A151 91	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Vodorov ná rýha	O	315	27x32x5	8g
4	000	A151 92	Okraj	Zelená glazura, okrový	Zelená glazura	Vodorov né rýžky	O	311	33x54x3	12g
4	000	A151 93	Dno	Do oranžova	Do oranžova	Sendvičo vý efekt	O	316	24x42x8	8g
4	000	A151 94	Výduť	okrový	Zelená glazura, okrová		O	311	56x34x5	12g
4	000	A151 95	Výduť	Zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura		O	319	35x26x3	2g
4	000	A151 96	Výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	312	55x26x3	6g
4	000	A151 97	Výduť	okrová	Zelená glazura		O	311	36x26x4	4g
4	000	A151 98	Torzo džbánkovi té nádoby	Zelená glazura, běloběžový	běloběžová		O	312	24x35x3	6g

4	000	A151 99	Výduť	Tmavá, silně očazená	Zelená glazura		R	002	40x30x3	4g
4	000	A152 00	Výduť	Světlá, okrová	glazura	Vodorov né rýžky	O	311	22x18x3	1g
4	000	A152 01	Výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	31x45x6	8g
4	000	A152 02	Výduť	běžová	glazura		O	307	28x20x5	2g
4	000	A152 03	Okraj	běloběžový	Zelená glazura		O	319	15x28x5	6g
4	000	A152 04	Výduť	Hnědošedá glazura	šedá	Vodorov né linie	O	225	22x37x4	6g
4	000	A152 05	Okraj	běloběžová	Zelená glazura	Zvlněný okraj	O	312	13x28x3	8g
4	000	A152 06	výduť	Tmavý, silně očazený	Zelená glazura		R	002	35x24x3	4g
4	000	A152 07	Výduť	okrová	Zelená glazura		O	312	22x13x4	1g
4	000	A152 08	Dno talířovití mísy	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	27x48x4	30g
4	000	A152 09	Zlomek kachle	Zelená glazura	běloběžový		O	315	84x69x9	98g
4	000	A152 10	Výduť	Tmavý, silně očazený	Tmavý, silně očazený	Vodorov né linie na vnější straně	R	002	35x70x7	20g
4	000	A152 11	Výduť	Běloběžová	Zelená glazura		O	312	62x82x5	28g
4	000	A152 12	Dno mísy na nožkách	Do oranžova	Zelená glazura		O	218	114x60x 6	50g
4	000	A152 13	Okraj	Očazený, běloběžová	Očazený, zelená glazura	Vodorov né rýhy	O	312	61x109x 4	60g
4	000	A152 14	Výduť	Tmavý, silně očazený	Tmavý, silně očazený	Vodorov né rýhy	R	002	60x56x4	16g
4	000	A152 15	Dno mísy na nožkách	Do oranžova, místy hnědá a zelená glazura	Zelená glazura		O	218	18x103x 5	38g
4	000	A152 16	Výduť	Očazený, do oranžova	Do oranžova	3 vodorov né rýhy	O	316	68x76x5	34g
4	000	A152 17	Dno	běloběžový	Očazený		O	312	24x58x3	18g
4	000	A152 18	Torzo miskovité nádoby	Zelená glazura	Zelená glazura	Stopy sintru, uloženo ve fekální jímce	O	315	47x93x5	164 g
4	000	A152 19	Výduť	běloběžový	Zelená glazura		O	312	84x81x3	20g
4	000	A152 20	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Stopy sintru, uloženo ve fekální	O	315	57x93x6	34g

						jímce				
4	000	A152 21	Nožka	Světlá, do oranžova	Světlá, do oranžova		O	218	66x37x1 5	64g
4	000	A152 22	Zlomek komory kachle	oranžová	oranžová		O	222	59x93x1 4	102 g
4	000	A152 23	Dno	běloběžová	běloběžová		O	312	65x64x4	34g
4	000	A152 24	Dno	běloběžová	běloběžová		O	319	40x70x7	22g
4	000	A152 25	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	21x80x4	20g
4	000	A152 26	Výduť	Očazený, běloběžový	Zelená glazura		O	312	65x50x4	12g
4	000	A152 27	Okraj	Zelená glazura	oranžový		O	311	74x108x 8	86g
4	000	A152 28	Dno	okrová	Zelená glazura		O	311	26x49x5	10g
4	000	A152 29	Výduť	Zelená glazura	Zelená glazura	Vodorov ná rýžka	O	228	22x45x4	4g
4	000	A152 30	Výduť	Zelená glazura	Zelená glazura	Vodorov ná rýha	O	228	33x29x3	4g
4	000	A152 31	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	2 vodorovn é rýžky	O	228	21x28x6	4g
4	000	A152 32	Okraj	Tmavý, silně očazený	Zelná glazura		R	002	43x60x4	20g
4	000	A152 33	Okraj mísy na nožkách	Do oranžova, zelená glazura	Zelená glazura		O	218	48x80x3	22g
4	000	A152 34	Dno	Zelená glazura	Zelená glazura	Odsazen é dno	O	315	41x68x4	38g
4	000	A152 35 + A 15238	Ucho	Do oranžova, zelená glazura	Do oranžova	Páskové, asymetri cké	O	218	93x104x 17; 90x61x1 1	176 g
4	000	A152 36	Ucho	Zelená glazura, do oranžova	Zelená glazura	páskové	O	218	42x55x1 0	28g
4	000	A152 37	Dno	Očazený, běloběžový	Zelená glazura		O	312	40x35x6	12g
4	000	A152 39	Výduť	běloběžová	Žlutá glazura		O	312	50x74x1 0	42g
4	000	A152 40	Dno	běloběžová	Zelená glazura		O	312	56x59x7	24g
4	000	A152 41	Výduť	Do oranžova	Do oranžova		O	316	69x93x6	46g
4	000	A152 42	Torzo miskovité nádoby	běžová	Hnědá glazura		O	307	65x74x9	106 g
4	000	A152 43	Dno	běžová	glazura		O	307	44x52x7	30g
4	000	A152 44	Dno	běloběžová	Zelená glazura		O	312	19x41x5	14g
4	000	A152 45	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	16x52x4	10g
4	000	A152 46	Okraj	běloběžový	Zelená glazura		O	312	39x72x3	24g
4	000	A152	Okraj	běloběžový	Zelená		O	319	34x50x3	16g

		47			glazura					
4	000	A152 48	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	29x38x3	8g
4	000	A152 49	Výduť	Okrová	Zelená glazura		O	311	51x31x3	6g
4	000	A152 50	Výduť	Do oranžova	Do oranžova		O	218	42x31x5	8g
4	000	A152 51	Okraj	Bílá glazura	Bílá glazura		O	304	41x66x1 0	32g
4	000	A152 52	Výduť	Šedomodrá glazura	šedá	rýhy	R	302	86x66x4	22g
4	000	A152 53	Výduť	okrová	Zelená glazura	Vodorov ná rýžka	O	311	35x39x3	6g
4	000	A152 54	Dno	Tmavý, očazený	Zelená glazura		O	317	74x52x1 1	44g
4	000	A152 55	Okraj	Bílá glazura	Bílá glazura		O	304	51x38x5	14g
4	000	A152 56	Okraj	Bílá glazura	Bílá glazura		O	304	36x54x7	44g
4	000	A152 57	Okraj	běžový	glazura		O	307	38x11x4	52g
4	000	A152 58	Dno	Šedohnědá glazura	šedá		O	225	53x50x7	30g
4	000	A152 59	Dno	oranžová	Hnědá glazura		O	226	16x62x8	100 g
4	000	A152 60	Okraj	okrová	Zelená glazura	Vodorov ná linie	O	311	64x82x3	32g
4	000	A152 61	Výduť	Šedohnědá glazura	šedá		O	225	75x78x5	36g
4	000	A152 62	Okraj	Okrová, zelená glazura	Zelená glazura		O	311	16x113x 6	286 g
4	000	A152 63	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Zesílený vnější okraj	O	228	26x80x5	48g
4	000	A152 64	Zlomek rámového kachle	oranžová	oranžová		O	222	49x72x9	44g
4	000	A152 65	Zlomek okraje rámového kachle	oranžová	oranžová		O	222	46x79x9	38g
4	000	A152 66	Výduť	běloběžový	Zelená glazura		O	312	48x49x6	10g
4	000	A152 67	Okraj	běžová	běžová		O	307	26x44x3	8g
4	000	A152 68	Výduť	běloběžová	Zelená glazura	Vodorov né rýžky	O	312	37x38x3	8g
4	000	A152 69	Výduť	okrový	Zelená glazura, okrový	Vodorov né rýžky	O	311	39x58x3	6g
4	000	A152 70	Okraj	běžová	glazura	malování	O	307	18x46x7	12g
4	000	A152 71	Výduť	šedá	šedá		R	001	40x36x9	16g
4	000	A152 72	Výduť	černohnědá	černohnědá	Vodorov né linie na vnější straně	R	201	27x26x7	4g

4	000	A152 73	Okraj	běžová	glazura	Vnější strana zesílená, vnitřní strana malovan á	O	307	21x72x6	18g
4	000	A152 74	Výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	312	35x43x3	8g
4	000	A152 75	Výduť	běžová	Hnědá glazura	Malovan á vnitřní strana	O	307	36x52x3	8g
4	000	A152 76	Výduť	Zelená glazura	Zelená glazura		O	315	26x34x7	6g
4	000	A152 77	Dno	Očazená, běloběžová	běloběžová	Mírně oddělené dno	O	312	38x30x6	18g
4	000	A152 78	Okraj	Zelená glazura	Zelená glazura	Zesílený vnější okraj	O	228	18x65x6	14g
4	000	A152 79	Okraj	Hnědá glazura	Hnědá glazura	Zesílený vnější okraj	O	226	35x35x5	6g
4	000	A152 80	Zlomek čelní stěny kachle	Oranžová	Zelená glazura, zbytky mazanice		O	222	44x51x9	34g
4	000	A152 81	okraj	běžová	glazura	Vnitřní strana malovan á	O	307	18x42x5	10g
4	000	A152 82	Výduť	hnědá	oranžová		O	318	39x37x3	6g
4	000	A152 83	Dno	běžová	glazura	Malovan á vnitřní strana	O	307	15x45x4	14g
4	000	A152 84	Okraj	Běloběžová, zelená glazura	Zelená glazura		O	312	53x98x4	38g
4	000	A152 85	Výduť	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	32x49x5	14g
4	000	A152 86	Výduť	Očazená, běloběžová	běloběžová		O	312	42x46x4	10g
4	000	A152 87	Okraj mísovité nádoby	Zelená glazura	Zelená glazura	Zesílený vnější okraj, na vnitřní straně vodorovn á rýha	O	228	28x31x4	8g
4	000	A152 88	Dno	běloběžová	Zelená glazura		O	319	29x53x8	18g
4	000	A152 89	Výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	312	33x24x3	4g
4	000	A152 90	Výduť	Tmavý, silně očazený	Tmavý, silně očazený		R	002	43x42x4	10g
4	000	A152 91	Výduť	okrová	Zelená glazura	Vodorov né rýhy	O	311	48x40x3	6g
4	000	A152	Dno	zelená	Zelená		O	311	24x30x3	4g

		92		glazura, oranžová	glazura, oranžová					
4	000	A152 93	Okraj	okrový	Zelená glazura		O	311	13x50x4	6g
4	000	A152 94	Dno	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	18x46x5	24g
4	000	A152 95	Dno	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	18x37x6	4g
4	000	A152 96	Výduť	Očazený, běloběžový	běloběžový		O	319	24x36x4	4g
4	000	A152 97	Výduť	Zelená glazura	Zelená glazura		O	315	22x43x4	6g
4	000	A152 98	Výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	319	36x21x3	4g
4	000	A152 99	výduť	okrová	Zelení glazura	Vodorov né rýžky na vnější straně	O	311	55x31x3	6g
4	000	A153 00	Výduť	Hnědožlutá glazura	Světlá glazura		O	311	27x32x4	4g
4	000	A153 01	Výduť	Zelená glazura	okrová		O	311	41x42x6	12g
4	000	A153 02	Výduť	běloběžová	Zelená glazura	Vodorov né rýžky	O	312	33x32x4	6g
4	000	A153 03	Výduť	běloběžová	glazura	Vodorov né rýžky	O	312	44x40x4	6g
4	000	A153 04	Výduť	Světlý, do oranžova	Světlý, do oranžova		O	316	51x47x5	16g
4	000	A153 05	Dno	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	312	19x41x5	14g
4	000	A153 06	Okraj mísovité nádoby	Běžová, glazura	glazura	Zesílený vnější okraj, vnitřní strana malovan á	O	307	41x73x5	42g
4	000	A153 07	Okraj	Zelená glazura, oranžová	Zelená glazura		O	312	25x41x4	10g
4	000	A153 08	Výduť	okrová	Zelená glazura	Vodorov né rýžky	O	320	44x44x8	12g
4	000	A153 09	Dno	běloběžová	Zelená glazura	Ododěle né dno	O	312	36x58x1 0	56g
4	000	A153 10	Okraj	Běžový, glazovaný	glazovaný		O	307	43x50x4	22g
4	000	A153 11	Výduť	okrová	Zelená glazura, okrová		O	311	27x59x4	10g
4	000	A153 12	Okraj	běžový	glazura	Zesílený vnější okraj	O	307	27x47x7	16g
4	000	A153 13	Nožka	Do oranžova	Zelená glazura		O	218	74x40x2 0	74g
4	000	A153 14	Výduť	běloběžová	Světlá glazura		O	312	40x38x5	8g
4	000	A153 15	Výduť	Do oranžova	Do oranžova	Vodorov né rýhy na vnější	O	316	34x22x3	4g

						straně				
4	000	A153 16	výduť	Běloběžová, silně očazená	Běloběžová, silně očazená	Vodorov né rýžky na vnější straně	O	312	35x42x4	8g
2 6	000	A153 17	Výduť	Světlá, do oranžova	Do oranžova		O	316	42x24x4	4g
2 6	000	A153 19	Okraj	šedá	šedá		R	217	45x52x3	18g
2 6	000	A153 20	výduť	Hnědá glazura	Hnědá glazuta		O	226	52x64x4	18g
2 6	000	A153 21	Výduť	Zelená glazura, běžový	Zelená glazura, běžový		O	228	32x52x7	12g
2 6	000	A153 22	výduť	běloběžový	běloběžový	Vodorov né rýha	O	312	42x43x3	8g
2 6	000	A153 23	Torzo ucha	Očazený, do oranžova	Do oranžova		O	218	91x46x9	58g
2 6	000	A153 24	Zlomek ucha	okrový	Zelená glazura		O	311	40x51x9	14g
2 6	000	A153 25	výduť	Zelená glazura, okrová	Zelená glazura, okrová		O	228	19x35x3	4g
2 6	000	A153 26	Okraj	Zelená glazura, běloběžová	Zelená glazura		O	312	31x35x7	14g
2 6	000	A153 27	Okraj	Hnědá	šedá		O	219	20x43x5	8g
2 6	000	A153 28	Dno	oranžová	oranžová		O	229	44x54x6	14g
2 6	000	A153 29	výduť	Zelená glazura, okrový	Zelená glazura, okrový		O	228	26x52x4	6g
2 6	000	A153 30	Dno	okrová	Hnědá glazura		O	320	54x68x1 1	84g
2 6	000	A153 31	výduť	Hnědá	Oranžová		O	318	33x47x3	8g
2 6	000	A153 32	Dno	běloběžová	Zelená glazura		O	312	19x71x5	24g
2 6	000	A153 33	výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	312	77x35x7	20g
2 6	000	A153 34	Okraj	Zelená glazura, běžová	Zelená glazura, běžová		O	228	27x33x4	6g
2 6	000	A153 35	Okraj	Zelená glazura, okrový	Zelená glazura, okrový		O	228	31x59x8	30g
2 6	000	A153 36	výduť	okrový	Zelená glazura	Vodorov né rýhy	O	311	66x49x4	20g
2 6	000	A153 37	Okraj	běloběžový	Zelená glazura		O	312	33x54x4	18g
2 6	000	A153 38	Okraj	běloběžový	Zelená glazura		O	312	35x43x4	14g
2 6	000	A153 39	výduť	okrová	Hnědá, Zelená glazura		O	311	53x34x5	12g
2 6	000	A153 40	výduť	šedá	Očazená, šedá		R	217	40x46x7	18g
2	000	A153	Výduť	okrová	hnědá		O	312	32x33x4	2g

6		41								
2	000	A153	výduť	Očazená, běloběžová	Hnědá glazura, běloběžová		O	312	67x30x7	18g
6		42								
2	000	A153	výduť	oranžová	oranžová		O	218	41x27x7	6g
6		43								
2	000	A153	výduť	okrová	Hnědá glazura		O	311	20x67x5	10g
6		44								
2	000	A153	Zlomek ucha	Černá glazura, okrový	Černá glazura, okrový		O	228	62x43x1 0	44g
6		45								
2	000	A153	Zlomek kachle	Hnědá glazura	okrová		O	222	39x30x6	10g
6		46								
2	000	A153	Okraj	okrová	Zelená glazura		O	311	9x32x5	6g
6		47								
2	000	A153	výduť	Očazený, běloběžová	běloběžová		O	312	30x53x5	8g
6		48								
2	000	A153	výduť	Očazený, okrová	okrová		O	320	55x29x4	8g
6		49								
2	000	A153	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	312	38x34x3	6g
6		50								
2	000	A153	Zlomek ucha	Černá glazura, běžový	Černá glazura, běžový		O	228	22x27x4	2g
6		51								
2	000	A153	výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	312	23x42x3	6g
6		52								
2	000	A153	Výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	319	32x22x3	4g
6		53								
2	000	A153	výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	319	29x41x4	4g
6		54								
2	000	A153	Dno	Zelená glazura	Zelená glazura		O	315	13x57x9	20g
6		55								
2	000	A153	Držadlo pokličky	tmavý	tmavý		R	209	57x59x7	22g
6		57								
2	000	A153	výduť	Do oranžova	Do oranžova		O	316	26x15x2	1g
6		58								
2	000	A153	výduť	Zelená glazura	oranžová		O	311	22x21x4	2g
6		59								
2	000	A153	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	312	20x21x3	1g
6		60								
2	000	A153	výduť	běloběžová	Hnědá glazura		O	312	31x27x4	4g
6		61								
2	000	A153	výduť	Modrá glazura	Hnědá glazura		O	228	26x33x4	4g
6		62								
2	000	A153	výduť	Modrošedá glazura	šedá		R	302	20x23x3	1g
6		63								
2	000	A153	okraj	Zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura, běloběžový		O	315	15x23x4	4g
6		64								
2	000	A153	Zlomek kachle	Zelená glazura, oranžová	oranžová		O	222	23x23x7	4g
6		65								
2	000	A153	okraj	Do oranžova	Do oranžova		O	316	36x42x6	18g
6		66								
2	000	A153	Zlomek ucha	Černá glazura, běžová	Černá glazura, běžová		O	228	30x22x1 3	12g
6		67								
2	000	A153	okraj	okrová	Zelená glazura		O	311	14x75x6	52g
6		68								

2 6	000	A153 69	Zlomek ucha	Do oranžova, zelená glazura	Do oranžova		O	218	46x9x10	28g
2 6	000	A153 70	Dno	Zelená glazura, oranžová	oranžová	Oddělené dno	O	311	26x39x5	34g
2 6	000	A153 71	okraj	Hnědá glazura	Hnědá glazura, běžová		O	307	10x39x7	16g
2 6	000	A153 72	okraj	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	19x36x4	12g
2 6	000	A153 73	okraj	Zelená glazura, oranžová	Zelená glazura, oranžová		O	228	23x77x6	36g
2 6	000	A153 74	výduť	okrová	Okrová, místy zelená glazura	Vodorov né rýhy	O	311	56x45x4	13g
2 6	000	A153 75	Dno	okrová	Zelená glazura		O	320	36x57x6	32g
2 6	000	A153 76	výduť	oranžová	glazura		O	311	61x48x4	14g
2 6	000	A153 77	okraj	Zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura		O	312	35x66x4	18g
2 6	000	A153 78	výduť	Světlá, do oranžova	Do oranžova	1 vodorov ná rýžka	O	316	45x38x3	6g
2 6	000	A153 79	výduť	Očazená, okrová	Zelená glazura		O	311	55x42x4	12g
2 6	000	A153 80	výduť	Zelená glazura, běžová	Zelená glazura, běžová		O	228	98x116x 7	86g
2 6	000	A153 81	okraj	Zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura, běloběžový	Vodorov ná rýha	O	315	49x63x5	20g
2 6	000	A153 82	výduť	Hnědá glazura	Hnědá glazura		O	226	53x66x8	32g
2 6	000	A153 83	Zlomek dna trojnožky	Běloběžová	Zelená glazura		O	319	42x57x9	22g
2 6	000	A153 84	okraj	Očazený, zelená glazura, běloběžový	Zelená glazura		O	312	65x34x4	14g
2 6	000	A153 85	okraj	oranžová	oranžová		O	229	29x50x4	16g
2 6	000	A153 86	výduť	Očazený, běloběžový	Zelená glazura		O	312	58x46x6	16g
2 6	000	A153 87	výduť	okrová	Zelená glazura		O	311	50x63x4	20g
2 6	000	A153 88	okraj	Zelená glazura, běloběžová	Zelená glazura, běloběžová		O	228	20x99x5	36g
2 6	000	A153 90	Dno	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	25x40x5	20g
2 6	000	A153 91	Zlomek kachle	Zelená glazura	hnědá		O	222	76x38x1 2	36g
2 6	000	A153 92	Dno	Zelená glazura,	Zelená glazura,	Odsazen é dno	O	228	18x43x4	16g

				oranžová	oranžová					
2 6	000	A153 93	výduť	Očazená, běloběžová	Zelená glazura		O	312	53x40x4	12g
2 6	000	A153 94	okraj	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	24x59x5	22g
2 6	000	A153 95	okraj	Zelená glazura, okrový	Zelená glazura		O	320	61x76x5	42g
2 6	000	A153 96	Nožka	okrová	Zelená glazura		O	311	36x33x5	44g
2 6	000	A153 97	Dno květináče nebo cedníku	šedá	šedá		R	217	58x82x7	48g
2 6	000	A153 98	Dno	oranžová	Zelená glazura	Oddělené dno	O	311	19x59x8	42g
2 6	000	A153 99	okraj	okrový	Zelená glazura	2 vodorov né rýžky	O	311	37x86x4	20g
2 6	000	A154 00	okraj	Zelená glazura	Zelená glazura		O	228	20x39x5	8g
2 6	000	A154 01	Dno	okrová	Zelená glazura		O	320	48x41x6	52g
2 6	000	A154 02	okraj	Zelená glazura, běloběžová	Zelená glazura		O	312	29x50x3	14g
2 8	000	A154 03	Zlomek kachle	okrový	okrový	Vodorov né linie	O	222	60x51x1 1	34g
2 8	000	A154 04	Zlomek komorové ho kachle	Okrová	okrová		O	222	33x72x1 7	44g
2 8	000	A154 05	Zlomek kachle	okrová	okrová		O	222	38x81x7	44g
2 8	000	A154 06	Zlomek komorové ho kachle	Zelená glazura, oranžová	oranžová	Florální motiv	O	222	78x77x1 0	122 g
2 7	000	A154 07	okraj	Hnědá glazura	Žlutá glazura	Vodorov né rýžky na vnější straně	O	310	43x35x3	8g
2 7	000	A154 08	okraj	Zelená glazura, hnědá	Zelená glazura		O	312	34x67x4	18g
2 7	000	A154 09	okraj	Zelená glazura, okrová	Zelená glazura	Vodorov né rýhy na vnější straně	O	311	48x41x4	16g
2 7	000	A154 10	okraj	Očazená, okrová	Zelená glazura		O	311	30x53x4	20g
2 7	000	A154 11	Dno	šedá	šedá	Mírně oddělené dno	R	217	48x44x6	12g
2 7	000	A154 12	výduť	okrová	glazura	Vodorov né rýhy na vnější straně	O	311	28x26x4	2g
2 7	000	A154 13	Zlomek ucha	Do oranžova	Do oranžova		O	218	56x32x9	32g
2	000	A154	výduť	šedá	šedá		R	217	28x47x4	4g

2		14								
2	000	A154	výduť	okrová	Hnědá glazura		O	311	30x57x5	10g
2	000	A154	Výduť	okrová	hnědá		O	311	23x52x5	8g
2	000	A154	výduť	šedá	šedá		R	217	24x24x3	1g
2	000	A154	okraj	Glazovaný, okrový	glazovaný	Přehnutý okraj, na vnější straně 2 vodorovn é rýhy	O	311	26x50x3	8g
2	000	A154	okraj	šedá	šedá	Zesílený vnější okraj	R	217	31x93x4	52g
2	000	A154	výduť	šedá	šedá		R	217	28x28x7	8g
2	000	A154	výduť	šedá	šedá		R	217	18x26x7	1g
2	000	A154	okraj	glazura	glazura		O	228	14x33x6	4g
2	000	A154	okraj	Do oranžova	Do oranžova		O	316	21x31x4	6g
2	000	A154	výduť	černohnědá	černohnědá		R	201	27x40x5	6g
1	211	A154	Zlomek komorové ho kachle	Očazený, okrový	Očazený, okrový		O	222	124x67x 15	168 g
1	211	A154	výduť	běloběžová	běloběžová	Vodorov né linie	O	312	32x37x6	8g
1	211	A154	okraj	Do oranžova	do oranžova	Zesílený vnější okraj, vodorovn é rýhy v přední části	O	316	65x123x 4	52g
1	211	A154	Zlomek ucha	Zelená glazura, oranžová	Zelená glazura, oranžová		O	228	50x19x1 3	28g
1	211	A154	Výduť	do oranžova	Do oranžova		O	316	47x48x6	12g
1	211	A154	okraj	oranžová	oranžová		O	229	43x98x7	44g
1	211	A154	okraj	Zelená glazura, oranžová	Zelená glazura		O	311	14x56x5	16g
2	000	A154	Zlomek komorové ho kachle	Zelená glazura, okrová	okrová		O	222	134x48x 14	102 g
1	210	A154	výduť	hnědá	hnědá	Vodorov né rýžky	R	201	33x20x7	4g
3	000	A154	výduť	šedá	šedá		R	217	38x36x1 1	10g
3	000	A154	okraj	běžový	glazura	Modelač ní rýžky	O	307	18x26x8	8g
2	000	A154	výduť	Očazená, běloběžová	Žlutá glazura		O	312	19x34x4	2g

200	000	A15442	okraj	Bílá glazura	Bílá glazura		O	310	28x43x7	12g
200	000	A15443	výduť	Očazená, do oranžova	Do oranžova		O	316	28x25x4	4g
200	000	A15444	výduť	oranžová	Hnědá glazura	Vodorovné rýhy	O	311	32x46x6	12g
200	000	A15445	výduť	Zelená glazura, oranžová	Zelená glazura, oranžová		O	228	32x22x5	2g
200	000	A15446	Okraj	Zelená glazura, oranžová	Zelená glazura, oranžová		O	228	29x44x4	14g
200	000	A15447	výduť	Glazura, běloběžová	Glazura, běloběžová		O	309	29x23x8	8g
200	000	A15448	Dno	běloběžová	glazura		O	312	41x29x5	14g
185	210	A15449	Okraj komory kachle	okrová	okrová		O	222	25x48x14	18g
700	000	A15450	Zlomek kachle	oranžová	oranžová		O	222	125x98x18	276g
700	000	A15451	Zlomek kachle	hnědá	oranžová		O	222	53x46x14	36g
31000	000	A15454	Zlomek komorového kachle	oranžová	oranžová	Zbytky malty	O	222	52x28x23	66g
100	110	A15455	výduť	šedá	šedá		R	207	33x49x8	14g
100	110	A15456	výduť	černohnědá	černohnědá		R	201	35x38x7	8g
300	110	A15457	výduť	oranžová	oranžová		O	229	28x26x6	6g
300	110	A15458	výduť	hnědá	hnědočerná	Vodorovné rýhy	R	201	29x27x8	8g
300	110	A15460	výduť	černohnědá	černohnědá	rýhy	R	201	26x18x8	6g
300	110	A15461	výduť	běloběžová	Hnědá glazura		O	312	14x20x4	1g
200	110	A15462	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	42x50x3	8g
200	110	A15463	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	20x41x3	2g
200	110	A15464	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	34x35x3	4g
200	110	A15465	okraj	běloběžová	Zelená glazura		O	319	36x69x3	18g
200	110	A15466	okraj	běloběžová	Zelená glazura		O	319	32x58x9	14g
200	110	A15467	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	24x38x3	2g
200	110	A15468	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	312	19x23x3	1g
200	110	A15469	Zlomek dna	běloběžová	Zelená glazura		O	312	11x48x6	8g
200	110	A15470	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	38x30x3	4g
200	110	A15471	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	22x18x3	1g
200	110	A154	výduť	běloběžová	Zelená		O	319	11x22x3	1g

	6	72			glazura					
2	110 6	A154 73	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	13x20x3	1g
2	110 6	A154 74	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	11x17x3	1g
2	110 6	A154 75	výduť	běloběžová	Zelená glazura		O	319	12x22x3	1g
4 6	100	A150 89	Zlomek kachle	oranžová	oranžová		O	222	32x53x1 5	31g
4 6	100	A150 90	Zlomek kachle	Oranžová	oranžová		O	222	67x60x1 4	79g
5 6	114	A151 12	Zlomek kachle	oranžová	oranžová		O	222	40x52x1 2	20g
5 6	114	A151 13	Zlomek kachle	oranžová	oranžová		O	222	83x43x1 1	48g
5 6	114	A151 14	Zlomek kachle	oranžová	oranžová		O	222	119x80x 14	149 g
3 7	116	A150 98	Zlomek kachle	oranžová	oranžová		O	222	48x40x1 4	18g

Sáček číslo	Vrstva	inventární číslo	Druh nálezu	Popis	Váha/ks	Datace
3	1106	A15459	kost		10g/1ks	
5	000	A15015	kost		2080g/178ks	
6	000	A15014	sklo	Zlomky dutého renesančního skla	410g/51ks	Novověk
				Dno opakní čtyřboké lahve, dno vpíchnuto dovnitř	90g/1ks	
				Dno opakní čtyřboké lahve, dno vpíchnuté dovnitř	30g/1ks	
				Dno číšky z čírého křídového skla, dno vpíchnuto dovnitř	25g/1ks	
				Zlomek okraje humpenu, 2 horizontální natavené nitě, opakní	30g/2ks	
				Zlomky čírého křídového skla	25g/4ks	
				Opakní zlomek z těla mucholapky	7g/1ks	
				Zlomek	14g/1ks	

				páskového ucha holby		
				Zlomek dolního nasazení ucha holby nebo džbánu s volutovým zakončením, opakní	23g/1ks	
				Čirý korozní zlomek duté patky holby džbánu	16g/1ks	
				Čirý křídový zlomek z těla nádoby	8g/1ks	
				Čirý křídový zlomek okraje holby	10g/1ks	
				Nazelenalý zlomek okraje humpenu	4g/1ks	
				Čirý korozní zlomek ze dna lahve	4g/1ks	
				Čirý mléčně korozní zlomek z těla nádoby	22g/2ks	
				Čirý mléčně korozní zlomek okraje	4g/1ks	
				Čirý korozní zlomek ze dna víceboké lahve	2g/1ks	
				Čirý nazelenalý zlomek duté patky holby nebo džbánu	3g/2ks	
				Čirý zlomek tabulového skla	2g/1ks	
				zlomky z těl nádob žlutozelených lahví , opakní a žlutozelené sklo	70g/23ks	
				Svtlezelený tenkostěnný zlomek okraje	2g/1ks	
				Svtle modrý zlomek patky okraje nádoby	6g/1ks	
				Svtlezelený zlomek z horní části lahve	7g/1ks	

				Světle zelený zlomek ode dna holby nebo džbánu s dutou patkou	6g/1ks	
8	000	A15011	kůže	Úzký proužek kůže	4g/1ks	Novověk
9	000	A15012	malako	Škeble, ulity, zlomky	15g/8ks	Novověk
10	000	A15013	Dřevo, uhlíky	Zbytky dřeva, uhlíků	5g/3ks	Novověk
11	000	A15010	železo	Zlomek hřebíku + plochý zlomek masivního železného kování	36g/2ks	Vrcholný středověk/novověk
13	2116	A15425 A15426	kost		8g/2ks	
15	2116	A15005	malako	Ulita	2g/1ks	Novověk, 16. – 17. století
17	2105	A15437	kost		20g/1ks	
19	2105	A15006	malako	Ulita	2g/1ks	Novověk 16. – 17. století
21	000	A15438	kost		24g/1ks	
24	000	A15435	kost		18g/4ks	
25	000	A15007	sklo	Tmavě hnědé zlomky opčního skla ze dna nádoby, snad lahve s vpíchnutým dnem	3g/2ks	Středověk
29	000	A15008	struska		4g	Vrcholný středověk/novověk
30	000	A15009	sklo	Opakní žlutozelené zlomky z plochého okenního terčíku	3g/5ks	Vrcholný středověk/novověk
34	000	A15100	kost		62g/2ks	
38	116	A15115	kost		318g/24ks	½ 17. Století
42	100	A15096	kost		38g/3ks	Novověk
43	100	A15000	sklo	Dno, patrně lahve, čtyřboké kolmé, dno vyduť dovnitř	58g/1ks	Novověk
44	100	A15004	železo	Železný čtyřboký hřeb zakončený roztepanou ploškou k upevnění dřevěného okna nebo dveří	44g/1ks	Novověk

48	000	A15086	kost		6g/1ks	
50	000	A15003	sklo	Zlomek opakního tabulového skla; zlomek čirého dutého skla s optickým dekorem; zlomek čirého dutého skla ze dna sklenice; zlomek tmavě zeleného skla z hrdla lahve; zlomek mléčného skla se stopami 2 modrých pruhů	16g/5ks	Novověk
51	000	A15001	železo	Železný hřebík s křídlatou hlavou a skoba	14g/2ks	Novověk
52	000	A15002	malako	Zlomky malakofauny	2g/2ks	novověk
53	101	A15097	kost		142g/9ks	
26	000	A15318	kost		5g/1ks	
26	000	A15356	kost		5g/1ks	
26	000	A15389	kost		7g/1ks	
40	900	A15480	omítka		129g/1ks	Vrcholný středověk - novověk
40	900	A15481	Omítka		44g/1ks	Vrcholný středověk - novověk
45	100	A15109	struska		69g/1ks	novověk
39	900	A15479	cihla		1254g/1ks	
7	000	A15452	Fragment cihly		6g/1ks	
7	000	A15453	Fragment cihly		4g/1ks	
4	000	A15160	kámen		6g/1ks	